

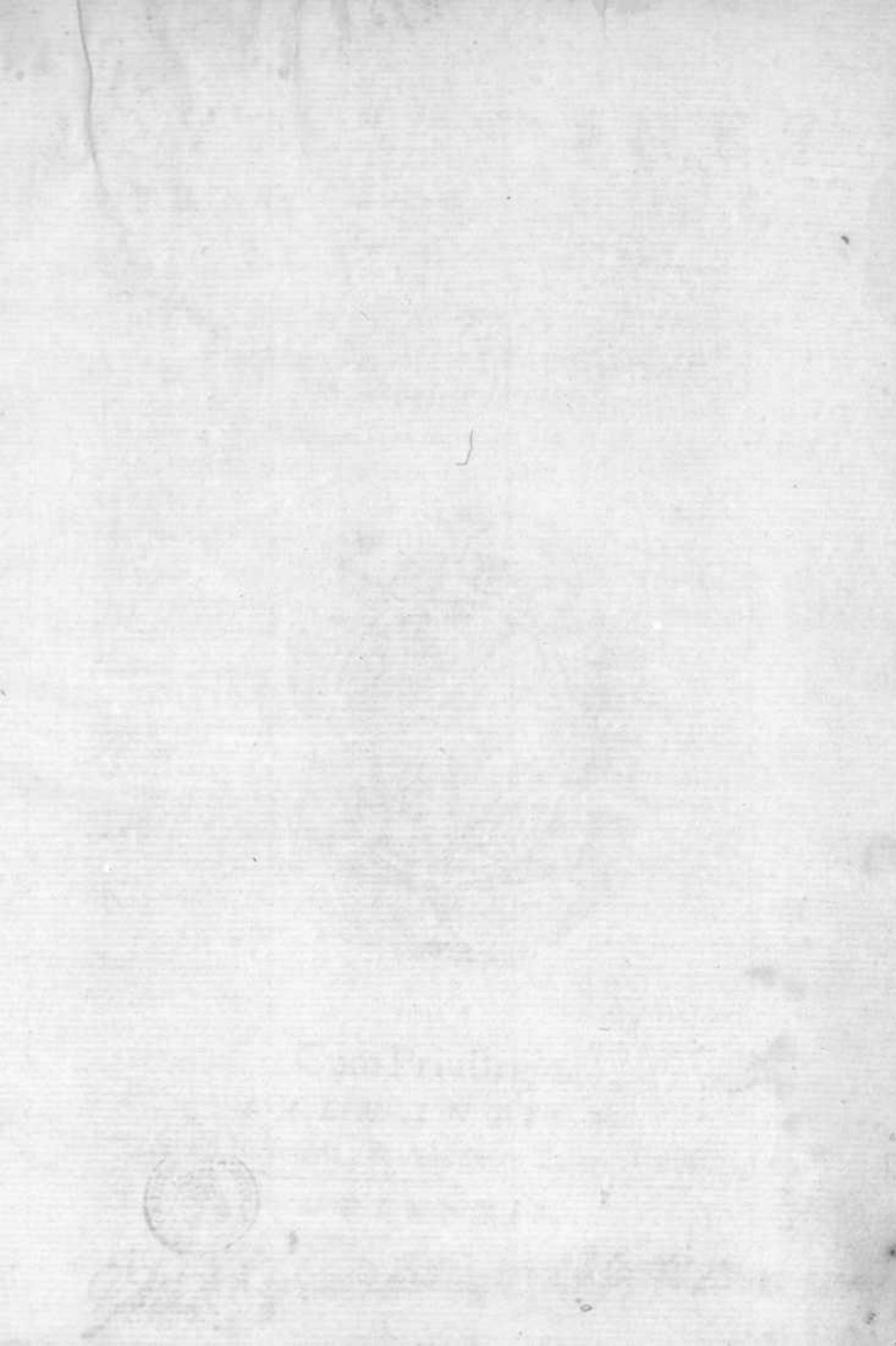
DG
A

Sig G-E

T. 144725

CB 1181354

R. 109320

QVÆSTIONES
PRACTICÆ, MEDICÆ,
ET CHIRVURGICÆ.

AUTORE DOCTORE AVGVSTINO
Vaxquez, Medico, publico Professore, in
Gymnasio Salmanticensi.

Cum Priuilegio.

SALMANTICÆ.

Apud Ioannem, & Andræam Renaut fratres.

MDLXXIX.

Ioannes Renaut

O R quanto por parte de vos el Doctor Augustin Vazquez Cathedratico de Medicina en la Vniuersidad de Salamanca, nos fue fecha relaci6n diziendo que vos auia des cõpuesto vn libro intitulado *Quæstiones Præcticas sobre la Medicina y Cirurgia*, el qual os auia costado mucho estudio y trabajo y era muy vtil y prouechoso, suplicandonos os mandassemos dar licencia y facultad para poder imprimir y priuilegio por veynte años, o como la nuestra merced fuesse, lo qual visto por los del nõrõ consejo, por quanto en el dicho libro se hizo la diligencia q̃ la Pragmatica por nos sobre ello fecha dispone, fue acordado q̃ deuiamos mandar dar esta nõra cedula en la dicha razon y nos tuuimos lo por bien, por la qual vos damos licencia facultad para q̃ por tiempo y espacio de diez años cõplidos primeros siguientes q̃ corren y se cuentan desde el dia de la data desta nõra cedula en adelante vos, o la persona q̃ para ello ṽro poder ouiere y no otra persona podays imprimir y vender el dicho libro q̃ de suso se haze mencion, y por la presente damos licencia y facultad a qualquier impressor destos nõros reynos q̃ vos nõbraredes, para q̃ por esta vez le pueda imprimir con q̃ despues de impresso antes q̃ se venda la trayga al nõrõ consejo juntamente con el original q̃ en el fue visto q̃ va rubricada cada plana y firmado al fin del de Lucas de Camargo nõrõ escriuano de camara para q̃ se vea si la dicha impressiõ esta cõforme al original y traygays se en publica forma en como por corrector por nos nõbrado se vio y corrigio la dicha impressiõ por el original y se imprimio cõforme a el y q̃ quedã ansi mismo impressas las erratas por el apũtadas para cada vn libro de los q̃ ansi fueren impressos, y se os tasse el precio q̃ por cada volumen ouieredes de auer, y mãdamos q̃ durante el dicho tiẽpo

persona

persona alguna sin vuestra licencia no lo pueda imprimir, ni vender, so pena que el que lo imprimiere y vendiere aya perdido y pierda qualesquier libros moldes y aparejos que del tuuiere, y mas incurra en pena de cinquenta mil marauedis por cada vez que lo contrario hiziere, la qual dicha pena sea la tercia parte para el juez que lo sentenciare, y la otra tercia parte para nuestra camara, y la otra tercia parte para el que lo denunciare, y mandamos a los del nuestro consejo Presidente y Oydores de las nuestras audiencias, Alcaldes, Alguaziles de la nuestra casa y corte y Chancillerias y a todos los Corregidores, Assistente, Governadores, Alcaldes mayores y ordinarios y otros juezes y justicias qualesquier de todas las ciudades, villas y lugares de los nuestros reynos y señorios, a cada vno dellos en su jurisdiccion, ansi a los que agora son, como a los que seran de aqui adelante, que vos guarden y cumplan esta nuestra cedula y merced que ansi vos hazemos, y contra ella no vos vayan, ni passen, ni consientan yr, ni passar en manera alguna, so pena de la nuestra merced, y de diez mil marauedis para la nuestra camara. Fecha en Sant Lorenzo a onze dias del mes de Junio de mil y quinientos y ochenta y ocho años.

Y O E L R E Y.

Por mandado del Rey nuestro Señor.

Iuan Vazquez.

Pagina. 3. lin. 27. capite capiti in qua deficit & vt dicat, & aliquo ju-
 xū capiti mouere. pag. 4. lin. 15. eo. id. p. 5. lin. 3. 29. 19. ead. pa. eis. su-
 pereft. p. 8. l. 5. non. nam. p. 8. l. 10. est. esse. p. 9. l. 14. probat. probant. pa.
 1. l. 28. patere. patet. p. 12. l. 14. Craclidis. Eraclidis. p. 16. l. 15. 1. apho. 7.
 2. aphor. 15. p. 16. l. 24. admittit. admittere. p. 17. l. 1. disputare. desperare.
 p. 18. l. 10. omiffia. omiffis. p. 19. l. 14. nigrum. ingirum. p. 20. l. 1. condriaca.
 bipocōdriaca. p. 20. l. 8. quo. qua. p. 21. l. 2. deficit à nō vulfione. pa. 21. l. 17.
 ofensa. offensa. p. 25. l. 14. cōtinire. cōingere. p. 25. l. 22. nā. etiā. p. 31. l. 6.
 fiū. fi tamen. p. 38. l. 10. amouētur. ad mouētur. p. ead. l. 17. clunēū. crurū.
 ead. in titul. quæst. de vsu trebentitionis. de vsu ter bentina. p. 40. l. 20. lien-
 lum. p. 41. quæst. 1. titul. dextris lateris abūdat. p. 41. l. 24. tit. text. p. 42. l.
 1. sunt. abūdat. p. 43. l. 22. illos. alios. p. 43. l. 30. ad phlebotomiā. ad lipoto-
 miā. p. 44. l. 8. applicāda. applicādas. p. 46. l. 1. potenti. in potenti. p. 47. l. 5.
 98. vbi. p. 47. l. 27. vnde. an. pa. 48. l. 10. cresā. lemmia. p. 49. l. 19. ne. re. pa.
 51. l. 13. mula. tota. p. 52. philoniā. philoniū. p. 55. l. 10. Galeno. Galenus. l.
 14. experite. ex parte. p. 57. l. 18. quod. nō quod. p. 59. l. 1. intēperies. intēpe-
 ric. p. 62. l. 3. ca. 1. & p. 63. l. 4. alium. aliu. p. 65. l. 10. stipata. stipcitas. l. 5.
 nō mortalis. mortalis. p. 80. l. 2. ad modū. ad mediū. p. 81. l. 13. si ventris. si
 virtus. p. 83. l. 14. preparari. preparato. p. 86. l. 4. nō cōuenit. ergo nō conue-
 nit. p. 87. l. 7. si integrū. si integrā. ead. p. l. 21. gliferrita. glizerbiza. pa. 88. l.
 15. emplastro. emplastro. p. 89. l. 15. cōstructione. cōstructione. p. 94. l. 1. con-
 sistenti. cōsistentia. p. 95. l. 8. vacuatione. in hac passione. p. 96. l. 6. calidi. ca-
 lidis. p. 102. l. 27. trahēdus. extrahēdus. p. 104. l. 17. ernoglosa. arnoglosa. p.
 105. l. 4. carissimā. charissimā. p. 106. in titulo est mēda de rara & , & rara
 de. p. 107. Auiceni. Auicena. p. 108. l. 8. qui. quæ. p. 109. l. 15. tali. venā ta-
 li. p. 109. l. 17. inflāmatione. inflatione. p. 111. l. 21. quas. quos. p. 112. l. 6.
 artificii. artificio. p. 113. l. 16. ex principio. experientia. p. 115. l. 18. probū.
 prauū. p. 116. l. 22. ipse. ipse Gale. p. 119. l. 27. diuisi. disti. p. 120. l. 7. ijs. in
 his. p. 122. l. 7. hemenocalo. hemerocali. p. 125. l. 21. cuius sententia. cuius
 cōtraria sentētia. p. 127. l. 12. recessim in humiditatis. recessum humida-
 tis. p. 132. l. 14. probum. prauū. p. 146. l. vlt. particam. particulā. p. 164. l.
 15. iuscida. viscidus. p. 165. l. 13. cissinis. cissimis. p. 170. l. 18. vbi. vti. pa.
 176. l. 28. dicenprorum. dicendū. p. 195. l. 1. nonnullā querimoniā. nonnul-
 las querimonias. p. 196. l. 13. scifione. scifionem. p. 198. l. 10. tumorosa. timo-
 rosa. p. 201. l. 15. ne. in. p. 204. l. 8. vacutionis. iuitionis. p. 210. l. 18. tātās.
 tentas. p. 214. l. 21. cōuenire. nō cōuenire. pa. 216. l. 17. remouere. remorare.
 p. 219. l. 27. gurgubionis. gurgulionis. p. 224. l. 11. debilitatē. siccitatem. p.
 227. l. 9. ne. in. p. 227. l. 16. nec. hac. p. 229. l. 12. se. si. p. 234. l. 18. & ita.
 & ita ad. p. 235. l. 2. reperit. repercutit. p. 237. l. 17. nec. ne. clarē.

AMPLISSIMO D.
DIDACO, LICENTIATO
Pacheco, vtriusque Iuris peritismo
Augustinus Vazquez. S. exoptat.

I NTER PRÆCLARA, ET
eximia in hoc orbis theatro ad contemplandū (am-
plissime vir) diuinitus posita, nihil certe Dei pro-
uidentia admirabilius cerni, quicquam potest: ea
enim fortiter, & suauiter disponens omnia, diuini-
tatis suæ vestigia, & seminaria, inserere rebus è
fonte pleno, & omnipotentia sua ad mundi tutelā
voluit: non alia de causa quam vt nos pietatis suæ
cultu, veritatis & disciplinarum bonarum inquisitione ad sui amorem ra-
piamur: quæ autem cum multa sint, ac diuersa propter diuersam hominum
propensionem, & inclinationem, diuersa diuersi appetunt. Alij cælorum or-
dinatum motum contemplantur, dum vicissitudines nocturnas, & diurnas
præmeditantur, tempora decedentia, & remeantia expetendo: nonnulli vero
naturas rerum illustrent, veluti metallorum, herbarum, plantarum gemma-
rum, in quibus diuersa gaudet facultas, quæ ab homine veluti imagine Dei
contemplantur. Hæc autem pars medicis tantum grata necessariaq; vt finem
suum assequantur, omitto tantum sui proprij hominis partem cognitiuam,
quæ cum à nobis tot annis Salmantica fuerit illustrata, alterius tamen, vt
diximus via est, vt finem assequamur nostrum, & maximi momenti, &
non solum vt à nobis ipsis medicam artem exercentibus excolatur, sed vt à
viris grauissimis, tanta (vt tu vir grauissime) eruditione plenius diligatur,
in qua cum à prima ætate plurimos progressus fecissem, iterado, legendo, plu-
rimos de hac re viros consulendo, tanquam potissimum fundamentum reli-
qui vt ad maiora, & prosectiora transirem, videlicet ad therapeutice præ-
cepta gradum feci: adeo insudavi vt spatio sex annorum vtramq; metho-
dum cum meis amantissimis comilitonibus vniuersam absoluerim, solum
quod mei muneris erat explicando, dilucidando, quare sic in animum induxi
meum (Mæcenas optime) Deo duce & auspice semper me totum dare huic
parti medicinae, atque hoc tandiu proposito in continuis disputationibus non
desisterem hæc scripsi, quæ grata intelligo erunt, licet non minus graua, non
medicina magistris, sed proficientibus hanc artem potissimum qui non ver-

fantur continuo in scholis, cum ab his disputationibus remoti ad memoriam
reuocare possint quæ se offerunt, in medendo: his ergo bene accepta erunt non
stilo obscuro, & neumatico, sed leui plano, & cum necessarijs sententijs prin-
cipum medicorum sunt scripta, ex quibus non solum controuersias compo-
nant, sed methodum verissimam quisque curandi discat: tandem remedia
vnicuiq; ægritudini (quæ potissima operis lucubrati ratio fuit) quæ ita spero
profuturâ, sicuti noster animus syncerus exoptat quæ non intelligo, nec ad-
ctis nec ab indoctis repulsam passuram. Hæc ergo scripta nostra si bene appa-
reant, promitto (Deo volente) aliqua selectissima scriptis mandare. Sed cum
agitarem facturâ meâ magnam ex te ausionem futurâ magnūq; applausum
si sub tui nominis splendore, & gratia in lucem exierit, ausus sum) præclarissi-
me Domine id tibi operis consecrare, quod à me esse magnis vigilijs elabora-
tum, & quia magni rationibus sum adductus inter quas illa vna sit, quia
quo primū aditum tibi ad nos patefecisti dum summa nobilitate animi can-
dore Salmaticæ prudentiæ iuris incuberes, inter clientulos tuos mihi potissi-
mum humanitatis tuæ specimē dedisti, vt iam exinde ea mihi policeri aude-
rem quæ de optimo, & præstâtissimo viro omnibus omnium & virtutum & li-
terarū ornamentis exculto, & summa dignitate ornato, expectari, à quoquâ
merito possint. Secūdo vero nō minor causa (licet interesse ad meas partes vi-
deatur) quod tāta vteris beneuolētia & gratia erga tuos, ac tandē familiarit-
tate, vt nulli deneges clarā tuā spem, & voluntatē quibus omnibus tuos ita
persequeris vt ab ore tuo omnes pendētes vniūsq; familiæ, & diuinitus in
tui amorē rapiātur quis ergo viso te nō gaudet? & gaudet omnes solū nomine
tuo aures petente. Tertia causa & potissima est quia nullū opus apud morta-
les stat, quod repulsam non patiatur id autē quādo à nullo defensam sustinet
in ruinā peruenit à qua raro liberatur: cū ergo hoc nostrū munusculū te vni-
defensorē habeat, ab ea securū vt tutū patrociniū dederis tāta tua autoritate
tāto splendore, vt omnium maleuolentiū oculos linguas cōfundat. Vltima cau-
sa & inenitabilis est, quia cū nulla alia in re me tibi gratiū possem ostende-
re, & memoriē beneficiorū tuorū ad molā salsam me cōtuli tibi offerendā, &
lucubrationē hanc meam, obseruantia in te symbolū libens offert: hac condi-
tione, vt quod deficit in ipso luminis splendore autoritate, & sapiētia faueas
eo quod sis rerū optimarū diligentissimus obseruator ostēdūt autē id cōtinuus
in vtroq; iure labor, vnicū vitæ exēplū sanctitas morū integritas, vt turris
firmissima omnium virtutum plena, vt cito nostra Ecclesia clarissimū antisti-
tem te expectet Accipe clarissimē exigua munuscula, quæ tibi offero, deside-
rando in multo maioribus te patronum suscipere. Vale prosperrime Domine
aluanæ domus eximium decus & ornamentum & me qui tua, gratia dis-
gnum fecisti, eadem ipsa fouere velis.

AD LECTOREM.

T S I antiquitus Roma dominatrix om-
 nium scientiarum, omnibus scientijs abun-
 daret, & potissimum eloquentia, cui præci-
 puè omnes se tradebāt, referente Plinio, &
 Cornelio Celso viro grauissimo in proce-
 mio suæ medicinæ. Tantū ergo huius scien-
 tiæ defectus artificio reparabatur, existimantes cum pro sua
 æua Hippo. & Gale. deficerent, qui principes medicinæ erant
 alijs haud posse satis fieri curationibus, & medellę morborū.
 Et ita refert Marcus Cato in epistola, quā scribit ad Marcum
 filium. Cuius causa commotus Cornelius Celsus elegantissi-
 mo stylo illam simulauit, vt audacissimè in omnium conspe-
 ctu apparuisset, & à nemine prorsus repulsam pateretur, qui
 graui industria id fecit, non ratione quæstus, quia satis diues
 erat, sed, vt suo stylo ornatissimo maiorum præcepta cōmen-
 daret; quam commendationem, & causam legitimam cum
 perspiceret Romanorum cœtus, ita illos in admirationē eue-
 xit, vt medicinam sexcentis annis explosam, denuo ex animo
 reciperet. Nam præter eloquentiam, quam in primis duobus
 libris ostenderat, adeò artificiose medicinæ præcepta tradidit,
 vt maxima necessitate illos coegerit medicinæ partem practi-
 cam maximè esse æstimandam. Ita refert Plin. lib. 1. & lib. 11.
 à quousque in nostrum æuum adeò ab Arabibus, & Græcis
 posterioribus exulta fuit, vt non solum nostro indigno stylo
 indigeret, sed nec multo magis artificioso. Sed cum ad nostrū
 seculum magna existimatione peruenisset, & in eo plures ad
 sint grauissimæ disputationes, ex vtrāq; schola pendentes, qua-
 rum quædam ab antiquissimis viris fierunt depromptæ, quæ-
 dam verò ex meditatione hominum sint adiuuentæ, quæ par-
 tem theorices respiciunt, peritioribus, & quibus vacat per-
 otium relinquimus. Quæ partem praxis concernunt assu-
 psumus

plimus ad disputandas, non penuria grauisimorum autho-
rum, sed, quia, vt nobis visum fuit absit tanta machina barba-
rorum authorũ, qui easdem inopes faciunt, & in intelligibiles
vt nostra resolutione confidentes, tum curantibus, tum stu-
dentibus onemur satisfacere, & in eisdem euoluendis alio-
rum labores nobis non imponemus, sed vniciuque, quod suũ
est daturus. Non solum his, qui scriptis mandarunt, sed maio-
ribus, & præceptoribus sua selectissima perscribimus. Semper
fidelitatem seruauimus, & contemporaneos euexi, tum, quod me-
ritis plurimis donentur, tum quod amore intimo eos prose-
quar, à quibus spero, hoc nostrum munusculum defensum
subiri, vt nemo sit ausus, nec labijs, nec ore id detractare. Et, vt
nostram orationem ad dilectissimos milites conuertam, qui
tam graui desiderio hoc opus efflagitarunt, rogo, vt attentè le-
gant, & si aliquid, quod non arrideat præhabitis viris grauisi-
mis suæ cupiditati tribuant, quia tum amor noster, tum illo-
rum quotidiana efflagitatio nostræ præcipitationis causa fue-
runt. Tantum volumus utilitatem, & non vulgi famam. Et
Deo nostro opera commendando, qui ea erigat, & non
omni arrogantiæ nomen acquirant: sed hunc seruum
ad meliora inclinet, & præterita non
respiciat. Amen.

QVÆSTIONES PRACTICÆ, MEDICÆ ET CHIRVURGICÆ.

Autore Doctore Augustino Vazqui Medico in gymnasio Salmanticensi, Medicinæ & Anathomes professore.

PRIMA QVÆSTIO.

PRIMAM difficultatem, Deo duce, aggrediendo de capitis dolore versabitur, ommissa quæstione de causis doloris, in qua tam varij, & elegantes authores disputarunt, vt nostro calamo non indigeat: præsertim cum nostrum institutum tantum sit, quæstiones, paxim concernentes, euoluere. Et prima difficultas est, vtrum dolor capitis possit occupare partem, & non totum: hoc est, possit esse, in vna parte, & non in toto cerebro. Quod necesse sit, vniuersum cerebrum consentire, certum est, quia dolor capitis accidit, per consensum ventriculi, potissimum oris ipsius, & è conuerso ex dolore, & affectione capitis fit nausea, & subuersio ventriculi. Vt constat ex Galeno lib. 7. Metho. cap. 11. & in lib. 1. de locis c. vltim. 3. de locis cap. 7. ergo non poterit esse in vna parte, quin sit in alia: quoniam maior consensus est cerebri, cum se ipso, quàm cum alijs partibus. Sed in contrarium est dolor emicranæ, qui dolor semitus capitis est. Præterea id ostendit Anathomes, nam cerebrum diuisum est, per tertium sinum duræ meningis, vt manifestè distinguitur pars dextra à parte sinistra. Præterea dolores capitis ali

A quan-

quando in craneo, aliqñ impericraneo, aliqñ in meningibus, aliqñ in substantia cerebri, qui omnes distinguuntur lib. 2. per loc. c. 1. ex profunditate doloris, & acutie; ergo necesse est vt fiant aliquando in vna, aliquando in altera parte. Vnde obiter videbis, in quo errore versentur scriptores, vt dicant cerebrum non habere sensum, & probant falso testimonio Galeni in lib. de facul. naturalib. sed talis sententia Galeni non reperitur, & quod sentiat, clarè constat ex Galeno lib. 2. per locos cap. 1. & lib. 8. de vsu. 2. part. c. 1. quod si Gal. 1. de Sympto. causis cap. 8. dicit, non esse instrumentum sentiendi, dicit, facta comparatione ad nervos qui sunt instrumenta sentiendi, sicuti ex corde arteriæ sunt instrumenta pulsandi, sed ne imperitè ab instituto deuiemus, ad quæstionem principalem reuertamur, in qua tantum quæritur: quæ nam sit causa, cur ab vna parte, vel ex vna parte cerebri alteri non communicetur. Matthæus de gradi. lib. 9. ad Almanforem insinuat, causam huius consistere in maiori continuitate cerebri cum nervis sextæ coniugationis, quod sub consideratione cadere nõ potest. Nam totum cerebrum cõtinuum est, & velamina, etiam si diuisionem patiantur per sinus. Potius ergo in fortitudine, & langore partis, & acliuitate membrorum mandantium, & recipientium, vel quoniam magis ex directo respiciant cor, vel iecur, vel ventriculum & ex eo ista nostra responsio poterit constare, sic conuulsio, & paralysis magis ad vnum latus, quam in alterum declinant: & in eadem parte, vt aliquando ad interioriorem, aliquando ad exterioriorem declinent, & ita sub breuibus manet soluta quæstio.

QVÆ-

QVÆSTIO II.

De dolore capitis.

SED circa dolorem capitis quæstio suboritur. Vtrum in doloribus capitis, qui à sanguine vel à materia calida dependent, vena secunda fit, cephalica, vel basilica, quã quæstionem disputant interpretes apud Auicem. 1. 3. tract. 2. cap. de sode sanguinea, & circa Radium lib. 9. ad Almanfo. cap. proprio. Barbari omnes censent, venam secandam esse communem, existente plenitudine, quæ respiciat vniuersum corpus. Primo probant autoritate Auicennæ. 4. 1. cap. 2. vbi docet, quod vena cephalica capiti communicat, ergo in principio potius ad caput traheret. Secundo etiam probant, quia in principio fit reuulsio, sed maior fit reuulsio ex vena media, ergo ab ista debet fieri venæ sectio. Sed his non obstantibus, verius erit, sanguinem ex cephalica mittere, prima & secunda vice, quia omnis vacuatio, debet fieri ex vena, quæ habeat consensum cum parte læsa, sed reliquæ non habent consensum cū parte læsa, ergo faciēda est ex vena cephalica: maior manifesta est, ex Galen. multis locis: & confirmatur ex Gal. libr. de sanguinis. cap. 17. in casu illo Erasistrati, & cap. 16. ante acto. Præterea probatur manifesto argumento, quoniam vnicuique regioni sua priuata vena consentit, sicuti in morbis thoracis basilica, ergo in affectionibus capitis vena cephalica. Nec valet ratio illorum dicentium, attrahi maiorem copiam ex vena consentiente capiti, illud enim intelligitur de vena frontis, & nasi, quæ in ipso met capite habentur. Vena vero humeraria longo intersticio à capite distat, & vt **pro** fit morbis capitis, aliquem fluxum capite mouere, vt docet Auicem. loco notato. Sed quod magis est, clare sua opinio repugnat Rasio lib. 9. ad Almanfo. cap. pro

prio in princ. Auicennæ etiam repugnat. i. 3. tract. i. c. 19. De sectione vero venæ capitis, quæ iuxta finem brachij habetur, hac non indiget speculatione, ratione reuulsionis, posse in principio secari, sicuti quæ in fronte, vel in naso habetur, post has omnes vacationes administrandas esse, & in his secandis is à medico seruari debet scopus, vt in affectibus interioribus capitis, vena nasi, quia cõmunicat cū sinu tertio duræ ineningis, in exterioribus vero, vena frontis, quia cum partibus cutaneis magis communicat. Vnum ramen hic subticendum nõ est Barbarorum, quod postquam in his doloribus antiquis, facta est vacuatio reuulsiva, maximæ vtilitatis est, ex loco affecto venam secare, quod præcipit Galenus lib. de curandi ratione per sanguinis missionem capite de deriuatione, vel de hirudinibus, & lib. de cucurbitulis, etenim eo ostendit Auicenna loco notato, dum inquit, sed si materia in capite non fuerit fluens, sed fluxa, non oportet diuertere, sed euacuare Galen. in commento illius sententiæ lib. 5. Apho. 68. docet, Hypocr. illud via reuulsionis faciendum existimare

QVÆSTIO I.

De Phrenitide.

SED vt ad caput de Phrenitide perueniamus, illud in primis est inuestigandum. Vtrum in omni Phrenitide competat, flebotomia. Ratio dubitandi ea est, quia timorosum videtur, sanguinem mittere in phreniticis, quia sunt debiles, & semper vigilant. Pro parte affirmatiua est Galen. lib. 11. Metho. capit. 18. dum inquit in his cucurbitulis vtendum, si prius totum corpus vacuatum fuerit, idem lib. 13. Metho. cap. 21. §. itaq; incindenda in tali affectu vena est, nisi quid obster.

obstet. Præterea in omni dolore, & inflammatione interiori competit flebotomia, ex Galeno lib. 1. Aphor. 24. & melius multo libr. 4. de victu acutorum. 29. vbi eis etiã in biliosis inflammationibus iubet sanguinem mittendum dum modo sint interiores, veluti herpetes, Erisipellata, quam sententiam etiam in phrenitide, Alexand. Tralianus confirmat. lib. 1. c. 13. tit. de euacuatione phreniticorum, idem etiam Auicē. fen. 1. 3. tract. 3. c. 3. cum inquit: communis quidem earum verarum est flebotomia, cuius rei potissima desumitur ratio, ex Galen. lib. 4. de victus ratione citato, quia à loco in quo dolor est, oportet reuellerē, sed in nulla alia parte maior dolor potest accidere, quã in inflammatione interna, ergo in phrenitide inchoãdum à sanguinis missione est. Pro parte tamen negatiua, est fortissima sentētia Mesues cap. proprio de Phrenitide, vbi docet, non in omni phrenitide competere flebotomiam, vel vti in biliosa, quam sententiam docet Alçarabius vir eximius in praxi. Idem Rasius in suis diuisionibus, & ex eo deducitur, quia in phrenitide biliosa, humor ille separatus à sanguine, potius indiget vacuatione, medicamento purganti, lib. de curandi per sangui. mis. 10. & lib. 4. de sanita. tuenda. Præterea probatur autoritate grauissima, & communi Auicē. 1. 4. tract. 2. cap. 7. & 4. 1. c. 20. de flebotom. caue ne ægrum perducas ad vnã duarum rerum ad colericorum ebullitionem &c. sed ista ebullitio magis timetur propter cerebrum, ne fiat raptus, ergo existente in cerebro phrenitide non competit sanguine misio. Et ita apparet ista sententia vera, vt non audeant medici, viso phrenitico sanguinem extrahere, propter vulgi opinionem, quia si forsan malè succedit, sibi impingitur error, cui quæstioni his conclusionibus possumus satisfacere. Prima conclusio, in Phrenitide antiqua non est sanguis extrahendus per venæ sectionem, sed per cucurbitulas, ista con-

clusio deducitur ex Traliano loco notato, quoniam ratione diuturnitatis vigilæ multæ præcesserunt, & cibi abstinentia, & ideo minime possunt sufferre talem euacuationem. Secunda conclusio, si non sit antiqua, sed recens, tuto possumus sanguinem mittere, siue sit sanguinea, siue biliosa quia interna inflammatio nunquam pura, & sincera est. Tertia conclusio, si merè biliosa sit, cum moderamine in principio sanguinem extrahes, & per cucurbitulas, quibus possumus vti in principio, quoties non competit vacuatio reuulsionis gratia, vt docuit Galen. loco citato lib. 11. Metho. & lib. de hirudinibus, & Valeriola in quadam enarratione lib. 4. enarrationib. quæst. de cucurbitulis, quod si cucurbitulis vtamur, facta sufficienti vacuatione, vt dicit Auicenn. loco notato, an scarificatis, vel non scarificatis sit vtendum: non est dubitandum, nos posse vti scarificatis, & sine scarificatione, pro habitu ægrotantis, & procutis demonstratione, pro virtutis permissione & hoc istud iudicio medici relinquendum est. An prius sint applicandæ, superis, vel inferioribus distinguendū est. Hoc modo, vel applicantur vt fiat reuulsio, vel deriuatio, si ad faciendam reuulsionem, à partibus inferioribus inchoandū, si vero reliquo modo à partibus superioribus inchoandū est, & huius sententiæ fuit Auicenna ad finem illius capituli.

Q V A E S T I O . II.

De Phrenitide.

SECVNDa quæstio de Phrenitide duplicata versatur, circa applicationem medicamentorum topicorum. Prima quæstio disputat, an embrocationibus quibus vtimur frigidis vel tepidis, sit vtendum. Secunda quæstio, vt trum sit vtendū mere repercusiuis, hoc est, adstringentibus,

bus, circa primam dubitationem, clarè docet Auicenna. 1. 3. tract. 3. cap. 3. post med. his vtendum non solum frigidis, sed niue refrigeratis, cuius sententiæ fuit Galen. lib. 13. Metho. cap. 2 1. & 9. Metho. cap. 17. A Etius vero, treta. 2. sermo. 2. cap. 2. docet, tepida esse admonenda, quoniam cerebrum maximè offenditur à frigidis, & paniculi, vt docet Hippocr. lib. 5. Aphorif. 18. frigidum inimicum cerebro &c. Sed ista sententia non obstante, verissima est sententia Auicennæ dum vult vt frigidis tenuissimæ substantiæ vtamur, vt fluxum cõpescere & calorem attemperare possimus, quid tamen sit dicendum A Etio, dicit Matthæus de gradi intelligendum esse in corpore senili, sed hoc nõ habet locum, quia in illo arguit maiorem recessum, potius dicendum est, q̃ quãuis ex frigidorum admotione, prohiberent humoris euaporationem hoc nõ intenditur in principio inflammationis, sed repellere humorem quod est alterum genus euacuationis docente Galeno, libro de tumoribus præter naturam capite. 2. & libro. 13. Method. capite. 2. & libro. 4. Method. capite. 3. Quod attinet ad secundam quæstionem, vtrum sit vtendum merè repercussiuis, videlicet astringētibus, vel frigidis emollientibus, nõ minor dubitatio est, nam si sit de natura flegmonis potius stiptica, si sit de natura erisipelatis, potius humida: ferè omnes vt huic quæstioni satisfaciunt, negant applicanda esse stiptica, quia compingitur humor, & inflammatio, propter difficilem euaporationem durior fit: sed potius debent esse emollientia, quod est tenendum, iuxta illud Auice. 1. 3. tract. 3. c. 3. cū inquit, incipe ab eo, in quo sit parũ mollificationis, & sedationis doloris, velut sunt rosæ, lactuca, portulaca, quibus semper vtimur & alijs similibus, vnũ tamen notât Practici, hoc i deo esse faciendũ, quoniã inflamatio semper est in paniculis, quasi verè ea quæ stiptica sunt, nõ nocerent magis cerebro, quã paniculis. Sed

hac in parte magis multo est annotandum, quod quando inflammatio exterior faciei, communicat cum interioribus, sicuti in caro Pauli, de quo lib. 3. cap. 7. disputat, nullatenus repercurſiua sint apponenda nec humida emolientia, vel ſtptica, inquit Paul. ex tali applicatione facile emo-ri, niſi præhabita maxima euacuatione.

Q V A E S T I O. I.

De Lethargo.

MTRVM Letargus, fiat & poſſit fieri in ventriculis cerebri: quia phrenitis, & letargus, etiã ſi ſint contrariæ paſſiones, ſemper in eodem loco debent fieri, maior, & communis opinio cenſet, fieri in membranis, cuius legitima ratio eſt, non quando cavitates cerebri opentur, vel apoplexia, vel epilepſia contingit, ergo non ſit niſi in velaminibus, & ideo hac in re non eſt ſubſtinenda ſententia Iaquini, qui exiſtimat hoc malum cerebri in ſola intemperie conſiſtere, quia Græcorum nullus dixit, apoſthematũ genus eſt. Auicenna id annotauit, ſat eſt, quod Galen. 13. Method. 21. dixit contrariam eſſe diſpoſitionem phrenitidi. Sed an poſſit contingere in cerebro, vel in cerebri ventriculis inquirendum eſt. Auicenn. 1. 3. titu. 3. cap. 7. in omnibus locis fieri inſinuat, infra craneum ſunt plures partes, nempe velamina, cerebrum, meatus cerebri, id eſt anfractus, & ventriculi in quibus omnibus inſinuat fieri litargiam. Hanc ſententiam cenſemus eſſe veram, quia id facile quibus poſſit cõprehendere ex ſubſtantiæ modo, craſſæ, vel tenuis: nam materia craſſa facilius anfractus cerebri, tenuis & aquoſa facilius paniculos, & velamina poterit occupare ex libr. 6. Aphor. 33.

QVAESTIO. II.

De Lethargo.

VTRVM repercussus liceat vti, ratio dubitandi est: quia cum sit affectus frigidus magis augebitur, ex horu applicatione. Rarius primo continentis, Tralianus loco allegato capite proprio de lethargo, tenent à principio, non merè repercussiva competere, sed mixta cum aliquo medicamento calido, veluti, cum oxirrodino parum castorei obtinente: & istam sententiam tenet Matthæus de Gradi, tum vt subtilietur & attenuetur materia, tum etiam, quoniam causa coniuncta magis impingitur etiam si aliquid de causa antecedenti prohibeatur. Sed his non obstantibus Gentilis supra Auicem. l. 3. tract. 3. c. 9. tenet in principio principianti repercussus vtendum moderatis, veluti oxirrodino ex aceto & oleo rosato tribus partibus olei rosati & vna aceti, quam sententiam probat ex Auicenna loco notato, & Galen. lib. 13. Method. cap. 21. §. commune autem vtrisque; oxirrodinū, nā repellendus à capite est, quisquis iste humor fuerit. Trāfactis vero duabus diebus, ad medicamenta digerentia accedendum, velut ad oleum castorei, vel ipsum oxirrodinum cum castoreo mixtum. Quod autem ita sit faciendum probatur, quia in principio maximè prohibenda acensio vaporum ad supra, vt probat Gal. ibi, his adde, quod acetū vnicū remediū est ædematoso tumori, quia ipsum partim reprimat, partim vero discutit ex lib. 2. de arte cura. ad Glauco. c. 4.

QVAESTIO. III.

De Lethargo.

VTRVM ista repercussiva, debeant applicari in parte anteriori, vel posteriori non minor est difficul-

tas, quidam Barbari dicunt in parte posteriori, propter nocumentum & noxam, quia in isto morbo, noxa magis cõmunicatur parti posteriori, ex eo, quia magis læditur memoria, vnde lethargici maximè obliuosi fiunt: sed his nõ obstantibus, potius talia medicamenta, magis sunt applicanda partibus anterioribus, quam posterioribus, vt clarè colligitur ex Auicena. loco allato, cuius causam affert Gentilis, quia ab anterioribus magis prohibetur diuaporatio, propter acensum venarum, & arteriarum soporem inducentium Sed multo ea præstantior ratio est, quæ defumitur à Galeno lib. 13. Method. cap. 22. citato, quia partibus posterioribus partes anteriores capitis moliores sunt, & plures sint futuræ, per quas facilius iter medicamentis paratur, & ita ex anathome colligitur, & ex his quæ sæpius Galen. lib. 9. de vsu par. & lib. 11. passim docet.

Q V A E S T I O I.

De Apoplexia.

Væritur & merito in hac. 1. quæst. de Apoplexia sitne fortior syncopi, pro cuius meliori introductione, notandum hic, non fieri comparisonem cum animi deliquio, sed cū syncope, quæ est præceps virium lapsus, vt dicit Galen. l. 12. Metho. 5. suppositis his pro vtrâq; parte difficilima sunt argumenta, quod sit fortior & mortalis syncopis pbatur, quia affectio est periculosior in qua plures facultates & virtutes læduntur, sed in syncope læduntur tres facultates, vt habet Gal. loco citato, ergo est fortior & periculosior, & confirmatur, quia dato casu quod syncopis solius cordis esset integra affectio, vel lapsus, dignior est facultas cordis, quã cerebri, docente Galeno lib. 7. Metho. c. 13. lib. 9. Meth. 10.

Præterea facilius curantur morbi ex repletione quam ex inanitione, ex lib. 7. Metho. cap. 6. in fine. ergo facilius curatur Apoplexia quæ suboritur ab infarctu, humorum frigidorum occupantium ventriculos cerebri. Ex altera parte instat Hippocr. lib. 2. Aphor. 42. apoplexiam fortem solvere est impossibile, debilem vero non facile, sed syncopis fortis quotidie reparatur, ut constat ex communi omnium praxi, ergo Apoplexia fortior & minus reparabilis. In qua difficultate non placet sententia & ratio Matthæi de gradi, dicentis, syncopem fortiorem morbum, sed facilioris curationis, quia syncopis fit retracto spiritu ad cor, qui rursus fortificatur: qui modus dicendi præter rationem omnem medicinæ est, nam in vera syncope est maxima resolutio omnium spirituum, ut vult Gale. lib. 12. Metho. citato, cuius erroris maxima causa est, quoniam non fecit distinctionem inter animi deliquum & syncopim vera ergo sua sententia est: sed ratio non tenet dicendum ergo Apoplexiam esse difficilioris curationis, quia membrum quod patitur debile est & tantum malum à se expellere non valet quoniam est molle & minus spirituosum, his adde nam ex Apoplexia sequitur difficilis respiratio. ex qua difficilius cor mouetur, & serius spiritus ab ipso cerebro communicantur.

QVÆSTIO II.

De Apoplexia.

VTRVM necessario in Apoplexia forti debeat amitti respiratio, quod autem non possit amitti respiratio patere ex Arist. quia impossibile est animal vivere sine respiratione lib. de respi. ca. 2. quia animal ut animal est, impossibile est vivere sine respiratione. Idq; confirmat

Galen. lib. 2. Aphor. 42. vbi dicit mirari autem licet, quomodo omnibus alijs musculis motu carentibus in apoplexijs, & hi vero qui thoracem attollunt quanuis difficulter mouentur: ergo signum est, quod semper seruetur respiratio: cuius causam eam existimat Galen. superius enarrans diuersas differentias respirationis, quæ apparent in Apoplexia: ergo signum est, quod semper seruetur respiratio causam eam existimat Galenus esse propter necessitatem respirationis. Pro parte altera Auicen. 1. 3. tract. 5. cap. 12. & est Apoplexia fortis in qua homines apparent similes mortuis & reuiuiscunt ex ea: quod dicunt ferè omnes cõmentatores Rasis se vidisse. Sed vltra hoc in strangulatu vteri manifestè constat, in totum auferri respirationem, vt colliges ex Galeno 6. de locis cap. 7. ex mente Craclidis quod probat exemplo animalium, quæ in latibulis degunt, quæ propter frigiditatem in latibulis sine respiratione viuunt, idque non solum in mulieribus histericis probat Gale. sed in viris. Quid ergo dicendum sit in hac quæstione, breuiter cum Galeno: 6. de locis citato dicendum est, quod quãuis vita sine respiratione consistere non possit, tamen potest ablata respiratione thoracis sola per spirationem, quæ fit motu arteriarũ conseruari: id tamen raro nisi in strangulatis, qua in re maior suboritur difficultas, cur in his histericis magis quã in apoplecticis auferatur respiratio, cui quæstioni nullus scribentium satisfacit, eo videlicet, quia vident Apoplexiam vehementiorem esse morbum strangulatu, sed propositæ dubitationi satisfaciemus, supponentes omnia quæ Gale. supponit lib. 6. de locis citato si dicamus frigiditatem per arterias ad cor communicari in strangulatis magis quam in apoplecticis & ideo non indigere respiratione, his adde quod strangulatus non fit subito, sed paulatim à qua alteratione paulatina cum cor paulatim alteretur fit vt sensim respirationis vsu non indigeat,
 quia

quia strangulatæ instar animalium quæ latibulosa sunt frigiditatem accititiam acquirant.

QVÆSTIO III.

De Apoplexia.

VTRVM statim succedente Apoplexia sit aliquid operandum. Quam quæstionem latissimè disputat Matthæus de gradi cap. 1. de apoplexia in lib. 9. ad Almanforem, & ideo in ea immorandum nõ censemus: tantũ ergo in dicto conciliatoris insistendum in differentia 182. vbi docet quod si Apoplexia fuerit debilis, in ea immorandum non est, ne ex debili fiat fortis iuxta illud in 4. Aphor. 10. cum inquit, medicari in valde acutis &c. si tamen fuerit fortis cum præuisione mortis, aliquid operandum est. Sed authores grauisissimi ostendunt nobis quid difficillimum veluti Aliabas, 5. practicæ cap. proprio qui docet ante 60. horas nihil operandum esse: quam sententiam exponit Matth. de grad. intelligendam de operatione cum victus ratione vel nihil dandum esse alias non solum in tam magno spatio, sed multo minori poterat mori. Sed quamuis acuta sit explicatio non quadrat, doctrinæ Aliabatis, quia inquit, nihil operandum cum attractiua & euacuatua, medicina melius est, vt intelligamus locum Aliabatis iuxta Rasiũ cum inquit nihil operandum si spuma in ore appareat, quia signum certissimæ strangulationis in apoplecticis, & tunc nihil operandum iuxta illud Hippocratis lib. 2. Aphor. 43. strangulati vel dissoluti &c. in quo aphorismo videretur mihi, iuxta translationem Leonicensi, duas illas negationes magis affirmare, vt sit sensus quibus spuma circa os apparet referri mortuos. Hactenus de hac quæstione ad epilepsiam necesse est, vt sermonem conuertamus.

QVÆSTIO I.

De Epilepsia.

TRVM Epilepsia possit prouenire à causa in materiali, aliqui dixerunt à causa in materiali non prouenire, in Epilepsia quæ fit per consensum vteri, vel vti in ea passione quã vteri strangulatũ appellamus, vteri Epilepsia est, vt vult artheus in hac non cõmunicatur humor, sed mala qualitas, quia per neruos aliquis humor trãfire nõ valet nec ascẽdere, ergo idẽ cõtingit in Epilepsia ab aurea frigida cõicata: illa cũ aurea frigida sit in forma flatus non põt trãfire, quia nec spiritus non possunt permeare nisi ad certã distantã, ergo nec flatus vel ventus: de cuius cõmunicatione disputat Gal. lib. 3. de loc. c. 7. in puero, qui 14. annũ attigebat, à crure aureã frigidã per sentire: similiter ex affectionibus vetriculi id cõtingit, id etiã accidit ex ictu falongiorũ, vt testatur Gal. loco citato. Tandem Gal. eo loci, sentit manifestẽ solã qualitã alterantẽ spirituofam alteratis partibus per cõtinuitãtẽ cõmunicari, quia humor tantã vim non habet.

¶ Sed altera ex parte quod fiat à causa materiali, est Auic. cen. 1. 3. tract. 7. cap. 8. cum inquit, & quidam dicunt, quod est quædam Epilepsia quæ non sit à materia, & falluntur: quia si sola à mala complexione fieret nõ tam cito sic moueretur & rediret, quam sententiã desumpsit ex Auerroẽ 3. collige cap. vltimo. Cum dicit, quidam existimãt quod hæc passio sit à mala cõplexione in materiali, sed hoc est à ratione alienum, quã sententiam ex professo dixerunt aduersus Galen. quia existimaret ab aurea frigida prouenire cõmunicata cerebro: non intelligentes modũ factionis Epilepsie: sed quod non quadret hoc cum veritate Galen. constat ex eo, quod docet Galen. lib. 3. de locis cap. de Epilepsia, cum loquatur de Epilepsia, & de melancholia, ita inquit,

inquit, atque horum vtrūlibet magis accidit, quia vel abijt in corpus, vel cavitatem, si abijt in corpus: constituit Epilepsiam, si vero in mentem constituit melancholiam, quasi dixisset. Si in mutetur temperamentum, & alteretur fit melancholia si verò cavitatem cerebri repleat, constituit Epilepsiam: itaque semper epilepsia morbus materialis est. In ista questione multa dicit Centilis sine necessitate, Matthæus de Gradi libr. 9. ad Almanforem cap. proprio, sentit epilepsiam, non posse fieri à causa in materiali cerebri communicata, sine cōmunicatione materiæ, quæ sententia falsa est nam in ictu falangij nulla materia communicatur. Sed meo iudicio respondendum est his conclusionibus. Prima cōclusio epilepsia morbus materialis est, vt constat ex lib. 3. de locis cap. 7. Secunda conclusio epilepsia excitatur à causa in materiali antecedenti. Sed fit à causa materiali quæ per concussionem & motum cerebri liquatur, & funditur, ad cavitatem cerebri.

QVÆSTIO II.

De Epilepsia.

Dubitāt interpretes vtrū pœonia faciat p̄ curatiōe Epilepsie, à pprietate vel à qualitate manifesta, Auicenna loco citato cap. de cura epilepsie. Sentit à pprietate id fieri quia à colo suspensa remouet epilepsia puerorū: idē se cūda. i. c. de his quæ comeduntur & bibuntur, idq; cōfirmat autoritate Serapionis & Rasij, qui dicunt epilepsia sanare pedibus appensa, veluti smaraldus: & alia medicamēta quā plurima amulera; sed veritas est, quod huiusmodi medicamēta quāuis plurima à pprietate specifica vidētur p̄ficere nihilominus pœonia à qualitate manifesta calida & sicca videtur perficere: alterādo cerebrū, idq; manifestè cōstat ex Gal. lib. 6. simpl. cap. de pœonia, vbi dicit vis nāq; ei
libera est ex-

est explicatoria, eaque potest discutere, & exsiccare Epilepsiam, quia alterat aerem attractum per inspirationem: ergo si sanat alterato aere attracto per inspirationem, non curat à proprietate, sed à qualitate manifesta. Idque experientia constat, quia si colligatur facie posita contra aerem inflammatur. Unde vulgares rosam montis appellauerunt, quia facili ex ea rosa faciei consurgit propter validam facultatem exsiccandi & calfaciendi quam habet: & ob id multi medici magnæ autoritatis decoctum huius plantæ, pro morbo sacro commendant, & melius multo mixta cum radice eringij, vt notat quidam neotericus in praxi doctissimus, ea enim curati fuere multi, post vigesimum quintum annum.

Q V A E S T I O. III.

De Epilepsia.

IN hac quæstione dubitatur, vtrum Epilepsia debeat curari. Quam dubitant interpretes apud Rasiū, & ratio dubitandi est quia Hippocr. lib. 1. Apho. 7. docet mutatione ætatis sæpe curari, ergo si per se curatur nõ debet curari: & ideo non videtur admittere curationem, sed clarè constat ex Gal. lib. 1. simplicium, & lib. 3. de locis citato, posse admittere curationem: nec in hoc immorandum: sed tanquã superfluum relinquendũ melius est disputare, vtrum Epilepsia post 25. annum suæ ætatis patientis possit curari, quia stulti medici est infamare præsidia, quæ alijs fuere salutari, ex lib. 11. Metho. sed Hippoc. libr. 5. Aphor. expressè negat admittit curationem post istam ætatem: ergo post 25. annũ nõ admittere curationem: Signũ enim est, quod non potuit à calore veiero iuuentutis dissolui, qui vsque ad illam ætatem vigorosior fuit: sed his non obstantibus ne
medici

medici videntur disputare simul cum ægristeneo aduersus sapientissimum Hippocr. posse aliquando admittere curationem, quam sententiam probo autoritate AEtij in secundo sermone capit. 19. Vbi docet pueros, & senes curari posse. Idque ex Cornelio Celso, & probatur, quia si aliquando Epilepsia potest curari est in consistentia, quia in prægressis ætatibus sola ætatis mutatione curatur: vt constat ex sententia Hippocr. libr. 5. Aphor. citato, & ita Paulus lib. 3. cap. 13. tandem experientia id confirmatū est, vt constat, ex Ioanne Pasca Valentino qui mulierem quadragenariam curabit: q̄ si tamen dixit Hippo. libr. 5. Aphor. 7. post 25. annum ægros mori si non curentur, intelligit, & ideo omni adhibita diligentia tales curandi sunt. Extant enim vehementissima & elegantissima remedia, veluti decoctum ligni Indi, vel fontanela cruribus, vel brachio applicita, occipio, etiam applicata, quæ apud antiquos non extabant quibus facili negotio cum reliquis curari possunt Deo duce.

QVÆSTIO I.

De Melancholia.

Disputandum vtrum causa materialis sit necessaria ad causandam maniam. Partem negatiuam insinuat Auicena. 1. 3. tracta. 4. cap. 18. vbi dicit, melancholia, ergo quæ est mutatio cogitationum à cursu naturali, ad corruptionem & timorem, propter malam complexionem, quæ siluestrem spiritum reddijt cerebri. Ergo si tantum in mutatur temperies cerebri, & spiritus tantum causa in materialis erit mania. Idem insinuabat Galen. lib. 3. de locis cap. 6. cum inquit loco illo difficillimo quod si abiit in spiritum facit ma-

C niam,

niam, si vero in cavitatem constituit epilepsiam, ergo, vt constituitur melancholia, solum requiritur, vt alteretur spiritus. In contrarium tamen adest Galen. citato, & Auicena citato loco reddens causam tristitiæ, inquit prouenire ab humore melancholico nigro, idem dixit Rasius primo cōtinentis cap. 3. cum dixit, dico quodd aliquando sit melancholia humoribus existentibus bonis, vt constat ex præmeditationibus diutinis, & profundis cogitationibus ex quibus facili negotio homines incidunt in alienationem mentis: omisit responsionibus multorum autorum, qui plura machinantur, sine necessitate, dicendum melancholiam semper suscitari ab humore melancholico, non immediatè causante errorem cogitationum, sed causante malam intemperiem, quæ ad cerebri arcem ascendens, maximè alterat spiritum. Vnde & meritò Hippocr. lib. 7. Aphor. 23. dixit, Si timor & mœstitia, longo tempore perseverauerint melancholiam ostendunt, quia ex assidua impressione talis humoris sit mania, indiget enim assidua & valida impressiōe talis humoris, vt possit præuaricari spiritum, propter eius inualidam actionem, & hæc est causa (quæ hucusque à nullo neotericorum tacta est) cur iste melancholicus furor frequenter per motus lunæ magis homines alteret, idco est, quia vt alteret indiget vehementi agitatione: talis autem datur in conjunctionibus & plenilunio quæ maxima dispositio necessario inducit effectum, itaq; immediatè mania nō cōsistit in causa materiali, sed mediatè, quia ipsa alterat spiritum. Ex qua dubitatione infertur interpretatio ad quæstionem, quã disputat Gentilis loco citato, supra Auicena, utrū terror & tristitia in melancholicis proueniat à nigredine humoris, & tenet Gentilis istā causam iuxta sententiam Auicena, tum quia animi partes corporis temperaturam ostendunt, & sequuntur, & experientia constat, quia homines in loco obscuro diu detenti

detenti sunt tristes & melancholici euadūt. Sed istam causam negat Auerrois lib. 3. collige cap. 40. tum quia color non est morbus, & non potest esse causa lationis in operationibus. Præterea anima non terretur à coloribus nisi per priuationem sensati. Sed vt Auerrois satisfaciamus non indigemus tantis distinctionibus, quas affert Mathæus de Gradi: sed dicendum, quòd anima in quantum anima ab his qualitatibus non alteratur per se, sed per viam instrumenti spiritus, qui fit crassus terrestris & cum fit instrumentum animæ vitiat animæ operationes, & licet non possit melancholia alterare in quantum nigra, alterat in quantum frigida & verè permutat naturam spiritus. Et hinc dimanat causa cur in vertigine etiam si videantur nobis omnia nigrum, non sic iudicat extimatiua, quia spiritus non contraxerunt aliquam alterationem, licet inordinate moueantur.

Q V A E S T I O II.

De Melancholia.

VTRVM in melancholia liceat sanguinem mittere, quæ quæstio merè practica est, & quod non debeat fieri, paret quia sunt vigiles, vigilia autem solet in totum scopum sanguinis missionis auferre, lib. 1. de arte curatiua ad glauconem cap. 13. & huius ratio est, quia debilis virtus est: præterea isti sunt inquieti, & ideo minus apti, vt in his sanguis extrahatur. Sed his non obstantibus omnes tenent debere fieri sanguinis missionem in melancholia. Rasius libr. nono. ad Almanforem capit. proprio, & libro primo. Continentis, quòd phlebotomia seu sanguinis missio in melancholia fiat nisi, vt

condriaca: nec repugnat Auicena. 1. 3. tract. 4. cap. 26. Vbi docet in omni melancholia faciendam esse, nisi sit casus virtutis. Auicena intelligendus in omni melancholia per essentiam, secus est si per consensum à liene, quia arguit vehementem in teperiem frigidã, quæ multo calore opus habet, vt possit ab sumi. Et nisi in toto fuerit abundantia sanguinis melancholicæ non licet sanguinem mittere. Sed ex quo vena debeat fieri dubium est, nam varij, varia sentiunt, quidam ex talo, quidam vero ex basilica, vel ex media: sed distinguendo diuersas causas affectionis, facili momento possumus satisfacere; his conclusionibus. Prima conclusio est, si melancholia proueniat ex suppressione hæmorrhoidarum, vel mensium reteuione, sanguis ex talo mittendus est. Secunda conclusio, si vero ex redundantia totius; ex cephalica, vel media, crediderim, non faciendam esse ex basilica, nisi alia non appareat, quia non fit ex directo loci patientis, etiam si in toto sit redundantia: post quas vacuationes per cucurbitulas, vel sanguinis extractionem ex venis priuatis tentare non nocebit, & potissimum cucurbitularum administratione, pro hæmorrhoidum prouocatione, quæ vnica salus melancholijs solet esse. Nostra tamen disputatio nõ est intelligenda de ea mania siue de lyrio quæ ex inflammatione ventriculi, aut lienis suboritur, vt docuit Galen. 3. de locis, cap. 7. quod explicuit Auicena. 1. 3. tracta. 5. capit. 1. cum inquit, & quandoque est ibi aposthema faciens vaporem melancholicum, & facit euenire melancholiam, quia quando prouenit ex tali causa, certum est, sanguinis missionem competere.

QVÆSTIO I.

De Paralyfi.

VÆSTIO & difficultas à nobis solū præ
 meditata. Vtrūm Paralyfis solum differat hu
 moris qualitate, vel loco in quo est ea, omnes
 interpretes existimant conuulsionem à para
 lyfi differre solum humoris qualitate, quia paralyfis ex hu
 more tenui qui neruos laxat, conuulsionem vero fieri ex
 crasso, qui neruū tendit & bibratteretemq; reddit. Sed
 quotidie à nostrata iuuentute ista sententia non quadra
 bit, nec placere potuit: nam si ambæ passiones neruorum
 sunt vt postea videbimus, & non æqualiter sensus & mo
 tus læduntur in eis, ergo necesse est vt istæ passiones sint
 in diuersis partibus neruorum. Et ostenditur hac potissi
 mum ratione, paralyfis est priuatio motus, & sensus, &
 aliquando vnius & aliquando alterius, ita Galen. lib. 3. de
 locis cap. 10. & lib. 2. de simpl. causis, lib. 1. de causis simpl.
 cap. 5. & ideo in hoc distat, ab stupore, quia in illo non in
 tegra obstructio est, nec in totum facultas priuatur, sed
 conuulsio tantum deprauatus motus est. Ergo in eadem
 parte non potest consistere humor, sed in diuersis: & ita
 Auicena. 2. 3. cap. 8. dixit: & ideo necesse est, vt interano
 cadat humor, in loco nerui secundum formam prohibi
 tionis dilatationis motus: ergo videtur quod sit in loco,
 id est parte nerui, quæ tendit, & non prohibeat: & paulo
 inferius dixit interano alculet cadit humor circa partes
 neruosas, quasi dixisset cadit non in cavitates, sed circum
 circa. Prætereateritio argumento sic nostra concluditur
 opinio, paralyfis vt ex superioribus constat est mera ob
 structio neruorum, sed magis obstruunt humores crassi,
 quam tenues, ergo non solum in qualitate humoris, sed in

loco ubi resident differunt, conuulsio & paralyfis: & ideo fit vt in luxationibus vertebrarum magis causetur paralyfis, quam conuulsio, quia integrè obstruit ex qua doctrina dimanat causa cur in puncturis neruorum & in morfibus viperarum magis contingat conuulsio, & in cissionibus neruorum multo magis paralyfis. Qua de causa etfi à nullo neotericorū hoc fuerit discussum: audeo dicere conuulsionem fieri ab humoribus existentibus circa neruos, vel tunicas neruorum: paralyfim vero ex eisdem cavitatem, vel propriam substantiam occupantibus, & iuxta nostram sententiam intelligitur Auicen. cap. quo dicit, & necesse est, vt cadat humor in loco nerui, id est circa neruos, vel in tunicas eius.

QVÆSTIO II.

De Paralyfi.

ipm̄ multi sunt qui no volum̄ cō- tē cāsa sit d et cū a casu suū sunt esse hntē dū cengit t. 2. 2. f. nia ut lig. hereda vega holla no alto ma nig. Et c. lapina Gyl

VTRVM in Paralyfi liceat sanguinem mittere, in qua quæstione nullum inuenio qui in disputationem controuertat, existimantes solum in paralyfi quæ sit, casu, & ostensa, faciendam esse phlebotomiam, quia ex casu oportet à toto diuertere, & à loco doloris, iuxta sententiam Auicenzæ, & ita vult significare Galen. lib. 4. de locis cap. 4. de affectibus spinæ. Sed an debeat fieri in reliquis casibus, hoc opus, hic labor est, qua in quæstione solum auscultandus AEtius est, treta 2. sermone 2. ca. 28. qui docet, præsentaneum remedium esse si reliqua consentiant, atas & virium robur si tamen omnia non cōsentiant sanguis detrahendus non est: quasi dixisset propter timorem frigiditatis, vt sanguis mittatur omnia debent cōsentire: quam sententiam vt debite assequamur illud Auicenzæ præsupponendum est. 2.3. loco allato videlicet si assistat febris, quia

quia ratione febris fit maior colliquatio humoris, ad partes nervosas quæ vt prohibeantur, vnicum auxilium flagitant sanguinis missionem. Et ideo Auicena loco allato periculosissimam consebat, paralyfim quam febris concomitabatur, vt ferè non admittere possit curationem, & an talis, ergo phlebotomia debet fieri minima quantitate vt consulit AEtius loco citato.

QVÆSTIO III.

De Paralyfi.

VTRVM in Paralyfi magis ex vsu, sit vt diureticis quam sudorem prouocantibus, vel vice versa, pro meliori intelligentia huius quæstionis supponendum est ex sententia Auicenæ, q̄ his medicamentis non est vtendum nisi toto corpore integrè mundato, & euacuato, quo supposito Conciliator in differentia 233. docet his omnibus possumus vt, ham quauis diuretica conuertant materias ad nervos, semper habent respectum ad partes quas euacuant, sed addit conuenientius multo naturam has materias vacuare per sudorem, nam talia medicamenta subtrahendo, consequuntur effectum vacuationis, vnde est, vt in ægritudinibus iuncturarum plurimi Arabes laudauerint vina alba aquosa, vt fuit Serapio. Idem fecit Benedictus à musia, & in experientia comprobatum est, quòd plurimis senescentibus. Cum paralyfis inciperet, statim ex vino guaioco parato de cocto, cū sirupo stlicade facillime voluntate Dei perfanati sunt: & ita Leonardus Iaquinus ex mente medicorū suæ regionis, laudat balneū aluminosum, à cuius assumptione necesse est sudorem prouocari valet nostra quotidiana obseruatio balnearū Tormis iuxta villam Ledesmæ quæ tot ac tantos paralyticos libe-

liberauit, dummodo morbo Gallico non fuerint tentati,
vt latius infra disputabitur.

QVÆSTIO I.

De Tremore.

NST enim hæc passio deprauatus motus ani-
malis ex imbecilla facultate cum materia
morbifica, ita vt ex vtriusq; pugna talis mo-
tus inordinatus contingat, qui dicitur tre-
mor lib. 2. de simpt. causis. c. 2. Et ideo Auicena dicebat est
defectus facultatis motiuæ, cum membri grauitate, in quo
affectu via problematis inquirendum, cur magis in mani-
bus senum quam in pedibus contingat, siquidem huius-
modi difficultas maior debebat esse in partibus distanti-
bus magis à corde, pedes magis distant à corde & grauior-
es sunt. Cui obiectioni respondet Gerardus non ita in pe-
dibus continere, quia virtus motiua pedum est vehemen-
tior, quæ responsio nec tenet in medica facultate, nec in
philosophia, nam quanuis pedes facti sint ad incesum, bra-
chia facta sunt ad pugnandū, in quo actu maior vis requi-
ritur, & quòd magis est brachia inseruiunt ad onera suble-
uanda. Placet magis illa responsio dicentium, hoc fieri
propter dispositiones neruorum, quia sinerui brachio-
rum magis lædantur, magis accidit manibus, si vero ner-
ui crurium, magis in pedibus. Sed si quæras cur magis
manibus quam pedibus hoc contingat, ideo est quia natu-
ra vt plurimū magis trudit materias partibus pro-
pinquis, potissimum in facultate ani-
mali quæ debilis est.

QVÆSTIO Vnica.

De Tortura oris.

TALIS passio conuulsio cinica, vel canina dicitur ab authoribus, quæ vel sit paralytis, vel conuulsio, ex modo doloris notitia confurgit: sed cum in omni conuulsione, vel paralyti pro topicorum medicamentorum in positione, ad radices neruorum attendere liceat, vt vult. Galen. libr. 6. Methodi cap. 4. & 1. de locis. 6. & lib. 2. per genera. Dubitatur an medicamēta topica quæ radices neruorum debēt prospicere, magis nūcā id est partem posteriorem vel partem capitis anteriorem. Omnes authores, & cum eis Rasius in præsentī existimant, ad radicem occipitij imponenda, quod non vitio verto, quia vbicunq̄ cerebrum exsiccetur, his passionibus opitulatur, sed melius est, vt partem magis affectam prospiciamus, scilicet, partē anteriorem: quæ neruos promittit bucis ex partibus cerebri anterioribus, ex tertia & quarta neruorum coniugatione, quæ sententia vltra anathomem, demonstrat tum locus læsus, quantum distet ab occipitio, tum ostendit commo-
 diras partis, cui sunt applicanda, nam ossa syncepitis rasa & spongiosa sunt per quæ facilior transitus est ad cerebrum, vt habet lib. 11. Method. cap. 18. & lib. 13. Method. cap. 22. & nam præter hæc omnia tenuissimum est hoc loco craneum. Et ideo præ cæteris remedijs Rasius & Auicena laudant, euacuationem per nasum. Sed non sine causa ab omnibus authoribus dubitatur. Vtrum hecticus possit capi spasmus, quia spasmus ex siccitate fit per consumptionem humiditatis. Respondetur quod non, quia huiusmodi siccitas non subito contrahitur, placet ista causa, sed non in totum aridet, nā in plurimis qui conueluntur ex siccitate,

tate, veluti ab igne sacro, vel herpete paulatim siccitas partibus nervosis inducitur: & etiam in illis quibus humiditates iuncturarum refudant, ut cōtingit in vulneribus maximis quibus accidunt tetanos & cōuulsio. Magis tamen videtur nōstra ratio, quod hectici non conuelluntur, quia loco deperditū plurimū humiditates accitiæ restaurantur, vnde necesse est, ut musculi & membra animalia madore afficiantur, vel dicetur cum Galen. libr. de inæquali intemper. cap. 2. cum sic dicitur, in vltimis verbis capitū nō enim ex eorum particulis hæc agit, hæc patitur cum omnes inter se iam similes redditæ sint, ac vnicam habeant consentientem temperiem &c. Ergo nequit esse conuulsio in febre hectica, quia cū omnes partes. v. g. nerui sint similes omnes obediunt tensioni.

QVAESTIO II.

De Spasmo.

SOLET aliquando spasmus contingere ex punctura nerui, quam cōuulsionem appellant proportionatam ad materiam. Dubitatur quibus & qualibus medicamentis curari debeat, Auicena 6. 4. tract. 1. de punctura nerui docet laxantibus vtendum esse, vt dolor leniatur, sedeturque: sed clarè repugnat Galen. lib. 6. Metho. cap. 2. vbi docet vtendum esse sulphure euphorbio, & alijs medicamentis habentibus tenuissimam substantiam, vt facilius pus educatur, præmissis vacuationibus necessarijs. Sed breuiter possumus satisfacere, dicendo in punctura nerui caeca, vtendum esse medicamentis calidis, in manifesta vero cui neruus non occultatur, sed discopertus est: prædicto medicamento Auicena vtendum.

QVÆSTIO Vnica.

De Catharro.

T planius nostra quæstio procedat, hic fit mentio de Catharro, qui propriè significat distillationem ad pectus, vel ad fauces vel ad nasum, membro mandante cerebro: apud Græcos Catharrus significat quamuis distillationem ad quamcunque partem. Talis autem catharrus aliquando separatus est, aliquando epidemicus & contagiosus simul qualis proximus ille anni 1580. qui ferè non solum per vniuersam Europam migravit, sed à finibus Asiæ ad nos peruenit: de quo in præsentis sermo est: & de eo vno loco mentionem fecit Galen. lib. 5. Metho. cap. 12. & 13. in hoc queritur & merito. Vtrum sanguis sit extrahendus? quam quæstionem mouet Matthæus de Gradi, cap. proprio lib. 9. ad Almanforem, quòd autem sanguis sit extrahendus, docet Messues in sua praxi, capite proprio, vbi docet aliquando tantum necessitatem vrgere, vt sanguis extrahatur, vt tot vicibus extrahendus sit sicuti in pleuritide. Sed altera ex parte experientia contrarium suadet, nam Catharro contagioso cui sanguinem detrahis statim abijt, & moritur vt prædicto anno & prægressis manifestum fuit: & ratio est quia ista distillatio est, vacuatio paulatim morbi venenosi à natura tentata. Maximè cerebrum occupante quòd frigidum est. Ergo non est præpediendâ nec irritanda, ex lib. 1. Aphor. 20. ergo in tali morbo alia vacuatio ne non est opus. Sed altera ex parte videtur quòd sanguis sit extrahendus, quia in quocunque morbo oportet curare, & præseruare. Sed ex isto Catharro sæpe inducitur vlcus pulmonis: ergo istud præpedire oportet, minor patet ex Galen. loco allato, in duobus casibus senescentis mulie

ris, & iuuenis, cui quæstioni his cōclusionibus est satisfaciendū. Prima cōclusio in Catharro contagioso & in principiopotissimū tēpore autumnī sanguis non est extrahendus, quia eo tēpore morbus exitialis est, ex lib. 3. Aphor. 9. Secunda conclusio in Catharro non contagioso veris tempore, vel hyemis. Si cum febre accidat, sanguis extrahendus, cuius causa est, quia morbus intra venas est & tēpus saluterū. Tertia conclusio in quocunq; catharro si ex eo immineat casus humoris ad pectus sanguis, extrahendus est modice: cuius ratio est ea quia perynegmoniam, vel ptisim, concitabit, & ita intelligendi sunt. Messues, & Auicena, quando dicunt. Raro competit phlebotomia in Catharro, nisi in casibus Messues, existente materia sanguinea, & purè calida, & ob id ab authoribus nostri temporis laudantur alexiteria, veluti suffumigium labendullæ cum quo in isto morbo sudor prouocatur & proalexiterio experientia comprobatur.

Q V A E S T I O I.

De Optalmia.

VTRVM vinum in Optalmia competat. Certum est ex omnium authorum sententia in optalmia non competere, quia capicosum est, & perturbationē agitationemq; humorum parit: & in hoc conuenit Auicenna Fen. 3. 3. tract. 1. cap. 9. & inquit alienatio omnis vaporosi & c. talis est in vino. Et clarè omnes tenent, non conuenire in optalmia recenti. Vtrū in declinatione conueniat videri aliquo modo insinuare Hippoc. lib. 6. Aphor. 31. vbi docet dolores oculorum meri potione sanari. Sed reuera Galen. non sentit cum Hippocr. quia solum affir-

mat Hippocra. hoc experiētia cognouisse aut proficere, idq; nullus scribentiū assignat. Ego auderē dicere nō sine causa hoc dixisse Hippoc. quia ex multa portione vini per modum ebrietatis stupor in omnibus partibus inducitur, sic vino vitur Auicen. 4.3. tract. 1. cap. 8. in doloribus aurium, quia somno à vino cōciliato hebetatur sensus doloris, & hæc nec est recta curatio, per se, nec per accidens, quia quocunque modo inflammatio augebitur, & quod magis est, ex stupore cerebri in sigilationem perueniet. Et ita Cardanus maxima indiget correctione, in prædicti aphorismi interpretatione, quando reprehendit Galen. hoc tamen non sine causa dixisse Hippocr. videlicet, quādo humor concretus est in cerebro: quæ interpretatio bona est, nam vinum nec via medicamenti, nec via alimenti dari potest. Via alimenti constat clarè, nec medicamenti, nam ferit, repletque, & quod magis est omne genus neruofum lædit: vnde & caput dolentibus nocet: & ita Auicena loco allato dicebat, & sit alienatio rei acui saporis, & odoris, ex quæ ego infero alterum corolarium aduersus omnes scribentes, nec in declinatione nec ad humores impactos oculorum vinum prodesse, nam etiam si habeat vim discutiendi: humorum vehiculum est, ad partes neruofas, proinde nisi in plus iusto assuetis vinum interdendum iudico, siue in inflammatione existente in principio, siue in declinatione. Et illud probat, quod ex sententia peritissimorum authorum, nec somnus diutinus in declinatione morborum oculorum prodest. Vt dicebat Auicena loco allato, cum dicebat, & somnus nocet, vbi indigemus superfluitatem expulsionem. Et ita intelligitur Tralianus libro secundo, capit. tertio. & Paulus libro tertio, capite 22. vbi vinum exhibent intelligendi sunt in assuetis. Et ita Auicena loco citato solum laudauit vinum tenue, quod suffitu, inculcato: humores sanet, si ve-

ro assumptum possit diaporat & ferit exterius applici-
tum anodinum est.

QVÆSTIO II.

De Optalmia.

VTRVM in omni Optalmia competat venæ se-
ctio, nam quod competat probat Auicena loco al-
lato, vt dicat competere in omnibus speciebus eius. Sed
altera ex parte videtur oppositum si fuerit biliosa præstat
potius vti medicamento purganti lib. 14. Methodi capi-
te 3. & libr. 2. de arte curatiua ad Glauconem capit. 2. Vbi
expressè in erysipelate exteriori tenet, potius vtendum
esse medicamento purganti, quia est humor peccans sua
mala qualitate. Præterea si sit pituitosa vel ferosa euacua-
tio sanguinis cuius non est opus frustranea erit. Hista-
men non obstantibus, vera est sententia Auicenæ cum
Galen. in omni optalmia competere sanguinis missio-
nem: quam sententiam probat Galen. lib. 13. Methodi ca-
pite vltimo. Sed quomodo sit satisfaciendum Galen. libr.
14. Metho. ca. 9. dicenti in oculo esse diuersam rationem,
nam oculus eximij sensus est, & ob id gratia diuersionis
semper sanguinis missione vti licet, sicuti in partibus in-
terioribus propter eximium sensum. Si accidat erysipel-
las vel herpes, quanuis dependeant ab humore bilioso,
tum sanguinis missione, tum purgatione vtendum est:
ex libro. 4. de victu acutorum 21. idque magis militat in
oculis: semper humores quantumuis frigidi cum ca-
lidis miscentur: & quantumuis biliosi cum san-
guineis miscentur, idque egregie anno-
tarat Gentilis, supra Auicenam
loco allato.

QVAESTIO III.

De Purgatione.

VTRVM tamen sit utendum sine discrimine quouis medicamento purganti in optalmia, breuiter huic problemati possumus satisfacere in ista inflammatione optalmiæ periculosa esse medicamenta purgantia, quia sunt capiosa cum cito seriant caput, sed debemus uti clementi medicamento purganti situm à frigido humore dependeat optalmia: etiam si caput obtundat uti possumus quolibet, quia causam minuunt simul intemperiem corrigunt diuaporando, consumendo. Et tandem vno actu multa præstant, & ita increbuit vsus medicorum ut exhibito medicamento forti, postea clementi forti in pauca quantitate utantur.

QVAESTIO IIII.

De Medicamentorum narcoticorum

impositione.

HIC ergo vltima querimonia à nobis solum vertitur. Vtrum in morbis oculorum saltem calidis cōpetant medicamenta soporifera: quoties vehementissimis doloribus cum inflammatione tenentur: quorū vsu prohibet Galen. lib. 6. Aphor. Commento 31. quia & horum medicamentorum vsu affectus in curabilis relinquitur. Vnde Auicena Fen. 33. tract. 1. cap. 9. dicebat, & non in frigidandum cum his quæ sunt stiptica, & aspera, & soporifera, quia augent inflammationem. Sed altera ex parte Galen. lib. 12. Mero. c. 1. docet, in Colicis & morbis oculorum se aliquando vsu fuisse sopientibus medicamen-

tis:quam sententiam ex eo confirmant, quia Galen. lib. 12.
 Methodi cap. vltimo, sensu acutissimo præditi oculi sunt,
 ergo multo maiori dolore afficiuntur, & per consequens
 melius in his, soporiferis medicamentis possumus vri. Et
 ita Auicena loco allegato post medium capitis dicebat: &
 quandoq; pro vehementia doloris necessarius est vsus stu-
 pefacientium: sed remoue illa quantum potes. Sed quo
 pacto sit satisfaciendum Galeno, libr. 6. Aphor. citato ex
 multis interpretationibus quas habeo in lib. 12. Metho. il-
 lam solum eligo, quæ tenet Galenum loquutū fuisse de
 humoribus in tactis qui crassi sunt, secus autem se habet
 in humoribus calidis feruentibus, & corrosiuis, in quibus
 vt vis eorum infrænnetur, necessarius est vsus medicamen-
 torum sopientium. Ita Galenus tenet in doloribus intesti-
 norum à causa calida lib. 12. Metho. cap. 7. & ita in eodem
 casu Auicena loco allato. §. quod si materia subtilis est, &
 corrosiua nõ est alienū vti opio. Vnde Rasius sæpenume-
 ro etiã in morbis oculorū suo colyrio albo vtitur cū opio
 quod passim in officinis confingitur pro doloribus vesicæ,
 & oculorum. Talia enim medicamenta blanda, &
 amœna sunt, & minimè aspera quæ laudantur. Vnde est,
 vt oleum quantumuis frigidum non est ex vsu idque à
 nullo scribentium dictum est. Existimarem ego non con-
 uenire, quia quodcūque oleum particeps astrictionis est,
 & statim, dolores oculorum mouet.

Q V Æ S T I O I.

De Morbis aurium.

X his quæ dicta sunt facilis est responsio ad
 quæstionem de dolore aurium. Vtũm con-
 ueniant repercussiuæ, vel narcotica, quòd au-
 tem narcotica non conueniant ex eo colligi-
 tur,

tur quia neque competunt repercussiuua ex libr. 3. per locos capite 2. vbi docet curam perficiendam esse per attrahentia & mollificantia & minimè repercussiuua & astringentia conuenire, & ex eo, quia has partes dicauit veluti emũctoria ad expurgandum tam circa adenes quã in meatu, vnde si in parotidibus astringentibus, vel narcoticis vte remur in grauissima p̄ricula ægrotantes traherentur. Sed altera ex parte Rasius lib. 4. ad Almanforem capite de dolore aurium docet si dolor: vehemens fuerit necessario aliquo opiato vtendum erit veluti, opio cum oleo rosato cuius causam assignat Auicen. Fen. 4. 3. tracta. 1. cap. 8. §. & quandoque necessaria sunt narcotica, si dolor vehemens fuerit, vt ex dolore timeatur phrenitis vel cerebri inflammatio, & ita Galen. lib. 3. per genera. cap. 1. pro dolore aurium à causa calida ex mente peritissimorum antiquorum plura narcotica instituit, quid ergo dicendum est? in ista controuersia breuiter possumus dicere, quod dolor aut est in profundo aurium vel in partibus exterioribus, si dolor est in profundo aurium, cum calore, & inflammatione, repercussiuus, & opiatis possumus vti: quia valde periculosi sunt & grauiora mala solent causare. Si tamen dolor ad exteriora vergat, vt iam iam committere inflammationem videatur, quam parotidam antiqui appellant, minimè repercussiuus, sed potius mollientibus, & parum attrahentibus vtendum ne motus naturæ impediatur. Ita tenet Gerardus in præfenti.

QVÆSTIO I.

De Angina.

TRVM in omni Angina competat p̄nibotomia? difficilis quæstio est? pro parte negatiua adest Mellues in sua Praxi capit. proprio de squinantia, vbi docet in phlegmatica

& biliosa, necesse esse prius euacuare humorem redundantem, quia augebitur magis Angina per ebullitionem bilis, & calum pituitæ, & sic passim contingit. Et id comprobatur ex Auicena illo communi dicto superabundantem euacua & postea minue. Et illud insinuabat Auicena Fen. 9. 3. tract. 1. cap. 11. §. quandoque necesse est, vt cadat euacuatio materiæ egritudinis, vt remaneat virtus & ex eo constat, quia si fit à pituita, à capite cadente constat per sanguinis missionem magis augeri calum. Sed his non obstantibus ista conclusione possumus satisfacere in omni Angina si cætera non dissuadeant sanguis mittendus est, magis in sanguinea, minus in pituitosa: in qua post venæ sectionem propria euacuatio per pharmatiam indiget. Quam conclusionem primo probo ratione communissima, quia est morbus magnus & per consequens indiget magno remedio & semper fit ab inflammatione quæ siue sanguinea sit siue pituitosa, semper habet sanguinis per mixtionem, vt notat Gentilis super Auicenam loco allegato deduciturque ex Galeno libr. 4. de victu acutorum 30. §. corpus igitur, vbi in Anginis pituitosis, vel biliosis, post cuacuationem per sanguinis missionem, docet vtendum esse medicamento purganti, vt fluxio ad locum læsum compefcatur. Id etiam colligitur ex Galen. libr. 4. de victu acutorum 21. in inflammationibus in ternis à quocunque humore dependeant prius à sanguinis missione exorditur. Et ita intelligitur Auicena loco allato, vt constat ex §. superiori & quando virtus tolerat expulsionem sanguinis ad maturitatem: & ita salua pace Mesues, non est tenenda sua sententia: nisi forsàn intelligatur fieri per inbibitionem humoris pituitosi, vt quotidie senibus contingit. Vnde Rasius lib. 2. Còrinentis irridebat quendã Hebræũ qui in Angina pituitosa sanguinis missionem prohibebat, & ideo minimè abscultanda solutio Matth. de Gradi.

QVÆSTIO II.

De usu gargarismatū repercutientium.

CVM partibus exterioribus medicamenta repercutiua non conueniant, quia truditur materia interiorius infringitur & imbibitur magis. Quæritur utrum per partes palati per os conueniant ista medicamenta repercutiua? Auicena ergo loco citato, & Gal. lib. 6. per locos à cap. 2. plura instituit medicamenta repercutiua quæ nõ solum, vt frigida conueniunt, sed vt istis partibus appropriata vt diamoron, succus malorum granatorum acidorum. Et ita ferè omnes eo medicamento vtuntur, & inde dimanauit quòd admissis astringentibus per interiora facillimè trudentur fluxus ad exteriora. Sed altera ex parte obstat, quia in parasyanchi interiori, si his vtamur magis in partibus interioribus in pinguntur, quam aliquid foris extrahant. Et probatur. Firmissimo argumento, quia in morbis pectoris non est vtendum repelentibus, ergo in partibus gutturis quæ eidem vsui inscribuntur non est vtendum eisdem, antecedens probat Galen. lib. 11. Metho. cap. 16. & 17. constatque experientia, quia si astringentibus vtamur statim suffocationes mouentur, ergo minante eadem suffocatione, non est vtendum, astringentibus. Et ita probat Conciliator in differentia 176. Vnde peritissimus Guido in periculosis Anginis solū vtitur lacte, vel mixtio ne lactis cum casia: quid ergo in ista quæstione dicendum? his conclusionibus possumus respondere. Prima conclusio in omnibus speciebus Anginæ repercutiua moderata conueniunt, veluti Rob. mororum, & nucum nam quamuis reprimant præpediunt ex partibus exterioribus ne sanguis accurrat, quia vena iugularis externa quam venam Barbari organicam appellant maxima

E 2 est quo-

est quoniam omnes has partes gubernat. Secunda conclusio est in Anginis interioribus, & in locis penitissimis existentibus in musculis proprijs laringis potissimū claudentibus, tutissimum medicamentum mulcebre est, se dans dolorem, veluti lac per se solum vel cum cassia demulcet dolores & tumoris dissipationem efficit: & ita nostra conclusio probatur ex eo, quia Galen. lib. 6. per locos voluit aliquid oximellis esse admiscendum: vt scindantur humores si sint crassi, & si tenues attemperentur. Sed quoniam diuersæ sunt differentiæ Anginæ, tum ratione loci tum etiam ratione humoris: præstat ergo diuersa medicamentorū genera aptare ex Matthæo de Gradi ex proprio libro. 9. ad Almansorem.

Q V A E S T I O I.

De Asmate.

DE reliquis egritudinibus, vsque ad istum locum dubitationes paucæ sunt, & faciles, quas classici communiter euentillat, ad astmatis curationem accedendo, quasdam dubitationes pro difficili eius curatione volumus promouere. Vtrum frequentius accidat viris quam fœminis ipsis? & quod frequentius fœminis, ex eo constat, quia humidiores sunt, minoreque exercitio vtuntur, præterea cerebrum humidius est cuius distillatione necesse est pectori pulmōni communicari. Sed experientia contrarium ostendit, quia homines frequentius hoc malo corripuntur: eoque intereunt, cuius causam Gentilis relinquit celeriori respiratiōni & quietudini humorum, quia viri habent celeriore respiratiōnem & humores minus subtiles. Sed istæ causæ nobis displicent, nam quibus celerior respiratiō est:

tio est : facilius à malo pectoris liberantur & eo resistunt sicut si compares iuuenem cum sene facilius resistit iuuenis quam senex , quia iuuenis respirationem habet celebriorem. Dicendum ergo est accidere hominibus magis, quia voratiores sunt, crapulis, & vino magis indulgent, cuius legitima causa est , nam pueri habent fortiorem calorem & melius cōcoquant, sed frequentius cruditatibus afficiuntur, non nisi quia voratiores sunt ex Galen. lib. 1. crysium capit. 12. ex cuius quæstionis decisione constat facilius multo in viris curari ex lib. 2. Aphor. 34. nam magis accidunt & per cōsequens facilius in eis vincitur malum ex lib. 2. aphor. 49. his adde quia homines pectus latius habent in eoque magis suscipiunt & mulieres mensali euacuatione à plurimis liberantur malis.

QVÆSTIO II.

De applicatione cucurbitularum.

IN morbis pectoris & potissimum astmatis quando validissimè affligit per suas certas accessiones solent medici priuata remedia quærere, vt tanto accidenti subuenire possint, inter quæ illud potissimum habetur applicatio cucurbitularum. Vtrum istæ sint applicandæ & qua in parte sint affigendæ non clarè constat circa hoc absolute tenet Matthæus de Gradi, non esse affigendas cucurbitulas, & neque fricationes faciendas cuius causam non exhibet: sed quæ nam huius causa sit certè intelligerem, vnam esse potissimam, quia cum pectus sit pars concaua, & ad eam partem trahat cucurbitula potius suffocationem tenetabit, quam leuamen possit afferre. Secunda est & potissima quia per appositionem cucurbitularum muscoli pectoris conuelluntur & per consequens ad motum impe-

diuntur, ergo immotis in ipsa accessione facilius astmatici suffocabuntur, & sic tenet infricationibus in ipso pectore nullis cucurbitulis vtendū. Sed his non obstantibus possumus defendere in casu accessionis astmatis nos posse vti cucurbitulis siccis licet non in ipso thorace, sed in partibus proximioribus Thoracis veluti in humeris in lumbis femoribus, quæ solent esse alicuius vtilitatis, quia diuertunt à loco læso quam conclusionem, ita volumus intelligere dummodo toto corpore euacuato amoueantur, iuxta Galeni sententiam in fragmento de cucurbitulis: præterea dummodo quando in lumbis applicatur hypochondrijs nō inhæreant. Ex quibus colligo cōtra Iachinum & alios medicos peritissimos in ipso accessionis tempore quando humor est in capacitate thoracis nullo modo vtendū esse fricationibus pectoris, quia quantumuis digerant magis mouent ad eandem cavitatem præstat, ergo vti ligaturis brachiorum clunarem clismate acri, & post hæc aqua tepida vti non nocebit.

Q V A E S T I O III.

De ysu Terbentione.

LAudant plurimi Terbentinam abietinā, quia ex Galeni sententia apertè detergit & vim subducendi habet idque ex sapore eius amaro constare. Sed salua pace istorum medicorum, neque huic malo prodest, neque ab aliquo antiquorum commendatū, sed missa, ista faciamus, ratione manifesta nō cōducit, nam illa medicamenta quæ profunt debent esse pectoralia amœna suauia minimèque aspera & astringentia, sed talis conditionis Terbentina non est, ergo ea non est vtendum. Quòd si dicas habere vim abstergendi hæc eadem facultas inest: mi-

rabobanis & thamarindis quantumuis facultatem deterioriam habeant, quia sua facultate manifesta astringunt, & ideo Iachinus cum suis socijs lapsus est.

QVÆSTIO I.

De Pleuritide.

T ergo ad primam quæstionem deueniamus de sanguine mittendo in Pleuritide ad sunt à neothericis egregia monumenta de sanguinis missione ex eodem latere, vt superstitiosum intelligā eam quæstionem euentilare potissimum cum Manardus egregius vir, qui ferè primus absurdam opinionem deuicerit quæ tot hominum millia iugulauit, de qua late libr. 12. episto. 5. in ea epistola multis rationibus confirmat faciendum esse, ex eodem latere licet in eo videatur ab errare, quod dicat, quod si fiat ex eodem latere tantum sit euacuatua quàm reuulsua, quia multo magis reuulsua est, & per cõsequens confulerem ne tempus conterant dilecti studiosi in lectione Turini, qui tot composuit machinamenta, vt suam opinionem confirmaret.

QVÆSTIO II.

Est de periculo vtriusque lateris.

S OLVM inuenio peritissimum virum Valesium, qui hanc disputationem moueat, licet Conciliator, & Mathæus de Gradi, leui conferentia hanc discutiant, Aui cena 10. 3. tract. 4. ca. 4. vbi sentit deteriorem esse Pleuriticum dolorem lateris sinistri, quia est proximior cordi, quæ

di, quæ sententia nobis magis placet tum ratione vicinitatis cordis mala enim quæ cum eo magis cōmunicant deteriora sunt, sc̄uora accidentia tunc contingunt, & non ab erat, quòd ista pars lateris thoracis sit nobilior, quia in parte sinistra splendescit facultas propria ipsius cordis & si absolutè partes dextræ sint calidiores & principales sinistris, in corde aliter res se habet, mala enim quæ parti sinistræ cordis cōtingunt citius enecant, vt constat ex Galen. lib. 5. de locis cap. 2. neque obstat, quòd latus dextrum fortius cum sit, & pleuritis dextri lateris arguat maiorem causam, quia ibi est maior apparatus ex copia sanguinis, puta venæ cauæ & dextri ventriculi cordis quorum causa maior copia sanguinis funditur, neque facit, ad rem (salua pace tanti Vallesij) quòd arteria ad latus dextrum inflectatur hoc autem non fit nisi multo inferius quando gula ad ventriculum complantationem comminatur, & ideo, sentio cum Auicena pleuriticum lateris sinistri deteriorem esse: his adde quòd facilius terminatur, eiusmodi inflammatio, quia debilior est pars sinistra quam dextra, id quæ probo simili argumento ignobilior est liem quam iecur, nihilominus tamen inflammatio lienis deterior est tum, quia non habet vias præuias per quas se exonoret sicut iecur, quanuis sit in parte sinistra & ignobili, & ob id etiam Rasius tertio continentis tenet istam nostram sententiã quam, non dedignabor, vna experientia confirmare vidi mus in publico AErario AEgyptium hominem iuuenem qui ob saltum in sinistro latere passus fuit inflammationem, quæ tam maligna fuit, vt mediam partem Pericardij exederet & nunquam hoc visum in latere dextro, non alia de causa nisi ratione communicationis leuissimæ quam committit ad partes sinistras, tum ratione feruentissimi caloris partis sinistræ aduucti à calore inflammationis. Præterea quis dubitat, quòd vbi sc̄uora acci-

dentia

dentia reperiuntur maiorem & vehementiorem & periculosiorem esse morbum, sed in parte sinistra, maior est difficultas inæqualitas & tandem spiritum difficiliore reddit, ergo ibi erit maior morbus neque pudet, nos posse satisfacere loco Hippocr. libr. de morbis cum de pleuritidis transmutatione disputat cum dicit optandum, ut sonitus fiat in latere sinistro, non vult Hippoc. ut optetur ipsis, neque suppuratio in latere sinistro, sed cum pleuritis apprehenderit latus sinistrum transmutatio optanda est, in eodem latere, quia si pleuritis in vna parte est, & transmutatio in altera parte fuerit infelix proventus ex ea timeretur.

QVÆSTIO III.

De Pleuritide dextris lateris.

INTER extrema remedia & maxima quæ laudavit Galen. vacuatio est vsque ad animi deliquium potissimum in inflammationibus interioribus, veluti in pleuritide quæritur inter grauissimos authores. Vnde talis euacuatio, sit exercenda, ita ut semel, funditus & vna vice sanguis extrahendus sit, probat Hippocrates libr. 3. epide, secret. 5. in histo. Anaxionis in 8. ægroto secuit venam idem Hippocr. libr. 2. de victu acutorum, textu 10. & libr. 4. de victu acutorum, text. 19. Galen. melius, libr. 1. Aphor. 23. sed clarè sibi repugnat Galen. Hippoc. libr. 2. de victu acutorum citato, vbi expressè docet, neque tam copiose, sanguis extrahendus, sed ad mutationem coloris in quo titul. circa ista verba non parua, dubitatio est, & ideo Auicenna 10. 3. tract. 5. cap. de cura pleuritidis magis diligit quantitatem discretam quam continuam, & ita sæpe, dicebat melius est infra subsistere, quam exquisitè euacuare potissimum in his inflammationibus quæ paulatim à natura

F termi-

terminantur, quæ sunt per certa interualla comminuuntur, vel augmentur necesse est per eandem subuenire vel leuare, & ita in communi vsu habetur, vt fiat in hoc morbo partita euacuatio Hippocrates vero lib. 3. epide in historia Anaxionis, vnica, vice extrahit, quia sero & vsque ad octauum, sanguinem non misit Galen. vero intelligendus est pro magnitudine inflammationis.

Q V A E S T I O I.

De Peripneumonia.

QU M ergo ista passio inflammatio pulmonis sit quæritur cum possit oriri à diuersis humoribus quæ verior est Peripneumonia an ea, quæ fit ex pituita vel ea quæ fit ex bile. In qua quæstione plura consumit Matth. de Gradi ex mente Mesues, sed breuiter dicendum huic quæstioni, quòd in ratione temperamenti, & naturæ inflammationis verior est quæ fit ex bile, quam quæ fit ex pituita, sed in ratione apparatus recipiendi verior est, quæ fit ex pituita, quia pars fungosa & in senibus facili momento ex quauis occasione ex pituita contingit, & ita intelligitur Galen. libr. 4. de causis pulsuum, cap. 12. vbi tenet Peripneumoniam magis accidere ex pituitosis propter pulmonis dispositionem, sed hac in re, vna & difficilis, quæstio suboritur, circa Aui cenam quam non soluunt communiter interpretantes: nã sen. 10. 3. tract. 4. cap. 10. ibi docet Peripneumoniam, quæ ex pituita fit esse minus periculosam, quia biliosa cito interficit cum biliosa, magis consonet temperamento pulmonis, neque pro responsione huius quæstionis necessaria est turba quam mouet Matth. de Gradi, an excrementum pulmonis sit biliosum vel pituitosum, nam vnumquodq;

quodque, recrementum attestatur parti, à qua ducitur nisi forte ex alijs partibus attrahatur. Dicendum est ergo cū Auicena magis periculosam esse biliosam propter propinquitatem cordis, quia vires resoluit cordis, non tamen perse, quia facilius dissipabitur, si ex bile fit. Et ita Gale. lib. 4. de causa pulsibus cap. 7. Peripneumoniã, periculosam magis esse quã pleuritis, quia magis cõmunicat cordi, & ita plures seniores visi sunt saluari, ex Peripneumonia, licet tardius & praua pectoris, dispositione his adde difficultatem, vacuationis, in causa esse, nam ex bile difficilius vacuatur, quia magis adhæret pulmõni.

QVÆSTIO II.

Huiusmodi secūda quæstio ex prima dipendet, quia si vt plurimum fit ex sanguine pituitoso conueniet sanguinem mittere in ea abundantia, vt in pleuritide. Cui quæstioni respondet Rasius. 4. Continentis, & Auicena 10. 3. tract. 4. cap. citato, quòd valde timorofum est in hac sanguinem, in maxima quãtitate extrahere sicuti in Pleuritide, tum quia magis ægri ex soluti sunt, tum etiam, quia ex pituitæ abundantia suboriatur: & ita cum maiori præmeditatione his sanguis detrahendus. Vnde & merito Cornelius Celsus lib. 1. cap. 7. & Paulus lib. 3. cap. 30. censet, quòd si ad illos morbos subsequatur peripneumonia sanguis detrahendus non est, qui Authores cum sale intelligendi sunt, si videlicet prius eger non fuerit expertus, ali quam euacuationem, vel plus iusto debilis fuerit, quia si fortis sit & non præcessit aliqua euacuatio sanguis detrahendus est, est enim magnus morbus & cum febre continua alias Paulo repugnaret AEtio, & alijs viris grauissimis qui in quauis peripneumonia censent statim, in principio sanguinem detrahendū esse. Ad phlebotomiã,

neque scopus, neq; indicatio à tempore sumunt: nisi quatenus ratione temporis vires collabuntur Galen. lib. 9. Metho. capit. 5. §. optimum igitur. Et idem libr. de sanguinis missione cap. 2. §. cum ergo. ad med.

QVÆSTIO III.

De Peripneumonia de vsu cucurbitulæ.

DE cucurbitularum applicatione, non ita facilis sermo est in pleuritide, & peripneumonia, nam in ista inflammatione Rasis & omnes Arabes dicunt esse applicanda gratia euacuationis. Ita vt postquam abundè vniuersum corpus vacuatum sit possumus his vt. Quam sententiã Galen. docet lib. 11. Meth. c. 17. ad fin. §. itaq; etiã cucurbitula deficit & non in alijs, sed nobis grauis insurgit difficultas qua de causa & quorsum his in his inflammationibus vtamur. Et primo ostenditur frustraneũ esse eorum vsus, quia si gratia euacuationis, vt ab eodem loco materia extrahatur non est possibile, quia cucurbitula nõ attingit partem inflammatam, ergo ab eadem extrahere humorem non potest, id autem proprium vacationi & annexum est, vt ab eadem parte humor, euacuetur, ex lib. de sanguinis missione sæpe lib. 13. Metho. cap. 11. & 19. & melius lib. & cap. de cucurbitulis, vbi de cucurbitulæ effectibus loquens ait, id habere, vt factis omnibus, vacationibus apertè inflammationem resoluat forasque attrahat humorem. Præterea in reliquis inflammationibus interioribus in declinatione nullus vsus erit cucurbitarum. Cum ergo in parte, tam caua & profunda vsus erit cucurbitulæ, item quoties in reliquis inflammationibus exterioribus, fit vacuatio ab eodem loco semper fit scarificatio in eadem parte inflammatã, vt humor extrahatur.

Ita

Ita Galen. fecit & consulit lib. 2. de arte curatiua ad Glauco. cap. 7. & 8. & alias sæpe lib. 14. Metho. cap. 7. de ateromate & astatomate loquens, & his omisissis, si cucurbitula admouetur, eo fit, quia inflammatio euinci & repurgari à natura nō potuit, sed impossibile est, vt à cucurbitula extrahatur, ergo superfluus & noxius erit vsus cucurbitulæ proinde necesse est examinare, quomodo vsus cucurbitulæ desumatur, desumitur ex quantitate & qualitate morbi: & tempore & contingentia morbi est, res maxime admirationis, quo pacto in ista inflammatione conueniat quando neq; enim in inflammatione hepatis renum vel cerebri ab authoribus commendetur, & ita admiratur Tralianus libr. 6. capit. 1. in partitione secunda. qui melius inter omnes vsus cucurbitulæ commendauit, dicens proficere vsus cucurbitulæ factis omnibus vacuationibus vbi virtus debilis, & pauca copia sanguinis est, sed addit debere fieri cum scarificatione, in quo cum illo sentio si enim exteriores inflammationes scarificationem desiderant multò melius & interiores quem modum administrandi non sequuti sunt nostri authores neotherici, sed etiam applicant siccam, sed vt verè dignoscatur quorsum non sine necessitate applicatur dicendum esse administrandā permissis vacuationibus, si dolor instat tensio in latere sentitur, quia posset fieri, vt simul cum inflammatione spiritus flatulentus misceatur, cuius curatio ex sola cucurbitula dependet. Sed quæ nam fuerit causa cur in dolore pleurítico, & non in alijs inflāmatioibus proficiat difficillimū satisfacere potissimum in inflammatione pulmonis credendum causam esse, quia dolor pleuriticus fit ab humore subtili, vt plurimum raro ab humore crasso, & quia cucurbitula maximè resoluit, & fugit ex parte interiori, ad exterioriora, quoties in eadem parte consistit ob id, humor qui est in pleura, quia adhæret costis exfugitur in

potenti nihil est difficile & melius multo quauado admi-
niculatur auxilio medici.

Q V Æ S T I O I.

De Ptyſi vtrum ſemper ſequatur ex
ea hectica.

VM ergo iuxta ſententiam Hippoc. libr. 5.
Aphor. 15. pleuritici, ſi empyematici ſint in
quadraginta diebus nō repurgātur in tabem
tranſeant, hoc eſt, vlcus pulmonis reſurgit,
ex quo tabes ſequitur. Quæritur vtrū ad vl-
cus pulmonis ſequatur tabes vel hectica febris neceſſario
hāc quæſtionem diſputāt interpretes apud Raſium lib. 9.
ad Almāſorem cap. pprio, vbi Matth. de Gradi adhibuit,
aliquas euasiones quas breuiſſimè excludit Iachinus ad
quem reſego curioſum lectorem. In qua quæſtione gra-
uiſſimū vnum argumentū eſt, q̄ non neceſſario ptyſicus
debeat eſſe hecticus, quia cōſtat experientia plures vixiſſe
ptyſicos & per multos annos duraiſſe, idque non continge-
ret, ſi ſtatim tabe vel hectica corriperentur, idque probat
ex Conciliatore qui adducit plura exempla in differentia
210. exhaliabate..6. practice capit. proprio de ptyſi, cu-
ius argumenti euasio Matth. nobis non ſatisfacit dicen-
do in vera ptyſi, poſſe fieri, vt non vera hectica fiat, quia
multum temporis vita prorogari poteſt, vtendo debita
præſeruatione per regimen debitum ex modicè abſter-
gentibus mixtis cum modice refrigerantibus: nam primo
repugnat Galen. lib. 5. Metho. cap. 12. vbi docet vlcere nō
ſolum exiſtente in pulmone, ſed in cana pulmonis neceſ-
ſario ptyſicum, & tabidum fieri, & ex lib. 7. Aphor. 16.

Præterea deducitur, ex eo, quia febris quæcunque iſta
fit, quæ

fit, quæ sequitur ad vlcus pulmonis ad nullũ aliud genus febrium, reduci potest, nisi ad hecticam, ergo necessariõ omnis ptyficus verè hecticus & tabidus est, nam tantus, & tam magnus morbus non potuit cedere nisi magno remedio, vt habet Galen. lib. 5. Metho. cap. 12. 98. non solum vtendũ modice exsicantibus & astringenibus potissimum, cum medicamenta quæ ad pulmonem attingere debent nisi maxima vi constarent ad pulmones nõ facile peruenirent, omisis distinctionibus: Arabum ad mentem Galen. locis citatis vera ptyfis non est possibile, vt cõtingat sine vlcere pulmonis vel canarum eius. Si nobis appareat ptyficos diu nostro tempore durare hoc, nõ contingit ex aliqua præseruatione, sed quia quantũuis ex pulmone plurima recrementa cocta appareant, & suppurata nõ induxerunt vlcus pulmonis, est potius purulentia, que vel à capite vel à iecore, quotidie ad pulmonem demandatur, cum quia multis annis viuere vidimus & liberatur huiusmodi per vias vrinæ, vt docet Galen. lib. 6. de locis cap. 4. ad fin. & lib. 3. epydem, in pluribus gratis, idem colliges ex lib. 7. Aphor. 30. de qua purulentia loquitur Gale. lib. 4. de locis cap. 8. ad fin. §. si citra febrem serosus aut pituitosus humor & talis purulentia, solet contingere in his qui diuturna febre quotidiana vel tertiana, notha apprehenduntur, & subito ad pectus multitudo humorũ accurrat si tantũ talis purulentia diu persistat cito vlcus excitatur.

Q V A E S T I O II.

De Ptyfi.

ETIAM etiam si ab authoribus non controuertatur. An de in Ptyfi liceat vii suffumigijs ex medicamentis epuloticis, alio nomine corro dentibus, vel mortiferis,

feris, veluti ex cinabrio vel ex aqua argentariorum velex alijs quam plurimis medicamentis quam tradit Auicena 10.3. tract. 5. cap. 6. §. & quandoq; profunt genera suffumigiorum. Sed maximè pugnare videtur cum methodo curadi istius ægritudinis, primo quia ptyficus hecicus est, & hæc medicamenta plus iusto exsicant quæ toto genere vitanda sunt in ptyficis. Præterea cum sint venenosa, fastidiosa, prauiq; odoris thussim mouent, & vlcus dilacerat, & veneno cor afficiunt. Placet hac parte consiliū Matth. de Gradi sub tacitum, qui parat suffumigia ex terra creffa, vel bolo armeno cum cortice oliuæ, vel alijs medicamentis similibus. Qua in re velim admonere lectorem, vt his medicamentis non vtatur, nisi forsan in purulentis, qui citra febrem expuunt suppurata, pro quorum curatione tutissimum est consilium Manardi libr. 18. Epistolarum, Epistola 5. vbi docet esse maximum remedium efficere fontanellâ in humero, videlicet in musculo bicorni quatuor digitis ab humero.

QVÆSTIO III.

De Ptyfi de impositione medicamenti ex tapfia.

SOLET aliquando Ptyfis accidere ex consensu capitis, propter distillationem humoris feruentissimi, & sal fuginosi, qualis casus obtingit, in illa immani pestilentia, quam enarrat Galen. lib. 5. Metho. cap. 12. ex catharro pestilenti, qui multis annis ad nos ex Oriente peruenit, quæritur vtrum in hoc morbo conueniat vti synapismis vel diopacibus medicamentis positis in futura coronali, quibus vtebatur Galen. loco citato, veluti emplastro ex tapfia vel stercore columbino, quorum medicamentorū
præceptis

præceptus vsus à Galen. fuit constitutus, vt subito attraherentur humiditates ad exteriora, ne pectori cōmunicatæ vlcus excitarent, vel in aspera alteria vel in pulmonibus, quam opinionem conuellit Tralianus lib. 2. c. 5. quia his si vatmur cōcalfiet magis caput, & maior erit humorū præcipitatio ad pectus, & calidiores fient, vnde maius malum concitabitur, sed salua pace, tanti authoris per impositionem horum medicamentorum, non vult Galen. vt calfiant humores, sed potius vt exterius euocentur, & caput exsiccetur, per modū reuulsionis ab interioribus ad exteriora, quod est vnum genus reuulsionis, & hoc debet fieri vna, aut altera vacuatione facta vel per sanguinis missionem, vel medicamento purganti, quæ omnia, vt vult Galenus eod. loco vna die debent fieri, quia cito ex distillatione illa, Ptysis poterit concitati, & sic amatus & nunquam dilectus in quadam centuria perperam Alexandrum contra Galen. defendit: quia censeret præstantius esse, vt vtatur medicamentis, & elegmatibus attemperatibus tantum feruorem: cui dices non esse hoc contra Galen. nam ne mouendo humorem, & ab sumendo, & asperam arteriam attemperando, facibus causa calida abigetur.

QVÆSTIO I.

De Morbis cordis.

TRVM cor possit pati, aliquam solutionem continui longa dubitatio est, & magna, Aristo. lib. 3. de partibus ani. dixit quod nusquam in cordis morbis visa sunt, aposthema ta dissectis animalibus, potissimum in ceruis qui magno cordis dolore affliguntur, quia cor propter robur resistit omni cursui humorū, vt sic affligatur. Dicitur tamen visa

G esse

esse in Pericardio, & ego vidi in A Erario meis oculis eripelas Pericardi, quod citò inter necavit illustrem virum videlicet intra triduum, & Auicem. Fen. 11. 3. tract. cap. 2. dicebat, quòd cor nec dolorem tolerat, nec aposthema, quòd ante docuit Galen. ca. 1. de locis affectis impossibile est, quòd cor patiatur abscessum, & ob id Rasius dicebat lib. 7. continentis. peculiari tractatu, cor nò posse pati aposthema, quia propter suum calorem citò liquabit illud, sed altera ex parte videtur oppositum ex Galen. libr. 5. de locis cap. 2. vbi in animalibus, scilicet ceruis, qui in venatione colliguntur visi sunt per aliquot dies vixisse, qui habuerunt tella affixa cordi, etiam eod. tract. dicit, vifos fuisse milites, qui in bello occisi sunt ex aposthematibus calidis in corde acceptis. Et ita breuiter tenendum est in hac quæstione, cor posse pati solutionem continui & aposthema, sed nò citra mortis periculum, & illud voluit sentire Auicem. locis citatis, in prima parte quæstionis. Quod si aliquis dicat quòdnam signum possit haberi ad ostendendum aposthema cordis, nò certum est, ex Galen. certum est esse pulsus intercidentem, quia cor non potest dilatarì, nec complere suum motum, si aliquo malo teneatur, vel vt melius dicam ferè in totum pulsus amitti, vt vidi in exemplo dicto.

Q V A E S T I O II.

De corde.

EX qua vena in tremore cordis debeat fieri venæ sectio? Omnes auctores, qui de venæ sectione in hac passione loquuntur omnes tales sine discrimine, & præmeditatione aliqua tenent, sanguinem detrahendum esse ex basilica sinistra: quia cor magis vergit ad sinistram: hanc

hanc tamen doctrinam nullius autoritate confirmant, nec Rafij, nec Auicena, solum communissima, & vulgarissima obseruatione, quòd cor magis ad læuam, quam ad dexteram declinet: veluti in morbis lyenis ex sinistra parte, in morbis iecoris ex parte dextra vena secatur, ratione rectitudinis naturalis partiũ. Sed ego nõ intelligo quo modo ista opinio possit saluari. Primò, quia cor residet & pendet ex media thoracis regione, ex lib. 6. de vsu part. cap. 7. ergo non magis declinat ad vnam partem, quam ad aliam, & per consequens ratione situs non indicat magis debere fieri ex vno latere, quam ex alio. Secundò ex eo constat, quia vena caua, quæ cor intrat potius adhæret parti dextræ, quam sinistra, imo muta ventriculo dextro cordis inhæret, ex lib. 6. de vsu part. cap. 11. & 12. & cap. 4. ex quo sic formatur argumentum, ab ea vena facienda est venæ sectio quæ magis communicat cum parte læsa, ex libr. 5. Metho. cap. 3. lib. de sanguinis missione. cap. 15. sed basilica magis communicat cum vena caua, quia semper per dextrum inclinatur: ergo ex vena basilica facienda est venæ sectio. His adde quod Rafius lib. 9. ad Almanforem cap. de tremore cordis, absolute dixit faciendam esse venæ sectionem ex basilica, sed basilica absolute dicta stat pro vena lateris dextri. Idem cõfirmat Auicena. 11. 3. tract. 2. cap. 6. quod si cor declinare videtur ad læuam est ratione mucronis, quæ ignobilior pars est inter cæteras partes cordis, teste Galen. lib. 6. de vsu part. citato, & quia pulsatio magis in parte sinistra quàm dextra sentitur.

Q V A E S T I O III.

De corde.

VTRVM in passionibus cordis, videlicet tremoris competant nimis frigida, quando videlicet tremor

à causa calida procedit vel contingit sæpe in vehementissimis febribus vel continentibus ex vehementissima effumatione caliginosa, & tremore, cor ipsum corripitur: & aliquando syncopi vexari, quæritur prolixè ab authoribus. Vtrum debeamus uti his medicamentis, tum foris applicitis, tum interius exhibitis. In qua quæstione varius est modus procedendi, & quoniam quæstio est de vitæ conseruatione, utpote quod agatur de custodia virtutis vitalis, quæ dignior est reliquis, ex libr. 9. Metho. cap. 10. sine ambagibus in ista quæstione sola sententia Auicennæ insequenda est, & omittenda Conciliatoris in different. 196. & machinamenta, quæ dum apprehenduntur potius medici iudicium confundunt, quam claritatem, & viam curationis insinuent, Auicennæ ergo. 11. 3. tract. 2. cap. 4. ita respondet per distinctionem, si febris vehemens fuerit, ut intolerabilis intemperies cordi communicetur, tum purè frigida admouere, & exhibere scilicet, ut aquam niue refrigeratam, vel aquam mixtam cum niue, vel cum aqua rosacea: cuius præcepti ea est potissima causa, ut subito compescamus ipsum calorem, ne suffocet ipsum cor: & illud est, quod innuebat ipse cum dicit, & quandoq; febris tantæ magnitudinis est, & acuitatis, ut relicto regimine causæ licet uti vltima refrigeratione, cui dogmati, adde hoc faciendum virtute existenti forti, alioqui resoluetur, & suffocabitur ab incurso frigidorum: si tamen virtus sit debilis, oportet cum medicamentis frigidis inmisceri calida. Ut facilius penetrent, & ne prædictum inconueniens sequatur. Ex quibus aliquot corolaria sequuntur animaduertenda. Primum est posse dari frigidam intense in casu præhabito. Secundum posse exhiberi opiatum ea quantitate communi, qua solet exhiberi, ut existimat Conciliator, in differentia præhabita, veluti philoniam mandragoram Theriacam, quorum exhibitionis causa est, ut humo

rum acrimonia subtilitasque reprimi possit. Iuxta mentem Galen. lib. 12. Metho. cap. 7. Pro quo vsu elegans electarium componitur à Conciliatore, quod imperiale nominant, in eundem vsum prodest theriaca, quia medicamentum opiatum est. Sed certè cum plurimorum medicamentorum calidorum prouentum habeat, suspectū nobis est nec foris applicitum, nec interius ebibitum, & in hoc parcat coetus Lusitanorum, qui in suis tractibus de corde maximè commendant theriacam. Aduertendum inest, huiusmodi medicamenta semper assumenda, vel exhibenda cum medicamento cordiali, in quorū opiatorum vsu semper memoriæ commendanda est Auicennæ sententia 4. primi. cap. 30. §. debet, ergo bonæ mensurationis, &c.

Q V Æ S T I O Vnica.

De Syncopi.

VTRVM in Syncopi competat vacuatio aliqua, maximum dubium est: quoties ex multitudine humorū prouenit solet, nanq; ipsa suffocare, tale autē accidens nō frequentatione solet accidere, tantū his qui plus iusto veneri, & ingluuiei, dediti sunt, de quibus loquutus est Galen. lib. 1. de arte curat. ad Glauconem, capit. 14. §. quæ vero ex humorū multitudine &c. In qua difficultate medici auribus lupum tenent, & ferè nullus medicorum protulit suam sententiam, nec antiquorum, nec Neothericorum, nec hic sermonem facimus de animi deliquio, sed de Syncopi, quæ præceps virium lapsus est, in quorum distinctione non bene se habuit schola Complutensis, quæ definit animi deliquium, per animalis facultatis lapsum:

itaque animi deliquium solum sit lapsus facultatis animalis, quæ sententia delira est: nam vna facultate resoluta, reliquas perire vel resolui necesse est libr. 9. Methodi capit. 10. quibus suppositis ad quæstionis vim accedamus, nam si syncopis præceps virium lapsus est, in qua virium resolutio est, nulla vacuatio competere videtur. Et ita sentit Galen. libr. 12. Methodi capit. 3. vbi vtramque vacationem negat his qui syncope tenentur. Ex altera parte videtur his conuenire vacationem, nam nisi multitudo deponatur, non possumus suffocationem præpedire: vnde Galenus libr. 9. Methodi capit. 10. ibi docet in abundantia humorum virtute existente debili curationem per epicrasim deberi quæ Paulatim euacuet: & modicam virtutem reficiat, ergo aliqua vacuatio debetur his dum modo non sit extrema. Præterea videtur impossibile, quod sit plenitudo & virium per essentiam labefactatio, sed potius per aggrauationem. His tamen non obstantibus tenendum est cum Galeno, libr. 12. Methodi citato, non posse in his affectibus aliquam notatu dignam vacationem fieri nisi fricationem, vel aliquem leuem clysterem vel vomitionem, semi spontinam: & ita consulit Galenus libr. primo. de arte citato, cum inquit, hi tractandi victu tenui veluti aqua mulsa, talis autem gubernatio sufficit, pro euacuatione: quia non subito dissoluit naturam ipsam: sed promouet concoctionem, & consumptionem, idem sentiebat Auicen. 11. 3. tract. 2. cap. 8. §. & quandoque duæ necessitates nobis coniunguntur secundum partes diuersas, indigemus minutione, & spiritus restauratione: & ita dicit & concludit, quod etiam si indigeamus regimine causæ, non datur locus ratione accidentis.

QVÆSTIO I.

De Passionibus ventriculi, & primo de

Colirica passione, quæritur vtrum cum huiusmodi
vacuatio fit per vtramque viam, liceat ne vom-
mitum iuuare, vt vomitus vom-
tu curetur.

SÆVISSIMA est ista passio, vt cum na-
tura vtriq̃ue vacuationi fit intenta liceat vom-
tum iuuare, videtur difficile, & pro parte ne-
gatiua adest illa communissima sententia Ga-
leni lib. 1. de arte. capit. 14. vbi inquit. Quibus venter fuit
sufficit pro vacuatione, ergo quibus per vtramque viam
fit excretio, magis sufficit: & ex eo patet, quia huiusmodi
euacuatio maximè symptomatica est, ratione dilaceratio-
nis ventriculi, quem potius corroborare, & firmare, quã
subuertere licet, docet Galeno lib. 11. Meth. cap. 16. per to-
rum. Præterea ista passio auctore Rasio cap. proprio, lib. 9.
ad Almanforem, fit à prouentu humorum calidorum, &
humoribus corruptis, ergo putrefactio & malitia à vo-
mitibus augebitur. Sed altera experite est sententia Au-
cenzæ 13. 2. tract. 5. cap. 8. de subuersione ventriculi, si mate-
ria fuerit in fundo & corrupta præstat euacuare ipsam, cu-
ius documenta causa euidentia est: quia dum continetur in
ventriculo maiora mala cõcit, ergo præstantius est eam
educere. Proinde breuiter dicendum, in hac passione vo-
mitum prouocandum, quoties in pauca quantitate euomi-
tur & cum nausea, & anxietudine, & ita Aliabas. 7. practi-
cæ, in princip. in colirica passione, in primo festina cum
vomitu, & non occupari in remotione. Et ita Tralianus
lib. 7. cap. 14. inquit si igitur ciborum corruptio per initia
ibi appareat & æger nihil operetur per ventrẽ, aut vom-
tum

tum excernat, sed nauseat, & velicetur tunc exhibere conabimur, quæ vomitū potius prouocare largius possint. Ex quibus sententijs commotus Matthæus de Gradi, hoc præceptum nobis reliquit.

QVÆSTIO II.

De debilitate ventriculi, utrū liceat eleuare patellam, quam Hispani espinillam appellant.

IN hac quæstione quæritur debili existente ventriculo, liceat eleuare mucronatam cartilagineam, pro qua nota quod per debilitatem non intelligimus quamlibet intemperantiam more impicicorū, qui omnem ventriculi languorem debilitatem appellāt, iuxta sententiam Galen. lib. 7. Meth. cap. 2. ad fin. §. non intelligere ea quæ dicunt &c. Per debilitatem intelligimus propriè languorem ventriculi communissimum, quando nec retinet, nec concoquit: tunc obstetrices, quæ semper omnia mala procurant, existimant patellam ossis pectoris, vel mucronatam cartilagineam, ab osse pectoris concidi, & quod magis est, fuerunt nonnulli medici huius nostri temporis, qui cum videant prodesse remedium harum maleficarum, illarum sententiæ assentiant: sed verè falluntur cum eis, quia impossibilis est casus mucronatæ cartilagineæ, nam si ipsa cōcideret, necessario costæ quæ ipsi adhærent, deciderent, quod est impossibile, quia in accidentia costarum deuiantium à sua sede contingerent. Præterea demonstratio anathomica id ostendit clarè: nam in homine de mortuo, qui imbecilliores habet partes, quantumuis cultro obtuso conteratur frangitur, & non relaxatur. Præterea ipsa est cartilaginea, quam sic cōstituit natura, vt solueret vim percussantis, ergo quando à causis externis non potest domari,
nec à

nec à causis internis: & per consequens nec cadit ista pars à sua sede, nec eleuatur. Sed si quæras vnde habuit originem iste modus curandi, quia in casu præhabito maximè prodesse solet: dicendum est, hoc ab antiquis duxisse principium: non quia mucronata cartilago concisa vel relaxata fit, sed quia calor ventriculi suscitetur, qui veluti sepultus iacebat, & ita vult Galen. in loco Peregrino, qui à nullo hucusque interpretatus fuit, lib. 7. Metho. cap. 7. in medio, cum inquit. Sanè in his optimū medicamentum est, quo picatores iutendūt illinire, & auellere: huiusmodi illinitio & auulsio fit per medicamenta picantia, quæ Græcè dropatia dicuntur, talia cum picant, calorem suscitant quælia ex synapi, & Pipere cum melle componuntur, & si pro ventriculo curando species Elephanginas miscueris, gratiora erunt ventriculo. De quibus medicamentis in genere meminit Galen. lib. 14. Metho. cap. 16. de extenuationum curatione: cum inquit. His verò picari commodum est: & ita manet soluta dubitatio, quòd vsu horum medicamentorū mucronata cartilago eleuetur: sed quia ventriculus languidus suscitatione caloris restauretur. Et ita Galen. lib. 7. Methodi capit. 4. §. quòd si horum nihil profecerit, &c.

QVÆSTIO III.

De Intemperantia sicca ventriculi.

IN huiusmodi intemperantia sicca ventriculi, quam hecticam ventriculi appellant, dubitatio est, an competat potus aquæ frigidæ: nam Galen. pro intemperie calida dedit potum aquæ, quæ non solum frigida fontana, sed etiã niue refrigerata concedenda, ita insinuauit lib. 7. Metho. cap. 4. cum dicebat. Quippe qui vidisti nō solum vna die,

sed hōsa plurimos ab hac intemperie sanatos, &c. Idem insinuat cap. 9. eiusdem in principio. Sed videtur sibi repugnare Galen. lib. 9. Metho. cap. 5. vbi existenti aliqua parte debili non competere potum dixit, Potissimum ex interioribus, sed poterit aliquis satisfacere dicendo, q̄ per debilitatem intelligit Galen. quando aliqua pars intemperie frigida vel humida corripitur, quia propriè partes debiles dicuntur, quando orbantur calore. Sed tunc maior confurgit difficultas, potius exhibet potum in intemperie humida & calida, quam in intemperie calida & sicca, vt ipse insinuat cap. 9. allegato cap. 12. ad fin. cum dicebat, qui autem calor cum siccitate coniunctus est eadem genere remedia poposcit, sed non adeò securus est propter causas iam dictas, sed maior debilitas contrahitur per humiditatem, & calorem quàm per siccitatem coniunctam calori. Item magis contradicit potus aquæ intemperiei calidæ & siccae, quam humidæ & calidæ, ergo non tenet responsio. Præterea omnis curatio componitur ex præseruatione & curatione, sed magis curandum est de præseruatione hecticæ in omnibus intemperantijs, ergo potu aquæ frigidæ melius in sicca calida, quam in calida, & humida competit, & quia facilius est transmigratio ab intemperie sicca quàm humida, totam istam cōsequutionem, probat Galen. lib. 10. Metho. cap. 6. in medio. Loquendo de febribus à quibus fit transmigratio in hecticas. Ita inquit, ego enim in talium, non paucis dedi (scilicet potus aquæ frigidæ) tutius esse ratus phlegmonas in præsens augere, quam sinere hominem in hecticam incidere, vsque igitur (vt semper dicere soleo) curatio dignotionem prænotionemque consequitur: siquidem Medicus dignoscat quod præsens est, & provideat ex eo quod futurum est. Cui quaestioni possumus primò satisfacere, quòd in vtraque competit potus aquæ, si vires valentes sint. Secundò dices magis com-

gis competere in calida & humida, quia sicca intemperies maxime virtus resoluitur, & cito à tanta frigiditate extinguetur. Erit Galen. lib. de marcore cap. 8. & cap. 7. docet in febribus prædictis nihil magis prohibere marcoris generationem, quam potus aquæ frigidæ, etiam si febribus ipsis lædat. ¶ Ex quibus colligo vnum corolarium, quòd non per modum disputationis voluimus exagitare, in intemperie sicca, quæ sit vel per consensum ventriculi, vel per primam affectionem cordis non competere balneum aquæ frigidæ, sed tepidæ, vt clarè probat Galen. lib. 7. Metho. cap. 6. & lib. de marasmo cap. 6. & 7. Nam in huiusmodi balneo intenditur humectare, & corpus pinguescere, & ob id Galen. lib. 7. Metho. cap. 6. docet à balneo inungendos oleo ne frigidum exterius offendat, & per cõsequens magis offenderet frigiditas aquæ, quia densior est, & calorem tum naturalem, tum præter naturam exorberet.

QVAESTIO IIII.

Vtrum ventriculo tepida vel calida quantum fieri possit, sint ad mouenda remedia.

ALIIQVI existimabant medicamenta, quæ ventriculo ad mouentur tepida ad mouenda esse, eo quia medicamenta tepentia sunt caloris moderati, quo calor ventriculi conseruatur, & probant autoritate Galen. lib. 7. Metho. cap. 6. vbi docet Catullum, vel infantem ventriculo ad motum, vires ventriculi reficere, ergo cum tepentia medicamenta habeant similem calorem potius tepentia quam calida plus iusto sunt ad mouenda. Præterea si ventriculus afficiatur intemperie calida vel aliqua inflammatione magis fluxus humorum & inflammatio augetur.

Sed his non obstantibus dicendum breuiter est, semper calida, & non tepida admouenda in affectibus frigidis: frigida verò in affectibus calidis, quia per admotionem tepescientium robur ventriculi dissoluitur. Ita sentit Galen. lib. 11. Metho. cap. 16. vbi docet relaxantia semper necessaria ventriculo esse, nisi adstringentibus misceantur, quòd si calor animalium prodest ventriculo, id fit propter similitudinem veluti accidit cum vestibus ex pellibus constructis quibus calor in hyeme fouetur augetur, & conseruatur.

QVÆSTIO V.

De aposthemate ventriculi.

QVÆRUNT apud Rasium interpretes, vtrum in omni aposthemate ventriculi competat phlebotomia, & communis Medicorum schola sentit, faciendam esse ex basilica, quia est morbus magnus: ergo competit phlebotomia, idque confirmat Galenus lib. 4. de victu acutorum comment. 21. illo qui incipit obsessa, in quo comment. Galenus inquit in omni aposthemate interiori semper inchoandum esse à sanguinis missione, etiam si sit edematosa vel ex humore frigido semper in partibus interioribus nunquam synceri tumores fiunt, sed mixti veluti in pleuritide, peripneumonia, iecoris inflammatione, sed in hac quæstione difficilis est locus Auicenæ 13. 3. tract. 4. cap. 3. vbi docet phlebotomiam in tali casu necessariam esse in pluribus horis, videtur insinuare, quòd non semper competit si in aliquibus horis non competit: quid autem Auicena voluerit significare per illud verbum in pluribus horis, varij varia sentiunt, quidam dicunt, vt Gerardus in lib. 9. ad Almanso. voluisse Auicenam intelligere aposthemata colericum, quia in illo non competit phlebotomia, sed reuera

reuera fallitur, quia in omnibus apothematibus, & inflammationibus interioribus curatio incipienda est à phlebotomia, vt docet Galen. libr. 4. de victu acutorū text. citato, nec intelligit Auicena quādo inquit in pluribus horis scopos phlebotomiæ, vt vult Matthæus de Gradi ex mente Gentilis, nam quis dubitat, in his magnis morbis hos scopos non esse procurandos ad vltimum, nam in inflammationibus pueros senes necessariò phlebotomabis, siue per scarificationem, siue per venæ sectionem, vt in ea quæstione omnes Authores censent, nam pleuritici senes, & pueri necessario phlebotomandi sunt. Quare possumus dicere per horas Auicenam intelligere propriè tempora morbi, sicuti sæpè solet significare in prima. 4. vide hunc locum tract. 2. cap. de horis febrium. Ita ergo intelligitur in præsentī, quasi diceret non licet sanguinem mittere trāfacto principio, quia in incremento vel statu occasione deperdita solent accidere animi defectus, syncopis (solet enim syncopis & ventriculi consensu accidere quoties magno malo capitur) quibus existentibus, nō licet hanc euacuationem exercere, nam & si à tempore nulla sumatur indicatio ad sanguinem mittendum, verum est, nisi ratione temporis vires collabuntur ab ea desistendum, iuxta Galeni sententiam lib. 9. Metho. cap. 5. §. optimum igitur factum est, id quod nos in re facere vidisti statim non numero dierum, sed vni virium robori attentum.

Q V Æ S T I O VI.

Circa eundem casum an liceat vti medicamento purganti.

IN hac quæstione aliqua examinabuntur. Primum est an liceat aliquo solutio vti. Secundò quo solutio phar

maco sit vtendum. Circa primum videtur, quòd nõ com-
petat, quia vt fiat purgatio & solutio necessariò locus de-
bet esse conferens, ex Hippoc. lib. 1. Aphor. 21. ca. 1. debet
esse securus, sed ventriculus inflammatione correptus, est
læsus, ergo necessariò non competit pharmacia. Præterea
ex sententia Galen. in quavis inflammatione potius oportet
reuellere à parte inflammata, & læsa, vt si in vtero in-
flammati, non debet vti eis quis, quæ menstrua prouocent,
nec quando est in ventre, ea quæ ad ventrem mo-
neant, sed potius eis vti licet, quæ vomitu euacuent. Ita do-
cet Galen. lib. 13. Meth. cap. 11. post medium, cum inquit,
itaque si ventriculum vel intestina phlegmone occupaue-
rit, medicamento purganti, vti non licet, & ita Rasius lib.
5. continentis vituperat in principio. medicamenta laxan-
tia. Sed alia ex parte Auicena. 13. 3. tract. 4. cap. 3. laudat sta-
tim in princip. cassiam fistularem cum aqua solani, & en-
diuig, & ita Auencor. Rasius idem lib. 9. ad Almanforem
cap. proprio: & quòd competat videtur, quia si fit ex bile,
ergo euacuanda. Pro isto primo articulo aduerte prius,
quod examinari, & dilucidari debet in secundo articulo,
videlicet, quæ medicamenta in isto casu sint propinanda,
quidam antiquiores Rasio, vt ipse scribit, quinto continen-
tis, dicunt propinari posse hieram Galen. simplicem cum
syrupo rosato, & addito scamonio, cum quibus non est
assentiendum: nam plus iusto medicamenta ista calfa-
ciunt. Quæ sententia omiſsa dubitatur de lenitiuis purgan-
tibus, quæ nostris fuerunt cognita sint propinanda, an sti-
ptica vel emolientia stiptica, vt sunt mirabolani emol-
lientia, vt cassia, sirupus violarum, qui efficitur ex nouem
infusinnibus, Auicena loco allegato, quem sequitur Mar-
thæus de Gradi in præsentia, tenet nullo modo compete-
re stiptica, quia impingunt magis materiam. Rasius verò
docet nos posse exhibere mirabolanos, & quia necesse
est, sem-

est, semper cum solutius robur membro indere, & præbere: & ita deducitur ex Galen. lib. 11. Metho. cap. 16. & ex eo confirmatur, quia in vijs ductum, quoties est aliquod impedimentum, necesse est ita alium promouere, ne ab alijs partibus excrementa confluant. Et ita Galen. egregiè lib. 11. Metho. cap. 19. post medium, inquit, ad ventriculum vero & lienem & iecur si phlegmone sint vitata, mulla utilis non est, sed mulla interdicenda, sed hoc mitissimum medicamentum est, ergo emolientia non sunt exhibenda. Proinde vt colligitur ex sententia Gale. in præfenti cap. nisi in declinatione, nec vnum, nec alterum exhiberem: & si debet exhiberi assentior magis cum sententia Rasij dummodo inclinanti morbo propinetur. Et hæc est huius quæstionis resolutio: non prohibendo quòd ex his medicamentis, quæ ad manum habemus fieri possit mixtura, vt si ex cassia sirupum rosatum ex nouem infusionibus vel mirabolanos cum syrupo violato ex nouem infusionibus exhibeas.

QVÆSTIO VII.

De appetitu canino.

QVAERITVR & meritò ab authoribus vtrùm in appetitu canino vinum competat, q̄ non competat ex eo deducitur, quia huiusmodi passio provenit à calore, vt docet Auicena 13. 3. tract. 2. capit. 12. & cap. 18. §. & caliditas, secundùm plurimum causa famis est: & cõstat quia hectici, & conualescentes famelici sunt, ergo si à caliditate provenit non competit vinum.

Contrariam sententiam fatetur Galen. lib. 2. Aphor. 27. Pro respõsione huius quæstionis absolutè omnes negant Auicenzæ sententiam, quia impossibile censent famem calore

lore ventriculi excitari posse : quia calor appetitum cor-
rumpit, vt ipsemet docet Auicena eadem Fen. tract. 2. ca-
pit. 7. §. & frigiditas magis conducit appetitui, quàm cali-
ditas, & probat exemplis aeris ambientis. Vnde Galen. lib.
artis medicinalis cap. 63. & capit. 64. de ventriculo calido
& frigido disputans docet, ventriculos calidos magis con-
coquere, quàm appetere, cuius contrarium contingit ven-
triculo frigido.

Huic quæstioni breuiter dicendum, vinum compete-
re in fame, quia excitatur à causa frigida, & non à causa ca-
lida, sed quomodo intemperies calida causet famem, di-
cendum, prouentum caliditatis non adesse in stomacho
vel ventriculo, sed in longinquis partibus, qui dissipat vni-
uersum corpus, sed cum in altera specie famis frigida vi-
delicet vinum gratia medicamenti sit propinandum, an
sit exhibendum, post cibum, vel ante, maxima difficultas
est : nam Auicena capit. 14. exhibet vinum pro fame ista
in multa quantitate ieiuno ventriculo, sed sic exhibitum
multa mala concitabimus, ergo vinum non exhiben-
dum ante cibum. Sed hoc non obstante dicendum est, vi-
num ieiuno ventriculo exhibendum, ex sententia Galen.
loco allato, cum inquit, quòd vini potus non competit
inediæ quæ ex fluxibus excitatur : quasi diceret semper
mūdū debere esse ventriculū à quouis humore, ergo qui-
bus debet opitulari, ante cibos debet exhiberi, vnde meri-
tò venit reprehendendus Mathæus de Gradi, qui censet
ad Galen. mentem semper post cibum exhibendum. Va-
na etiam super Auicenam loco citato iudicanda est Gen-
tilis distinctio, quando distinguit vinum in hac pas-
sione dari gratia nutritionis vel calfactionis,
nam eo modo quo est medicamentum
semper datur gratia calfa-
ctionis.

QVÆSTIO I.

De inflammatio iecoris, vtrùm in inflammatione iecoris partis cauę magis competat fluxus ventris quàm in giba.

RARA ista difficultas est, quæ à nullo Neothericorum discussa fuit, quòd autem magis competat in parte giba ventris solutio, quàm in caua ex eo deducitur, quia in omnibus, quæ bene operantur à natura medicus eam imitari tenetur lib. 1. Aphor. 2 1. sed natura solet in gibæ iecoris inflammatione magis euacuare per ventrem: ergo in ea magis euacuatio per ventrem emollienda est: minor patet ex Ratio lib. 7. continentis, cum inquit, vt plurimum maior sequitur stipatas ventris in caua quàm in giba cuius sententiæ Rasij ea ratio fuit, quia in caua multò magis aggregatur de materia, quàm in giba: & proinde maior obstructio excitatur: ex qua maius impedimentum ad morbi terminationem sequitur. His adde, quòd calor acris inflammationis exurgens à partibus vicinis feces exicat: vnde illud difficillimum dictum Alexandri habet locum lib. 8. cap. 1. in secunda partitione, cum inquit minus mali ex caua iecoris inflammata, quàm ex reliquis partibus succedit. Sed his non obstantibus tenendum habita ratione vtriusque inflammationis, magis conuenire solutionem ventris in inflammatione partis cauę, quàm gibæ. Quæ sententia clara Galen. est multis locis, præcipuè lib. 13. Metho. cap. 17. in medio, cum inquit, à societate verò cum vicinis partibus, quòd idem cum situ est illa capiuntur, quòd giba iecoris per renes, caua iecoris per ventrem inferiorem expurgari oporteat: ergo magis competit alui subductio in inflammatione partis cauę quàm gibæ: & id clarè monstratur

stratur, ex anathomes, quia caua iecoris ex vena portæ gubernatur quæ producit venas, quæ ad ventrem terminantur sicuti giba per venam caua m, quæ per renes expurgatur. Et illud egregiè significauit Galen. libr. 13. Metho. cap. 14. ad finem. §. caua igitur &c. Sed his addere licet vt veram & genuinam curandi rationem inueniamus, in his inflammationibus medicamenta purgantia præter lenientia non conuenire, vt clarè colligitur ex eod. Galen. lib. 13. Metho. cap. 11. cum inquit, siquidem ex his quibus oculi phlegmone tentari cœperant, purgatione facta vna die sanatos vidi, quam rem si quis facere tenter locinere inflammato maximè excitabit phlegmone. Idem Tralianus in 3. parte loci citati, vbi docet grauissima pericula medicos ægris afferre, quicumque medicamentis purgantibus ausi sunt vti. ¶ Ad argumentum ex Rasij authoritate dicendum illud, dixisse via signi, quòd non sit semper signum certum inflammationis cauæ iecoris ventrem humidum, sed non negat in tali casu melius molliri vacuationem per partem cauam, ad ventrem quàm per vrinam, sed hanc securius medici tentare possunt per clysteres.

Q V A E S T I O II.

De inflammatione iecoris.

VTRVM magis conueniant assa, quàm cocta, certè morbus tam acutus non exposcebat huius quæstionis dissolutionem, sed potius aliorum remediorum inquisitionem, quæ citius morbo tanto satisfacerent, sed vt mori scholæ Barbarorum satisfaciamus in his detineri nõ piguit. Rasius ergo cap. proprio insinuat decocta conuenientiora esse, in quo sibi ipsi repugnat eod. cap. de intemperie frigida iecoris, vbi docet magis conuenire assa, &

multò

multò magis conueniunt affa, in intemperie calida, quia facilius concoquuntur, quam in intemperie frigida, ergo potius contraria ratione hæc sunt disponenda, vt potius in frigida coëta, in calida affa exhibeantur facilius enim coëta quam affa concoquuntur.

Huic quæftioni (præter omnium mentem) facilis est refpõfio, fi dicamus in inflammatione iecoris decoëta exhiberi ratione iuris alterati à rebus frigidis quibus decoquitur, & quia ius magis in frigidat & humectat, idque colligitur ex Galen. lib. de optima feëta ad Thrafybulũ ca. 37. quòd fi affa exhibentur in intemperie frigida, eft ratione humiditatis, quæ citò cum illa vnitur & coniungitur ex lib. 7. Metho. cap. 7. in initio.

Q V A E S T I O III.

Vtrum in Apofthematibus, vel inflammationibus iecoris fit faciendã flebothomia lateris dextri, vel vtriusque?

IS T A quæftio communiter ab omnibus exagitur, quam quæftionem difputat Conciliator in differ. 197. Exiftimant aliqui Barbari faciendam eſſe ex ſiniſtro latere, quia in principio cuius inflammationi deberur reuulſio, ſed ex latere oppoſito fit maxima reuulſio, ergo debet fieri ex oppoſito. Probant confequutionem ex pleuritide, quia in pleuritide ex latere oppoſito fit venæ ſectio: ſed omiſſo iſto argumento, quod apud ipſos maximè tenet, quia pro viribus iſtam ſententiam pernicioſam defendũt, ad noſtras rationes perueniamus. Præterea ratio eſt, iecur licet magis declinet ad partem dextram, etiam decumbit ad ſiniſtram, ergo non potius ex vena dextri lateris, quam ſiniſtri. Præterea vena caua, qua gubernatur non minori

partitione consistit, & partitur in parte dextra, quam sinistra, ergo si inflammatio decumbit ad partem sinistri lateris poterit fieri venæ sectio ex parte sinistra, quia æqualis diuisio, & sicuti correspondet vna iecori, ita & reliqua. Item patet ex eo, quia ita seruaretur rectitudo in sectione vnus venæ sicuti alterius, ergo vtraque potest secari, patet antecedens, quia ibi seruatur rectitudo naturalis, vbi non transcendit duos diametros sicuti in rectitudine vnus cruris ad alterum, ergo ex vtroque latere potest fieri, quam consequutionem probat Galen. lib. 13. Metho. cap. 5. vno crurium laboranti reliquum scarificabis inquit, & manus si laboret crus eiusdem lateris. Sed his non obstantibus verissimam censemus opinionem conciliatoris, cum opinione Græcorum in inflammatione iecoris faciendam esse phlebothomiam ex latere dextro, & basilica ipsius. Ita insinuat Galen. lib. 13. Metho. cap. 11. vbi non solum faciendam esse docet venæ sectionem ex basilica lateris dextri, sed ex cefalica eiusdem si reliquæ non appareant propter consensum lateris dextri, in quo loco non parua dubitatio est, quia apparenter cognoscitur, quod vena basilica sinistri lateris magis communicat iecori, quam vena capitis dextri cuius argumenti solutionem relinquimus peritioribus, reliquum est, vt ad argumenta in contrarium satisfaciamus.

Ad argumentum de pleuritide dicendum non tenere secundum nostram firmissimam opinionem, quia semper facienda est, ex eodem latere: & ita ad argumentum quod versatur circa situm iecoris, concedimus, vt apparet experientia manifesta, in sinistram partem inclinare. Sed quia gubernatur vena cava, quæ semper per dextrum inflectitur. Et ideo maior & præcipua pars iecoris in dextra habetur. Ad reliquum tamen quod innititur inæqua partitione venæ cavæ possumus dicere non esse eandem rationem

nem in partitione venæ cauæ inguinum, vt cum superioribus, superius plures patitur partitiones venæ cava, quam inferius: vnde necesse est, vt elongetur & obscuretur, rectitudo in superioribus quam inferioribus, & cum id iam clarissimè ex demonstratione anothomica demonstratum sit in his, iam amplius in morari non licet. Sed nostrum argumentum, non est rationi consonum, vt insolubile iaceat, quia vrget nimis, nam certum est venam axillarem maiorem consensum habere cum iecore cuiuscunque lateris sit, quam venam cefalicam dextri. Dicendum meo iudicio, & pro responsione aptius consideramus, quod iste consensus in latere dextro, non est certus in ratione venæ capitis, sed ratione proximitatis, quam habet cum venam basilicam eiusdem, & ita pluries visum est venam cefalicam esse venam axillari coniungi.

Q V A E S T I O IIII.

Vtrum potus aquæ frigidæ competat in inflammatione iecoris.

IACHINVS vnus solus neotericorum disputat quaestionem hanc, tam obscure, & arroganter, vt solum secum videatur agere disputationem, quod turpe est, potissimum Medicis, quia cum in his de re seria agatur, omnibus pateat esse necesse, quid sit agendum. Quod autem conueniat ex eo colligitur quia in iecore sua multa humorum pro lubie, non solum timenda est inflammationis augmentatio, sed timenda est reliquarum partium noxa: sed ista omnia praepediuntur ex potu aquæ frigidæ. Præterea inter remedia maxima istud commodius censetur, libro. 9. Metho. cap. 5. quod solet substituere sanguinis missione: ergo quibus praetimore sanguis non extractus est, his potus

aquæ conuenit: & ita colligitur ex Galen. lib. 10. Metho. capit. 6. vt superius titul. de ventriculo diximus.

Histamen non obstâtibus cum Galen. censendum est, potum aquæ non conuenire in inflammatione iecoris: quia prohibet transitum per expurgatoria à natura destinata, & ita concedit Galen. libr. 9. Metho. capit. 5. si tamen Galen. lib. 10. Meth. id concedit, euitando maius malum, videlicet Marasimum qui in duobus casibus timetur in natura sicca biliosa, quam sæpè appellat caninam, & in his quibus, si phlegmone ad erisipelatis naturam tendit, dignoscitur ab authoribus grauissimis, si cum reliquis signis, de tertio in tertium augeatur, vel si forsan sanguinis missio præ timore vel in curia omissa fuit, potus etiam conuenit.

Q V A E S T I O Vnica.

De scirro iecoris, & de scirro lienis, & potissima est.

TRVM in Scirro harum partium præcipuarum magis conueniant plus iusto attenuata medicamenta libro. 2. de arte curatiua ad Glauc. cap. 4. in princ. negat impositionem horum medicamentorum, cum inquit, qui vtuntur medicamentis valde digerentibus sperantes huiusmodi tumorem minui, in curabilem reddunt. Eandem sententiã fatetur Galen. lib. 14. Metho. cap. 12. Idem Fen. 3. 4. tract. 2. cap. 4. idem Paulus lib. 4. cap. 32. vnde est, vt omnes authores in his affectibus vtantur medullis, & gummis, & omni genere medicamentorum emollientium.

Sed his clarè aduersatur Galen. libr. 2. de arte curat. ad Glauconem cap. 5. in med. vbi in scirro iecoris vtitur oleo de absinthio, oleo nardi, & ex glande vnguentaria. Præterea,

terea, quod magis est in eodem cap. 5. in princip. vtitur in scirro lienis medicamentis valde digerentibus, veluti radice caparri, radice lilij, miricæ: & quod existimandum est, quod in aceto ista decocta sint, vt magis, & vehementius operentur, sed hoc timorofum apparet, quia acetum inimicum lieni est. In qua difficultate duo sunt aperienda. Primum est quare in scirro iecoris calidis aliquantulum & non emollientibus, sed potius corroborantibus vtendum. Secundum est qua de causa in lienis scirro, potius valde dissipantibus, sit vtendum. Circa primum dices hanc dubitationem Galen. soluere lib. 11. Meth. cap. 15. ante sen. vbi docet partium præcipuarum semper est seruanda facultas, & nunquam dissoluenda, veluti facultas cerebri facultas ventriculi, &c. reliquarum verò partium, veluti lienis intestinorum, vesicæ vrinariæ potius laxantibus tractanda, & ita censet libro. 2. Aphor. 9. comment. exponens quod partes fluxiles debent reddi, quando purgatio fieri debet, & ideo in scirro iecoris his corroborantibus medicamentis vtendum, quia potius volumus facultatem iecoris seruare, quam in totum aduersus iecoris scirrum agere, sed cum prædictis medicamentis Galen. non erit inconueniens aliquod emolliens medicamentum in miscereri, vt voluit significare Auicen. 14. 3. tract. 3. c. 16. cum inquit, & oportet vt stipcitas, & aromaticatio, prædominantior sit quam linirio, quasi diceret in curatione ista semper ea quæ corroborant, & necessario aliquid medicamentorum ad miscendum esse, quæ habeant rationem emolliendi.

Ad secundum, ergo nos conuertendo, certè res dura videtur cum acetum sit inimicū lieni, profint medicamenta ei in aceto decocta. Dicendum est breuissimè à Galen. decocta fuisse, vt facilius penetrarent, quoniam in partibus exterioribus admoueri debent, & ista valde calida si sint

se mper

semper admiscenda cum rebus emollientibus: sic semper intelligendus Galen. libr. 2. de arte. vt cum medicamentis digerentibus emollientia miscerentur, in quorum mixtione aduerte maximè proficere medicamenta aromatica, vt vinum aromaticatum, oleum de spica, oleum balsami, vt refert Auicena loco allegato.

QVÆSTIO Vnica.

De hictēritia competat phlebotomia.

EQVITVR explicanda quæstio, vtrum in hictēritia, cōpetat phlebotomia, quæ quæstio, vt procedat aduerte, hic nos non loqui de hictēritia quæ fit ex obstructione vasis regij. Sed de ea, quæ fit ab inflammatione iecoris vel ex vitio, & ex obstructione lienis, quæ solet esse via ad elephantiasin. Nam in ea, quæ fit ex obstructione, non est locus disputationis, quia fit ex obstructione vasis regij: in qua alia via curatio mollienda est, ad reliquas, ergo species descendendo dubitatur. Vtrum in Hictēritia ex inflammatione iecoris, & ex vitio lienis liceat sanguinem mittere. Prius disputandum est de biliosa, quod in biliosa non competat videtur, quia quod superabundat est bilis, quæ deponenda est medicamento purganti, ex lib. 14. Metho. capit. 3. §. sed pro sanguinis missione, &c. idem libro de sanguinis missione cap. 16. probat Galen. idem lib. 2. de arte cap. 2. vnde illud Auicennicum super abundantem euacua, & postea minue & deducitur, ex eod. authore. 4. 1. cap. 20. aureo cum inquit caue ne ægrum perducas ad cholicorum ebullitionem, aut frigidorum cruditatem: si ergo in toto habitu corporis bilis consistit, est ipsa mer ebullitio, & per consequens in ea sanguis extrahendus nō est. Sed his non obstantibus

ribus est sententia omnium grauisimorū authorum, qui defendūt necessario sanguinem esse mittendū, sed cū moderatione, nempe Matthæi de Gradi, qui docet cū moderatione viribus constantibus esse extrahendū sanguinem. Quia cum huiusmodi Hicterus sit morbus magnus, semper à sanguinis missione esse inchoandū, iuxta illud Hippocr. lib. 4. de ratione victus in morbis acutis text. 20. in cuius sententiæ commentario Galenus tenet, in inflammationibus biliosis inchoandum à sanguinis missione. Quid tamen dicendum sit in Hicteritia nigra ex obstructione lienis nihil ab authoribus dictum est, solum dignum scitu est, hanc passionem viam esse ad elephantiacum morbum, quem lepram antiqui appellant Arabes: in hac ergo passione cum distinctione operandum esse existimant, nam si habitus totius corporis peruersus est, vt ad elephantiam declinare videatur, tuto sanguinem mittere oportet: sin minus prius aliquo medicamento purganti vtendum, ita deducitur ex Galeno lib. 2. de arte curat. ad Glauconem capit. 13.

QVÆSTIO I.

De Hydrope.

VBIVM est, vtrū fluxus ventris conueniat in Hydrope, & quòd non competat. Primo deducitur ex Auicē. 14. 3. tract. 4. capit. 4. post med. & scias quòd fluxus ventris in Hydrope nō mortalis est fluxū ventris pmouere, nō cōuenit deduciturq; ratione manifesta, nam qñ inferior venter laborat melius est reuellere & euacuare per vomitum, docente Galeno lib. 13. Metho. cap. 11. §. siquidem longissimè attentata fluxione parte, quòd redundat reuellere. Sed his

non obstantibus expressè colligitur contrarium ex doctrina Hippocr. lib. 6. Aphor. 14. ab aqua inter cutem habito, si aqua per venas in ventrè defluat soluitur morbus, idem insinuat lib. 7. Aphor. 29. ex quibus locis talis constituitur syllogismus, quo magis vel maximè natura ducit, eodem itinere vergere oportet, sed natura leuatur ventris fluxu, ergo eodem medicum vti licet: quid ergo Hydropicis cõuenientius erit, quam ventrem soluere, potissimum cum alia euacuatione in ea non vti possimus. Et ita confirmat Rasius lib. 7. continentis, de mente Hippocratis, sed consequens est, vt Auicennæ satisfaciamus, quia sibi repugnat in eod. tract. cap. de cura Hydropis, varij ergo authores, varia sentiunt, sed hac in re in sequenda sententia Matthæi de Gradi, dicentis, Auicennam intelligendum esse de euacuatione ventris existente virtute debili, secus est si possit tolerare, vnde infert quòd huiusmodi euacuatio semper noxia est in ascite, quia virtus horum debilis est, & non in Hiposarca, ascites enim est veluti hectica accidentalis, quia partes alimento priuantur, & aepsia laborant, atque in ijs affectibus fluxus ventris potius ruinam significat, ita voluit significare Hippocr. lib. 5. Aphor. 14. qui tabe molestantur si alui pro fluxu corripiantur moriuntur, & sic in ijs non conuenit purgatio nisi circa statum, vel in fine incrementi, quia sunt plus iusto debiles, aut quando debilitas maxima sentiatur.

QVÆSTIO II.

VTRVM in Hydropicis ex ascite, quando perueniunt ad curationem desperatam manualementem, vide licet ad apertionem ventris sit facienda in initio, vel in fine morbi, pro qua quæstione aduerte, hoc iussum fuisse ab antiquis, vt docetur lib. 6. Aphor. 27. de qua euacuatione

ne meminit Auicen. loco allato. 14. 3. tract. 4. cap. allegato, quo supposito fuerunt nonnulli, qui salua eorum pace licet fuerint acuti, non intelligentes veram huius affectus curationem, dixerunt, in principio faciendam esse, quorum fundamentum in eo innititur, quia in principio virtus fortis est, qua sic existente huiusmodi extremum remedium poterit sufferre, nam processu morbi languescit, & labefactatur, & ita insinuare videtur Hippoc. lib. 6. Aphorism. citato, quando dicebat si aqua in vniuersum exierit lethale, &c. quasi dixisset, si aqua exeat ab vltione in totum moriuntur, quia eorum virtus resoluitur, sed in fine morbi nimis resoluta est virtus, ergo in eo tempore non conuenit sectio vel apertio, sed ista sententia non obstante verissima est sententia virorum doctissimorum, quod curatio per chirurgiam debet fieri morbo iam in grauescente. Quod primo deducitur ex Galeno lib. 12. Meth. cap. 7. vbi docet in morbis omnibus si possibile est incipiendum esse, à leuioribus, ergo ab huiusmodi remedio atroci non est incipiendum. Secundò deducitur ab experientia peritissimorum medicorum, qui prius remedia faciliora tentant, deinde grauiora procurant, sic fit in purulentis, in quibus magis timenda. Sed ad istam confirmandam opinionem, accedat Hippoc. in lib. de internis affectionibus, titu. 29. loco difficillimo sic inquit, si ergo videatur decidisse ab hepate ferro vri, eamque apparuerit locum vrito non vult Hippocrates, quod huiusmodi affectio deuiet à iecore, quia impossibile est, quod contingat hydrops sine iecoris læsione, sed significat, quod quando venter plus iusto intumescit, & superat ad situm lienis, vrenda hydrops est, ergo postquam inualuerit hydrops, necessariò debet fieri vltio, quis ergo poterit negare, quod periculosioribus remedijs vtendum non sit, donec leuiora tententur, & ita Auicen. loco allato in cap. de curatione ascitis, dicit, si alia

cura non est possibilis, adurenda hydrops est, fundamento alterius opinionis, ita possumus satisfacere dicendo curationem per chirurgiam non esse exercendam debili existente ægro, sed modico robore virium constante, sed si quæras quo pacto iste modus chirurgiæ possit fieri cum artificio, & industria dicimus faciendam vstionem, vt paulatim aqua extrahatur, vt iubet Hippocr. loco allato, & libro 6. Aphor. prius ergo debet fieri obliqua, postea transuersa, propter diuersum situm musculorum abdominis, præterea quando fit necessario à ministris violenter versus inferiora abdomen trahatur, & tandem tenta cum albumine administratur, vt pro voluntate chirurgi aqua extrahatur, quam operationem omnes necesse est intelligant faciendam esse in vno latere, & non in medio propter membranam ex tendinibus musculorum factam.

Q V A E S T I O III.

De Hydropicis.

VTRVM lac Hydropicis conueniat, Aliabas in titulo suæ praxis negat lactis vsum, quia frigidum est, & humidum, & omnes ferè species hydropis ab intemperie frigida oriuntur: ergo non videtur lac in ijs conuenire. Tandem deducitur ab Hippocrate libr. 5. Aphorif. 64. vbi docet lac dare, quibus ilia suspenfa murmurant, malum, id est ijs, quibus ilia plena flatibus existunt, sed ferè nulla est species hydropis, in qua non ad sint flatu, ergo non exhibendum est lac. Auicenna vero in cap. allegato in prima quæstione expressè tenet, lac conuenire, cum inquit (reprehendens Sophistas sui temporis) & non respicias ad id, quod quidam dicunt, imo est lac valde iuuariuum, propter id, quod est in eo de abstersione: dat tamen lac

lac non singulis mane, sed bis, vel ter, per modum indicationis iuuantis & nocentis, de mente Rasis lib. 7. continentis, in qua quæstione conatur Matthæus de Gradi breuissimè satisfacere, quòd Auicenna non laudauit, quòd cunq; lac, sed lac camelinum, vel asininum, & quòd sit enutritum herbis abstergentibus: sed pro maiori complemento possumus addere lac dari ab Auicenna, quòd cunq; : sed intelligitur potissimū in ascite, quia omnes partes a pepsia, vel atrophia, id est defectu alimenti laborant, in ea, & vt aliquo modo natura possit restaurari, potest exhiberi, & hoc non debet esse crassæ consistentiæ sed alimenti facilis, & tenuis, siue sit caprinum, siue asininum, siue camelinum, ex quibus colligitur clarè, quòd serum, quòd aquã casei Barbari appellant, non conuenit in hydrope, tunc quia plus iusto in frigidat, & temperat iecur, tum etiam, quia quamuis serosus videatur educere humores, potius cum eisdem in corpore remanebit, quia quòd redundat in hydrope serum est, & fortius trahet debilius, & ita planè hallucinatur princeps Auicenna 14. 3. allegato, quando in hydrope serum propinat, valet autoritas Rasis, qui dat serum cum turbit, quia tunc non ratione sua, sed ratione alterius medicamenti admixti facit opus, & ita sentit AEtius tetrabibl. r. sermone secundo, capit. 96. cum inquit, cum quis sero fortius conatur subducere semper medicamento aliquo fortiori admiscendum existimo. Præterea Galenus libro decimo. de simplicium medicamentorum facultatibus capit. primo, insinuat serum purgare bilem, ergo non educit humorem serosum, & per consequens serum hydrope affectis, non conuenit.

QVÆSTIO Vnica.

De dolore lienis.

EXISTIT ergo difficultas maxima an in doloribus lienis cum medicamentis calidis liceat, immiscere adstringentia, cuius rei partem affirmatiuam comprobat Auicenna 15. 3. tract. 2. cap. 6. Cum inquit, & præstant aliquando stiptica cum calidis veluti plantaginem, & portulacam miscere, & Paulo inferius inquit, De his, quæ valde conferunt, est acetum, in quo infusum est capparrum, vel scolopendrium, & sequenti cap. 7. de cura generali inquit, & præstat in hoc maximè syrupus acetosus, quia quod crassum est attenuat, quod viscosum in scindit, quod tenue est, attemperat, & quod lentum est, attemperat, ergo licet admiscere adstringentia, cuius sententiæ contrarium sentit Galenus lib. 11. Metho. cap. 16. vbi solum laxantia in morbis lienis concedit, & primo deducitur, nam sicuti in iecore adstringentibus vtimur, vt pars princeps corroboretur, ita in liene, quia pars mollis, & laxa est, & receptaculū fæcis, crassi humoris, quæ potius laxantia desiderat emollientibus vtendū. Secūdo deducitur, quia vt plurimū lien per intestina purgatur, sed intestina laxantia desiderāt, ergo in doloribus lienis laxantibus, & minimè adstringētibus, vt in calidis, oleo violaceo, nenupharino in frigidis, camē malino, caperino & thamarino, maior huius consecutionis probatur à Galeno lib. 13. Methodi cap. 18. in princip. dicens, sicuti Iocinoris caua per intestina &c. minor patet per Galenum lib. 11. Methodi cap. 16. Idem confirmat Galenus de liene lib. 9. per locos. c. 2. huic quæstioni satisfacit Gale. lib. 11. Methodi cap. 16. paulò post medium, cum ita inquit, si vero æger ex ijs sit, qui multum atrabiliarij congerit re-

rit recrementi, vel succus in eo abundet, necesse est, ut adstringentia ijs admisceas, sin vero paucum vel nullum sit, atix bilis excrementum omnino adstringendum nō est, aut parcissimè, ex qua Galeni sententia facilè possumus colligere, quòd parcius adstringentibus in liene vtendū sit, & si aliquo vtendum acetum est, quod maximè conuenit, iuxta sententiam Auicennæ loco allato.

QVAESTIO I.

De morbis intestinorum.

VTRVM in dolore renum præstet habere magis ventrem vacuum, quam in dolore colico, vel iliaco, Auicenna 13.3. tract. capit. 18. expressè docet, inter signa, quæ ostendunt dolorem renis, quòd assumpto cibo fortificetur dolor, de colico vero dolore expressè sentit Auicenna, quia statim assumpto cibo necessario ventriculus comprimit intestinum colon, huic quæstioni facilis est responsio, magis cōducibile esse habere ventrem vacuum in morbis intestinorum, quam in morbis renum, quia ventriculus immediatè cibus repletus non comprimit renes nisi quando ad intestina descenderint, non tamen præter rationem erit in vtraque passione ventrem habere vacuum, ex quibus si quæras an vomitus magis competat in vna passione, quàm in reliqua, respondebis vomitum magis conferre in morbis renum, quia causa antecedens magis vrget, intestinis, gracilibus.

QVAESTIO II.

De Fluxu ventris.

VTRVM in fluxu ventris liceat promouere vacuationem, quæ ardua est, & difficilis, quam inter neotericos

tericos Mundelavir peritissimus exagitat in priuata epistola 12. ad modum epistolæ vbi expressè. Partem negatiuâ defendit, quòd nullatenus nec in ventris fluxu, nec dyssentericis, medicamentum purgans exhibendum, primo deducitur ex Gale. lib. 1. de arte curatiua ad Glauconem ca. 14. §. quibus venter fluit sufficit pro vacatione: ergo in omni genere fluxus venter irritandus non est. Secundò deducitur ea potissimum ratione, quia vel fluxus ventris est symptomaticus, vel à natura tentatus, vel criticus, sed nec vnus, nec alter irritandus est. De symptomatico clarum est, quòd est compescendus ex lib. 4. Aphor. 2. de critico magis patet, per Galenum & Hippocratem libro. 1. Aphor. 20. illo quæ iudicantur &c. ergo in fluxu ventris non licet promouere vacationem. Patet tertio potissimum in dyssenteria, quia omnis vacuatio debet fieri per loca conferentia, hoc est sana, sed in fluxu ventris dyssenterico locus sanus non est, ergo non licet promouere vacationem in isto affectu, tandem confirmatur quia à loco læso semper deuiare cursum humorum debemus, ergo in hac passione potius ad loca contraria deuiare, & reuellere oportet, antecedens patet per Galenum lib. 13. Methodi cap. 11. in med. & illud melius in eodem casu colligitur ex Auicenna 16. 3. capit. generali de curatione fluxus ventris, dum docet, & in ijs melius est per sudorem minnere, & reuellere, vel per vomitū reuellere, quam sententiam attendant obsecro curiosi, idem Auicenna confirmat 4. 1. cap. 7. in med. Dum inquit, quoties immoderata succedit vacuatio per fricationes alio natura diuertatur. Sed ex altera parte videtur quod sit promouenda vacuatio, & deducitur ea ratione communissima, quia in omnibus morbis vbi causa est, prius causa deponenda est, lib. artis medic. 89. Galen. lib. 4. Metho. cap. 6. ergo in fluxu ventris, qui à tantis causis suboritur, prius vna quæuis causa depo-

deponenda, nam aliquando à cerebro, aliquando à iecore, aliquando à liene, quandoque vero à toto corpore suboritur: & ita Auicen. 16.3. tract. 2. cap. 10. de fluxu opilatiuo docet ex noxa timendum à restrictiuis, idem affert in eodem tract. cap. 9. de fluxu cerebriali, in eodem sensu intelligitur sententia Auicennæ eodem tract. cap. de cholirica passione, cum inquit, & fluxus fluxum curat, propter quam causam Galenus lib. 7. per locos purgat cum Hiera sua dyssentericos. Tandem Auicen. loco allato, tract. 2. capit. 2. de fluxu omnium modorum purgat diuersimodè in ratione causæ fluxus, ergo saltim ratione causæ vacuandum est in fluxu ventris, huic quæstioni aliquibus conclusionibus satisfaciendum. Prima conclusio si ventris constet in fluxibus intestinorum sine vlcere medicamento conuenienti purgandum, si corpus cachochimicum sit. Secunda cõclusio eodem casu existenti in dyssenteria mitiori & corroboranti medicamento purganti vtendum, potissimum si cachochimia & varietas humorum appareat. Ita sentit Auicen. 16.3. tract. 2. capit. 3. in quibus casibus cū mirabolanis & rha purgat, & ita de hac quæstione.

QVÆSTIO III.

VTRVM vomitus in his conueniat breuis & difficillima quæstio est, quod non competat, videtur ex eo quia vt plurimum hi morbi dependent ex abundantia materia in intestinis contenta, sed tales euacuandi sunt per inferiora, ergo necessario per inferiora purgandi sunt in fluxibus ventris ægri: minorem probat Galenus libro. 4. Aphorif. 12. post med. §. earum, quæ in summa parte hærent &c. Et idem Hippocrates licet obscure videtur confirmare in lib. 4. Aphor. 12. cum inquit in læuitatibus intestinorum hyberno tempore supra purgari malum, vbi

animaduertendum est in tali passione cum ex vitio ventriculi suboriatur timendam esse euacuationem per superiora. Sed ijs tamen non obstantibus dicendum, aliquando in ijs competere vomitum, in quibusdam casibus, primo quando est redundantia bilis pallide, secundo quando pituita fluxibilis in ventriculo redundat si potissimum à capite vel ab alijs partibus supernis concidat, & multò magis si æstate fiat, quam sententiam probat Auicenna loco allato, & Rasius lib. 9. ad Almanforem cap. de fluxu ventris. §. si humor fuerit lubricans & idem Auicenna 16. 3. tract. 2. cap. 5. cap. de lubricitate cum dicebat, & administraretur vomitus in omni septimana his omnibus adde si in hoc casu facilis sit æger ad vomendum & nauseabundus sit, de qua licet tibi exactissimum campum videre apud Matthæum de Gradi lib. 9. ad Almanforem, cap. de fluxibus ventris quæstione secunda.

QVÆSTIO IIII.

Difficultas est.

VTRVM in dyssenteria biliosa competat lac, nam quòd in fluxu simplici intestinorum non competit clara res est, ex Galeno & Hippocrate lib. 5. Aphor. 64. Sed an in vlcere competit difficilis quæstio. Nam huiusmodi vlcus potest suboriri ex de fluxu humorum biliosorum, & in ijs non competit, quia auget causam vlceris: item potest accidere cum febre, in qua non competit lac, teste Hippocrate loco allato, & AEtio tetrabibl. 3. sermone 1. cap. 4. §. lac transactis tribus diebus conuenit, permittentibus febribus, quasi dixerit, si febris permiserit lac offerendum, sed ferè rarò vlcus confirmatum intestinorum reperiri potest sine febre, ergo ferè nunquam competit in vlceri-

ulceribus inteſtinorum. Sed pro parte affirmatiua, quod competat exhibitio lactis per os (de qua exhibitio-
ne præſentiarum loquimur) conſtat ex Galeno lib. 3. de ali-
mentorum facultatibus. c. 19. de lacte, conſtat ex lib. 10. de
Simplicium medicamentorum facultatibus cap. proprio
de lacte, quibus locis exacte commendat uſum lactis in
dyſſentericis paſſionibus & iſtam partem tenentur Medi-
ci obſeruare & defendere potiſſimum quando ulcerus eſt
in inteſtinis gracilibus in qua difficultate ſolum attenden-
dum eſt, quo pacto in dyſſenteria exiſtente febre poſſit
exhiberi lac, nam non exiſtenti dari debet præparatum,
ut poſtea dicemus. Cui obſeruatiõni prudenter licet auda-
cius reſpondet Tralianus lib. 8. cap. 7. titul. de lacte præpa-
rati, ſi præparetur ſuo modo, poteſt exhiberi, uidelicet poſt
tres dies ſine melle addita quarta parte aquæ pluuialis, &
cocto cum ſaxis & in primis, tribus diebus parum, de quo-
quatur ijs tranſactis ad dimidium de quoquetur, cuius præ-
parationis cauſam inſinuat Galen. lib. 3. de alimentorum
facultatibus, cap. proprio, quia caſeoſum remanet, & bu-
tyroſa pars conſumitur. Et ita Galen. eo loci ſubiniſuat
febrientibus poſſe concedi, & dyſſentericis quantumuis
ab humore biliſo proueniat, quia ytrumque attempe-
rat: & ita AEtius loco citato paulò inferius inſinuat, ſi ta-
men iſto prolixo modo non præparetur, non exhibeatur.

Q V Æ S T I O V.

De dyſſenteria utrùm pro ulceribus inte-
ſtinorum corroſiua medicamenta competant.

Q V A N D O ulcera in inteſtinis gracilibus, & craſſis
cõtingere poſſunt, quorum diſtincta & priuata ſi-
gna oſtendit AEtius tretrabibl. 3. ſermone 3. cap. 45. & per

diuersam regionem immediatius exposcunt auxilia, quia quæ sunt in crasis per Clysteres magis, quæ sunt instenuibus per os, iuxta sententiam Galeni, lib. 5. Methodi cap. 11. §. nanque vicina sunt ventriculo. Et idem lib. 4. Methodi. idem lib. 13. Metho. cap. 17. & sæpè aliàs. Quæritur vtrum in vlceribus intestinorum crassorum quando plus iusto corrosiua sunt, competant medicamenta, quæ Græci Epulotica appellant, nos exedentia, qualia ijs malignis vlceribus admoueri solent. Quod ijs medicamentis non liceat vti, colligitur ex communi indicatione Galeni lib. 4. Methodi cap. 7. circa princip. cum inquit sanè cõmunis omnium partium internarum hæc est indicatio, vt eligantur ea medicamenta quæ animalis naturæ sunt maximè familiaria, siue cibi, siue medicamenta sint fugiantur huic contraria quanquam in ijs quæ foris sunt, vlceribus innoxius horum vsus sit æruginis æris vsti, cadmix pompholigis hæc igitur & similia interioribus admouere non debent. Sed contrariam sententiam huius proponit lib. 9. de compositione per locos cap. 5. vbi vtitur infusis ex mente Isidori per infusa intelligit Clysmata parata ex alumine auri pigmento, & multo calidioribus, ergo Galenus sibi contradicit, & per consequens in vlceribus intestinorum malignorum putridorumque his medicamentis possumus vti. Sed huic quæstioni his conclusionibus possumus satisfacere. Prima conclusio in vlceribus intestinorũ crassorum possumus vti medicamentis epuloticis, non per se solum, sed vino stiptico, vel aceto mixtis, vt probat Galenus libr. 9. per locos citato. Secunda conclusio etiam si vllum horum medicamentorum vlceribus malignis competat, nec eis est vtendum per se solis nec in immoderata quantitate, cuius conclusionis ratio ea est, nam quãuis in crasis contingat vlcus facili negotio in immoderata quantitate exhibita enecatè poterunt, quia sunt venena toto genere.

Tertia conclusio est, vt solum hæc medicamenta applicentur in vlceribus intestinorum crassorum inferiorum potissimum si consistant in recto intestino, vnam & alteram conclusionem probat Rasius lib. 8. continentis capit. proprio, vbi docet clysteria pro his casibus debent fieri iuxta virtutem patientis, & sensum, atque necessitatem pensitata quantitate, ex quibus omnibus colligetur timorosa esse clysteria Galen. ex mente Isidori, quia plus iusto fortissima sunt, in vsu tñ ratione receptum est, est clyisma, ex vini stiptici debita & solita quãtitate additis j. vel ij. dragma vnguenti damasceni, de quo vide Nicolaũ Massam capite de reiectis verendorum in morbo Gallico, reliquũ est, vt satisfaciamus locis Galeni sibi maximè contradicentibus, dicendum ergo Galenum lib. 9. per locos cap. citato. Vsum fuisse epuloticis in intestino recto, quòd proximè distat à partibus exterioribus, duræ, crassæ consistentiæ, cuius causa facili negotio poterit sufferre vim horum medicamentorum, & ijs adde horum medicamentorum vsum conuenire in hoc casu præcipuè quotiescunque maximus fluxus est virulentæ qui nullis potuit cedere, & ita manet quæstio soluta.

Q V A E S T I O Vltima.

De cucurbitularum vsu.

VTRVM cucurbitulæ in dyssenteria competant, sunt nonnulli, qui vtuntur in ijs passionibus cucurbitulis nulla adhibita distinctione, & cum ferè nullus sit qui ex authoribus antiquis huius remedij administrationis fecerit mentionem, breuiter illud dicam, quid sit tenendum, in dyssenteria, hoc est in vlceratione intestinorum exigui momenti censeo remedium: quia cucurbitu-

la, nec vlcus intestini attingit, nec deviare cursum naturæ poterit, nam auxilium, quod nec secundum rationem neque ab experientia conuenit eo non est vtendum ex Gale no passim lib. 3. Methodi. c. 9. non conuenit. Hoc auxilio vtendum tantum erit in fluxu hepatico vel lienoso, quando sine vlcere affligunt in quibus Auicen. 16. 3. proprijs capitibus, tract. 2. insinuat reuulsuis vtendum esse: tunc post vniuersales vacuationes, non erit inconueniens in lienoso, in hyppocondrio sinistro, in hepatica in hyppocondrio dextro cucurbitulam affigere, quam doctrinam colliges in longis hemorrhagijs, ex lib. 5. Methodi cap. 3. vbi si ex nare dextra fluat sanguis in hyppocondrio dextro, si ex sinistra in hyppocondrio sinistro applicandam cucurbitulam censet Galenus.

QVÆSTIO I.

De morbis renum, & erit de lapide renum.

TRVM pro curandis lapidibus renum, siue in renibus siue in vijs adsint, vtendum sit medicamentis calidis frangentibus lapidem siue via curationis, siue per viam præcautionis. Gratia curationis vtendum vehementer calidis diureticis docet Auicen. 18. 3. tract. 2. cap. 18. videlicet siseleo, radice apij, petrosilino, pipere, nigro, & alijs sexcentis medicamentis de quibus longissimas & impatibiles ille thurifanus componit tabulas in suo libro artis medicinalis vltimo capite: & quod ijs sit vtendum, ex eo deducitur, quia materia generationis lapidis est frigida: ergo cum sit vis, instrusa necessariò calidis medicamentis debet curari: nã cõminui & frangi lapis debet, sed ij effectus præstari nõ possunt,

sunt, nisi à vehementer calidis, ergo calidis debet curari. Sed ferè omnes Græci authores in curatione lapidis renum, solum emollientibus aut parum calidis vtuntur, vt est decoctum maluarum, & althææ, & horum aliqua similia, vt fuit Paulus lib. 3. sui operis, cap. 45. & inter alia quæ commendat laudat auem, vel Auiculam, quæ minima est inter omnes aues, si integra cruda deuoretur, quam nostri caudam Remusam appellant. Itaque vel vtuntur temperatis, vel à proprietate conuenientibus. Et ita Galen. libr. de renum affectum dignotione & medicatione capit. 4. in princip. Vnde Galenus, vnum de duobus vult, vt deposita plenitudine vel cachochimia, aut potu aquæ frigide, vel si adhuc lapis insistat, medicamentis vtendum quæ lapidem comminuant, quæ tepidam facultatem habeant. Nam quæ calida plus iusto sunt diuretica, lapidem indurant, quia lapis habet calorem pro causa effectrice, & ita ommissa sententia Arabum aliquorum istis duabus conclusionibus satisfaciendum est. Prima conclusio pro curatione lapidis renum, solum medicamentis temperate calidis, vt petroselino macedonico semine maluæ, Gliserhisa, parietaria & his similibus vtendum est: quæ vero extreme calida sunt fugienda, vt probat Galen. nuper loco allato, quam conclusionem non solum probo autoritate Galeni, sed autoritate ipsius Auicennæ 18. 3. tract. 2. cap. 19. ante fin. cum inquit. Quare melius est, vt abstinence à medicinis fortiter mouentibus, & administrentur clysteria lenia & medicamenta, quæ humectando lubrificent, & aliqua cerata his similia quia à calidis abstinendam est. Secunda conclusio, pro præseruatione lapidis renum omnino temperatis, vel frigidis vel his qualitatibus prædictis vel habentibus facultatem specificam frangendi lapidem, vtendum, vt farina hordei, cremor seminum frigidorum. Quam cõclusionem ex eo deduco, quia in præseruatione

maximè

maximè attendendum est causæ efficienti lapidem, quæ est calor à quo torre fit lapis, sed hic calor temperatis placari debet. Et ita Paulus loco allato, cap. 45. in secunda parte laudat potum aquæ tepidæ, si aut per acta digestionem, aut summo mane assumatur, qui est singulare remediū à medicis obseruandū. Aliqui deliciarum gratia, & non sine utilitate cū saccharo cando assumunt: & ita sentire videtur Galen. lib. de renum affectuum dignotione & naturæ capit. 5. & 6. id tamen in cibo potu, atque in obseruatione sex rerū non naturaliū seruetur, & quod in hac re testari possum est, quod plurimos senes præseruauit tribus generibus remediorū, primo vsu clysterium temperantiū ex oleo violaceo cum iusculo carniū & saccharo, secundo assumptione cassiæ fistularis per certa interualla, tertio cū ceratis & emplastri, & vnguento refrigeranti, Galen. vnguento rosaceo, & pauco sandalino, cum oleo citoneorum, & sic & merito aliqui Neoterici vsi sunt oleo citoneorum, quod cum sit diuriticum valde attemperat, & vires renum corroborat. Est etiam valde expertum per interualla assumere ac migdalata ex seminibus frigidis iam dictis, pro qua præseruatione cōmendetur doctrina Galen. lib. de renum affectuū dignotione, c. 5. & 6. citatis.

Q V A E S T I O II.

De morbis Renum.

VTRVM in curatione morborum Renum liceat diuersionis gratia medicamenta purgantia exhibere robusta, & his vti non liceat, patet, quoniam omnia medicamenta purgantia potissimum electiua sunt diuretica, quæ non sunt exhibenda. Et id manifestè probat Galen. lib. 13. Metho. cap. 11. vnde quoties iste partes interiores

res Magno morbo corripuntur potius per vomitum humores occurrentes sunt deuiandi & reuellendi ac proinde ista sententia est defendenda & consilium sit tutissimum, vt minimè in misceantur medicamenta purgantia cum diureticis, & ita visus est insinuare Auicennâ loco allato & delapide vesicæ, si ergo aliquo modo per purgationem subueniendum, debet esse per vomitum, de qua Manardus loco citato.

Q V A E S T I O III.

VTRVM indiabetica passione competat purgatio AEtius tetrab. 3. ferm. 3. c. 6. ibi docet quæ indiabetica passione infestant, & intrusa sunt prius vacuanda sunt, vt causa mali auferatur, sed altera ex parte videtur quod nõ cõpetat purgã medicamētũ, quia vbi tanta euacuatio est, nõ est opus alia euacuatione nam in indiabetica maximè & cito ad eximiã siccitatẽ trahuntur: ægri, quæ existenti ægro debili purgatio nõ cõpetit, idque egregiè colligitur ex Auic. 18. 3. tract. 2. c. 13. cum inquit & debilitas huius fit ex dilatione, quæ solum constructione curatur, cognoscitur ista dilatio ex calore in modico renum & totius temperamento, ergo quoties ab ista causa prouenit, non est dubiũ, quòd non competat medicamētũ purgans: & ideo Tralianus lib. 7. sui operis maximè commendabat clysterium emollientium vsũ, & ciborũ saginatum commistionẽ probat, ac proinde solum medicamentis educentibus benignis vtendum. Qua de causa timorofam censerem, euacuationem per phlegbotomiam, quicquid dicat AEtius nisi fiat in princip. & robustis ac tandem, in his qui bono suo consulendo de repente veneris vsũ reliquerunt, & ita censer Donatus, Antonius capit proprio. De diabetica passione.

QVÆSTIO IIII.

VTRVM in vlceribus vesicæ cōpetat lac, AEtius tetrab. 3. ferm. cap. 3. approbat lactis vsum, quia demulcet dolores, attemperat, & aglutinat. Sed altera ex parte clarè constat lac non posse competere, quia pars illa caseosa renes offendit, præterea vlcus ab humore acri & mordaci prouenit veluti bili vel pituita falsa, sed tales, nec pro sui expurgatione, nec p cōtēperamēto lac desiderāt, ergo lac in vlceribus vesicæ non competit. Præterea semper cum vlcere vesicæ vel scabiæ, adest febris, sed his nocet lac, ergo in his propinari non debet. In qua difficultate cum AEtio dicendum, lac in his conuenire nec post illud aliud secundum locum non obinet, sed hac lege, vt prius habeatur cura febrium intermittentium, itaq; dum ad sit febris, vt in superioribus diximus non competit lac. Cuius animalis lac in his competere debeat docet AEtius, & Alexander Tralianus, lib. 9. sui operis cap. 6. ad fin. videlicet alinum, quia tenuis est, & minus purrefcit ex lib. 7. Metho. cap. 6. vel vacinum, quia etiam si crassius sit minus particeps partis caseosæ, & plurimum butyri habet, quod lenit dolores, & ita manet, difficultas soluta.

QVÆSTIO V.

Ata oppiata vel narcotica nā quod processu temporis competant nemini dubium est, quia cum hoc casu sit salus desperata, & ratione vigilæ cito ad ianuas pulsat mors, curatione coacta, administranda veniunt. Sed an in principio competant, maximū dubium est, quod non debeant administrari ex eo patet, quia frigidis, vlceribus mordax, & inimicum, ex Hippocr. lib. 5. Aphor. 20. rigor

res mouent, vnde febres subsequuntur, & alia multa quæ
 impediunt curationem. Præterea in omnibus morbis à le-
 uioribus inchoandum est teste Galen. libro. 12. Metho. 6
 cap. 7. ergo ab his non est inchoandum. Probatuꝛ conse-
 quentia, ex eo quia huiusmodi medicamenta timorosa
 valde sunt, quia cum leniant dolorem, auferre sensum à
 partibus solent, ex lib. 12. Metho. cap. 2. & sæpe alias, ergo
 ab his non est inchoandum. Et ex eo etiam potest deduci
 nam in vesicæ affectibus poterit fieri incontinentia, vri-
 næ, & excretio inuoluntaria: quia usu istorum medica-
 mentorum, eo quod vesica sensu priuetur, ergo ab his
 non est inchoandum. Sed his non obstantibus, quòd à
 medicis exequendum est breuiter dicetur, videlicet, in
 vlceribus vesicæ statim initio, nos posse vti imò à fortiori
 medicamentis parcaicis, sed eo modo refractis, vt iubet
 Galen. lib. 12. Meth. c. 11. ante fin. & Auice. 4. par. c. 30. pri-
 ma pars istius propositi deducitur, quia quoties morbi in-
 cipiunt cum graui accidenti ad illud cura dirigenda est.
 sed instat grauisissimus dolor, ergo iste dolor sedendus. Ma-
 ior est, Galen. lib. 7. Metho. cap. 12. Et 12. metho. cap. 1. pa-
 tet quia certissimum signum pathonomicū vlceris vesi-
 cæ est grauisissimus dolor, quem sedare tenentur Medici,
 tum propter ipsum symptōma, & propter vlceris instan-
 tiam, nam quanto magis arescit dolor tanto magis auge-
 tur vlcus, ex augmento humiditatum ad vesicam accurren-
 tiam. Secūda pars nostri propositi, patet nam oportet sem-
 per non nudis his medicamentis vti, ne partes offendat,
 sed fermentatis, ne frigiditate ipsa partes alterentur, vt af-
 fectum incurabilem in partibus relinquunt, pro cuius de-
 bito usu egregium & nunquam satis laudatum, est nobis
 medicamentum, colirium album Rasis, & alia pleraque
 quæ maximè commendarunt omnes Græci potissimum
 Tralianus loco & cap. citatis ad finem. ¶ Ad argumenta

in cōtrariū allata, ita poteris satisfacere primo argumēto, quòd quamuis medicamenta sint frigida immiscentur cū alijs medicamentis & in formam colirij quæ sunt admodum mulcebria, & quamuis statim offendant, quia dolor magnus vesicæ trahit ad se curationem ad ipsius medellam scopus dirigendus est, tanquam alterius accedentis, quòd solet prohibere curationem, ex lib. 12. Metho. citato. Secundo argumento possumus dicere, in hoc morbo non esse incipiendum à leuioribus, quia statim sæuus est & grauisimo accidenti annexus, & ob id maximū & præsto exposcit auxiliam, ex Galen. lib. 5. Metho. ca. 12. in applicatione medicamenti, quod ex rapsia componitur, vt probat Galen. ibi.

Q V A E S T I O VI.

VTRVM in ardore vrinæ competant diuretica medicamenta, grauisima quaestio est, nam quod non competant ex eo patet, quia medicamenta diuretica calida sunt, & augent fluxionem ipsius, & Renum, in temperiam ad augent, quia sunt calida, teste Galen. libro. 3. de simpli. cap. 15. & sæpè alias, ergo non sunt adminiſtranda. Præterea colligitur auctoritate Galen. lib. 13. Metho. cap. 11. ybi in morbis vrinæ nec medicamenta quæ vrinam prouocent, nec in morbis vteri ad ipsum medicamenta auocantia, non sunt propinanda, tandem constat, ex lib. 1. aphorism. Aphor. 21. inquit per loca conferentia adminiſtrandas esse vacuationes, sed in ardore vrinæ renes non conferunt, quia egrotant & destemperati sunt. Sed & illud confirmat Auicē. 19. 3. tract. 2. capit. 18. de diabetica post princip. cum inquit & de illis quæ oportet dimittere in ipso, est labor dorsi & assumptio diureticorum, sed ista passio fit propter maximum ardorem, & scandescen-
tiam,

tiam, ergo & in ardore vrinx oportet euitare diuretica. Sed pro parte opposita est text. Auicen. 19.3. tract. 2. ca. 4. de ardore vrinx, vbi inquit in ardore vrinx si nec pus, nec vlcus, adfit, melius est, vt sit exturbatio vrinx cū diureticis, ergo competunt diuretica, in qua quæstione crediderim simpliciter tenendum esse cum Conciliatore in differ. 25. vbi docet diuretica esse in duplici differentia, quædam sunt propriè diuretica calida qualitate acuta prædita, quæ sanguinem subtrahunt dicuntur talia, ergo calida sunt, ex Galen. lib. 5. de simpli. med. facul. c. 12. & cap. 13. alia vero in propriè diuretica dicta, vt quia frigida cum sint propter tenuem humiditatem mouent vrinam, & materiam in ipsis contentam quibus suppositis respondet Conciliator, solum diuretica frigida conuenire, quia quamuis moueant vrinam attemperant renes, quæ sola medicatio necessaria est, in tali passione talia medicamenta sunt semina frigida & ac migdalata ex eis confecta oleum citoneocornm, nimpheæ, & alia multa à maioribus animaduersa, & vsus istorum medicamentorum placuit Auicennæ 19.3. citato cap. de diabetica passione, cuius sententiæ fuit author Serapio, in suo Breuiario. In qua difficultate miror Matthæi de Gradi, qui simpliciter tenet nec vnum, nec alterum genus diureticorum competere, quia tam vnum, quam alterum medicamentum mouet plus iusto vrinam, & colligit ex sententia Rasij lib. 10. continentis cap. proprio, cum dicit dico. Quod noscās quod superabundantia vrinx facit vlcera in vesica. Cui dicendum breuiter, hæc medicamenta mouere, sed non feroci impetu, & vsus horum debet esse moderatus, & sic Rasius dixit hæc noxam efficere, vsus diureticorum intelligendus de diureticis calidis, talia nõ solum vlcus, sed colliquationem integram mouent, ne tamen proinde sunt audiendi practici, qui in totum prohibent vsus alimentorum crassæ

consistētī, in his morbis, vt sunt extrema animalium agri-
milum, farrum, & alia pleraque, nam solo vsu horū Aui-
cenna in dictis capitibus de diabete, & ardore vrinæ be-
ne curauit, & rectè successit.

QVÆSTIO VII.

De mictu sanguinis.

Disputant aliqui an in omni mictu sanguinis compe-
tat phlebotomia? cui difficultati respondent aliqui
in omni mictu sanguinis competere phlebotomiam: &
probant ea ratione communi, quia in magnis morbis ma-
gna remedia competunt, sed talis ista passio est fluxus san-
guinis, ergo vtendum est venæ sectione. Maior nota est,
ex lib. 1. Aphor. 6. minorem firmare possunt ex authorita-
te Galen. lib. 5. Metho. 3. vbi in omni fluxu sanguinis, par-
tium interiorum iubet venæ sectionem esse faciendam,
saltem apophoraticuam, reuulsionis gratia. Secundo pro-
batur, quia purgatio his nō competit, quia plus iusto mo-
uet, vt constat ex prædictis in quæst. 5. & 6. Quam sen-
tentiam viribus conatur refellere Matthæus de Gradis, li-
bro 9. ad Almanforem cap. proprio, vbi tenet, cum Alia-
batè sanguinem in mictu, sanguinis non esse extrahendū,
nisi in priuatis & peculiaribus casibus, videlicet, in mictu
sanguinis ex multitudine, vel ruptione, vel ex percussio-
ne, aut casu, & minimè in alijs. Sed salua pacetantorum au-
thorum, potius censeo in omnibus esse consulendā istam
vacuationem, & si adsit virium robur, videlicet copiosam
cui virtus constat. Imbecillis vero, apophoraticuam, que
potius reuellit, quam euacuat, vel saltem in pauca quanti-
tate. Magnus morbus expostulat semper magna remedia,
siue ex prædictis casibus adueniat, siue ex malitia corro-
sione,

sione, vel vlcere proueniat, vel tandem ex langore contingat. Quis ergo in fluxione sanguinis ex pectore statim sanguinem non extrahit, quacunq; ex causa proueniat, renes enim perpetuo attrahunt, & potius horum tractioni resistere, quam illam augere oportet, & ideo ab his attrahere licet & reuellere.

QVÆSTIO Vnica.

De Priapismo.

TRVM liceat vti nimis refrigerantibus, saltem torporem inducentibus, vacuatione, Galen. lib. 14. Metho. 7. vtitur succo lactucæ, & succo solani, ergo his licet vti. Fit talis passio, ex Galeni sententia loco allato ex spiritu calido maximè dolorem inferente, citra veneris appetitum, ex Traliano lib. 7. & Paulo lib. 3. capit. 37. huiusmodi spiritum subito cõpescere licet, ne abruptio vasorum sequatur. Sed quod his non sit vtendum ex eo patet, quia quando iste spiritus fluctans, non facile dissipatur antecedentia, ex eodem Galen. loco allato indiget medicamentis valde dissipantibus, & digetentibus ergo calidis est, vtendum, non tamen intensè frigidis: quam sententiam voluit sequi Tralianus lib. 7. cap. 9. vbi docet non esse vtendum calidis, sed modice dissipantibus, ergo stupefacientibus non est vtendum. Sed his nõ obstantibus, dicendũ, præmissa vacuatione, vtendũ esse, & nos posse vti stupefacientibus, sed mixtis cũ modice dissipantibus: quale medicamentum instituitur ab Alexandro loco citato, ex chamemalo. Aliter enim affectum incurabilem relinquent, cum steriles homines reddant ista medicamenta. Mixta tamen cum alijs, frenum imponunt, ictu violento spiritus calidi, & calorem compescunt. Vnde inter reliqua quæ commendantur à Græcis

cis authoribus est lauacrum, ex qua putei, media state vel in tempore calido.

Q V A E S T I O Vnica.

De dolore colico.

VTRVM in dolore colico fit statim incipiendum à medicamentis vehementioribus, pro parte affirmatiua pugnat, quia extrema remedia sunt applicanda, sed præ reliquis doloribus hic dolor vehemens symptoma est, ergo à fortioribus calidis inchoandum, & ideo Galen. lib. 12. Metho. cap. 7. & lib. 1. de arte cura. ad Glauconem capit. 14. inter accidentia sequissima collocauit, vnde & merito Galen. 5. Method. cap. 12. dicebat in morbis magnis, magnis remedijs inchoandum esse. Et ob id curatio coacta ista dicitur, quia non ordine fit, sed à maioribus inceptit. Sed istis tamen non obstantibus tenendum est cum Galeno libr. 12. Method. cap. 7. à leuioribus esse inchoandum, quia cum hoc malum fit in vijs ductum, etiam si vehemens sit, à leuioribus inchoandum suadet, quia maior copia attrahitur, quam dissipatur. Et istud insinuabat Auicenna 16.3. tract. 4. cap. 2. circa princip. cum dicit, & vehemens caliditas cum in intestinis accedit, non est securum, quòd fit illud, quòd ipsa mouetur de ventositate, vehemens enim calfactio, cum subito accedit maiorem copiã flatus excitat, quod dictum nõ est intelligendũ, vt aliqui existimabant, de quouis tempore ægritudinis, sed de principio morbi, quia postea oportet vti carminatiuis, quæ necessario debent esse calida. Et ita Gale. libr. 6. de locis vsus fuit oleo Rutaceo & extraxit plurimã quantitatem humoris victrei, atque sic debet fieri processus in dolore

dolore collico, in quo à leuioribus inchoandum est ne magis affectus impingatur, & augeatur.

QVAESTIO I.

De malis vterinis.

VTRVM in suppressione menstruorum fit secunda vena brachij, basilica, vel tali: in qua difficultate varia sunt opiniones. Barbarorū ergo expressa sententia est. Prius venam cubiti secandam esse, postea vero tali, vel maleoli, cuius opinionis prima ratio est, quia semper in principio cuiuscūq; morbi praesentis reuellendum est. Sed reuulsio fit in principio, ergo vena brachij in principio secanda est: maior mora est, ex Galen. lib. 13. Metho. cap. 5. §. vno crure laborante. & lib. de sanguinis missione. capit. 14. & lib. & capit. de reuulsione. Secunda ratio illorum est, quia quoties vterus aegrotat potius ab vtero reuellendum est, vt patet per eundem Galen. lib. 13. Metho. cap. 11. & elegantissimè capit. 2. ad Glauconem. sicuti si reliquæ partes aliquo morbo afficiuntur, quæ situm in inferioribus habent. Ergo obstructo vtero, si venam tali seces, potius obstructio venarum, vteri magis impingeretur, quia fit maior humorum praecipitatio, ergo vena brachij secanda est: in principio menstruorum suppressionis. Præterea si adsit plenitudo prius ista deponenda est plenitudo, sed plenitudo nulla alia via deponitur nisi per venam basilicam, ergo saltem prius vena in brachio secanda est. AEtius in hoc casu, tetrab. 4. serm. 1. cap. 7. iubet venam secandam esse cubiti & tali. Sed si intimius veritatem & opinionem Galen. velimus inspicere, Galen. clarè sentit in hoc difficultate, venam tali vel poplitis secandam esse: quam sen-

tentiam fatetur expressè libr. de curan. ratione, per venæ sectionem cap. 11. vbi non solum admonet in menstruorum suppressione venam secandâ esse tali, sed si quocunque tempore vena brachij, vel cubiti secetur in totum menstrua suppressere. Quod innuebat Auicem. in 21.3. ca. proprio de menstruorum suppressione. Quam sententiam Galeni, vt verius possimus defendere, quædam fundamenta prius supponenda sunt. Primum fundamentum, est facilius sanguis fluit per venam rectam, quam per venam obliquam, & facilius per venam latam, quam per venam angustam, & tandem melius ruit ad loca consuetata quam ad insueta, & vt concludam, facilius ruit ad loca vicinia, quam ad loca distantia. Istud fundamentum varijs locis & diuersimodè probat Galen. libr. de sanguinis missione cap. 17. & 18. in princip. in qualibet reuulsiva vacuatione tres regiones considerandas esse, in quibus priuata vasa secanda esse, vt vera communio & cathicis seruetur, vt in affectibus supra ceruicem vena humeri secetur. In affectibus infra ceruicem vena cubiti, in passionibus vero infra renes vena tali, vel maleoli tundatur. Et ratio istius fundamenti in eo consistit, quia si aliter fierent vacuationes obscure fierent, & sine aliqua vtilitate, & ferè nunquam fluxus ad partes læsas retardarent, docente feronelio. Quibus suppositis ista opinio probatur, quia ea vacuatio alicui morbo est necessaria: quæ potest reuellere per locum conuenientem, sed talis est, ex talo, ergo talis exercenda est, maior nota est, minor patet, quia hæc euacuatio reuellit ab vtero & euacuat à partibus proximis vteri, & per consequens talis euacuatio est administranda. Nec facit ad rem, quod opinio contraria proponebat magis aduocare ad partes vteri, quia venæ vteri angustæ sunt. Vena tali lata magis quam recta ad distantio-rem regionem locata: & ob id reuellit & euacuat. Sed si aliquis quærat,

quærat, de Aetij sententia quo modo sit intelligenda. Dicendum vel existente maxima plenitudine, & talis plenitudo non potest ita deponi veluti ex vena brachij: vel intelligi potest in febribus continuis, in quibus & si non sit magna plenitudo, ratio maxima cum febre habenda est, quæ non potest auferri, nisi vena brachij scindatur, & inde euenit, quod in his febribus, secta vena basilica, citius erumpant menses, in quo casu, Medici sibi consulant secandam esse venam brachij, non solum quia timeatur accessus humorum ex contrario ad infera, sed quoniam negotium cum febre est habendum: tali enim venæ sunt, particulares, quæ ad febres, vel alios morbos profligandos exigui sunt momenti: veluti venæ manus, vt refert Galenus lib. de curâ ratione, per sanguinis missionem, cap. 15. ad fin. Ad rationem quæ depromitur ex loco Galeni lib. 13. Meth. cap. 11. & ex alijs cõtextibus dicendum est, Galenum locutum fuisse de phlegmone, vel erisipellate vteri: est enim pars quæ pendet, & pondere quo grauat: in eas fiet maior attractio: & hac de causa, ex sententia omnium chirurgicorum in inflammatione partium verendarum, semper in principio secanda est vena brachij, vt in inflammatione vteri. Vt docet Paul. lib. 3. capit. proprio, & sæpè experientia obseruauit in inflammatione harum partium: si secetur vena tali in desperatam inflammationem peruenire & sæpè contingit in inflammationibus testiculorum, & scroti.

Sed in hac materia restat locus difficilimus explicandus, nam Galen. libr. de curandi ratione, per venæ sectionem cap. 18. cum inquit, tempus secandi venam non erit multum ante statum mensium tempus, sed vbi iam accesserit ex tribus, quatuor ve diebus consuetis mulieri circuitus, ante vertens, qui locus per difficilis est, nam si Galen. vult, vt solum intra quatuor dies fiat venæ sectio:

impedietur naturæ cursus, quia fluentibus mensibus, si fiat talis venæ sectio, omnino auferuntur menses, ergo si in tam proximo temporis spatio secetur vena tali, necessario motus naturæ impediretur: & ob hanc causam in fœminis in quibus non effluxere menstrua, per morbos nõ oportet secare venam tali, quia per multum tempus auferri solent, & ista nostra ratio patet communissima experientia, vt Medici non audeant per morbos venam secare, in mulieribus in quibus proximum tempus adest fluxus menstrualis, nisi adsit maxima necessitas alicuius morbi acuti, non alia de causa nisi propter timorem sistendi fluxum naturæ. Cui dubitationi brevis est solutio. Venæ sectionem faciendam eo modo, quo iubet Galen. & non præpedire menstrua, quia fit ad exercitandam naturam, cum fiat ex venâ aliquantulum particulari, vt superius diximus & non copiosa, nam si copiosa fiat poterit fluxum auferre, & hactenus de hac quæstione.

QVÆSTIO II.

De profluio muliebri.

VTRVM in profluio muliebri quem profluuium album appellant, diureticis sit vtendum? & quod sit diureticis vtendū, primo deducitur, quia huiusmodi euacuatio est humoris infestantis eductio, & per locum conuenientem, quia fit per vterum, ex Galen. lib. 1. Aphor. 21. ergo vtendum est medicamentis eam augentibus, talia sunt diuretica, ergo in profluio muliebri est vtendum diureticis, quæ iuuant eandem excretionē & purgationē. Quam sententiam probat Galenus libr. de præfagatione ad Posthumum, in quo casu docet post totius corporis euacuationem vtendum esse medicamento quod conficiebatur

ciebatur ex decocto asari & alijs similibus. Idem ex Auicenna 21. 3. tract. 3. cap. 24. §. & fricentur crura earum, & clystericetur vterus cum oleis subriliantibus, veluti cum oleo de spica, vel de piretro, sed talia sunt absterfua, & nō solum vrinæ prouocatiua, sed ad ipsum vterum auocantia, quōd est maius inconueniens, ergo in hac passione vterum ipsum purgare conuenit medicamentis ad id conferentibus. Sed alia ex parte videtur, quōd his medicamentis non sit vtendum, quia Galen. ex mente medicorum rationalium in duabus indicationibus sitam curationem censebat in totius corporis & partis corroboratione. Et ita potest vacationem: medicamentis siccantibus, & astringentibus vitur, in eadem vxore Boetij. Præterea clarè videtur id confirmare Galen. lib. 13. Metho. cap. 11. qui indebilitate & langore harum partium, non solum prohibet quæ menses & vrinam prouocent, sed purgantia medicamenta dissuadet. Et sic non erit præter, rationem si in hoc symptomate vteremur medicamento, euomente electiuo. Huic dubitatiōi conatur satisfacere Iachinus in lib. 9. ad Almanforem cap. proprio, vbi docet medicamenta, diuretica esse in duplici differentia, quædam sunt verè diuretica, de quibus lib. 5. de simplici medic. facult. capit. 13. Alia vero ex accidenti, quæ sunt frigida, licet moueant vrinas. Docet, primis nos posse vti, quia quantis vrinas moueant, siccant propriè. Secundis, nō licere vti: sed ista responsio inualida est, & non est ad mentem Galen: quia medicamenta diuretica etiam si exsiccent humiditates, fundunt & collicant attenuando, & hæc omnia menses mouent, aperiendo orificia venarum, per se, & non ex accidenti: præterea non est sic locutus medicus, nam quōd alicui inest de per se proprius illi, quàm agenti de per accidens, qua de re breuissimè censendum est, cum

Auicenna 21. 3. citato solum in isto caso, duobus scopis

inſiſtendum; vel tribus, in totius corporis vacuatione, poſtea diureticorum vſu, vltimo in vtero & partibus circumſtantibus corroborandis, & ita fecit Galen. in vxore Boetij, in qua etiam aduertendum, peculiarem habuiſſe indicationem promouendi vrinam, quia in hydropem prona erat, in quo morbo tota meditatio medici eſt in vrinæ prouocatione, ac proinde iuxta ſententiam Auicen. crederem, poſt vacuationē magis corroborātibus vtendū eſſe, ſiue per viā vteri inſuſis ſiue per exteriora admotis.

Q V A E S T I O III.

De morbo vterino celebris.

VTERINVS morbus cum propriè dicatur de ſtrangulatu vteri, vt refert Galen. multis locis, quaeritur vtrum competat ſanguis miſſio, potiſſimum quando ex meſium retentione oritur? quæ difficultas noſtra eſt, & licet in ea parum in moremur, noſtræ ſupellectilis lucubrationes oſtendemus, quòd non competat. Primo deducitur, quia in huiusmodi paſſione plus iuſto facultas animalis eſt languida. Ergo in ea non cōpetit talis euacuatio: maior nota eſt, ex lib. 6. de locis cap. vltim. minor patet, ex Galen. lib. 9. Meth. cap. 10. §. has tres facultates ſeruare vitam ſeruare eſt, vna pereunte reliquas perire necelle eſt. Ergo ſi tam debilis facultas animalis eſt, cito trahet in conſenſum reliquas, & per conſequens: ſi ſanguis mittatur maxima ruina timebitur omnium virtutum. Secundò deducitur in ſtrangulatis, ex ſententia Galen. lib. 6. de locis capit. 5. maxima, frigiditas vteri eſt, ex frigidis humoribus, ibi inhærentibus. Sed exiſtenti horum copia ſanguis non eſt trahendus, ex Galen. lib. de curan. ratione, per ſanguinis miſſionem. c. 9. & ex Auice. Fen. 4 r. cap. 20.

circa princip. ergo in hoc morbo sanguis extrahendus non est. Et ita Galen. lib. 12. Metho. cap. 5. in his qui animo linquunt ex crudorum copia solū frictionibus administrat curationem. Ultimo confirmatur, ex Auicen. 2. 1. 3. tracta. 4. cap. 16. & 17. vbi docet animi deliquium vteri cum vteri strangulatu. Ex altera parte videtur clarè confirmare oppositum Auicen. loco allato, cap. 18. vbi docet si præfocatio ex menstruorum obstructione proueniat, primo sanguis mittendus ex basilica, deinde ex saphena, quæ euacuatio reiterata timenda est, quia virtus debilis non suffert vnā vacuationem supra alteram, hanc sententiam Auicen. de sumpfit ex Rasio. lib. 9. ad Almasorem cap. de præfocatione matricis. Hæc sententia, primo deducitur, quia morbus magnus est: & per consequens indiget magno remedio. His adde, quòd causa eius est sanguinis retentio, ergo fluxū curabitur, & venæ sectione. Confirmatur, quia vteri strangulatio est epylepsia per consensum vteri, vt patet, ex Traliano, & Areteo, sed epylepsia modo præcatorio sanguinis missione curatur, teste Galen. Aphorismor. 47. 6. sectionis: ergo in hoc magis competit quando fit ex redundantia sanguinis, quæ magis superat in mulieribus, quàm in viris: huic dubio breuiter possumus satisfacere. Primo in accessione, & paroxismo nõ est facièda phlebotomia, quia facultas animalis plus iusto occupata, & resoluta est, & si tunc sanguinem trahas, subito mors accidere solet, & ad fluorem emoraxia ineuitabilis prouenire poterit. Secunda conclusio, sanguis extrahatur, extra paroxisum, ex talo, dum modo ex retentione menstruorum oriatur, & si vires consent. In qua conclusione attende solum ex

talos nos velle sanguinem extrahi, quia quæ fit ex brachio potius debilitat, & impedit, quàm cursum nature moueat, qui solum omni via à medico procurandus est, & proinde, Auicen. & Rasio audacius locuti sunt propter virtutem

hæc quidem imitatio salua est: nam si infirmus videri valeat præceptum mentis

Almanzor in hiberiis mulieribus non ex talo sed semper ex brachio sanguinem misisse cum felici successu & in paroxismo. qd. potissimum in donna cataladica in interualentinas guleherima

virtutis casum qui maximè fieri debet in hac ægritudine,
qua distinctione relinquitur quæstio dissoluta & argu-
mentis satisfactio.

QVÆSTIO IIII.

De fluxu vteri immodico breuissima.

QVæritur vtrum succus plantaginis sit ex vsu in hoc morbo, quia ferè omnes Græci eo vtuntur in iectio per viam vteri, quo medicamento vtitur Galen. lib. 5. Meth. ca. 5. dum in genere disputat de hemorrhagia. Ad hunc vsu impense laudat AEtius tetrab. 4. secr. 1. ca. 63. qui non solum vtitur hoc medicamento in quouis profluuiio, sed in profluuiio qui accedit ex erosione. Sed in quouis erosione non competit medicamentum frigidum, ex Hippocr. libr. 5. Aphor. 20. sapius à nobis allato, ergo eo non est vtendum. Præterea quæ valde frigida sunt vtero sunt inimica (lien, & vterus valde à frigidis offenduntur): sed huic breuiter possumus satisfacere cum Auic. 21. 3. tract. 3. cap. 4. & de his quæ conferunt nulla est melior medicina ernoglosa, in acuto fluxu & calido, quasi diceret, tantum habere locum in fluxu menstruali calido, & acuto, & non in alio, certum est, quod in quouis morbo solutionis continui prius intemperies quæ illum: cõcomittatur est corrigenda: plantago cum sit frigida intemperiem calidam corrigit & sua siccitate constringit, & vlcus sanat. Et ita AEtius in casu dicto non solum vtitur succo plantaginis, sed mixto cum medicamentis valde siccis, videlicet cum pastillis Mulsæ, Andronis, cum acacia, & alijs similibus.

QVÆ-

QVÆSTIO V.

De vteri mola.

DIFFICILIS huiusmodi morbi medella est, quã inter neotericos præ cæteris affert Valeriola lib. obseruationũ suarum. Prima obseruatione, milreris carrissiniã, in quo morbo controuertentur est, an competat sanguinis missio, & si debet fieri ex qua vena debet administrari? & quod venæ sectio non competat, patet, quia nullus ferè Græcorum hac euacuatione vtitur, sed solum purgantibus, & emollientibus: & si aliquis dicat argumētum ab authoritate negatiua nō esse alicuius momenti sat est, quod omnes mulieres quæ vteri mola tenentur, veluti de mortuæ apparent, quòd grauissimum indicium est consumptionis caloris, ac proinde minus competit venectio: quia fomentum caloris sanguis est, & thesaurus nature: fit enim mola ex sanguine rudi, quem non potuit natura domare, nec limare, ad fœtus formationem, vt habet Hippoc. lib. de sterilibus, quod non accidit nisi ex inopia caloris, cum qua non conuenit sanguinis missio. Sed altera ex parte Auicē. 2. 1. 3. tract. 2. cap. 20. §. sed in quibus conuenit sanguis mittendus est, qui textus egregiè à fulginate exprimitur, dicendo tantum vtilem hanc esse vacuationem in his in quibus apparet apparatus mittendi sanguinem, veluti, si bene colorata, vel rubri coloris sit. Et febris lenta per certum tempus concōmittetur eam, si vero hæc signa remissa sint alia euacuatione est opus. Sunt enim plures molæ quæ repræsentant ipsam hydropem, vt refert AETIUS tetrab. 4. citato, sed si debet fieri sanguinis missio ex qua vena debet fieri, omisis ambagibus, existimo in hoc casu faciendam esse ex talo: & ratio est, quia indica-
tio in curatione huius morbi, tota vergit ad prouocatio-

nem foeturæ menstruosæ, vel molæ, sed talis prouocatio exequitur ex venæ sectione, talis ergo facienda ex talo. Maior nota est, ex Auicen. 21. 3. cap. de extractione foetus mortui, cap. de extractione secundarum, & omnes interpretes Auicenæ in eo loco id fatentur. Ac proinde parcat donatus, qui in sua praxi: nulla præhabita meditatione sanguinem extrahit ex vena basilica. Poterit enim fieri si talis venæ sectio fiat, quanuis prohibeat mollæ acrementum vt in totum naturæ conatum compescamus, imo potius post euacuationes competentes necessarium est, cucurbitulis, & ligaturis vti, & emollientibus omnibus præcipitem faciamus molam, vt refert Auicen. loco allato.

QVÆSTIO VI.

De rera & secundis extrahendis.

VTRVM si secundinæ non extrahantur necessario mors subsequi debeat? quæstio præfens est, & si magis partē theorices, quæ pronostica dicitur, respiciat, quia rara est eam in præfenti volumus proponere: vt in his qui diu retinentur facilius remedium requiratur. Communis enim vulgi opinio est, vt si secundine non extrahantur, necessario mortem subsequi debere: communicant enim vapores malos, & tetros, docente Auicen. 22. 3. tract. 2. capit. 18. & sic experientia comprobari poterit. Nam multæ mulieres periclitantur, quibus secundæ extractæ nõ sunt. E ratio est, quia postquam priuantur officio nutriendi, foeturam putrescunt, & inde reliqua sequuntur. A Etius tamen tetrab. 4. serm. 4. cap. 24. in med. sentit, non esse periculosum etiam si secunda statim non extrahatur, cum inquit si vero sic non educta fuerit perturbari non oportet: intra paucos dies in saniam conuersæ putrefacta excedet, quasi

quasi diceret non terreant medicos, grauissima accidentia, quæ sequuntur ex retentione secundarum, nam quando remedijs cōuenientibus non cedūt, ipsæ putrefactæ decidunt. Idem voluit significare Auicenna verbis obscuris 21. 3. tract. 2. capit. 16. citato, in med. in. §. de antiquis fuerunt, qui dixerunt oportere in mittere manum, sed est cura dolorosa, nam cum non egreditur ipsa post dies carminatur, & egreditur. Et ita clarè possumus defendere, non necessario subsequi mortem, si secunda non extrahatur: quòd si mors mulieribus subsequitur, forsan accidit propter temeritatem obstetricum, quam committunt, per manuum ingressum. Qua violentia non solum vulnerant vterum, sed ipsum inflammant, vnde mors subsequitur: & ita medicis peritissimis remaneat fixum hoc præceptum, vt remedijs factis pro secundinis extrahendis, minime violentiam consulant, sed parturientium animum erigant: & hac de causa quæstionem hanc euentillauimus, vt sub ratione præfagij, verum curandi scopum attingamus. Circa quarum extractionem, attendant locum falsum, & perperam translatum Auicenna à Bononiensi, loco citato, cum inquit Auicenna & in potu detur aqua rosarum recentum, qui locus, vt omnibus patet est falsus, quia ex eodem Auicenna potius emollientibus, & de obstruentibus curari debet & extrahi secundina alius interpret vertit aqua cinerum, sed nec ista solutio placet, nisi aqua cinerum ex rebus emollientibus extrahatur, vt ex althea, vt ipse insinuebat Auicenna loco allato, & in eadem quæstione aduerte in nostram confirmationem, quod diebus mulieres foetura mortuam afferant quæ multo magis timorosa est, quam secundarum retentio.

Q V A E S T I O VII.

De inflammatione vteri.

VTRVM inflammatione vteri sanguis mittendus sit ex talo, vel basilica? quòd cubiti vena sit secunda nō indiget aliqua enodatione, quia vt potuimus succinte rei veritatem explicuimus in quæstione de mensium suppressione, sed quia & inter ipsos Græcos authores manifestissima, est cōtradictio, nā Galen. lib. de sanguinis missione cap. 18. expressè tenet sanguinem detrahendum ex talo, vel poplite, cū inquit qui vero vitia in vtero vel vesica solum iuuantur ex sectione venarum poplitis. Idem lib. 13. Metho. cap. 11. Contrarium tamen fatetur. Paulus lib. 3. cap. 64. A Etius tetra b. 4. citato, qui docent, in hac passio- ne per initia secandam esse venam cubiti, quos authores conatur componere Donatus in sua praxi, dicens Galen. in loco citato seruauisse scopum deriuationis, & reuulsio- nis. Posteriores vero Græci, tantum considerarunt reuul- sionem: quam resolutionem licet ipse non confirmet, faci- le nos possumus confirmare, per verba Pauli, quando in- quit per initia venæ sectio ex basilica cōpetit, initio enim ex parte distāti faciendā venæ sectio est, ac proinde ex bra- chio debet fieri. Secundo deducitur, quia Galen. lib. 13. Metho. cap. 11. paulò post inquit, sed si vterus & vesica la- borent, minimè ea quæ menstrua prouocent, nec me- dicamenta quæ vrinas moueant sunt exhibenda: sed ve- næ sectio ex talo prouocat menstrua, ergo in principio in inflammatione vteri non est secunda tali, sed cubiti venæ. Talis tñ sententia licet omnibus appareat per nostrā con- firmationem, legitima est, quia ad mentem Galen. nulla debet exerceri vacuatio in qua non fiat consensus cum parte læsa, vt latè explicuimus quæstione citata. Nam cla-

risimum est nunquam Galen. secuisse in pleuritide in viris nisi venam cubiti, & non venam tali, etiam si vena tali longissimè distans sit, quam vena cubiti, ac proinde intelligerem Græcos posteriores aliud quid considerasse, vltra mentem Galeni, videlicet obseruationem & experientiam, quòd nunquam profecerint venæ sectiones in prædictis inflammationibus ex talo factis: vnde tamen ratio obseruationis dependeat, forsan ex priuata ratione anatomica depromitur, quia istæ partes inter reliquas, quæ in hoc situ sunt, sunt pendentes, à suis ligamentis, & non insistant quemadmodum reliquæ partes. Cuius dependentiæ causa fit, vt in inflammationibus testiculorum maximè in principio iuuet venæ sectio ex cubiti vena. Nam qui insecarunt tali, in immensam inflammationem testiculum principio venam deduxere.

Q V A E S T I O VIII.

De vteri inflammatione & alia à priori.

QV A E R I T V R vtum in hac inflàmatione prius vtendum sit medicamento purganti, vel fomentis quibus spiritus crassus attenuetur & cutis fiat rarefactio: quòd prius fomentis sit vtendum patet per methodum Galen. lib. 14. Metho. cap. 7. vbi sic inquit, indicatio curationis communis omnium est, vt quod præter naturam in loco continetur vacuetur, & spiritus crassi attenuatio subsequatur: vbi tantum vult Galen. habendam esse rationem affectus, & partis patientis, & viscerum quæ priuatis medicamentis corroborari debent. Patet etiam, quia ex eodem Galen. lib. 13. Metho. 11. his partibus laborantibus non est vtendum medicamento educente, vel subducente, quia fit ad vterum maior humorum præcipitatio. Sed his non

obstantibus verissima est opinio Hipp. lib. de natura muliebri, vbi docet. Vbi sic se habuerit, mulier purgans medicamentum deorsum bibendum dato, postea fomento adhibito aqua calida lauato. Ergo prius medicamento educenti vtendū est: & ratio deducitur, per Galen. lib. 8. Methodi capit. 4. cum inquit, quod si his quæ obstructiōnem demunt vteris ante totius corporis euacuationem, tantū ab est: vt obstructiōnem demas, vt maiorem fluxiōnem cōmoueas. Sed huic quæstioni satisfacit quidā neotericus dicendo duplicem esse inflatiōem vteri, quædam est ex causa primitiua & pro catartica aborta, videlicet ex nimia refrigeratione, in qua propter suos labores solent incidere mulieres, & ista non indiget expurgatione, quia quouis suffumigio dissipabitur. Altera est inflatiō quæ ex abundantia humoris oritur, vel dispositione scirrosa, & talis indiget purganti medicamento, sed pace istius viri nihil dixit, quia exiguas noxas natura corrigit, & ista leuis refrigeratio nec curatiōe indiget, sed fomentis leuissimis, dissipabitur. Præterea nō percepit in quo cōsistat difficultas, videlicet, an medicamento vomenti, aut subducenti, sit vtendum; contrariatur Galen. expressè, quia lib. 13. Methodi capit. 11. vult in his partibus si laborent vomitu vacuandos: at Hippo. vult medicamento deorsum purganti vtendum esse. Pro cuius rei explicatione aduertit doctrinam Galen. libr. de præsaigatione ad Posthumū: huiusmodi malum aut prouenire ex fluxu totius corporis, vel noxa in proprio vtero consistente, si solum in proprio vtero consistat, medicamento deorsum purganti, vtendum non est, sed vomente si vero ex toto vtero noxa communicatetur humorū: educente pharmaco deorsum euacuatio est exercenda, quia tunc ex toto purgato, euacuatione vniuersali possumus vti, quæ fit per

locum communem.

QVÆSTIO IX.

De furore vteri exhortatio.

IN furore vteri hanc exhortationem voluimus facere, an sit calidis & siccis vtendum. Et quod his non sit vtendum patet, quia cum vehemens desiderium sit coheundi, ex caliditate & pruritu vteri ex sententia AEtij, potius præhabitis vacationibus, frigidis vtendum. Quod probatur, quia hæc affectio similis priapismo est, quæ licet non sit affectio calida in ista, vtimur medicamentis frigidis, vt patet per Galen. lib. 14. Metho. capit. 7. in fine. Sed alia ex parte obstat AEtius retrab. 4. serm. 4. cap. 74. qui in fine capit vtitur nitro & Affronitro. Alij vero posteriores vtuntur Aristolochia. Cui dubio dices in hac passione quædam applicari gratia attemperandi intemperiem vteri ad attemperandum vterum. Quibus vtendum est in principio. Alia vero admoueri ad extrahendum semen calidum, quod titilat, & vexat, & solet dementiam excitare. Et his non licet vti in principio, sed in fine & præsertim indilirationibus: solent enim mulieres, quæ hoc affectu capiuntur delirare, & hoc confirmatur ex AEtio citato, cum inquit, & si lauacrum ex his componas, facili negotio aliquid liquoris excurritur quo sedatur accidens.

QVÆSTIO X.

De vario motu vteri.

VTRVM liceat in diuersis motibus vterinis quas tentat, ipsum manibus trahere ad locum pristinum talis quæstio dependet ex eo, quod debent Medici scire vterum ad varias corporis moueri sic partes, vt dixit Hippoc.

poc. lib. 2. de morbis muliebribus, & lib. de natura muliebri, sæpè cum dixit si uterus ad iecur moueatur suffocationem comparat, si vero ad cerebrum nasum inflammat, si vero ad coxam claudicationem, si tamen ad vesicam suppressionem & difficultatè vrinæ cõciliat. Quibus suppositis clara res est tunc medicum artificium operaq; manuali vterum auocare debere, vt tanta mala non excitet, quod etiam insinuabat. Plato vt refert Galen. lib. 6. de locis cap. 6. qui appellabat animal vterum, quòd tantis motibus moueretur, & inde vetulæ arripuerunt ansam & occasionem, vt aduersus Medicos audeat dicere diuersis varijsq; motibus vterum moueri & pugnant maximè cum habeant sua ex parte tantos authores. Cui dubitationi breuiter dicendum Hippoc. lapsum infantilem habuisse, circa hoc. Nam vterus non tantis motibus mouetur, nec tam longinque, sed sua communicatione diuersas partes opprimere halitibus & vaporibus, per neruos, per venas, per arterias solum modum strangulandi conciliat. Vt clarè Galen. insinuare videtur, loco citato, quis enim negare poterit impense vterum litigatum tam varia loca posse petere, qui dum foetoram continet solum Epigastrij regionem occupat, ergo impossibilis est eius accensus: qua de causa melius erit vt fomentis suffumigijs, præhabitis euacuationibus, curetur quàm manu impirica aliquid dolorosum committere, vnde nouum malum subsequatur, nec deinceps Medici periti fidem mulierculis adhibeant, nec audeant scribere vterum ad occipitium ascendere, quod si Hippocr. id confirmare ausus est, forsan laconicis verbis vsus per accensum intellexit communicationem, & consensum, & si Galen. expressè non ausus fuerit Hippoc. reprehendere, forsan, ne contumeliam tanto faceret viro & forsan tanquam red-

diculum omni sit.

QVÆSTIO Vnica.

De vtero gerentibus.

DE vtero gerentibus si aliquo morbo acuto corripiantur, an venæ sectio ex basilica vel cephalica sit faciēda, maxima dubitatio est, aliqui existimarunt, ex basilica: quia hæc est, quæ magis è directo solet affectiones cordis & iecoris prospicere, sed febres, continentes, quæ in vasis maioribus consistunt, circa has partes versantur, ergo semper ex basilica faciēda venæ sectio est: & ita Galen. in morbis magni periculi existimabat, cito, tuto, & sine dolore à Medico operandum quidquid sit agendum lib. 14. Metho. cap. penultimo, sed citius noxa reponitur ex basilica, ergo ea est prius secanda. Præterea in iuueniculis solet contingere abortus ex copîa sanguinis, ex Auicenna 21.3. cap. de causis abortus, sed in his citius plethora deponitur ex basilica, ergo basilica secanda est. Antecedens adeo manifestum est, ex principio, vt quotidie contingat, & sepè mihi obtrigit, priuatim in vxore agricolæ, quæ cum non solum bis, vel ter, abortum pateretur tertio & quinto mense, sine aliqua causa manifesta, ex meo consilio illi le vena secta fuit tertio mense, & cum iterum quinto mense in toto corpore persentiret, grauitatem, iterum illi venam se cui, ex quibus vacuationibus adeo melius se habuit, vt ex vberatem admirandum, & pulchrum puerum non mense emiserit. Et nobis cum, benefactum, vt vsque in hodiernum diem nostri non obliuiscantur. Sed his non obstantibus, cum quibusdam iudicarem faciēdam esse phlebotomiam ex vena communi, & probatur è communi omnium ratione, quia nihil magis accelerat abortum: quam defectus nutrimenti, sed ista vena basili-

ca secta citius partes vtero gerentis & foeturae innaniuntur, ergo non est secanda. Maior nota est, ex Galen. libr. 5. Aphorismorum 30. illo, mulieri vtero gerenti si sanguinis missio fiat, contingit abortus, Galen. in commentario reprehendit eos, qui in totum denegarunt sanguinis missionem: sed non laudate eos, qui non eligunt locum, vnde commodius fiat sanguinis missio. Ita etiam libr. 5. aphorism. 21. Et idem censet Cornel. Celsus libr. 2. capit. 10. cum dicebat existimauerunt antiqui, nec grauidas, nec pueros phlebotomandos esse, sed vsus aliud quotidie nobis ostendit, vt alias obseruationes addamus, ad quas curantis conciliu[m] dirigi debet, istae autem obseruationes colliguntur, ex venae commoditate & distantia, vena enim magis distans, eligenda est, quae minus alteret foetum, nec ipsi alimentum subtrahat. Et huius sententiae fuit eruditus mercator in apendiculo quaestionis de venae sectione in vtero gerentibus, pro morbo acuto: & ita infero non quouis casu à Medicis tentandam hanc esse vacationem, sed in morbo acuto, & potissimum primis mensibus, vt colligitur ex modo loquendi Hippoc. in superioribus sententijs allatis. Sed videtur huic nostrae doctrinae obstare Aristot. libr. 4. de generat. anim. cap. 8. cum inquit, sed cum foetus magis ac magis crescit, plus excrementi superest, absunturque minus. Ex quo loco colligitur, quod si foetus quanto maior est minus absuntur minori alimenti quantitate indiget, & per consequens maior foetus magis, & melius poterit sustinere euacuationes: aliqui dicunt, Arist. intelligendum esse facta comparatione cum quantitate, quae attrahitur: quia in posterioribus mensibus maxima quantitas attrahitur, & ideo videtur minus absumi. Sed ista solutio non displicet si assignaret causam, quare cum sit maior foetus, magis alimenti superest, dicere possumus hoc non solum euenire, ex parte robustae facultatis foeturae, sed

rx, sed ex parte facultatis māmaram, quæ cum habeāt maximum consensum cum vtero propter venas ex regione vteri ascendentes, langores mala, affectus & cū cōicant robur in vno sentitur, in altero malū splendescit. Et ideo dixit Hipp. lib. 5. Aphor. 38. si mulier vtero gerenti de repente māmæ gracilescant fit abortus si dextra, fit abortus maris, si sinistra fit fœminæ abortitio.

QVÆSTIO Vnica.

De hæmorrhoidibus.

TRVM antiquæ hæmorrhoides possint curari sine alterius permantione, vel absq; hoc, quòd vna relinquatur vt magna quæstio est. De qua neoterici locuti sunt, inter quos Valesius fuit qui lib. 8. contro. 6. eam elegantissimè disputat, & sic totum negotium illi referat: tanquā antiquo, & in controuersis quas ipse arripuit disputandas peritiori. Solum aduertendo, quòd Hippoc. lib. 6. Aphor. 12. intelligitur (quando inquit, si vna non feruetur, periculosum est, ne in hydropem transeat vel melancholiam) de his qui probum corporis habitum patiuntur, aut alicuius partis videlicet iecoris, vel lienis, debilitatem habent. Talis enim per vnam hæmorrhoidum emanantem resarcitur. Et ita sentit Galen. in cōmēt. & colligitur ex plurimis historijs Hippoc. libr. 1. & 3. epide, in quibus vrina nigra saluauit ægros: & si in his aliqua hæmorrhoidis appareat melius multo liberari poterant, & in his morbis, quartana, mania, siue leucophlegmatia, siue mania, hydropos, lienis obstructio, epilepsia: & sic inter autores grauissimos veluti apud Auicen. 1. 3. c. de melancholia, pro finali remedio habetur hæmorrhoidam prouocare, &

fic AEtius fallitur, dum sentit aliter vertendum esse Hippoc. loco allato, & ita sentit bene euacuato corpore, posse quemuis sanari absque hæmorrhoidibus: quæ doctrina nisi in corpore optimè sano locum non habet, & hætenus de hac quæstione.

QVÆSTIO I.

De Ischiade & coxendice.

LREGIA quæstio est circa venæ sectionē in hoc morbo ex qua vena debeat fieri, Gale. lib. de venæ sectione, cap. 18. docet leuari hunc morbum facta venæ sectione ex poplite, vel ex talo, adeo vt dicat vna die plurimos sanasse facta venæ sectione tali, & ratio didicitur, quia sicuti partes supra renes distantem habent consensum cum venis crurium, & ita partes infra renes distantem habent consensum cum venis brachiorum: ergo vena secanda cruris & non brachij. Idem colligitur ex Galen. lib. 13. Metho. cap. 5. cum inquit, vno crurium laborante reliquum scarificabis, ergo si coxa laboret vena secanda est poplitis. Contrarium confirmat AEtius tetrab. 3. serm. 4. cap. 1. vbi docet expressè multo maiorem vtilitatem in coxendicis affectibus sentiri, ex brachij venæ sectione, quam ex ea quæ in cruribus secari solet. Idem Paulus lib. 3. cap. 77. sed non solum isti authores pugnant cum Græcis, sed ipse secum pugnat, nam lib. 10. de compos. per locos capit. 2. inquit, tanquam igitur maximum commodum sit, non solum per initia venam secare ex cruribus, sed ex cubito, in qua difficultate maximè & attentè locutus est Donatus Antonius ab Altomari, qui sentit in coxendicis veterato dolore si vires sufferant, sanguinem detrahendū esse ex talo,

talo, in recenti vero viribus haud quanquam robustis de-
 trahendus est ex cubito. Sed quanuis acutè locutus fuerit
 non tetigit negotium, & rem: nam quanto dolor. Inuetera-
 tior sit, tanto magis attrahet: sed quòd facit ad rem necessa-
 rio explicandum est, quare Galen. lib. de sanguinis missio-
 ne citato docet expressè eadem die plurimos sanasse ex se-
 ctione venæ tali, & lib. 10. per locos sentit prius venam se-
 candam cubiti. Certum est, quod in his doloribus Galen.
 eadem die non fecit duas euacuationes, crediderim, ergo
 in tanta authorum cõtrouersia partes infra renes, & si om-
 nes non sint ambigüe nihilominus iuari ex venæ sectio-
 ne facta in brachio, quia maior simpatia est, & consen-
 sus vasorum ab inferioribus ad supera, quàm vice versa,
 quod insinuabat, Galen. lib. 13. Metho. cap. 7. cum dicebat
 vno crurium laborante reliquum scarificabis, vel bra-
 chium: itaque licitum est medicum eligere pro diuersa
 temporis constitutione, pro maiori, & minori reuulsio-
 ne, quanuis istarum venarum eligere: & ratio istius est, nã
 venæ tali sunt venæ particulares, quæ non correspondent
 venis maioribus, sicuti cubiti venæ, quæ magis est directo
 correspondent, certum est, ita fieri reuulsionem in sectio-
 ne venarum tali, in affectibus infra renes sicuti ex venis cu-
 biti in affectibus superioribus, nisi ex conditione venarũ,
 aliud promanaret, vt superius in questione de menstruo-
 rum suppressione disputauimus. Sed altera difficultas in
 hac parte insurgit, quæ est veluti apendiculum istius qua-
 stionis, ex qua vena tali debeat fieri venæ sectio an auena
 interna, vel externa, communis enim opinio est, vt in his
 affectibus fiat venæ sectio ex vena interna. Ita Hippo. lib.
 2. de morbis titulo proprio de harum partium morbis in-
 quit, fecare vero interiora tales venæ communicant. Cum
 vasis maioribus, à quibus fit partitio horum vasorum, &

A Etius loco allato propriè dicit faciendam esse venæ se-
 P 3 ctio-

tionem ex interioribus, Rasius libr. 9. ad Almanforem, insinuat facta venæ sectione, ex cubitu eiusdem lateris postea secandâ esse venam sciaticæ, vbi per venam sciaticam intelligunt exteriorem, vena enim interior tali saphena dicitur. Et ita insinuat Auicenna loco peculiari 2 2. 3. tract. 2. capit. 24. §. & scias quòd phlebotomia sciaticæ venæ est magis iuuatiua, quam saphenæ, nisi sit dolor externus ad partem syluestrem, quo loco clarè Auicenna insinuat distinctionē inter vtrasq; venas inferiores, aduertit tamen magis proficere venæ sectionem sciaticæ quam ex saphena: etiam si sint rarij ex vena interna vtriq;: sed con- signat causam discriminis in eo consistere, quia sicut in- greditur longis iecoris magis proficere solet venæ se- ctio ex saluatela, quam ex vena brachij. Eodem modo in his morbis se habet vena externa cum interna. In qua pen- satione non piget tantillum in morari cur venarum se- ctiones particularium soleant proficere in morbis longis, vt insinuat Galen. lib. de sanguinis missione, cap. 23. quan- uis capit. 14. exigue vtilitatis earum sectiones existimet. Huius ergo vtilitates causam sæpè in administratione ana- thomica exhibuit meritissimus noster professor Cosmus pastorius Methinna, dicens in eo consistere, quia cum in plurimo tempore pauca sanguinis quantitas extrahatur, fit maxima commotio, quam desiderant morbi longi pro sui exturbatione. Solent enim morbi cronici magnis perturbationibus sanari, vt quotidiana experientia nos do- cet, sed si quæras conciliationem Græcorum cum Arabi- bus, Auicenn. citato loco excusat se ab huiusmodi con- ciliatione, dum dixit Galen. non attigisse, nec cognouisse talem vtilitatem.

QVAE-

QVÆSTIO II.

De morbo coxendicis.

VTRVM in hac passione utilior vomitus sit subductione, grauiſſima quæſtio eſt? nam à maioribus & antiquioribus habemus potius ſubductionem & euacuationem per aluum magis competere, teſtatur Hippoc. pro ratione regionis lib. 4. Aphor. aphor. 18. illo. ſupra præcordia dolores &c. & Aphor. 20. cum inquit non febricitantibus ſi tormina acciderint &c. genum grauitas & lumborum dolor purgatione per inferiora indiget. Præterea ratione naturæ humoris, nam in his morbis vel chiragra, vel podraga peccât humores craſſi, & lenti, qui indigent, vacuatione per inferiora imo ſua natura, talem euacuationem expoſtulant, docente Hippo. & Galen. lib. 4. Aphor. 4. vbi in hyeme vetant ſupernas vacuationes, quia redundant eo tempore humores craſſi & tenaces, & eâdem ſententiam confirmat Hippoc. in ſuperioribus ſententijs, in quibus qui purgâdi ſunt per ſuperiora præcauet hyemem & qui per inferiora præcauit æſtatem, ergo in ſciatica & coxendicis morbo, euacuatione per vomitum non conducit. Sed experientia in contrarium inſtat, coxendicos iuuari vomitu. Oſtendit Auicena. 22. 3. tract. 2. cap. 5. & capit. 7. & cap. 24. Cum inquit, & iam diximus, quod vomitus magis iuuatius eſt, quam ventris ſolutio. Idem inſinuat Aetius tetrab. 4. citato, cap. 1. cuius firmiſſimæ experientiæ ratio eſt, quia vomitus vacuatione non ſolum fit humoris eductio, ſed fit vacuatio cum maxima violentia, qualem requirit humor intruſus in iuncturis, ſic cõtingit in ſternutamentis, vt morbi difficiles, quantumuis dicifi ſint, à regione cerebri iſto motu curentur, vt ſunt morbi vterini, ex Hippo. lib. 4. Aphor. 35. & 45. ergo vomitus valde iuuatius

tiusest, & præstantior vacuatio. Idem confirmat Galen. libr. 10. de compositi. secundum locos, cap. 2. cum inquit, sed schiadicis auxiliatur magis vomitus. In qua controuersia breuiter dicendum in sciatica magis conuenire vomitum, sed si vomitu non rectè succedat non cessandum donec utamur vacuatione per inferiorem ventrem, referente AEtio tetrab. 4. vltim. sed quid dicendum sit Hippocr. locis citatis, breuiter dicendum, vel asserendum: cum Auicenna loco notato, in cap. 24. priuatam considerationem habendam in sciatica vtendum ijs esse, vomitu ne medicamento subducente maior fiat commotio, quia locus sciaticæ proximus est vijs per quas fit subductio, & hac de causa consulendus vomitus est in hac passione, non quem admodum aliqui faciūt præmissa subductione, sed cum prius vomitus reuellant, & conatu vomendi ex turbet, humores in sciatica contentos, post quem vomitum aduertant medicaturi hoc malum vt cum resoluentibus moderatè vtantur astringentibus, & siccis, corroborantibus medicamentis, auctore Paulo loco citato in principio quæstionis.

QVÆSTIO I.

De morbis iuncturarum.

VAERITVR vtrūm in his morbis liceat vti medicamentis purgātibus fortioribus, quā quæstionem mouet Matthæus de Cradi libr. 9. ad Almanforem cap. proprio, Rasis ergo loco notato vtitur appocemate purgatiuo statim in principio, quod legitime componitur ex medicamentis quæ bilem & pituitam purgant, quam insinuationem seruant omnes Medici, periti, sed eandem sententiam confirmat Auicenn. 22. 3. tract. 2. cap. 7. circa princip. cum inquit, & in cipe

cipe areforti, si non prohibeat maturatio crassitudinis materiei vbi irridet aliquot Medicos antiquiores, qui cōtrariam sententiã fatentur, vt fuit Serapio, & Auençoar, qui tenent expresse in morbis iuncturarum dimittendas esse medicinas fortes, quia non sunt securæ: quam sententiam videtur ipse Auicenna confirmare capit. 8. in princip. loci citati, cum inquit, & non oportet, vt sit catarticum vehemens caliditatis, colliquat humores & fundit, ad iuncturas. Sed in principio vbi vrget, maior copia humorum fiet maior colliquatio, ergo eo tempore exhibendum nō est. Grauis difficultas est, certè & istam sententiam cōfirmat AEtius tetrab. 4. sermo. 3. capit. 3. vbi docet, in his morbis veluti in chiragra podraga vacuationes paulatinas esse promouendas, sed tales non fiunt medicamentis fortibus, ergo forti medicamento non est vtendum in his. In qua quæstione, certè non solum aperienda est controuersia inter Auicennam & Serapionem, sed inter Auicennam cum seipso, proinde dicerem Auicennam per medicamentum forte cap. 7. citato, intelligere fortè debile, vel in maxima quantitate, & viribus & facultatibus debile: quòd ex eo comprobari potest, quia Rasius instituit medicamentum ex mirabolanis, & his similibus in potione, & apozemate maximè quantitatis, clarum est quod Auicennam tam paucis lineis non sibi debet contradicere: ex cuius quæstionis dissolutione & conciliatione colligit Donatus circa vsum hermodactilorum quid sit tenendum: quam difficultatem mouet Abthomari in praxi, qui tenet hermodactilorum vsum suspectum esse, & medicamentorū siue pillularum vel electariorum, in quibus hæc medicina recipitur, quia hermodactili quibus passim vtimur, nō bene sunt hermodactili, sed colchici Græcorum quòd medicamentum strangulatiuum est, docente Dioscoride cap. proprio de colchico, sed ista sententia nō obstāte quæ-

uis suspectum medicamentum sit, credo nos posse vi eo loco hermodatilorum, probo ita inquit Dioscorides hæc medicamenta stragulare siuia alimenti sumatur, secus est via medicamēti, nam hac ratione correctum potest exhiberi. Præterea omnia genera vulbaceorum quæ vomitiua sunt nisi corrigantur, sunt strangulatiua. Vt clarè patet de Ornitogalo de hemenocalo, de Iacintho, de narciso, de satirionibus, in suis capitibus ex Dioscoride, ad quorum vsum priuatam insinuauit Dioscorides præparationem, & correctionem, vt habet Mesues in canonibus in teoromate secundo, quali correctio paratur: cum medicamentis contra flatum vt salgemate, vel vino cincibere simul cum cortice citrij, talis autem præparatio fungorum generi ascribitur, veluti agarico, de quo plura capit. proprio ad inuenies. Sed qui securius voluerint subducere, consulerem: radice hemorocali vi, quæ non ita venenosa est, & eius subcedaneum egregium: vt tradit Stragius quem secutus est Leonticèrus in Dioscoridem capit. proprio de colquico.

Q V Æ S T I O II.

De morbis iuncturarum.

VTRVM diuritica conueniant in morbis iuncturarum, in qua quæstione illud, prius supponendum à nobis, sermonem non haberi de doloribus à causa calida, quia augentur, & quod magis est morbos renales relinquunt: quia eorum frequenti vsu renes plus iusto alterantur, qua ergo de causa tantum de doloribus à causa frigida ortis disputandum est. Rasius lib. 9. ad Almansorem testatur, iudari artriticos cum sani sunt diureticis, quod elegantè confirmabat Auicēn. 2. 3. capit. de solutione horum,

rum, cum dicebat, & fortasse iuuantur diureticis, & ratio est, quia deuertunt materiam, & eam consumunt, ne ad iuncturas accurrant. Sed altera ex parte videtur, quod in his non conueniant diuretica, quia sæpè Auicenna cap. 8. allegato loco dicebat, & de his quæ magis iuuare solent sunt stiptica, sed ista astringentia medicamenta maxime opponuntur diureticis, ergo diuretica omnino vitanda sunt. Propterea omnia quæ colliquant medicamenta, & quæ virtutem fundendi habent euitanda sunt, in morbis iuncturarum, ita dicebat aggregator medicinarum, sed diuretica sunt huiusmodi, ergo non cõueniunt in morbis iuncturarum: nec alia de causa alimenta optimæ concoctionis laudantur sine potus quantitate, nisi vteorum cursus euitentur. Præterea quæ substantiam friabilem nascuntur vt acmiglum, farum, & reliqua similia laudantur, eo quod succum generant adhærentem, nõ fluxilem, ergo nullo modo diuretica competunt. Qua ergo de causa solum vnica conclusione Gerardi satisfaciendum puto, raro diureticis vtendum, & si vtamur solum vacuato corpore cuius conclusionis ratio est, quia semper in his morbis & vt plurimum miscentur calidi humores cum frigidis, qui causant penetrationem, qui à prædictis medicamentis nunquã iuuantur. Præterea ipse Auicenna voluit significare cum dixit, & forsan à diureticis iuuantur, quasi significaret fortuito & à casu posse iuuari diureticis.

QVÆSTIO III.

Et penultima.

VTRVM in morbo articulari competat vinum potissimum in frigidis morbis, de quibus volumus vt hæc nostra disputatio intelligatur: vt superius diximus,

Q₂ liqui-

liquidem tantum prodest vini abstinentia, in calida artitride, vt Alexander Tralianus lib. 11. clarè fateatur ex tali abstinentia nunquam ægros re incidere in morbum articulare. De frigida, ergo artitride loquendo Auicenna 21.3. tract. 2. capit. 7. expressè concedit eis vinum, licet in pauca quantitate, A Etius tetrab. 4. ferm. 4. cap. 83. vbi docet abstinentium à vino, præsertim nigro, si possibile est, sim minus fuluo vtendum est, in pauca quantitate, sed ex altera parte videtur non posse his vinum concedi. Inter plurima quæ neruos magis offendere solent vinum est, sed iuncturæ partes neruosæ sunt, ergo his vinum concedi non debet: & hinc est, quòd nec in Gallico morbo nec alijs similibus morbis vinum concedi possit: vires animales tentat, docente Galen. lib. 1. de sanit. tuenda. cap. quarto, & ita Auicenna loco notato ad finem capituli dicebat, & si possibile est à vino abstineat, vsquequo sanetur, & postea per quaternionē. Et tandem expressa confirmatur experiētia, senes leuatos fuisse & præseruatos ab hoc morbo qui omnino vino se abstinerunt, & nec hoc magis in calida quàm in frigida, quia vt superius diximus ferè nulla artritidis reperitur, in qua calida materia cū frigida nõ reperiatur mixta. Breuiter ergo existimarem in hac querela dicendum absolutè, nec in vna nec in altera artitride posse vinum proficere, nisi in plus iusto assuetis: quam doctrinam ex eo confirmamus, quia cum timore & graui præmeditatione antiqui concedere vinum in artritide, sed inanauerunt, necessario aliquid condonandum, ne cruditates augeantur quæ ad iuncturas facillè se se conuertant. Vnde Hippoc. in doloribus capitis grauissimis non cõcessit vinum nisi in assuetis lib. 3. de victus rat. in acutis 47.

SE D adhuc insurgit maxima difficultas, quòd vinum in his magis competat? an vinum nigrum, vel flauum, aut album? pro cuius quæstionis disputatione & meliori intelli-

telligentia aduerte, quinque differentias vinorum ab antiquis fuisse notatas, quas notat Galen. lib. 3. de victus ratione in acutis comment. 1. videlicet ex calore, ex gustu, ex consistentia, ex odore & ex virtute: & istæ omnes differentia in alias differentias partiri possunt, ex his ergo tantum ad nostrum propositum conducunt, differentia que sumuntur ex colore, in quo hæc continentur differentia, scilicet album, nigrum, fuluum, flauum rubrum, apud nostrates vinum album tam dicitur de vino merè albo, quàm de fuluo, & flauo, licet multum qualitate differant, nam merè album ad frigiditatem declinat, fuluum verò & flauum, calidissima sunt, ex lib. 12. Metho. cap. 5. & loco citato plurimis cōmentarijs. Quibus suppositis videtur quòd vinum album fit propinandum, probatur, quia maximè siccat per vias vrinae euacuando, vt docet Hippoc. lib. 3. de victu acutorum, comment. 6. Idem confirmat AEtius tetrab. 3. serm. 4. cap. 33. cum inquit, vinnm quam minimū tenue & fuluum & non nigrum debet exhiberi, sed flauum & fuluum magis accedunt colore ad vina alba, ergo potius vinum album est propinandum, vel fuluum & non nigrum vel rubrum. Cuius sententia sunt omnes expositores Auicennæ loco allato, & interpretes Rasij lib. 9. ad Almanforem, cap. de morbis iuncturarum. Et probatur communissima experientia, quia artitrici, & podragi, maximè leduntur vini albi vsu, & multo melius se habent vino nigro, & ita apud Hispanos pro risu habetur exhiberi vinum album, in omni morbo iuncturarum. Quid ergo tenendum sit in hac difficultate? dicendum breuiter est. Primò, vinum album antiquorum aliud esse à vino albo nostro, quod propriè album non est, sed fuluum, & valde penetrans, & calidum, & hoc in commodius est vino albo antiquorū, quia plus iusto penetrat, & ob istam causam in morbis iuncturarum non conuenit. Secundò

dicendum in nostra regione vinum quod maximè conuenit est vinum rubrum, clarum vel album, quod acerbum est, & non maximè nutrit, quod insinuat Manardus lib. 7. epistolarum, episto. 4. quòd si dicas AEtium vsum fuisse vino fulbo, vitur in minima quantitate & in sua regione, aliud commodius vinum non reperiebatur, & eligit illud potius quam vinum nigrum crassum, & ita manet soluta ista quæstio.

QVÆSTIO Vltima.

Et noua inartritide.

VTRVM competat balneum, in quo medicamento integrum caput fecit, Auicenn. 21. 3. tract. 2. cap. 14. quo capite ita inquit, Balneum aquæ calidæ, & humidæ non conuenit, quia plus iusto colliquat, melius est, vt sit calidæ & siccæ naturæ in quo aluminis, vel nitri, vel sulphuris, aliquid decoquatur, quo cap. voluit sentire Auicenna balnea introsa & aluminosa, vel sulphurea melioris conditionis esse, & magis proficere, quam sententiam confirmat AEtius tetrab. 3. sermo. 4. cap. 44. statim initio. Sed alia ex parte videtur, quod his non sit vtendum, quia semper vt diximus hic morbus miscellam habet vtriusq; humoris, & si ista balnea exsiccent calorem ad augment. Præterea quod non conueniant ex eo colligitur, quia in his maximè oportet sedare dolorē, sed si sedatio doloris magis acquiritur balneis calidis & humidis, ergo eis vtendū: sed breuius quo possimus hinc quæstioni satisfaciendū his cōclusionibus. Prima conclusio in morbis iuncturarū sine febre: præhabita totius corporis vacuatione, ex sententia AEtij, & Auicennæ loco notato balnea aluminosa, & sulphurea vtilia sunt, dummodo fricationē in eis vtamur,

vt iun-

vt iuncturæ robur suscipiant. Secunda conclusio si adfit febris, & vehemens calor in his morbis sentiatur, sulphureum nec aluminosum balneum competit: istam conclusionem probat AEtius in eodem cap. circa med. cum inquit, quod si Balneum non adfit eis qui acrioribus humoribus molestantur, aquam tepidam dulcissimam infundere est necesse, in quo capite breuis apparet contradictio, AEtius paulo superius dixerat biliosis & gracilibus & cute nigra prædictis vtile balneum sulphureum esse intelligitur, si sine febræ laborent, & guttam non nimis calidam patiantur, quia in his, si febre non laborent arguit maiorem recessum in humiditatis. Tertia cōclusio, in artritide si fiat ex nodoso tumore & gipseo, minimè competit balneum sulphurium, vel aluminosum, aut introsum, quia eorum vtu magis impingitur morbus, & rebellior redditur, potius ergo balneum aquæ tepidæ conuenit, cuius doctrinæ ratio, ea potissima est, quia tumores scirrosi potius curantur humidioribus & moderate calidis, quam medicamentis valde dissipantibus, ijs quod tenue est facile resoluitur, quod lapideum & Gipseum magis induratur, probat Galen. lib. 14. Metho. cap. 6. probat libr. 2. de arte. cap. 5. probat idem lib. 5. de simpli. medi. cap. 6. de curatione scirri, cum balnea sulphurea habeant facultatem dissipandi vehementem, merito in his non erunt ex vtu, cuius rei firmissimum argumentum habeo. ex notissima experientia, nam quondam peritissimus noster Doctor Cosmus Methinna cū iter pararet, ad inuisendū dominum Alonsum de Fonseca, in balneis Ledesinæ, quem concomitatus, quia eius vestigia perpetuo insequerer, forsā obtulit se ibi quædam monaca Auilensis quæ cum guta extofois vexaretur ex iussu suorum medicorum, & quorundam Salmanticensium, placuit, & ingredi balnea prædicta, quam cum inspexissem gracilem satis pluri-

mis nodis in digitis scaturientem, rogauit vt meã illi men-
 tem adaperirem, ego verò statim cõfugi ad nostrũ patro-
 nũ vt ab eo peteret, vt qñ illic fons medicinæ adesset vanũ
 videbatur si riuulũ cõsuluisset, sed illa adhuc instans ma-
 gis ac magis, vt meã proferrem sententiã, animo iuuenili
 præcoci & nõ satis præmeditato consuli, vt balneum non
 assumeret, sed si possibile esset ne limites eius attingeret:
 quæ cum anxia redderetur monui, vt certius peteret cõsi-
 liũ à nostro prædicto procero, & interueni quã citissimè,
 vt illã inuiseret, & visa ab eo monacha, funditus balneum
 lenegauit cũ præmeditatione & præuisione mortis: quæ
 cum tam à longè præmeditasset viã & alijs imperitis astã
 tibus fidẽ magis adhiberet ingressa balneũ, in secundo in-
 gressu à balneo ad superos se cõtulit, vbi ne nodi nec guta
 amplius illã molestarunt, aliã enarrassem historiã, ni len-
 gentibus morosus essem, de sacerdote amico qui contra
 nostrũ decretũ balneũ assumeret in eodẽ casu, à balneorũ
 ingressu in villa balneorũ mortuus est. Et tandem istã no-
 tram sententiã cõfirmat Auicen. Fen. 2 1. 3. tract. 2. vbi do-
 cet, similes artriticos nodosos curãdos esse, medicamentis
 mollientibus, ex medulis, gũmis, quorũ sylvam vberri-
 mã reperies apud Galen. 2. de arte curan. ad Glauc. cap. ci-
 cato. Cu in qua difficultate in nostro primo tractatu men-
 tionem fecimus, vt deinceps in simili casu medici, nõ au-
 deant cõsulere balnea sulphurea vel aluminosa, quia eorũ
 animæ periclitabũtur & certè sine arrogãtia, illorũ vicem
 soleo, qui fuerũt in cõsilio prædictæ monachæ quorũ no-
 men taceo quia meritisimi fuerũt, & aliqñ Magistri, qui
 eo tẽpore cum essent aduersarij nõ penitendi professoris,
 tã animo beneuolentia & vnanimiter associassent in suis
 cõsilijs, in tam grauissimũ errorem non incidissent, quorũ
 animæ requiescant cum dño, & ista nostra practica pijs
 finem assequuta est.

SECUNDVS TRACTATVS DE FEBRIBVS.

Prima Quæstio, De febribus Ephimeris.

Vtrum refrigeratis liceat sanguinem mittere.

LVRIMIS contingit ex refrigeratione meatus corporis obstrui, & inde febrilem calorem accendi in humoribus. Hanc quæstionem disputat Valesius libr. 7. controuersiarũ 6. ubi tenet in refrigeratis absolute, qui habitum refrigeratum sortiuntur, non esse sanguinem mittendum, secus se habet in his qui ex refrigerio febricitant, propter occlusionem meatuum. Primò modo intelligitur Galen. lib. de sanguinis missione 6. & secundo modo 8. Meth. 5. cap. 4. qua vsus distinctione grauissimus vir colophonem & coronam difficultati imposuit. Sed possumus his addere, si forsan refrigerati non sint dispositi vt transeant ab Ephimera in alias febres. Tantum ergo volumus intelligi euacuandos hos esse, quoties ex Ephimeris transitus est in febrem putridam, semper enim adæquata remedia inquirenda pro morborum curatione, præsertim pro morbis mitioribus, ex Galen. lib. 5. Metho. cap. 12. & lib. artis medicæ, cap. 89. libr. 7. Metho. cap. 3. §. pro eo quod exsuperat medicamentum metiendum est, febris ergo Ephimera ni transeat in putridam frictio, vel aliqua pororũ apertio sufficit, vt medeatur. Præterea aduertendum in refrigeratis non solum sanguinem mittendum esse, sed in his refrigeratis quibus aliquod

R sym-

symptoma superuenit esatu dignum, ad refrigerationem, veluti morbus attonitus qui potuit fieri, vt sanguis plurimus per refrigerationem cerebrum consopiret. Praeterea, si forsan aliquod pectoris obruptum est vas, ex vehementi impetu refrigerij, in his licet sanguinem extrahere, licet apophoricatiue: & si febre putrida non defatigetur, testatur Galen. lib. 5. Metho. 3. & lib. eodem capit. 12. de iuuenę quem misit ad tabias.

Q V A E S T I O II.

De febribus Ephimeris.

Vtrum in febribus Ephimeris liceat vti aliquibus, medicamentis sudorem promouentibus.

QUOD sudore possint terminari febres & curari clara res est, quia ex sentētia Auic. 1. 4. trac. 1. de Ephimerarum terminatione loquens: dicit plures Ephimeras terminatas sudore fuisse, sed medicus tenetur imitari naturam quando à natura sudore terminantur, necesse est id medicus tutum insequatur, & sudores promoueat. Sed altera ex parte patet, febrem diariam non posse sudore curari, quia in ea nullus humor peccat, nec originem trahit, ab aliqua causa materiali, nec sudore potest terminari, nec curari. Cui quaestioni breuiter dicendum absolutè febrem Ephimeram non curari sudore, nec terminari, nisi ratione dispositionis subiecti, nam si corpus chacochemicum sit, ex accensione spirituum, fit humorum coliquatio, & humiditatum, & ex eo patet, quia talia corpora frequentissimè, frigore & horrore capiuntur, vt docet Galen. lib. 2. de sympto. cap. 5. Sed tales facilimè per sudores curantur, ergo tales dispositiones sudoribus facillimè curari possunt.

possunt. Vnde sequitur immerito quosdam logicos neotericos magis quam in medica scientia expertos peperam reprehendere Galen. libr. 8. Meth. cap. 5. quoniam in febribus Ephimeris balneis vititur aquæ temperatæ: nam licet febres Ephimeræ non trahant ortum ab humoribus nihilominus sunt corpora neutra, & chachomica, quæ cū facile tententur à febribus propter cutis dispositionem necessario cutis referenda est, & in meliorem conditionem reducenda, si fortasse per sanitatem integram balneis fuerit assueta, quia facili negotio sudores promouentur.

Q V A E S T I O I.

De modo vitandi in febribus cōtinuis.

V A E R I T V R vtrum in febre cōtinua, vel continenti fructus veris, & æstatis conueniant: veluti sunt cerasa acria vel pyra asia, saltem ea, quæ sunt melioris conditionis: vt viridia prima quæ visuntur, aureata quæ pincularia appellant, & inter pruna quædam damascena, vel monachorum, vel nigra, rotunda, quæ apud nostrates (Endrinæ) appellantur. In quorum fructuum vsu tanta increbuit consuetudo, vt procurandis febribus in fine veris, & toto tempore æstatis imprudens & parum versatus medicus sit, qui magnatibus hos fructus deneget. Sed quod nec his, nec alijs vtendum sit. Primo constat ratione communi, quæ desumitur ex Galen. lib. 1. de arte curatiua ad Glauco. capit. 8. & libr. 11. Metho. cap. 9. cum dicit, & in morbis acutis, qui non extenduntur vltra septimum exquisita vitus ratio instituenda est, sorbitionibus, ex cremoris ptyfanæ, ergo fructibus in febribus non est vtendum. Deducitur secundo ex sententia Galeni lib. 2. de alim. facultatib. cap. 2. vbi

docet fructus omnes exiguam habere facultatē refrigerā-
 di magis humectādi, & quæ duræ cōsistentiæ sunt in flatū
 cōuertuntur, quæ verò humidioris sunt, facillē putrescunt;
 ergo neutiquam nec vnū nec alterū in febribus fructus cō-
 ueniūt. Tertiò deducitur ex præhibita cōditione vniuscuiusque
 fructus, vt ad pyra deueniamus quæ in multiplici
 genere continentur, docente Galeno lib. 2. de alim. facult.
 cap. 24. omnia docet Galenus in fine capituli ad differen-
 tiam malorum puniceorum, copiosius præbere nutrimen-
 tum, sed ea, quæ sic copiosè nutriunt, non competunt in
 febribus continentibus, ergo vsque ad septimum diei fi-
 nem pyra in morbis acutis non competunt: deducitur ex
 Plinio libr. 15. naturalis historiæ cap. 15. vbi docet omne
 pyrorum genus probum nutrimentum exhibere. Et pon-
 derosum, & ægris omni modo negari, ergo non compe-
 tunt. Et ista sententia confirmatur, quia si conualescenti-
 bus pira exhibeas, statim reciduant, ergo non competūt,
 idem ferè Gale. prodidit, de prunis, nisi quod paucum ali-
 menti offerant, ergo clarè colligitur, nec ex mente anti-
 quorum, nec ex mente neotericorum posse offerri fru-
 ctus in febricitantibus. Sed altera ex parte vsus frequens
 exhibendi fructus confirmat eorum vsum securum, præ-
 fertim vbi magis vrget cibi fastidium, quod in omnibus
 morbis periculosum cum sit, solum ex oblatione horum
 appetitus restituitur, docente Plinio loco allegato, hac
 de causa in quæstione præsentī videndum, an fructuum
 exhibitio competat: & quibus fructibus sit vtendum? pro-
 cuius maiori interpretatione notandum. Hos fructus exhi-
 beri aut via alimenti, vel via medicamenti, via alimenti ra-
 rō exhibentur solum, nisi via medicamenti & alimenti, ita
 existimat Mundela libr. suarum Epistolarum 34. & ita
 insinuat Galen. libr. 2. de aliment. facult. capit. de pru-
 nis. Quo supposito breuiter huic quæstioni dicendū, in-
 ter fru-

ter fructus pro febricitantibus nos posse exhibere pyra, licet non quæuis, sed quæ minora & magis odorata, dum modo cocta, vel assa exhibeantur, vt refert Plinius loco alato possumus nos vti cerasis acribus, quia attemperant, & ventrem corroborant. Datur facultas vt utamur prunis, in quorum genere licet non sint apud nos quæ damasce-na dicuntur, sunt pruna nigra, rotunda, quorum caro osibus inhæret, vt refert Galen. lib. 2. de facult. naturalib. cap. de prunis, reliquis vero fructibus in febricitantibus non datur licentia, vt eis utamur, propter humiditatem eximiam, quæ facillè putredinem auget: quos fructus orarios appellant, Græci, de quibus omnibus Boërius lib. 11. de re cibaria longè disputat.

QVÆSTIO. II.

De febris continuis.

AN in febris cōtinuis liceat vti victu magis crasso in febrim principio. quam cum vrgent? quæstionem disputat Valefius lib. 8. controuers. 2. & inter loca contraria Hippocr. quæ ex varijs locis constant, facit compositionem egregiam videlicet Galeni cum Hippo. lib. 1. Aphor. multis locis, vbi dixit in statu cibandum parius intelligendum esse, ratione morbi, & temporis, lib. 1. de vitus ratione in acutis 23. in ætatu dixit plenior quantitatē ptyfanæ exhibendam; cum dixit si os madiscat, docet intelligendum esse ratione fluxus humorum, quia in pleuride in principio fit maior fluxus humorum, quia fit ab inflammatione in qua principium penes fluxus humorum constituitur. Sed pace tanti viri non quadrat nobis ista solutio: nam eadem esset ratio cibandi in omnibus inflammationibus internis, videlicet in inflammatione

R 3 iecoris,

iecoris, & renū, quod est cōtra Hipp. li. 4. de victus ratiōe
 in. 11. in quibus in statu partius cibandū proinde melior
 est solutio, cōmunit, quæ docet in pleuritide plenius ci-
 bandum in statu, quia non seruat materiam ad vnam cri-
 ticam expulsionem, sed paulatim fit criticatio. Secus se ha-
 bet in morbis seruantibus materiā ad vnam criticam ex-
 pulsionem, & cum in morbis thoracis vnica sola fit termi-
 natio per excreationem, quæ paulatim fit, ipso tumore di-
 minuto, cibum licet adaugere: vnde Galen. lib. 11. Meth.
 cap. 17. volebat in morbis thoracis, cibus potius quam me-
 dicamentis esse indulgendum. Sed restat scrupulum cu-
 iusdam Braquelij adaperire, qui defendit in principio mi-
 nus cibandum: tum quia humores sunt crudi: tum quia
 crapula in primis vijs consistit. Respondes in his morbis,
 qui à crapula ortum duxere, primo & secundo die à cibo
 abstinendum: non quia in totum à cibo sit abstinendum.
 Sed quia facta collatione cum victu horum temporū, mi-
 nus cibetur, sed si more antiquorum cibaretur, non appa-
 reret tenuissima cibatio: vel dices cum Auicē. omnem
 crapulam innanitione curari, qualis in primis vijs cōsistit,
 & febres Ephimeras plurimorum dierum excitare solet.

QVÆSTIO I.

De preparatione humorū in febribus.

TRVM in scindentibus, & attenuantibus
 debeamus vti perpetuo, pro præparatione
 humorū? quam quæstionē ad aliā rem, quā
 sonat, trāsferūt, videlicet an fiat semper præ-
 paratio humorū ante purgationē, quā diffi-
 cultatem egregiē insinuat Manardus libr. 13. Epist. 0. sed
 quærimus vtrum tam in calidis, quam in frigidis præpara-
 tione

tionem humorum sit vtendum. Attenuantibus & cindenti-
 tibus calidis? quod semper attenuantibus sit vtendum. Pri-
 mo colligitur ex Galeno & Hipp. lib. 2. Aphor. 9. illo qui
 cunque corpora voluerit purgare oportet fluxilia facere,
 sed corpus fluxile non potest fieri nisi calidis, quæ habent
 vim fluxilem, & laxandi ergo semper attenuantibus vtan-
 dum. Idem confirmatur autoritate Galeni lib. 1. Aph. 24.
 de febribus, cum inquit verum in acutis eadem die vel se-
 cunda die nisi arripias occasionem dandi origani decoctum
 vel tragorigani, sed in acutis non potest dari hoc decoctum
 nisi gratia præparandi humorem, quia calida sunt, ergo in
 quibuscunq; morbi hoc decoctum propinandum gratia præ-
 parationis. Istud vero facultatem attenuandi, & conco-
 quendi habet ergo tam in calidis, quam in frigidis pro præ-
 paratione humorum vtendum est attenuantibus. Idem
 confirmatur autoritate Galeni libr. 11. Methodi capit. 8.
 vbi recensens omnes modos præparationis: recenset at-
 tenuationem, incisionem, detersionem, vt pote deter-
 sio lentis, attenuatio crassis incisio viscidis, debeat. Et
 ista omnia calido debentur, ergo semper calidis facien-
 da est præparatio & elegantissime dixit Galen. libr. 10.
 Method. capit. 10.

QVÆSTIO. III.

De vini exhibitione.

VTRVM vinum in febribus exhiberi debeat, du-
 bium est, omissa virtutis imbecillitate, in qua in fe-
 bribus syncopais debet exhiberi. Queritur, vtrum in febr-
 bus sine aliquo accidenti possit propinari? in qua quæstioe
 longissimè & cū maxima verborū elegantia loquutus est
 Mùdela in suis epistolis 12. Epistola, vbi pro huius ppositi
 solu-

dissolutione aduertit contra multos medicos sui temporis arrogantes, in præfenti sermone nos non agere de vino nouo, trium mensium, quod & si magis frigidum appareat, corporis cruditatem mouet, dolores capitis, inflammationes, & crassos succos generat: sermo est de vino medio, quod in media ætate constitutum est secundum diuersarum regionum consuetudinem, de quo Galen. lib. 6. de compositione med. secundum locos, cap. de gargarie nis inflammatione, & libr. 8. eiusdem operis passim, concludit iste peritissimus auctor, quod in vehementissimis febribus prorsus denegandum. In pituitosis non in totum, sed circa declinationem aliquid exhibendum quam sententiam possumus confirmare ex Galen. lib. 11. Meth. cap. 9. circa finem. cum inquit febrî, si mediocris est, & vires non sunt admodum validæ, balneum & vini potio competit, qui locus maximè à medicis animaduertendus est. Sed in huius vini exhibitione plura sunt à nobis aduertenda: Primum quod vinum debeat propinari. Secundum vero si illud ad manum non sit quod sit eligendum. Circa primum cum plurimæ sint differentiæ vinorum apud antiquos, vt patet ex superioribus, quæ ex colore, sapore & substantiæ modo considerantur, circa colorem certè intellexerim esse eligendum album antiquorum, quod ipsi aquosum, communes debile appellant, id tantum apud antiquos cognitum fuit, quæ sententia expressa Galeni est eodem cap. 9. in princip. §. in hoc tempore si vinum aquosum in febribus putridis exhibebis, idque omnes vacationes commouebit. Idem confirmat lib. 12. Meth. cap. 5. in fine, vbi docet, pro medicamentis digerentibus, vel loco ipsorum vinum aquosum, licet eodem cap. pro syncope correptis vinum generosum concedat, hoc intelligitur gratia alimentum, quia syncope correptis tali indigent alimentum, quod citò syncopem reficiat, & spiritum recreet,

sed cum

sed cum apud nos aquosum vinum non reperitur, quod sit eligendum clarè ex ipsis locis Galeni colligitur esse eligendum, quod exiguas vires habeat, tale autè vinū Tole-
tanum, & debile est in genere, quod nec gypso conditur
vel satis lymphatum ex longa mora commixtum, idque
comprobat ex lib. 7. Meth. cap. 6. in medio aquosum vi-
num voco, quod minimam aquæ partem sustinet, & ita
manet soluta quæstio.

Q V Æ S T I O. IIII.

De exhibitione balnei aquæ dulcis.

QVÆSTIO est an balneum aquæ dulcis cōpetat
in febribus putridis? quā quæstionē disputat Con-
ciliator in differen. 123. Mundela in Epistola 19. sed nos
methodicè proponemus istam quæstionem. Pro parte
affirmatiua est argumentum, quia balneum à toto corpo-
re euacuat, veluti frictio, & diætā: sed tales vacuationes cō-
petunt omni tempore: maior patet ex Galen. lib. 4. Aph. 2.
Secundo deducitur, quia inter indicationes, quas summe
facit Galenus est vna consuetudo, vt patet lib. 8. Meth. cap.
ultimo. & mille locis: sed antiquitus balnea maximè in
vsu erant, vt patet per Galen. lib. de sanitate, quia miras vti-
litates comparabant. vt insinuat Plinius libr. 31. capit. 2. &
Arist. lib. 16. probl. probl. 23. ergo in febribus, balnea aquæ
dulcis competunt: consequutio patet per Galen. lib. 3. de
victu acut. 6. cum inquit, lauandi autè cupidos si bis, vel ter
in die laues, non aberrabis, sed in prægressis sententijs lo-
quitur in omni febrium putridarū euentu: tam in ijs, quæ
ex aliquo humore putri, quam in ijs, quæ ab inflammatio-
ne ortum ducunt, ergo balneum aquæ dulcis in febre pu-
trida conuenit. Sed, quod balneum non competat, patet

ex eo, quia balneum coliquat, & attenuat, ergo potius fundit humiditates per vniuersum corpus: vnde maximè dānabat lib. 10. Meth. cap. 10. balnea in corporibus plenis. Dicendum ergo in præfenti difficultate, primo balnea aquæ dulcis maximè conuenire in febribus hecticis, & marasmodes, & in Ephimeris, quæ à causa procatartica ortum habent. Secundò dices balnea in febribus putridis conuenire, & maximè in febribus ardentissimis, ex quibus facilis transitus est ad hecticas, sed cum his conditionibus, toto corpore prius purgato, & vacuato, & apparentibus signis coctionis. Ita sentit Conciliator in differentia allegata, sed clarè insinuat Galenus lib. 11. Meth. cap. 16. in fin. & lib. 3. de vict. acut. cōm. 59. & idē lib. 8. Meth. cap. 4. Confirmat Galenus circa finem: vnde, & meritò lib. 1. de arte curat. ad Glauconem, cap. de tertiana iussit in tertianis febribus posse nos vti balneo præhabitis signis coctionis. Sed in hac difficultate illud aduertere oportet in vsu horum balneorum maximè optandam, & animaduertendam consuetudinem, videlicet, vt qui per febres balneandi sunt assueti sint lauacris, aliàs cum difficultate conueniunt. Et ita confirmat Hippoc. lib. 3. de victu acutorum 46. qua de causa Conciliator in differentia prædicta, tenet maximè nocere balnea his, qui non assueti sunt eis. In omnibus sua consuetudo requiritur, & ideo in Hispania periti medici parum assuescunt balneare ægros, quia ægri non sunt assueti. Antiquitus tamen apud Romanos frequens vsus balneorum erat: sunt & hodie in illis plura domicilia reperiuntur, in quibus Romani se immergebant. Sed pro nostro captu consulere, vt in febribus biliosis, & si parum assueti sint, balneis, qui his febribus corripiuntur optimè posse vti, quia tota harum curatio maximè consistit in alteratione: vt refert Galenus lib. 1. de arte curat. cap. citato. Et in his cau-

sa & febris vnum, & idem remedium exposcunt: vt refert Galenus libr. 10. Metho. capit. 1. balneum verò simul dissoluit causam, & intemperiem aufert.

QVÆSTIO. V.

De acidorum vsu, Noua.

VTRVM in febribus putridis per partem interiorē assumptis astringentibus liceat vti: est enim apud medicos frequens vsus horum veluti succo granatorum de acetosa, de acetositate citri, & de rosis: quæ omnia manifestè astringunt. Quod hæc minimè competant in febribus putridis, constat ex Galeno libr. 1. de victu acuto. 18. in cōment. ad fin. cum inquit, nemo ausus fuerit astringentibus vti, nisi aliquod symptoma euenerit, prohibent eorum vacuationem, quæ febrem accendunt. Quod his nō liceat vti, patet ista demonstratione, nam aut in febre putrida humores in totum putrescunt, & tales omnino vacuationem desiderant, teste Galeno libr. 11. Meth. capit. 8. vel sunt in via ad putredinem, sed in his partim vacuatione, partim euentilatione vtendū, ergo his non vtendū esse docet Galen. libr. 11. Meth. cap. 4. & cap. 8. & melius libr. artis med. 39. sed nec euentillari possunt astringentibus nec euacuari, & ita astringentibus in febribus putridis non est vtendum. Vnde Dioscorides cap. proprio de malis granatis expressè condemnat vsum malorum granatorum in febrium putridarum euentu. Pro parte affirmatiua clarè cōstat ex axiomate antiquo, quod contrarijs contraria medentur, sed putrefactioni maximè aduersari, quæ siptica & adstringentiā sunt: quia astrictio fundatur in frigiditate & siccitate: putrefactio vero in calore, & humiditate versatur: ergo in febribus putridis, quæ astringunt maximè cōuenire videntur. Cōfirmatur etiā, quia autoritate Gale. libr. 10.

de simpli. med. facultâ. cap. de terra sigillata expressè concedit eam in febribus putridis, & pestilentibus. Tandem confirmatur ex communi omnium medicorum sententia, nam pro febribus tertianis malum granatum conuenit, quod laudat Galen. lib. 5. Meth. cap. 11. pro vlcere pulmonis in quibus vrget maxima corruptio, & malignitas: quam quæstionem longè magis, quam conueniat, disputat Mundela in suis Epistolis, Epistola 3. vt igitur ad pen sum istam quæstionem componamus necesse est distinguere maximam esse differentiã inter medicamenta accida, acerba, & austerâ, siquidem quæ acerba & austerâ frigida, & sicca cum sint, ex lib. 1. de simp. cap. 4. sunt substantiæ terrestres, differunt ab accidis, quia tenuissimis partibus constant quædam, veluti est acetum, in quo manifestè partes calidæ sentiuntur, vt patet lib. 1. de simpl. med. facult. capit. 21. & sæpe. Quibus suppositis dicendum est controuersiam non versari circa medicamenta accida, quia cum sint tenuioris substantiæ, penetrant, cindunt & parum obturant, & simul penetrant attemperando: & ita Auicen. 1. 4. tract. 2. capit. 7. dixit de syrupo acetoso facere pro digestionem vtriusque materiæ: & Galen. lib. 8. Meth. cap. 4. pro præparatiõe crudorũ succorũ laudat oximel siue ex saccharo, siue ex mele fiat, quæstio ergo versatur de austeris, & acerbis, de quorum vsu prorsus omnes peritiores detestantur, & non sine causa inhabiles reddunt vias, per quas humores euacuandi sunt, & ita tenendũ est absolutè his medicamentis vtendum nõ esse, nisi aliquod graue accidens in febribus contingat huiusmodi, vel alui fluxus cum vlcere, vel vertigo pernitiõsa, vel animi deliquium ex acursu humorum ad ventriculum calidorum, teste Galen. lib. 12. Meth. cap. 5. vel febris cū purulentia, vel phthisi, vel febris maligna cum importuna nausea, vel vomitu, vt testatur Auicen. 1. 4. tract. 2. capit. 16. de vomitu, vbi vritur spongia

aceto infusa ventriculo, admota: creber vsus etiam malorum citoneorum: quoties ergo talia accidentia cōtingunt quia sicuti alia curam sibi afsiscunt, eis vrgentibus febris consideratio posponenda: quod si Galenus bolo armeno, smaragdo, & alijs astringentibus vsus est non in ratione astringentium, sed in consideratione facultatis alexitericæ qua pollent ista, aduersus malitiam humorum pestiferorum, qui varijs modis affligere solent.

QVÆSTIO VI.

De modo vectitandi.

CVM ergo ad modum vectitandi tanta prudentia, & iudicio medicus constare debeat, vt Galenus docet lib. 8. Meth. cap. vltim. operæ pretium duximus in disputationem asserre: quo tempore citandi sint febricitantes, an inclinatione febris, vel adhuc egro calente? existimaue-
rūt, ergo plurimi neoterici adhuc calente ægro nos posse exhibere alimentū, tum propter febris remissionem, tum etiam, quia calor mansuetus inclinationis iuuat alimentorum coctionem, quam sententiā probant autoritate Hippoc. lib. 1. de victu acutorum. 46. Cōfirmant etiam istam sententiam, quia obseruare integrum tempus remissionis periculosum est, ne æger antea deficiat, quia solet aliquando febris ipsa protrahi per spatium 24. & 30. horarum in quibus periculosum est in totum à cibo abstinere, vnde merito Galenus diatritariam sectam totis viribus persecutus est lib. 10. Meth. ca. 4. & lib. 12. Meth. Sed his nō obitā tibus censerem per febrium circuitus, siue in febribus continētibus, siue in intermittētibus toto tempore accessio-
nis abstinendos esse ab alimentis, quod absolutè dixit Mippoc. lib. 1. Aphor. 11. vbi prorsus in omni hora acces-

fionis & toto tempore abstinendum à cibo iubet, quam sententiam confirmat Hippoc. libr. 4. de victu acutorum, comment. 40. vbi in potionibus, & aliorum administratione maximè fugit accessionum instantiam, id ergo vocabulum Græcum ostendit Paraxismus, quasi irritatio, & vehementia, vt quia eo tempore maximè afflicta natura est & irritata ad alimenti concoctionem nō oportet distrahere, cuius rei firmissima demonstratio traditur à Galeno libr. 4. de victu acutorum 4. citato. vbi docet, quod dum per viscera, & præcordia calor adest, nihil potest concoquere, sed corrumpere, quod si aliquando Galenus dixit calorem præter naturam concoquere intelligit ex suppositione, & potissimum circa cruditates quæ aliquando indigent calore præter naturam, vt dissoluantur, & exterminentur, vt fit in cōuulsis, in quibus si febris superueniat, facillè dissoluitur, teste Galeno lib. 2. Aphor. 26. & ob id ad cibandum grauitè pertimiscenda est accessio inuasio. In qua quæstione, vt veritatem assequamur, eorum, quæ à medico sunt facienda, distinguendum accessiois declinationem duplicem esse, seu declinationis tempus duplex esse ex lib. de totius morbi temporibus, capit. 2. & capit. 3. cum febris incipit remitti, calorque descendere incipit. Alterum est integritas, quo supposito cum distinctione si febris accessio vna, citò alteram cunctetur: ita vt sint accessiones per sub ingressum, quas sub intrantes appellant, in principio inclinationis oportet ægrum nutrire: at si longum sit interstitium absolutum tempus integritatis expectare licet, si nihil obstat. Quæ doctrina elegans Galeni est libr. 1. 1. Methodi capit. vltimo. & lib. 3. capit. vltimo. cum inquit ad hæc operam dabis, vt quam longissimè ab vtraque accessioe nutrias, si spatium inter vnā accessionem & alteram longissimum sit: at si non sic se habeat, aut ægrum ad modum calentem nutrias,

trias, vel prope alteram accessionem cibabis, quæ sententia absoluit omnes quæstiones victitandi, & ad istum locum tanquam ad vltimum documentum medici accedere debent, vt idoneam victus rationem possint constituere, diximus tamen si aliqua necessitas non vrgeat ratione ægrotantium, qui facillimè animo linquūt, qui diu in longis accessionibus abstinere nõ possunt, aut quia biliosi, vel si sint senes, vel vtero gerant, vel ab animi affectibus facile apprehendantur in his, vel in eadem accessione possumus cibum offerre, vt varijs in locis Galenus testatur præcipuè eodem lib. 11. Metho. cap. 15. & cap. vltim. ad finem. quam necessitatem medici nostri temporis supplere solent, post longam febrium inuasionem iusculo propinato securiori tempore accessionis, sed aliqui plus iusto licentiosi sunt, vt qui per huius iuris propinationem soleant febres augere, sed grauitè reprehendendi sunt medici, qui apocimata, vel syrupos prope declinationes exhibent, idque manifestè contra Hippo. lib. 4. de victu citato. Præsertim cum ista apocimata nostra sint composita ex pluribus, quam ptyfana, & in biliosis bilescunt, in petuitosis vero icores mouent & febres augent.

QVÆSTIO Vnica.

De inhibitione putredinis.

Væritur utrũ circa putredinis inhibitionẽ à quo insinuatio, & indicatio sumenda sit, ab ipsa causa putredinis, vel à putredine, vel ab ipsa febre inchoandũ sit, quã quæstionẽ infantiliter tradit Antonius ab Altomari in suo tract. de febrib. ca. 41. Sed quod prius ipsa putredo sit inhibenda, pbat Galen. lib. 11. Meth. c. 4. cũ inquit partim vacuãdo, partim euẽtilãdo in cedere oportet,

tandem

tandem confirmatur, quia in lib. 4. Metho. cap. 6. expressè docet in genere quouis morborum cui causa adest prius à causa inchoandam esse curationem. Idem testatur lib. artis medicin. cap. 89 & sæpè aliàs, neque aliter fieri pòt vt febris putrida curetur, nisi putredo & inquinamētū auferatur. Sed alia ex parte Gale. lib. 11. Meth. c. 1. & 3. meth. ca. 1. docet expressè, primas indicationes ab affectibus esse desumendas, siue causam habeant, siue nō, est veluti indicatio carcerea, in qua velint medici vel nolint apprehēdūtur: quam quæstionem soluit Donatus dicendo, quod in morbis qui causam habent, prima indicatio sumitur à causa, secus si ea priuentur: id nihil est dicere, nam certum est, si causa non adest non est eius aliqua indicatio, teste Gale no libr. 4. Metho. capit. 3. & 4. potius ergo dicendum ad mentem Galeni, triplex esse genus indicationis, vel insinuationis, primum est curatiuum, & hoc verè sumitur ab ipso morbo primo, aliud est præseruatiuum, & hoc sumitur ab ipsa causa, quæ causa tantum demitur in modo præseruandi, nam ipsa ablata, vel diminuta precauetur morbi augmentum, hoc genus indicationis prophylaticum, vel prophylatice Græci appellant, testatur Galenus lib. 11. Metho. cap. 2. & sæpè aliàs. Tertium genus est indicationis cōseruatiuum, & hoc sumitur ab ipsa virtute ex libr. 9. Metho. cap. 13. Et ita hac distinctione præhabita facilis sequitur responsio ad quæstionem. Sed circa illud à qua causa prior executio, & indicatio sumitur, an ab ipsa putredine vel obstructione, non sine causa quæritur, quia ea que demunt obstructionem febrem augere, solent, & per consequens putredinem, quæ à calido, & humido proficiscitur: quam contradictionem non ausus est Donatus aggredi. Breuiter ergo dicendum est, huic quæstioni satisfacere Galenum lib 7. Metho. cap. vltimo, dum inquit, quando ergo plures sunt causæ alicuius affectus, vel effectus ab eo quod

quod ordo dicitur inchoanda curatio est, siquidem si causa doloris capitis est repletio corporis, & ventriculi consensus, prius auferenda est repletio, deinde consensus rectificandus, eadem ratione ubi in febribus adest repletio, obstructio, putrefactio, prius ordine repletio, deinde obstructio, postea putredo. Cōringit tamen sæpe, vt ferè omnes vnico remedio stirpentur quoties ab humoribus calidis proficiuntur, teste Galeno lib. 10. Method. cap. 1. Secus est si ab humoribus frigidis, & crudis ducant originem, nam tunc artificiosus medicus esse debet ne dum causam aufert, febrem ad augeat, pro quo inuenit Auicenna vnicum genus remedij, vt syrupus acetosus, facit vtrique materiæ, & hactenus de causa febris.

Celebris quæstio vtrum in omni febre putrida competat sanguinis missio.

CELERIS quæstio quam multi ex neotericis tetigerunt partim distinguendo, & inquirendo diuersa loca Galeni, nos vero supra locum Galeni admirandum lib. 11. Meth. ca. 15.

cum inquit, saluberrimum autem vt prædiximus non in continuis modo, sed in omnibus febribus quas putrescens humor excitabit, sanguinem detrahere multi cēsent. Hac sententia non obstante Galeni, non esse detrahendum sanguinem in omni febre putrida: primo probant in febre tertiana in biliosis hominibus, & media æstate in quibus si sanguinem detrahas ad perpetuum languorem detrahes in quem sensum illud Auicennæ intelligatur Fen. 4. 1. capit. 20. caue ne ægrum perducas ad cholicorum ebullitionem, & ad frigidorum cruditatem, ubi ergo magis peritescenda est cholicorum ebullitio quam in febre ter-

T tiana?

tiana? Præterea confirmatur, quia iusta illud Auicennæ eodem capite superabundantem euacua, & postea minue, sed quod superabundat bilis est, ergo tantum ipsa vacuanda. Vnde & merito in febribus tertianis æstivalibus tale prius minoratiuum ex cassia instituunt, deinde ad maiora remedia accedunt, & ita Galenus libr. de sanguinis missione capit. 9. biliosis humoribus redundantibus medicamento purganti est usus.

Præterea confirmatur, quia ex Galeni mente libr. de sanguinis missione cap. 10. ubi docet, ubi vero crudi succi abū dant, antea quam febricitent, caute vacuabis, si simul febricitent minimè, cuius causam ostendit eodem libr. cap. 9. ad finem. cum inquit, ubi copia crudorum humorum adest minimè phlebotomia conuenit, quia virtus debilis est, siquidem instrumentum virtutis calor est, qui mansionem in sanguine habet teste Galeno libr. de sanguinis missione capit. 5. & ita Auicenna. 1, 4. tractatu 2. capit. de curatione quotidianæ in hac sanguinem non extrahit nisi concocto humore, cuius modus procedendi est, vt paulatim concoquendo: paulatim minuendo procedamus.

SED histamen non obstantibus censerem verissimã esse nostram sententiam Galeni, & omnium, in omni febre putrida sanguinis missionem conuenire, habita consideratione ad vnam quamuis febrem si nihil obstat. Cuius conclusiouis demonstratio est, nam putrefactio fit à calido, & humido feruescente in locis in quibus non euentillatur humor, sed sanguinis detractio attemperat, minuit causam, ergo verissime in omni putrida competit sanguinis missio. Cui rationi addere possumus doctrinam Galeni libro 8. Methodi capit. 3. quia sanguinis missione fit præseruatio, ne febris diariæ, vel intermittentes incontinuas transeant.

SED circa illam particam cum dicitur habita ratione
vniuf

vniuscuiusque febris nam in quotidiana, quæ raro in Hispania reperitur, non in principio sanguis extrahatur, quia propriè fomes sanguis est pituitæ, potius, ergo pituita desiderat alterari, & concoqui. In quibus febribus curandis quot errores medicorum contingunt, vt detrahant sanguinem femiliuidum putantes esse putridum, cum tamen sit de natura humoris prædominantis. Similiter in tertiana febre non immerito dixit Auicenna sanguinem esse detrahendum, neque sibi contradicit, quando dixit sanguinem non esse de genere eorum, in quibus non expectatur concoctio ad eius extractionem, nam bilis humor coctus est: sed in biliosis hominibus, & tempore æstiuo facili negotio vtriusque causa, ratione temperamenti, & ratione temporis augetur bilis, & sæpe videtur. Vt plurimis Medicis obrigit, ex tertiana simplici fiat composita. Nota tamen quod in tertiana donec humor aliquo modo misceatur cum sanguine, non datur locus ad euacuationem, licet absolute dierum numerus attendendus non sit ad euacuationem, ex Galeno libr. 9. Methodi capit. 4. Et ita intelligitur illud Auicennæ. 1. 4. tractatu 2. capit. 56. de cura quotidianæ & dimitte eam vsque ad statum, quia est hora eius.

Q V A E S T I O. I.

Quæstiones de euacuatione per medicamentum purgans.

TRVM in febribus putridis sit vtendū medicamento aliquo purgantī in hac quæstione disputabitur an statim in principio in febribus continuis sit vtendum hoc medicamento, & quo medicamento. ¶ Erit ergo prima difficultas an in

febris putridis continuis liceat vti aliquo medicamento purganti? In hac difficultate quanuis argumentum ab auctoritate negatiua nullius sit momenti: certè in admirationem nos ducit, quod Galenus in toto libr. 11. Metho. medendi nullam mentionem fecerit alicuius medicamenti purgantis, sed tantum medicamenti prouocantis vrinam, veluti sudorem, vel vomitum, vt patet cap. 4. & 8. eiusdem cuius rei methodus ex sequenda ea fit vt partim euentilati lantibus, partim vacuantibus vtamur: huiusmodi operatio non potest fieri integrè vacuantibus quia fit per participationem vtriusque auxilij, cuius testimonij causa Thomas Lusitanorum medicorum excellentissimus lib. artis medicinalis. cap. 89. & Mundela in suis Epistolis, Epistola 11. sentiunt, medicamenta purgantia minimè in febribus continentibus conuenire, idque affirmant auctoritate eiusdem Galeni in lib. 9. Meth. cap. 4. in historia domini, & serui, non vsum fuisse aliquo medicamento purganti, in quibus & febres ex inflammatione, & cum putredine suborta fuit. Sed his non obstantibus censerem in febre continua, vel continenti medicamentum purgans maximè conuenire: & primo deducitur, quia quod potest timeri in febre putrida, & continenti est incendium, quod ex medicamenti potest sub oriri, sed hoc minoris momenti est si causatruatur, vt docet Galenus libr. 1. Aphor. cõm. 24. Ergo in febre continenti purganti vtendum est, non tamen in totum medicamento Galeni vtendum, vel aliorum antiquorum, sunt enim apud nos plura quæ sine noxa, & maxima, scandescencia purgare solent: quibus vti possumus. ¶ Præterea deducitur, quia ex sententia Galeni lib. 11. Method. cap. 8. hac methodo proponit febres putridas curandas, vt quod omnino putre est vacuetur, & quod est in via corrigatur, sed id quod omnino putre est tantum medicamento purganti potest educi, ergo medi-
mente

camento purganti in eis est vtendum. ¶ Tertiò comprobatur, quia Galenus lib. 8. Method. in febribus Ephemeris propter obstructionem purgat: ergo in putridis cur non purgabit? & ideo hanc defendimus opinionem. Sed iam inuestigare causam licet cur in toto libro 1. 1. Metho. phar macorum purgantium non meminit? breuiter possumus dicere, eo, quia in alijs libris, vt lib. 4. de victu acutorum, & libris de compositione per genera plura medicamenta elixit: ex quibus facile quis eligere possit. Possumus etiam dicere in toto illo libro 1. 1. non fecisse mentionem medicamenti purgantis, eò quia in febribus continuis antiqui plures expectabant crises, per diuersas vacuationes quas tenetur medicus imitari, aliquando per sudorem, quandoque per vrinas, aliquando per aluum, aliquando per fluxum sanguinis narium: quibus omnibus si medicus debet esse attentus oportet iudicio constare, vt vnã aut alteram in sequatur vacuationem, & non semper per aluum irriter, oblita enim natura propriæ vacuationis, ad aliam distracta, succumbit morbo.

QVÆSTIO. II.

De purgatione in febribus.

QVO tempore liceat vti medicamento purganti in febribus: varij authores hanc quæstionem controvertunt, in qua quæstione prius consulo, vt lectores legant Manardum lib. 13. epistolarum, Epist. 1. vbi post multorum argumentorum tela depulsa, concludit in quatuor casibus nos posse medicamento purganti in principio vti: videlicet materia turgenti, multa apparente, venenosa, imminente, vel vrgenti aliqua inflammatione interna ex bile, in reliquis vero, necessario expectanda coctio, & victo-

ria naturæ, sic humorum pessimorum coctio dicitur non pro alteratiõe, & cõuersione in substantiã aliti, sic lib. 2. de victu acut. cõm. 44. cruda, biliosa & cocta, appellauit, quia ipsa neq; cocta, neq; cruda dici possunt, sed euicta, sequestrata: cū tantū coctis humoribus debeat purgatio, quia habemus naturã auxiliatricem, & adminiculantē ex lib. 1. Aphor. cõment. 22. videndum est, quo tempore sit administranda vacuatio, vel in incremento, vel in statu aut in declinatione, in quibus perfectior, aut imperfectior apparet concoctio, & in hoc arbitrio pauci ex nostris loquuti sunt, quidam ergo dixerunt hanc euacuationem faciendam esse in incremento, quia in statu occupata natura est in coctione, sequestratione, eo tempore iudicationes morborum, & crises fiunt, quo tempore vitio veritur euacuatio ex Hippocrate lib. 1. Aphorismor. 20. quia quæ iudicantur, & iudicata sunt integre, neque mouere, sed sinere oportet. Alij vero adinuenerunt duplex genus vacuationis erradicatiuum, & minoratiuū in principio posse exerceri minoratiuum dicunt. Erradicatiuum vero morbo cocto, sed quo tempore non explicant, & quod magis est in primo membro claudicant, nam purgantia minoratiua irritant, quod aduersatur Hippocrati cum dixit neque irritare, ac talis euacuatio maximè nocet, quia neque humores cedunt, neque natura operatur quia quocunque modo, vt succedat euacuatio debet fieri medicamēto attrahente, & natura expellente, & cū humores non sint cocti vtrūq; frustrari poterit: de qua minoratē vacuatione legāt periti, & curiosi Iachinum in tract. de curat. morb. acut. c. 4. vbi egregios sermones aduersus minorantes proponit qui cū minores pupilli patrono indigent medico seniori. In quo ergo tēpore sit administranda vacuatio, omnes Medici tacuerūt solus ergo Bertotius in sua paraphrasi videtur insinuare, & attingere scopum dicens
 purga-

purgationem in his febribus moliendam esse transacta maiori parte status, multis de causis. Primò, quia semper oportet vacuationem promouere materia cōcocta hoc est sequestrata, & euicta, sed nullo alio tempore possunt huiusmodi requisita peti, ergo in ea hora molienda est euacuatio. Secūdò, quia in alijs temporibus incertus medicus est de euacuatione à natura tentanda, ergo in statu vbi clara demonstrantur signa, talis vacuatio est administranda. Et ita Galen. lib. 1. Aphor. cōment. 20. dicebat oportet motum naturæ expectare, quod si natura integrè nō euacuet, medici opera supplere oportet. Clara ergo sententia est, quod si motū naturæ debemus expectare: huiusmodi expectatio, & obseruatio debet fieri in statu, & ita non impeditur motus naturæ, si ad illud tēpus obseruemus, obseruādo signa indicatoria, & criticātia: ex quibus medicus rimari poterit, qua via natura tentat vacuationē. Cui indicationi medici maximè attendere debent, vt fugiāt vulgi famā, quæ quotidie prædicat aduersus nos non pcedere nisi purgādo, & phlebotomādo, rarò in urinā promouēdo, sudorem prouocādo, sanguinē extrahēdo in statu, quod rarissime medicis cōtingat, nō vidētes multoties per sanguinis fluxū naturā tentare vacuationē, ita intelligitur Auicennę sentētia, maximè cōtradictoria cū inquit, & apud statū nō moueas, quod si natura nō mouet moue tu hora motus eius: certū est, quod hora nature est status, ergo in statu mouēdū voluit, ergo significat Auicena nos debere esse in cōspectu nature, & si natura nō tētet vacuationē, vel si tētet imperfectā medicus minister eius vtrāq; adiuuare debet, & ita dicebat Hipp. in illa sentētia cōmuni nō esse tentandam aliquā vacuationem natura iudicāte. Et postea in sentētia sequenti, inquit, quò maximè natura vergit, & per loca cōferentia ducere oportet, ac si dicat si natura iudicat oportet medicum viam naturæ insequi, quam debite inse-

qui non potest nisi eius inclinationem conspiciat. Quam inclinationem ex multis locis Galeni, & Hippocratis medicus poterit intelligere, & ita parcant omnes interpretes Galeni, & Hippocratis lib. 2. Aphorism. 16. illo circa principia, & fines: ubi tenent vacuationes omnes artificiales faciendas in fine principij: quam difficultatem latius poteramus extendere nisi animus noster tantum direxisset scopum veritatis attingere, & tandem in his duabus difficultatibus remanent interpretata, ea quæ desiderantur.

QVÆSTIO II.

De Clysteribus.

Disputatur à plurimis, an Clyster debeat præcedere venæ sectionem, vel econverso? quam quæstionem aliqui ex recentioribus magis disputant in lib. 9. Methodi capit. 5. & quia latissime eam disputant tantum capita rerum attingemus. Afferunt loca contraria, quia Hippocrates, & Galenus lib. 4. de victu acutorum, text. 20. & 75. affirmant clysterem debere præcedere venæ sectionem, at lib. 9. Methodi capit. 5. docet prius necesse esse vt excrementa descendant, quam sanguis mittatur. Idem Aëtius tetrab. 2. sermone 1. cap. 71. docet superfluitatum ægestionem necessario debere præcedere venæ sectionem, cuius causam legitimam affert Paulus lib. 4. capit. de phlebotomia, & lib. 6. cap. 40. videlicet ne degrauata natura per venæ sectionem, à fæcibus fiat attractio.

PRO saluanda ista contradictione, dicunt Hippocratem in lib. de victu acutorum loquutum fuisse de vsu clysteris acris, quia habet vicem medicamenti purgantis, in lib. 9. Methodi, & Paulus, & Aëtius intelligendos esse de vsu clysteris emollientis, vt fæces facilius extrahantur. Sed ista responsio

sponsio quadrat maximè, quia quanto maior euacuatio fit per clysteres, tanto fit maior innanitio vasorum; & exicatio: & per consequens minor apparatus ad euacuationem. Præterea larga purgatio substituit phlebotomiæ, sed per vsus clysteris acris fit larga euacuatio, ergo minu in hoc casu debet præcedere clyster phlebotomiam. Vnde illud Auicennæ Fen. 10. 3. cap. de curatione pleuritidis, a sellere bis, vel ter excusat à venæ sectione: ergo ante venæ sectionem non est curandum, vt immodice alius profluat, sed tantum vt fæces leniantur, & deponantur, tandem si vsus clysteris acris obtinet vicem medicamento purgantis, ibi vtroque auxilio venæ sectione, & medicamento purganti opus est, à venæ sectione est incipiendum, teste Galeno lib. 4. de victu acutorum, comment. 20. quam nostram sententiam locis Galeni ab ipsis adductis confirmare possumus, videlicet libr. 6. per locos capit. 3. cum inquit, ijs qui suffocantur subito venam secare, & elicere forti, & acri clysteri, vt maxima materiæ copia à loco læso, reuellatur: certum est quod in apoplexia sanguinea siue subito, siue ex casu contingat, si vtroque auxilio est opus inchoandum esse à sanguinis missione. Dicendum ergo est breuiter Hippocratè, & Galenum in lib. 4. de victu acutorum loquutos fuisse in casibus periculosissimis, videlicet in inflammationibus internis, & similibus. Et ita intelligitur text. Auicennæ Fen. 1. 4. tract. 2. capit. 7. cum inquit, phlebotomiam fac sequi solutionem ventris, id est solutio ventris sequatur phlebotomiam, ac proinde pro firmo, & vero defendam semper clysterem debere præcedere phlebotomiam, quam quæstionem inter magis neotericos ægregie ad modum euentillat amicus Lemosius libr. 9. Method. capit. 5. neque attendendum rationibus Porcelli cuiusdam Cecilianii, qui edoctus à sententia amantissima excellentissimi Doctoris Alderete,

vafritis potius quàm doctrina contrariam opinionem pro viribus defendit.

QVÆSTIO. III.

De potu egregia.

VTRVM in febribus putridis cōtinuis cōpetat potus aquæ frigidæ, & cuius cōditionis debeat esse febris, cui cōpetat potus aquæ frigidæ breuissimè disputadū. Certè quāuis in disputationē adducatur, dicenda plurima sunt extra omniū mentē, sunt enim medici peritissimi, qui cū offendātur à potu aquæ frigidæ, iurauerūt oēs siticulosos macerare, & sine potu eos relinquere: quod nō cōpetat saltim ex eo patet, quia Galen. lib. 9. Meth. c. 5. vbi eam cōcedit, docet esse succedaneū phlebotomiæ, vbi vacuatio per sanguinis missionē facta non est, vel per timorē ægro tantis, vel per obliuionē, ergo saltem nō semper est concedenda. Probatur ex plurimis sententijs authorum. Primo, quia Hipp. lib. 2. Aphor. 31. vitio vertit vsū exuperantis refrigerij, sed potus aquæ vberimus impensè refrigerat, ergo potus aquæ vberimus cōcedendus nō est. Præterea, vsus aquæ frigidæ potus grauissimas noxas cōciliat, cōuulsiones, distensiones, libores, quæ cito mortem solent cōciliare, vnde Paulus lib. 5. sui operis cap. 66. venenū existimat in quantitate potum aquæ frigidæ. His non obstantibus pro firmo, & vero sustineo, potum aquæ frigidæ in febribus continentibus cūuenire. Quam sententiam confirmat Galenus libr. 9. Methodi capit. 5. idem non solum in febribus intensis, sed in demacratis Galenus concedit libr. 7. Methodi capit. 4. vbi non solum potum aquæ concedit, sed niue refrigeratum: eam confirmat Hippocrates, & Galenus libro. 6. Epidemion sectione 4. textu 10. vbi docent, non solum potum aquæ frigidæ ægros persanare,

nare, sed etiam per fusionem eos attemperat. Reliquum est, ut argumentis satisfaciamus, ad Hippocratem libro. 2. Aphorismo. textu 51. dicendum intelligendum esse sine ordine, & si absq; conditionibus à Galeno notatis exhibeatur libr. 9. Methodi citato. quomodo intelligitur Paulus, & alij loci interpretantur. Pro cuius rei meliori intelligentia, non pigebit conditiones Galeni enarrare.

Prima conditio est in humorum crudorum abundantia non, licet si copia crudorum ad sit, hoc potu uti: tunc enim crudiores redduntur, & obstructions augentur, quo loco velim animadvertant curiosi, à nullo animadvertum, per crudos non intelligere non euictos, sed intelligere frigidos, & crassos, siue lentos, quia si sunt salii, vel serosi plus iusto incensi, ut febrem ardentem constituent, etiam potus aquæ frigidæ competit, ut colligitur ex magnitudine febris per Hippocratem libr. 4. de victu acutorum textu 2. ubi febris vehemens, ardens, ab acri, & salustigineo humore originem ducere ostendit, in quo sensu intelligenda venit sententia communissima Avicennæ, cum inquit: & quandoque febristantæ magnitudinis, & acuitatis est, ut relicto regimine causæ, liceat refrigeratione ultima uti. Quæritur ergo ubi regimen febris cõtrariatur ipsi causæ, non dices in febribus biliosis, sed neque in sanguineis: ergo solum in causone ex humore crasso oborto, in quo tanta caliditas est, ut magis exurat propter crassitudinẽ materiæ: quam insinuationẽ colligo ex vno loco Galeni lib. 10. Metho. cap. 1. in illis quas depingit sub contrarias indicationes, cum inquit, nam si intollerabilis febris sit committendum non est, ut per ea quibus causam adimimus febrem augeamus, simul arbitror febrem, & hominem substulerimus, hanc indicationem præcor Medici obseruent pro potus aquæ frigidæ vsu.

Secunda conditio est, ut nulla partium interiorum im-

-necnd

V a becilla

becilla sit, qui modus loquendi illuditur ab eodem Galeno lib. 7. Methodi cap. 3. vbi Galenus reprehendit medicos qui omnes distemperantias imbecillitates appellant, quia nihil plus plebeio intelligunt, & ita verum est plebē cōmuniter omnes morbos imbecillitatem appellare. Ergo ista conditio Galeni videtur præter ordinem, aut indigna viro methodico. Dicendum per imbecillitatem partis alicuius interioris Galenum intelligere languorem ex temperie frigida, vti in ea facultas concoctrix sit diminuta, vel retentrix sit colapsa, in quem sensum intelligendus est difficillimus text. Galeni lib. 7. Meth. cap. 7. §. sanè optimum medicamentum, &c. qui locus à nobis explicatus fuit in quaestione de ventriculi affectibus.

Tertia conditio est, si tumor aliquis præter naturam occupet partes interiores, vel phlegmone, vel scirrus, tunc per exhibitionem potus aquæ frigidae cita contingit suffocatio. Quarta conditio, si obstructio non occupet partem ex internis: sed addit Galenus si legitimum erisipelas est, non aliter curatur, vel mixtum cum phlegmone sit, nisi apparentibus signis coctionis, quasi dicat in his tumoribus etiam calidissimis expectanda coctio est, ne prohibeatur eius difflatio, & euacuatio. Et ita non intelligant interpretes Auicennæ ad exhibendum potum aquæ frigidae, semper expectanda signa coctionis esse, nisi in prædictis casibus, ex quo textu difficillima, & satis controuersa sententia Galeni explicatur lib. 10. Methodi cap. 6. ad fin. vbi Galenus in inflammatione internâ ex qua timor est ad hecticam transitus, docet exhibendum esse potum ratione præcautionis, marasmodes, in quo textu duo videntur aduersa, & secum pugnantia. Primo pugnat cum se ipso quia in libro 9. Methodi citato in inflammatione internâ non vult vt medicamentum tam sæuum, vt est potus aquæ exhibeatur. Secundo pugnat, quia maior timor

alibed e V habent

habendus est exhibitione potus aquæ, quam ex hectica ventura, quia exhibitione potus timetur subita strangulatio, quæ non timetur ex hectica ventura, tum quia poterit non contingere, & quod præsens est magis vrget, quam illud quod est futurum, qui locus difficillimus cum sit solum venit intelligendus præhabitis signis coctionis, quando semieucta est inflammatio, aliter tam en grauissime secum pugnaret Galenus. In quibus conditionibus volui immorari, vt qui cæteri authores parum in eisdem reflectantur, & tantum pro vulgi conditione disputantes ab eum niue refrigeratus potus debeat exhiberi obliui sui proprii muneris, videlicet interpretandi Galenum in tam dubijs conditionibus, quas vel nõ intellexerunt. Ex quibus omnibus patet solutio ad quaestionem, & difficultatem in quibus febribus competat potus aquæ frigida, certum est, quod competit in febribus vehementissimis in genere: in specie vero in febribus continentibus, ex sanguine; ita colligitur ex Galeno lib. 9. Methodi. cap. 5. tandem in febribus biliosis, quia sunt continentes, in quibus magis, eò quia potus pugnat causæ & ipsi febrili, vt docet Galenus lib. 10. Methodi cap. 7. an vero in intermittentibus competat, vt in tertianis dubium est, quia huiusmodi remedium magnum est, ergo tantum in morbis magnis competit. In quo casu Antonius ab Altomari tetigit parum, allegatque AEtium in tetrab. 2. sermone 1. cap. 80. & Paulum lib. 2. cap. 20. & Galenum lib. 1. de crisi- bus, cap. 3. qui authores de potu aquæ frigida nullam mentionem fecerunt, sed tantum de aqua mulsa à qua his temporibus merito abstinemus, quia in tertiana pura facile biliscescet, & febris causam ad auget, nisi forsitan per aquam mulsam aquam saccharatam intelligant, cum quibus Galenus lib. 1. de arte. cap. 9. consentit, sed non possum non & cum Galeno, & reliquis decertare, quia ex eorum men-

te potissimus scopus in hac febre est refrigerare, & humectare, ergo aqua multa non competit, solum ergo ad Auicennam confugiendum est Fen. 1. 4. tracta. 2. cap. 39. in. §. & non in frigides in frigidatione vltima nisi inuenias inflammationem vehementem neque in principio, quæ verba ipse Auicenna exponit dicens, neque multum in frigides nisi quando timeas transitum in causonem, cuius ratio ab ipso præscribitur, in fine capitis cum inquit, eadem cum quæ debetur causoni, debetur tertianæ, sunt eiusdem generis, & eiusdem speciei, & sic pro captu habita ratione tertianæ puræ, vt consideratur à Galeno lib. 2. de crisibus capit. 3. exhibendus potus aquæ in moderata quantitate, cum iam calor incipit descendere, in quo tempore aptius syrupum, & iulep longum instituit. An hectici conueniat non minus dubium est, quam insinuationem hucusque à nullo vidi excusam, neque in praxi exercitaram, clarè tamen Galen. in lib. 10. Meth. cap. 6. proponabat potum aquæ frigidæ, in his in quibus hectica timeatur ab inflammatione alicuius partis interioris. Præterea libro 7. Methodi cap. 4. post medium. vbi clarè, & perspicuè vna die in imbecillitate ventriculi potione aquæ frigidæ restitutam fuisse, quo loco non de quauis imbecillitate, sed de sicca, & calida æstuanti intemperie ventriculi de qua in præcedentibus loquebatur, nam in reliquis certum est, quod minimè competit. Ergo si in sicca intemperie ventriculi, melius multo in hectica vniuersali, talis enim intemperies siccitatem corporis sequitur, vt patet ex eodem libr. capit. 6. Vnde hecticam ventriculi appellant. eandem sententiam cõfirmat Galen. lib. de marcore. c. 7. vbi de balnei vsu, & de potione frigidæ disputat. Sed alia ex parte repugnat vsus aquæ frigidæ in hecticis, qui tamè facillè ex potu aquæ frigidæ extinguentur, & potissimum, qui hecticam ventriculi patiuntur, id colligitur, quia Galenus

hecticos

hecticōs curat balneo aquæ tepidæ, ergo potio frigida maximè nocebit, & ita Auicē. 1. 4. tract. 3. cap. 4. dicebat, & si necessitas vrget in frigidandi, multum non in frigides nisi cum re in qua est virtus humectandi, quasi diceret cum re nutrienti, vt paulo inferius ipse explicat, & per consequens in hectica non videtur conuenire potus aquæ frigidæ. Huic obiectioni satisfacit Galenus vnico verbo libro de marasmo. cap. 7. in princip. cum inquit, cum primum cognitæ fuerunt febres hecticæ aqua frigida danda est, quia virtus valida est, & sanguis plurimus in corpore diffusus, quasi diceret, in principio febris hecticæ tuto potus aquæ conuenit, quia virtutis non timetur extinctio, sed tempore procedenti non erit ex vsu, & ita voluit significare in principio eiusdem capituli cum dixit, potus aquæ, & balneum remedia sunt in hectica febre, sed non ita tutus potus aquæ: in qua obseruatione fecimus moram ob eam causam, quia nullus medicorum neotericorū obseruauit non sine magna ægrorum iactura, quia potu aquæ frigide subito febris ista fuit curata à Galeno lib. 7. Metho. capit. 5. allato. Sed an in febre pestilenti possit condonari, cū conditionibus à Galeno assignatis dubiū est. Auicē. 4. 1. tract. 4. cap. 4. docet quod si febris fuerit sanguinea, à sanguinis missiōe inchoandū est, sed in febribus sanguineis exhibet potum aquæ frigidæ Galen. lib. 9. Metho. cap. 5. ergo & in illis nō negari debet præsertim in his quæ cum subito accidunt, & cito in eis virtus decumbat, minori noxa substitui potus aquæ frigidæ potest, his adde quod corpus attemporādo sudorē puocat, quod vnicū remediū est in febre pestilenti, autore Auicēna loco allato. Sed altera ex parte videtur quod non competat, quia in hac febre adest summa putredo, sed aqua frigida aduersat dissolutioni putredinis, quia in crassat, ergo nō conuenit. Præterea vt plurimū accidit cū aposthemate, sed in febre aposthematis nō conuenit

nit potus aquæ. Antecedens patet per Galenum lib. 9. Methodi cap. 5. Sed his non obstantibus, manifestè colligitur potum aquæ frigidæ in his febribus maximè conuenire potissimum auctore Auicenna loco citato. §. & plurima aqua frigida est iuuatiua valde, quia subito extinguit calorem in quo malignitas febris consistit, quam sententiam accepit a Rasio lib. 10. continentis capit. proprio de febre pestilenti, sed quo pacto tanta inquinatio, & putredo non consopitur per exhibitionem potus aquæ frigidæ, durum esse credidi: dicendum ergo & pronuhtandum hac potissima conclusione est. In principio febrium pestilentium cum prædictis conditionibus conuenire, quia in principio adhuc non apparet difficultas respirationis, neque virtus debilitata est, neque resoluta. Præterea eo tempore putredo non nimis aucta est, vt refert Gentilis loco allato. Quibus solutis iam ad vltimum disputandum vtrum aquæ potus niue refrigeratus debeat exhiberi, quæ disputationem affert Carthaginensis vir in tractatu de febribus pestilentibus lib. 1. tract. 9. cap. 4. quam disputationem non solum pro febre pestilenti disputat, sed pro omni genere febrium, cui quæstioni breuiter possumus satisfacere, ex Galeno lib. 7. Methodi cap. 4. cum inquit, vidisti vna die hecticam ventriculo aquæ potu niue refrigerato persanatos fuisse, idem testatur Galenus lib. 2. per locos cap. 1. quia ex vni refrigeratis, & impetu currentis, niue circumposita fiat subita mutatio. Idem testatur lib. 6. epidemoinfectione 4. text. 10. & 14. non tamen his contra dicit Paulus lib. 5. cap. 66. vbi censet esse venenum aquam gelidissimam. Idem confirmat AEtius tetrab. 4. sermo. 1. cap. 45. idem lib. 5. Aphorism. 24. frigida qualis nix pectori inimica, destillationes mouet &c. loca ista intelliguntur in his qui præter rationem niue ipsa vtuntur potui iniecta quod perniciosissimum est, & venenum. Sed locus difficilis est

lis est apud Galenum libro de bono, & malo succo ca. 13. ubi vsum niuis repudiat, nam quamuis statim noxa non sentiatur, paulatim sentitur. Qui locus quamuis eadem ratione poterat exponi, nihilominus debet intelligi cum in fuetis, & hominibus laboriosis, qui facile à tanta frigiditate tentantur, & grauissimas noxas contrahunt, & hætenus de potu aquæ frigidæ.

Quæstio noua vtrum possimus prouocare sudorem nõ præhabita purgatione.

HERRE omnes neoterici existimant non esse prouocandum sudorem ante totius corporis vacuationem. Primo deducunt ex natura sudoris, quia ex Galeni mente libr. 10. de simplic. medicam. facultatib. capit. proprio, & ex lib. 1. de sanitate tuenda capit. 12. sudor est recrementum tertie coctionis, ex portione vriæ, quæ cum sanguine permeauit, sed est humor peccans qualitate, ergo potius medicamentum purganti indiget. Secundò illorum ratio ita procedit, nam ex Galeno lib. 8. Methodi, & lib. 11. Meth. cap. 8. ante totius corporis vacuationem rarefacientibus non est vten dum, sed ea quæ sudorem prouocant, cutem rarefaciunt, ergo sudor ante pharmaciam non est prouocandus: vnde Galenuseodem cap. neque vtitur balneo nisi hac præhabita vacuatione, neque sudorem eliciendum nisi præhabita humoris concoctione, ergo necesse est, vt præcedat purgatio. Sed his non obstantibus aduersus plurimos medicos, & methodi sectores suo iudicio, qui cū publicas enarrationes inscripserint, methodum tantum per quæstiones tradiderunt, & Galenum non sunt assequuti. Tenendum existimo in febribus continuis, & potissimum malignis posse prouocari sudorem, nulla præhabita vacuatione per

pharmaciam, licet necessario debeat præcedere sanguinis missio, si ea opus est. Et quia ista cõclusio nostra duas partes obtaet, de secunda nihil dicendum, quia cum ad sanguinis missionem nulla requiratur coctio: meritò præsupponi debet. Ad sudoris vero prouocationem teste Hippocrate libr. 6. epidemion sectione 8. textu 9. & certa res est, quod eo tempore prouocari debet quo natura illum prouocare debeat, quod est præhabita victoria coctionis.

Sed circa primam partem est maxima difficultas, quæ & si difficilis appareat, prædictis hominibus, mihi molestiam non infert. Primo probatur, quia est euacuatio quæ à toto corpore educit, & ad cutem, ergo nulla præhabita vacuatione potest exerceri. Antecedens patet per Galenum libr. 4. Aphorismorum comment. 2.

Secunda ratio sic demonstrari poterit, quia in omnibus vacuationibus quas natura tentat, medicus eas insequi tenetur, vt patet per communem sententiam Hippocratis libr. 1. Aphorism. 21. potissimum in his in quibus rectè operatur, sed si natura tentat vacuationem per sudorem, oportet medicum eam imitari, ergo necessario nulla præhabita pharmacia sudorem possumus prouocare, minor patet per Hippocratem libr. 1. Aphorismorù 20. textu qui iudicantur, &c. Et Galenus in commento, ita inquit, oportet medicum motum naturæ permittere, quod si natura integre non discernat, medici opera supplenda est vacuatio, ergo si natura tentet vacuationem per sudorem, eam permittere, & si perfectè non iudicet, eam vacuationem augere. Quam obseruationem non inspicientes medici hodierna die, forsan ad alias vacuationes distrahentes naturam, vel ipsam confundunt, vel destruunt: non enim aliter medicus minister naturæ dicetur, nisi quia in omnibus quæ rectè operatur ipsam imitemur, teste Galeno libr. 1. Aphor. cõment. 21. & ita Galenus in vacuatione ali-

mult

multo minùs vniuersali, idem consuluit lib. 9. Meth. cap. 5. videlicet in vacuatione menstruorum, cum inquit si tempore mittehdi sanguinem, menstrua moueri contingerit, siue etiam hemorrois sit reclusa si inspecto fluentis impetu ipse satis fore videbitur, qui solus quod requirit vacuet, naturæ rem omnem permittes, sin minus tantum ipse detrahes, quod ex coniunctis ambobus perficiatur, quod postulas. Præterea in febribus pestilentibus in quibus transacta prima, vel secunda die, rarò solent purgantia medicamenta proficere, si sudorem prouoces, in totum à febre liberantur ægri, & experientia hoc nos docuit, in catharro pestilenti, in quo sola promotione sudoris plurimos curauimus. Consequens est, vt ad rationes aduersariorum satisfaciendo perueniamus.

Primo argumento de sudoris natura cōcedimus, quod peccat qualitate materia sudoris, sed habilior multo est, vt per cutem expellatur. Tum quia natura hanc viam illi humori parauerit, tum quod sæpè ista vacuatione morbos in integrum absoluat, & præmissis signis coctionis laudatissimã talis habeatur crisis.

Secundo argumento possumus dicere, Galenum ibi loquutum fuisse de medicamentis referantibus, & de obstructuentibus, quæ in artibus debentur, talia cum calfaciant intense, & magis quam necesse est moueant, ante totius corporis vacuationem condonanda non sunt.

Quæstio de vsu Apij.

QVAESTIO non mediocris de vsu apij subori-
tur vtrum febribus opitulari possit? & quod dici-
tur de apio, idem de reliquis medicamentis cali-
dis, veluti de oximellite, de origani, & tragorigani deco-
ctione, & de absinthij, decocto, quod medicamentum lau-

dat Galenus libr. 11. Methodi cap. 9. vbi in febribus continuis, potissimū vbi sunt obstructiones impense eū cōmendat. Cuius sententiæ fuit idem Galenus lib. 1. de arte curatiua, ad Glauconem cap. 9. idem lib. 8. Methodi cap. 4. vnde de Auicena cap. de tertia, notha expressè apocimata, & decocta instituebat ex apio, & nos quotidie instituimus ægroscque defatigamus cum apocematibus, quibus ita ventrem replemus, vt vultus ægrotatium similes pharmacopolis faciamus, nusquam tamen febris definit: sed Galenus eodem capite paulò superius apium vitio vertit, pro curandis febribus, quia febre auget, & quod magis est cibi fastidium mouet, quod in febribus detestandum est. Cui quæstioni satisfacit quidam interpres Galeni in lib. 11. Methodi citato Galenum ibi loquutum fuisse, de mitiori febre quoties causa humor crassus, & iuscidus est, tunc potius oportet scopum ad causam redigere, secus autem se habet in febre continua maligna, in qua vsu medicamēti calidi, vitio vertitur, ita Galenus lib. 1. ad Glauconem capit. 10. & elegantius libr. 10. Methodi capit. 1. cum inquit, cum magnitudo febris vrget vel leui medicamento calido non est vtendum, sed aquam frigidam potui dare: quæ responsio clarè ad mentem Galeni est eo in loco. Sed in hac difficultate latitat aliud quid magis, nam Galenus nō solum in febribus magnis, sed cum humorum turgentia exhibet decoctum origani, vel tragorigani, quæ ab humorum calidorum occurso prouenit, & semper turgentiam, febris magna concomittatur. In qua dubitatione certum est Galenum lib. 1. Aphorism. solum per occasionem loquutum fuisse, quia ipse inquit nisi occasionem inuenias exhibendi decoctum origani, vel tragorigani, quæ tamen occasio sit ista explicanda à nobis est, in cuius indicatione non sunt audiendi interpretes Hippocratis in illo aphorismo, potissimum Odideodis, qui sua acutie ingenij te-

net Hippoc. intelligendū vel Galen. in morbis magnis turgentibus, in quibus nō à leui medicamento preparanti, sed à forti incipit, sed certè aberrat, nā per Galen. locis à nobis allatis, quāto febris maior, magis fugiēda sunt medicamēta calida, potissimū in hoc casu in quo ex vna parte turgentia, ex altera parte magnitudo febris vrgent: & quod magis est Galen. nō vitur quouis calido medicamēto, sed de cocto origani, vel tragorigani, poterat vti prima die oximellite: quapropter dicendū occasionē istam cōsistere in diuersitate materiæ, & ethereogenitate in diuersis locis cōsistente, poterit fieri, vt plurima crudorū, copia in primis vijs adsit, interim in præcipuis, vel vasis magnis magna turgentia vigeat, quod sæpe cōtingere in boracissinis hominibus solet, & alio casu cōfiteretur Hipp. lib. 4. Aphor. text. 37. cū inquit sudores frigidi cū acuita febre mortem &c. certū est, sudores frigidi docente Galeno in cōmento contingunt ex copia crudorū in ambitu, licet interius calidissima intemperies vrgent. ¶ Alias quæstiones de febribus continuis poteram adducere, veluti de sanguinis missione vsq; ad animi deliquiū, vel de humorū præparatione, & alijs similibus, sed quia adsunt plurima neotericorū monumenta quæ de his plenissimam copiam legentibus faciunt ab his super sedere melius est. Et ad alias disputationes aliarum febrium scopū dirigere, me consului.

De febre Tertiana.

PRIMA ergo quæstio vtrum in tertiana febre faciēda sit sanguinis missio statim initio, vel transactis secunda vel tertia accessione? in qua difficultate aliqui neoterici omissa sententia Auicēnæ intrepide euacuant statim initio, tum quia dependet ab humore calido, tum etiam quia in sanguinis missione nulla

debet expectari concoctio. Præterea Galen. libr. 11. Methodi capit. 15. docebat, generaliter in omnibus febribus quas putrescens humor excitauit, sanguinem esse mittendum, ergo intrepidè sanguis statim mittendus, potissimum si vires constant, & ætas non deneget.

Sed altera ex parte Galenus obstat, nam libr. 1. de arte curatiua ad Glaucōnem cap. de tertiana nullam fecit mentionem phlebotomiæ, forsā timens bilis effrenationem: & ratio ipsa indicat, quia vbi humores biliosi redundant, potius à medicamento purganti inchoandum, nam ex sententia Auicennæ super abundantem humorem euacuabis, & postea minues. 1. 4. tract. 2. cap. 7. & alio loco dicebat, caue ne ægrum ad cholericorum ebullitionem, vel ad frigidorum cruditatem trahas. In quo Donatus, Antonius ab Altomari tractatu 2. de febribus capit. de tertiana tenet dubitanter in tertiana febre syncera medicum non ab errare si sanguinem non extrahat, secus in tertiana producta, quæ ad longiores paroxismos se se extendit, quia cum sit magis producta, & extensa inquinat magis massam sanguinariam. Sed huius authoris ommissa timiditate, crediderim in quavis tertiana sanguinem detrahendum, licet cum præmeditatione Auicennæ in tertiana pura, & syncera, cum docet. 1. 4. tract. 2. cap. 39. & quandoque est possibile, vt phlebotomes, & vsque ad tres periodos non fac, quid voluerit Auicenna significare quando dicit, & vsque ad tres periodos non fac, non intelligentes aliqui Auicennæ decretum prorsus Auicennæ sententiam denegant. Sed salua pace illorum, vt iacet est intelligenda, in casu tertianæ puræ, vt quantum sit possibile vsque ad tres periodos non fiat. Multis de causis, primo, quia oportet, vt præcedat clemens vacuatio per aluum, & lænitia, vt ipse vult in principio capit. & AEtius tetrablib. 1. sermone 2. capit. 89. quam consuetudinem Itali vsque in hodie-

hodiernū diē seruant, vt in tertianis veris, & puris. Primū quod faciunt est exhibere medicamentum clemens, & existimo Hispanos non aberrasse, si eam insequeremur.

Secunda causa est, quia in principio febris tertianæ puræ maxima copia bilis syncera, quam crudam appellant, ad ventriculum defertur, qua ventriculum mordente fugienda sanguinis missio est, poterit enim insequi aliquod grauissimum accidens veluti animi deliquium, ergo tutius erit partem istius humoris deponere. His tamen adde quod in tertiana pura quæ tempore æstatis accidit, si homini bilioso contingat, & in regione calidissima, maxima sequitur noxa ex sanguinis detractioe, ergo tutius est aliquot accessiones expectare ad phlebotomiam exercendam. Vnum tamen dicam, quod in veritate affirmo, cum obsequium medicis antiquioribus præstarem tempore æstiuo in tertianis non ad modum exquisitis, sanguine detracto, transacta prima accessioe, altera die duplicari, quæ cum vidissent Medici antiquiores adhuc nollunt suam opinionem relinquere, sed in sua rebellionem permanentes, hoc die mallunt aberrare, quam à sua opinione desistere.

Ex quibus omnibus colligitur, ne nouam, & priuatam de hoc constituamus quæstionem, in tertiana febre, facta leui lenitione in principio, erradicatio non esse vtendum, donec aliquot accessiones transeant, & perfectissima coctio appareat. In tertiana rarò crises contingunt, & in hac febre non nimis naturam molestare debemus, magis enim desiderat alterantia, quam medicamenta vacuantia docente AEtio, qui debito regimine, & refrigerantibus plures tertianas curauit loco allato, in qua intentione moneo lectorem, vt consulant peritissimum Gentilem supra locum Auicennæ prædictum.

Quæstio de tertiana Notha.

N in hac febre tertiana notha liceat vti in mixtis cum decoctis pipere vel alijs similibus dubium est? Galen. lib. 1. de arte cura. ad Glauconem cap. de tertiana notha cum decocto ptyfsanæ vtitur pipere, cassia, absinthio, & alijs medicamentis. Quo decocto vtitur in febre quartana, hæc medicamenta valde calida sunt, quam sententiam refellit Alexander Tralianus lib. 12. cap. 6. vbi docet ex mente eiusdem Galeni, quod in febribus his longis ita pugnandum cum causa, vt febrem non augeamus & negligamus febrem. At piper calidum impense est, ergo laborantibus febre tertiana notha non conuenit simile decoctum. Præsertim in febribus hominis biliosi, qui vel in salute ab eisdem medicamentis offenduntur, his, & alijs persuasionibus conatur Alexander Tralianus, reprehendere Galenum. His tamē non obstantibus cum Galenus, non sine maxima præmeditatione his medicamentis vsus fuerit, pro viribus, & focus defendemus ipsum. Animaduertēdo prius, quod in morbis longis tutissimum consilium fuit, pro appetitu conseruando eorum medicamentorum miscellam parare, quæ non essent nimis horrida, sed grata gustui, & quæ contradicerent morbo in pauca quantitate miscere, ita fecit in falsamento hecticorum, videlicet in alica, quæ prima fronte omnino disparata res hecticis videtur, vt patet ex lib. 10. Methodi cap. 11. vbi docet fieri exiguo porrij, aqua, aneth, sale, & oleo, hæc sunt quæ primo vestibulo horrida apparent. Sed talis ab his fit mixtura, vt necessario falsamentum delicatissimum parent. Hæc omnia medicamenta plus iusto calida sunt, sed vice falsamenti exhibentur: eodem prorsus modo, vt ptyfsana tot diebus à tertiana captis sufferri possit, immiscetur tantulum piperis, vt excedentem humiditatem

ditatem corrigat, piper enim clarè, & manifestè ventriculorum corroborat, facit penetrationem eorum cum quibus miscetur, vt amplius desiderari non possit, ex quo colligo in morbis longis potissimum senum perperam hæc decocta institui, quæ ex horridis medicamentis instituuntur, cibi enim fastidium in morbis longis malum, docente Hippocrate lib. 7. Aphor. 6. Et ita Alexâder Tralianus loco alato perperam reprehendit Hippocratem, & Galenum tum in ptyisanæ decocto cum pipere, vel cum absynthio pontico quæ medicamenta valde corroborant ventriculum, vt docet Galenus lib. 11. Methodi cap. 15. & cap. 16. & sanè valde mirandū est quam aliena sint hæc Galeni medicamenta ab vsu neotericorum.

Quæstio de Quartana febre.

VTRVM competat vomitus, & quando competat. Quod vomitus non competat, ex eo patet, quia est humor terreus, & grauis qui ad supera non inclinatur, & per consequens per superiora non potest purgari, & ita Hippocrates lib. 4. Aphor. 9. & Galenus in comment. Sed altera ex parte clarè, & manifestè omnes authores Græci nemine dempto fatentur, vomitum maximè prodesse, vt fuit Galenus lib. 1. de arte curatiua ad Glauconē, cap. de quartana, Aetius, & Paulus tum quia materias crudas in ventriculo existentes euacuent, & quia humorem euacuent in ventriculo contentum: sed nos addimus tertiam causam videlicet, quia per vomitū natura sumit maximum conatum, quo conatu facilè humor exturbatur, semper enim natura vehemēti conatu assumit vires ad expulsionem, veluti sternutamēto solet vincere vehementes morbos vterinos, vt patet per Hippocratem libro. 5.

Y Aphor.

Aphorismorum 49. & qui in auribus impedimentum habent, eodem sternutamento iuuantur, & ita quamuis humor sit grauis, cum lien sit iuxta ventriculum, in situ & per venas illivicinas impense per vomitum auxiliatur. Sed quando sit vtendum vomitu an in principio quartanæ, vel in statu apparentibus signis coctionis, vel vna die ante accessionem, vel in eadem accessione modo disputandum? quantum ad primum crediderim (vt intelligitur ex Galeno) vtendum vomitu præmissis signis coctionis, quia Galenus non vitur quouis medicamento, sed forti, quo non licet vti, nisi præmissis signis coctionis, vt patet in libro de theriaca ad Pamphilianum, vbi vitio vertit exhibitionem theriacæ in principio in quartana, solent enim qui ea in principio vtuntur excitare duplicem quartanam, & aliquando continuam, ex qua facile mors subsequi solet. Et ita Galenus cum eleboro nigro purgat, & decocto anethi, vel aqua mulsa, vel decoctione seminis raphani, & his certè non licet vbi nisi ingrauescente quartana, post multos dies, in quo vomitu exhibendo duo existimarem seruanda esse.

Primum, vt hyemis tempus præcaueamus, vt colligitur ex Hippocrate libro 4. Aphorismorum 6. tale tempus ineptum est ad hanc euacuationem, & potissimum in quartana, in qua omnia debite disposita requirit, videlicet tempus, regionem, sine quibus ægrè cedit quibusque medicamentis.

Circa tertium, an vomitu vtendum sit vel in principio accessionis, vel die ante paroxysmum, maxima lis est inter Græcos medicos. Alexander Tralianus libro 12. capit. 8. expressè sentit vomitum vtilissimum esse in quartanis, sed iubet faciendum esse tempore accessionis, vt humores crassi committentes accessionem vacuentur: inde tamen originem duxit hæc opinio, quia

quia eo tempore facilius humores rebelles, melancholici expurgantur, quia sunt commoti, & à natura excitati, & facilius ex purgabuntur, rebelles cum sint, requirunt commoueri, vt facilius possint educi quam sententiam arripuit, ex Auicenna prima, quarti. tractatu secundo, capit. sexagesimotertio. vbi docet, & de his quæ conferunt eis est vomitus in die paroxismi, & non sine causa, quia ex Hippocrate in accessionibus abstinendum ab vsu cuiusque medicamenti. Donatus Antonius in suo tractatu secundo, de febribus sentit conciliandos istos medicinæ proceres, videlicet, vt vomitus, tam in die paroxismi, quam vna die ante paroxysmum, vacuando causam ante cedentem, in die paroxismi vacuando causam coniunctam, quæ solutio ad mentem Hippocratis saluari non potest, idem esset tentandum in reliquis febribus, etiam si natura non tentet vacationem, cum tamen in omni accessione à cibo, & ab exhibitione medicamenti sit abstinendum.

Dicendum, ergo existimauerim pro conciliatione istorum Authorum, vomitum duplici medicamento posse promoueri, aut medicamento leni, emollienti, & insipido, vt est aqua tepida, vel malsa, aut de cocto anethi, vel seminis raphani, vel alio quouis medicamento, & de isto vult Alexander Tralianus, vt quouis tempore exerceatur, siue in ipsa accessione, vel ante: aliud est medicamentum vomitiuum effrene, vt eleborum nigrum, quo vtuntur priores Græci, & isto non licet vti nisi vna die ante paroxysmū, quia si in die paroxismi hoc medicamento vteremur, plus iusto febris can desceret, & forsan typum mutaret, & plurima mala subsequerentur, & ita Auicenna post illa verba à nobis insinuata dicit, quicumque vomitus ante accessionem fiat

aleuiabit febrem, quasi diceret vomitus qui fit medicamē
ro leni in die paroxismi valde confert, sed quicumq; alter
alio medicamento fortiori fiat minuet paroxysmum ven-
turum, & istam nostram solutionem clarē ostendit Tra-
lianus loco, & capite citatis.

Quæstio de alimentis medicamentosis in quartana.

N hac eadem febre etiam Alexander Tralia-
nus libr. 12. cap. 8. inuehitur in Galenum, qui
pro curatione quartanæ vtatur alimentis me-
dicamentosis calidis, & siccis, veluti pipere,
succo cirenaico cum castoreo, diatrion pepereon, quod
chospoliticon nominant, vtitur, & salsamentis calidis, &
siccis, cum tamen humor febris quartanę frigidus & siccus
fit, ad augent febrem sua siccitate, & terreum humorem
magis reddunt, & exiccant corpus, de quibus alimētis me-
dicamentosis mentionem fecit Galenus lib. 1. de arte cura-
tiua ad Glauconem, cap. proprio, vel de tremore, & rigore
capit. 7. quem ferè sequuti sunt omnes Græci postero-
res, & priores. Sed Alexander Græcorum omnium sen-
tentia omiſſa, tentet siccis alimentis non esse vtendū, quia
ea quæ humida sunt iuuant digestionem, & concoctionē,
cuius sententiæ fuit Auicena. 1. 4. tracta. 2. cap. 63. cum di-
cit, & alienetur omne frigidum, & siccum, & si aliquis di-
cat tantum Auicenam loquutum fuisse in combinatione
frigidi, & sicci, & non de calido, & sicco: paulò inferius id
animaduertit, cum inquit, & fortassis conuenientius est fri-
gidum & humidum, quamuis in altera qualitate opugne-
tur humori, quia melius est, vt contradicat febrī. Idem
Paulo superius notat cum dixit, si quartana fiat in æstate
&c. cum peritus Donatus, vt satisfaciatur huic quæſtioni
propo-

proponat pluribus modis medicamenta contrariari ægritudinibus primo per qualitates occultas: de quibus non est sermo in præsentī. Secundo per qualitates primas manifestas: & ita verè sicca non competunt. Alio modo, & tertio dicuntur esse contraria per qualitates secundas, sicuti per rarum, & densum, vt opponitur viscidum scisso, crassum tenui, & pluribus alijs modis, & hoc modo calidum, & siccum opponitur melancholico, quia cum sit crassum indiget calido, & sicco, vt attenuetur, sed quamuis ista solutio acuta sit non placet, quia & si recrementum melancholicum terreum, & crassum sit, indiget humectatione, & quod magis est plura sunt medicamenta calida, & humida quibus facili negotio fit extenuatio horum humorum, & non contradicunt causæ, licet aliquo modo aduersentur feбри, præsertim cum Auicenna expressè neque alimentum, neque medicamentum siccum, in quartana admittat.

Dicendum ergo Galenum intelligendum esse in febribus quæ prolongantur ad hyemem, in quo plura recrementa crassa, viscida procreantur, & impediunt terminationem quartanæ, vel melius possumus dicere intelligendum in quartanis auctumnalibus, quæ hyemem attingunt, in quibus diuersa methodus curandi sumitur, iuxta illud Auicennæ loco allato, cum inquit, & scias, quod quandoque incipit quartana in æstate, vel hyeme, in quibus diuersus modus habendus est curatiuus, & ita possumus dicere Galenum intelligendum esse de quartanis in temporibus frigidis subortis in quibus, propter impedimentum calfacientibus & exiccantibus vti oportet.

Alia quæstio vtrum medicamenta acetosa Quartanis competant.

Medicamenta acetosa lieni non conuenire, ex eo colligitur quia melancholicis inimicū acetum est, libr. primo simplicium capit. trigesimo primo. idem libr. tertio. de victu acutorum trigesimo nono. Sed qui quartana afficiuntur, plus iusto sunt melancholici, ergo eis non conuenit. Et probatur demonstratione, quia lien rara, & fungosa constat substantia, sed illi inimica est, substantia, & qualitas acetii, ergo in quartana laborantibus acetum exhibendum non est. Et ob id Galen. lib. vndecimo Methodi, circa finem, docet lienē laxantia desiderare, à siccis faciliè offenditur, & potissimum adstringentibus: Auicenna vero prima. quarti. tractatu secundo. capit. 63. expressè in quartana laudat syrupum acetosum, quem post medium capit. laudat ad præparandum, & ad euomendum, potissimum, si fuerit melancholica flegmatica. Sed his non obstantibus censerem huic quæstioni duplici conclusione satisfaciendum esse.

Prima conclusio, neque melancholicis, neque quartana affectis acetum confert per partem interiorem exhibitum: & probatur quia melancholia qualiscunque assimilatur aceto, ex libr. quarto Aphorismorum 10. ergo minimè competit acetum, quæ si sit liene indurato acescit in ventriculo, si vero in toto corpore redundet augebitur, ergo per partem interiorem non competit. Ex quo faciliè colligitur perperam aliquos huic quæstioni satisfacere dum existimant acetum non conferre ratione lienis, sed ratione totius corporis: quæ sententia ultra hoc quod dolosa sit (quia sic melancholicis exhiberetur acetum) repugnat Galeno libr. vndecimo Methodi capit. decimo sexto.

sexto. & libr. nono. de compositione per locos cap. secundo. vbi docet, quod lien imbecillus sit induratus, vt non possit trahere humorem melaucholicum in malacmatis, vnguentis, emplastris, acetum immiscendum. Idem vult Galenus libr. secundo. de arte curatiua. capit. de scirro. ex quibus omnibus infertur.

Secunda conclusio, quod quamuis inimicum sit acetum lieni per partes interiores, per exteriores tamen bene potest applicari lieni, vt præbeat viam reliquis medicamentis, & scirri rebellionem auferat: sed Auicennæ dicendum intelligendum, quando quartana oritur ex pituita plus iusto crassa, & viscida, vel vitrea cum melancholia, sed hoc rarum est, & ferè non factibile, quia quartana non fit sine vitio lienis.

Ultima quæstio de sanguinis missione in quartana.

MIRANDVM ergo est, & non sine occasione, qua de causa tam timorosa sanguinis missio fit in quartana, præsertim cum humor non fit omnino crudus, sed ultra sanguinem. Magis ergo timenda in pituitosis, in quibus cum pituita fomentum a sanguine suscipiat, potius extracto sanguine in costilis remanebit, cur ergo tantum timeatur ab omni classi medicorum, nullus vsquam dixit. Certè existima rem eam fuisse causam, propter crudorum copiam, qui redundant, & lienem obstruunt, qua deuicta facilius sanguinem extrahere poterimus, dum modo fiat cum illis conditionibus quas præcipit Galen. lib. 1. de arte curat. ad Glauconem cap. 11. videlicet si sanguis abundet, dignoscitur ex vrinæ colore, si dum extrahitur niger, & crassus apparuerit, aliàs fluxus sistendus & debet fieri ex latere sinistro

sinistro ex vena cubiti vel media, cui solum addit AEtius
 sinistrum hypocondrium durum, quia si dextrum debet
 fieri ex vena dextrilateris. Id autem AEtius fatetur tetrab.
 2. sermone 1. capit. 84. hæc sententia rara est, & peregrina
 quod nec ab aliquo antiquorum huius venæ sectionis li-
 centiam habeamus, nam quartana nunquam fit sine vitio
 lienis, quemadmodum tertiana non fit sine vitio ieco-
 ris, ergo ex sinistra parte phlebotomia fieri debet: quid au-
 tem voluerit sibi AEtius quando dixit fiat in quartana ve-
 næ sectio ex basilica sinistra si lienosus fuerit, aut ex dex-
 tra si in dextro fuerit affectio, nullus hucusque exposuit,
 neque videtur admittere aliquam expositionem, quia nul-
 lus quartana laborat in quo iecur cum liene non consen-
 tiat, ostendit enim color totius corporis, qui semper ieco-
 ri attestatur, & per consequens semper ex utroque latere
 deberet fieri, & quod magis est, ut plurimum ambo hy-
 pocondria intumescunt, in his qui bene non se gubernât,
 quia omentum quo tegitur caua lienis, & fundum ven-
 triculi per vniuersum epigastrium extenditur, & cum ex
 vena nutriatur quæ adlittit iuxta venam lienis facile noxa
 lienis toti communicatur, quæ aliquando in dextro, ali-
 quando in sinistro apparet: tamen solum talis infartus
 ex sinistro communicatur latere, videlicet ex liene, vn-
 de est, ut in quartana affectis tam longum, quam exten-
 sum appareat lieni vulgaribus, lien non est, sed omentum,
 ut constat ex tactus proprietate, & ipsius constitutione,
 quia facile hinc inde mouetur potissimum quando sic est
 affectum, quid ergo dicend proũ AEtio. Certè cum diffi-
 cultate eius praxis sustineri potest nisi in quartanis com-
 plicatis, veluti in duplici, & triplici quartana, vel continua
 in quibus non solum iecur compatitur, sed priuata affe-
 ctione afficitur, & in his tuto possumus ex utroque latere
 sanguinem extrahere, ut vtraque viscera prospiciamus, &
 si isto

si isto modo, non saluatur AEtius, alio modo interpretationem non admittit.

QVÆSTIO. I.

De febre Hectica.

Disputatur inter authores utrū in febre Hectica balnea sint utilia, simulq; quæ balnea, & quibus condonanda sint? Quod hecticis nō competant balnea clarè constat, ex eo, si aliquo balneo deberent uti hectici, balneo aquæ dulcis temperato, sed hoc non, ergo. Minor deducitur, in hecticis omnia disponuntur ad vnam indicationem communem, ut humectentur, & restituantur per medicamenta, & alimenta quæ valeant humectare, sed aqua in se non humectat, neq; ebibita, neque exterius applicita, docente Galeno lib. 3. de victus ratione cōment. 39. ergo deneganda his balnea sunt. Idem lib. 4. Aphor. 13. Sed secundo argumento maximè probatur, quia ex sententia Galeni lib. 10. Methodi cap. 10. hectici ab egressu balnei, frigidam ingredi debent, ne plus iusto resoluantur, aut languescant, sed his admodum frigida nocet, ergo neque vna, neque altera balneatio conuenit, quod frigida noceat ipse docet libr. 3. de victus ratione 49. & idem confirmat in textu 54. in quo locò tota difficultas rei consurgit, an à balneo aquæ tepidæ hectici ingredi debeant balneum aquæ frigidæ. Pro cuius quæstionis difficultate notandum est ex Galeno lib. 3. de sanita. tuenda cap. 4. balnea arte parata si sint ex aqua potabili, & frigida, sanis utilia, si vero calida ægrotis conducunt, quæ si fuerint temperata humectant, si vero plus iusto calida calfaciunt, & parum humectant, quare pro hecticis tepida sunt administranda, quæ varijs modis, vel cum diuersis

medicamentis à nostris medicis præparari solent, Galen^{us} tamen ex aqua dulci solum parat, Mesues vero ex lacte, vel cum extremis animalium, quod laudant omnes neoterici, licet solum pro patitijs, & generosis conueniat. Restat iam ad argumenta satisfacere, pro primo argumento quod aqua non humectat dices verum esse non humectare solidas partes, quia non nutrit, quia substantifice non humectat, propter vltimum argumentum, in quo sibi Galenus contradicit, & plus iusto audaciter dicunt quidam neoterici in interpretatione Galeni lib. 10. Metho. cap. 10. Galenum sibi contradicere, & inconstantem, sed cum hi scribendo parum habeant experientix, & non intelligant in quo tempore morbi Galenus loquutus fuerit, sine aliqua præmeditatione aduersus Galenum irruunt, increpando vsum balneationis frigidæ & domos balnei diuersas, & alia plurima quæ Galenus adinuenit, pro miro vfu balnei. In qua difficultate existimarem faciendū esse ingressum balnei aquæ frigidæ, cum conditionibus Auicennæ. 1. est nostra videlicet circa principium hecticæ, reliquæ vero annotat Auicenna. 1. 4. tract. 2. capit. 6. dum inquit, si possibile est, vt submergatur post aquam calidā, in aquam frigidā subito absque gradatione est, magis vtile vltimum ex parte curæ, & magis fortè ex parte timoris, per illa verba, sine gradatione, exponerem breuem moram in balneo aquæ frigidæ contrahendam, cum sit fortè medicamentū timetur, sed iuuat, quia subito attēperat.

Secundā conditionē insinuat Auicenna, paulò inferius, cū inquit aquā balnei non ita debere esse intense frigidā, secūdi balnei, sed qualis apparet tēpere æstatis, ita interpretatur Doctissimus Acosta, in prima & secundā interpretatione Venetiæ. ¶ Tertiā conditionē insinuat Auicenna, vt sit virtus fortis, quæ cōditio erat fere eadem cū prima, quia in principio hectici habet virtutē magis constantē, & vim

contrariorū possunt magis sufferre, nihil enim magis exoluit virtutē, quā maxima contrariorū intemperies, vt insinuat Galen. lib. 1. Aphor. 4. sed cū omnes practici magis timorofum iudicāt secundū ingressum balnei, vnū ex duobus eligūt, vel ab egressu balnei aquæ tepidæ panno madefacto in aqua frigida cito transacto per pectus, vel totū corpus oleo, ex refrigerantibus inunctū, vel oleo communi, quia sic cito corporis impeditur, resolutio fieri, quam viam insinuauit Galen. lib. 7. Metho. cap. 6. in med.

QVÆSTIO. II.

De febre pulicari, vel punctulari
Epidimica.

QVÆSTIO à nobis, & satis controuersa excitanda erit, vtrū in hac febre punctulari liceat sanguinē mittere apparentibus maculis, vel punctulis post septimum diem, etiā si ratione febris, prægressis diebus sanguis extractus fuerit? Ferè omnes neoterici existimāt apparentibus, non esse secandā venam: primo quia tunc temporis natura criticat, & per quauis euacuationem natura solet distrahi, iuxta Hipp. lib. 1. Aphor. 20. quæ deiudicantur, & deiudicanda sunt, non mouere, &c. ergo apparentibus non licet sanguinem mittere, nec aliquā vacuationem promouere. Secundo probant, nā in omnibus vacuationibus oportet insequi motū naturæ, sed facta sanguinis missione trahitur materia venefica ad intima & præpedit motus naturæ. Probatur cōsecutio, in exēplo variolarū. nā ipsis apparentibus timorofum est sanguinē mittere, vt testatur Auic. 1. 4. tract. 4. c. 10. ergo eodē modo apparētibus maculis pulicariibus nō licet sanguinē extrahere, ac proinde propter istas rationes & multas alias tenent neoterici non esse

extrahendū sanguinem, apparentibus maculis prædictis. His tamen non obstantibus Donatus ab Altomari cap. de febre pestilenti existimat, nos posse sanguinem extrahere apparentibus his maculis, quocunque tempore appareāt, dum virtus constet, cuius rationes sic se habent. Prima ratio eius est, quia vel hæc vacuatio symptomatice est, vel non, vel critica, si critica iuuanda cucurbitulis, si symptomatice compescenda, vt iubet Galen. lib. 4. Aphor. 2. sed sic est quod febris ista apparentibus maculis inualefcit, & ingrauescit, augeturque febris, ergo potius compescenda, & causam in venis cōtentam per sectionem vasorum maiorum deponere, ergo in his licebit tuto sanguinem extrahere. Secundo argumento non nimis forti probat, quia ex Hippoc. loco alleg. oportet imitari naturam in ijs, quæ rectè operantur, sed hac vacuatione non discernit febrem, ergo alia vacuatio plenior eligenda est, qua morbo possimus satisfacere, scilicet per venæ sectionem. Restat iam quando rationibus Donati egimus, nostris gradum faciamus. Prima ratio est morbus, ceu febris pulicaris inualefcit post septimū diem, vt expressè constat, aliquando ex tertiana duplici, aliquñ ex febre cōtinua remissa, originem ducit, itaque clara est de generatio febris remissæ, in febrem cōtinentem, ergo tanquam nouus morbus, nouum remedium postulat, sed febribus continentibus nullum præstantius auxilium debetur, quam sanguinis missio ex lib. 11. Metho. citato, sæpè & libr. 1. Aphor. 24. ergo apparentibus maculis si vires cōstent sanguis extrahendus erit. Secūda ratio nostra talis est in quavis febre cōtinenti quouis tempore sanguis extrahendus est, si vires constent, ergo octaua die nona & decima possumus sanguinem extrahere, hanc consecutionem probabat Galen. lib. 9. Metho. cap. 4. post med. cum inquit optimum factu est, id quod nos in re facere vidisti attentum non numero dierum, sed virium

virium robori ad sanguinem mittendum, vt aliquando si virium robur seruatum sit, non solū septimo die, sed octauo & nono sanguinem extrahimus. Et hoc est, quod timebant nostri neoterici, quod apparentibus maculis iam virtus dissoluta, & imbecilla sit, quod si sic nō se habet, certē timenda sanguinis missio non est, sed exercenda, vt voluit significare Galen. lib. de sanguinis missione cap. 2. qua facta vacuatione, iam cucurbitulis vt poterimus, vt malitiā partim humoris ad extima auocemus: certum est, quod nouo morbo accidente, potissimum febre continenti, nō licet vt cucurbitulis, ante totius corporis plenam vacuationem, vt lib. de cucurbitulis, &c. docet Galenus & Paulus lib. 4. cap. 26. Restat vt rationibus satisfaciamus aduersariorum, quibus non satisfacit Donatus Ant. Abaltomari.

Ad primum argumentum dicimus diuersam esse rationem in febre ista & variolis, nam apparitio morbillorum, & variolarum, solet in totum criticare, & terminare morbum, at per apparitionem pinctularum, potius inualefcit febris, vt superius diximus. Præterea febris puncticularis non continetur sub morbo pestifero, licet sub morbo maligno, & per sanguinis missionem non fit retrocessus, imo attemperatur natura, & calor febrilis diminuitur. Et ita secundo argumento possumus dicere, tantum debere imitari naturam rectē operantem ex libr. 1. Aphor. 2. 1. Non tamen in his, quæ diminutē operatur tenetur illam imitari.

QVÆSTIO. III.

De febre pestilenti, circa alimentorum exhibitionem.

Disputabitur ergo in hac febre pro præseruatione, an carnes terrestrium sint magis ex vsu. pro præseruatione

tionem pestis, quam volatilium. Sunt in hoc Arabum fati-
 controuersæ opinioniones. Isaac in lib. de diætis vniuersali-
 bus expressè sentit magis conuenire carnes gressibilem,
 quia vires magis firmiores reddunt, ergo magis condu-
 cent ad resistendum feбри pestilenti: probat ex prædomi-
 nio elementorũ, & certa cõmensuratione, quæ in intelli-
 gibilis videtur, sed nos rationibus medicis, ita agere possi-
 mus. Prima ratio est, id magis à peste præseruare videtur,
 quod nobis magis assuescit, & magis eo vti consueuimus,
 sed magis ex vsu nobis sunt carnes terrestrium, quam vo-
 latilium, pro præseruatione pestis magis conueniunt ani-
 malia terrestria, quam volatilia, maior nota est, ex Hippo-
 lib. de assuetudinibus, melius multò ex Hipp. lib. 2. Aphor.
 50. & ex Galeno passim potissimum lib. 9. Metho. cap. 15.
 & melius lib. 7. Meth. cap. 6. ad finem. cum inquit consue-
 tudo maximè confert ad inueniendam victus rationem,
 siue in sanis, siue in ægris. Secundo probatur, quia vt pluri-
 mum pestis trahit originem ab humorum calidorum in-
 cendio, sed alimentũ volatilium calidius est, ergo qui his
 alimentis vtuntur facilius à pestilenti febre corripientur:
 deliciores, & qui delitioribus edulij vtuntur inter mor-
 tales facilius corripitur, hinc esse videtur, quàm fosores, meso-
 res baiulatores, qui alimentis difficilioribus cõcoctũ vtun-
 tur, à peste sint magis securi. Et hic non pigebit aliam de-
 monstrationem annotare: nam inter animalia, quæ citius
 parant fugam tempore pestis sunt aues, ergo quia ab eâ fa-
 cilius apprehenduntur. At Auerrous lib. 5. collectaneorũ.
 cap. 32. & melius in tertia sect. cap. 15. vbi pro peste laudat
 carnes volatiliũ. Idem Rasius cap. de febr. pestilēt. in suis
 diuisionibus, & probatur isto primo argumento, in pesti-
 lenti cõstitutione inter omnia maximè læditur spiritus vi-
 talis: sed talis maximè firmatur carne auiũ volatiliũ, ergo
 potius carne auiũ est vtendũ, & hãc sententiã tueri, & de-
 fendere

fendere non grauabor potissimū cum Auicen. 1. 4. tract. 4. cap. 5. dicat, corpora, quæ minus parata pesti sunt: corpora ea habentur, quæ minus carent humiditatibus, & superfluitatibus, quas aues in volando consumunt: vnde est, vt cito vires reficiant. Ad argumenta alterius opinionis accedendo dicendū. Primo argumento, quod quāuis consuetudo plurimū valeat ad cibandū, debet esse in præseruatione, & curatione, quæ præbet indulcias, secus se habet in morbis extremis, qui ita regula cōmuni gubernari non possunt, & astringi: est enim in his morbis coacta præseruatio, & curatio. Secūdo argumēto respōdetur cū Auerr. semper tempore pestis alimentis vtendū cum præseruatiuis, & præpeditibus malā, & veneficā qualitatem, vt cum aceto omphatio, succo malorū granatorū, quibus in omnibus alimentis moderatē vti debent, nec crapula, nec ciborū multitudine vti debent, qui velint præseruari, talis citius à peste suffocabūtur, cōtra imperitos, vt testatur Auic. loco allato, & ita pullis gallinaceis possumus vti, carne caponū, fasianorū, perdicibus, laudāt aliqui carnē suilā, quia eā semp cōmendauit Gal. & li. 7. meth. & lib. 3. de alim. facult. sed cū crassū sit nutrimentū existimarē nō cōuenire nisi ijs, qui ea vti consueuerūt: oportet, ergo vt liberū sit corpus ab omni immunditia, vt liberè possit p̄ sudorē, & faciliè corpus vacuari, & certē quāuis à Galenō sæpè p̄ alimentū elegātissimo cōmendetur vsus pisciū saxatiliū, vt lib. 3. de alim. facult. c. 30. sanè in hoc casu hūc vsū nō approbarē nisi ad sit maxima indigentia, penuriaq; alimentorū, iuxta parigmia antiquū. Quis melior piscis de corpore dicitur phlegma, sic est apostema melior dominus: ex quibus omnibus colligitur in collatione illa, quā practici faciūt, de electione auium domesticorum & montanarum, quæ sint electiores rusticæ, & domesticæ. Tandem ex sententia Auicen. loco. & Auerr. libr. 5. collig. cap. 31. colligitur aues montanas plurimum

excedere, quia plurimum humiditatis consumunt in volando: à qua in ista constitutione plurimum fugere opus: sed inter montana illa eliguntur optimi alimenti à Galeno lib. 3. de alimentorum facult. videlicet perdix, turtur, fasianus, sterna, columbus, pullus. Si tamen horum nō adfit copia, reliquos possumus vti domesticis, vt gallina, capone, vitanda omnino sunt, volatilia, quæ circa aquas degūt, perniciosissima sunt, & malum præbent alimentum, ita tenet Auer. loco allato. sed qui nec auibus montanis, nec domesticis vti possunt, ex quadrupedibus, quæ sint eligenda, an arietina, vel porcina, vel hœdina? grauis controuersia est inter medicos, Galen. libr. 3. de aliment. facult. cap. 1. & 7. Metho. cap. 6. laudat carnem suilam, quæ annum non excedit: Auer. tamen laudat carnem erietinam, & meritò sanè, quia & suauior, & ab omnibus magis consueta, quæ consuetudo maioris momenti est, sed dissidium horum alimentorum forsàn accidit ex varietate regionum. Caro arietina Hispanorum, Italicam, & pergamenam excellit, quam Isaac in dictis vniuersalibus impense laudauit, quã carnem veri afsimulat. Quod si aliquis insurgat, & quærat, an sit præferenda caro macerata, recenter mactatæ, quia caro diu reposita facilius concoquitur. Respondetur ea vtendum non à multò tempore mactata, sed hodie occisa, crastina die comessa. Ita docet Rabi Moses, nam quauis reposita gustui gratior, initium putredinis habet: tum quia molior, tum etiam quia ex aere inquinato facilè contagium suscipit. De ouis certè nihil est, quod in controuersiam afferamus, præsertim cum maximi efficacissimi nutrimenti sint. Nec est quod medici conferant cum lacte, quia in ista constitutione non est laudandum pro alimento, nisi emulcto, & ab vbere accepto, facilè enim putrescit, vt colligitur ex Galeno lib. 7. Metho. cap. 6. De leguminibus quibus sit vtendum, saltem eis diebus, quibus à carni-

bus abstinemus, omnes practici commendant lentes vix coctas cum aceto, quia præseruant à putredine & siccum alimentum præstant, laudat vsum lentium Auicen. 1.4. tract.4. cap. de curatione variolarum, sed certè suspectæ videntur, quia lentes prauum generant succum, teste Galen. lib.1. de alimentorum facult. cap. 18. & lib. 1. de arte curatiua ad Glauc. cap. 11. de Elephancia si vbi docet prauos, & melancholicos generare succos, sed in constitutione pestilenti grauis error committitur si his vtamur alimentis, quia maligniorem speciem pestis efficiunt, ergo in constitutione pestilenti non conueniunt. Ad sunt ergo plurima alia legumina, vt scabiosa, borrago, acetosa, ramnus, asparagus, quibus coctis cum carnibus, vel aceto egregiã præstant præseruationẽ, de alijs vero vtrũ pro præseruatione pestis conueniant, grauissima difficultas est Auicen. duobus in locis videlicet in secundo canonis cap. proprio, & Fen.6.4. capit. de morfu viperarum docet vnicum præsidium esse vti multitudine alliorum, Galenus etiam plurimis in locis vocat theriacas rusticorum potissimũ lib. 12. Metho. cap.8. Abensoar tamen maximus practicus, propter eandem rationem, quam superius assignauimus censet non esse ad vsum pro præseruatione pestis, quia generat humores adustos, quam sententiam tuetur Carthaginensis in lib. de febribus pestilentibus, solum ea ratione commotus, quia Abençoar fuit Hispanus, & habuit experientiam horum leguminum, sed pacetantorũ virorum melius possumus dicere cum Galeno lib.2. de facult. naturalibus cap. vltimo. vbi alia damnat cruda, sed cocta excelsit, quia deponunt facultatem acrem & mordacem & facultas digerendi augetur, & veluti medicamentum celebre ab omnibus laudatur quare tempore pestis potissimũ agricolis, & his, qui eis vti consueuerunt si assa, vel cocta mandantur, celebratissimum præseruatorium erit pesti-

lentia, & hætenus de alimentis in pestilenti constitutione conuenientibus: de quibus omnibus legant curiosi Carthaginensem de febris pestilenti rubrica 4. capit. 8. cum sequentibus.

QVÆSTIO IIII.

De exhibitione theriacæ gratia præseruationis.

Disputant aliqui, an sanis hominibus theriaca competat, id est gratia præseruationis, ne à morbis pestiferis capiantur, & infectione corripiantur. Et quod hominibus sanis conueniat, clarè cõstat, quia cor corroborat, quæ facultate præualet, & munit cor ne offendatur à quouis veneno: quam sententiam cõfirmat Auic. lib. de virib. cordis, & Galen. lib. de theriaca ad Pisonem. ca. 6. docet maximè prodesse theriacam in tempore pestilentia, quia securum hominem reddit à peste: & probatur, quia theriaca sua facultate, qua donatur alexiteria (quæ est à proprietate) absolute agit aduersus venenũ, ergo præseruabit à veneno, & libr. 1. de antidotis cap. 1. circa fin. dicit Antonium scimus, qui vt tutum à veneno se feruaret, singulis diebus tantum theriacæ assumebat, quãtum magnitudo fabæ AEgyptiæ erat. At Auerr. lib. suo de theriaca expresse negat theriacã hominibus sanis cõuenire, dum dicit medicinæ quæ à veneno liberant, sanis corporibus veneficæ sunt, & probat isto argumento, nam si liberant à veneno si venenum nõ inueniunt, corpus destruunt, & ipsa venenum imprimunt, & cõfirmatur exemplo medicamentorum purgantium: nam sicuti exhibitis, ægris, causam ægritudinis auferunt, eadem ratione si sanis exhibeantur, corpora sana destruunt, ex Hipp. lib. 4. Aphor. 16. & ita Auerr. lib. 5. collig. tenet be

saartica medicamenta sanis corporibus non conuenire, &

consulit summa commendatione, vt magnates si sani sunt
 isto medicamento nō vtantur, quia in grauissima pericu-
 la incidunt. Et affirmat se vidisse plurima mala cōtigisse ex
 vsu horū medicamentorū. Sed histamen non obstātibus
 verissima Galeni sententia est, ad præseruationē nos posse
 vti theriaca, vt locis cit. probat Galen. Vt vero argumen-
 tis Auer. satisfaciamus, aduerte, aliud esse medicamentum
 theriacæ ante fermentationem, aliud post fermentationē:
 ante fermentationem veneni particeps est, postea venenū
 non est, quia vnica resultat virtus, quæ aduersus venenum
 agit in ea, vt probat Galen. lib. 1. de antidotis, cap. 1. & mul-
 tō melius lib. de theriaca ad Pisonem cap. 10. in med. vbi
 docet Galenus carnē viperinā venenum esse, sed si ampu-
 tetur eis caput, & cauda, veneni vim amittere, ita ingredi-
 tur cōpositionem theriacæ, vt cū alijs medicamentis per-
 mixta potius aduersus venenū agat, quam venenosum me-
 dicamentum sit, & ita negamus quod absolutē venenū sit,
 sed alexitericum, quod est medium inter venenū, & tem-
 peratum ex quibus colligitur, quod facilē aberret Cartha-
 ginensis, qui in suo lib. de febribus pestilentialibus fol. 19.
 insinuat solum theriacā exhibendam esse in lapsis corpori-
 bus nō in optimè sanis, & temperatis incōsuetis, nam nisi
 tempore pestis aliquis assuevit theriacæ, imo quātō fuerit
 temperatior facilius à peste capitur, vt patet in iuuenibus
 & pueris, qui cū meliori & magis medio temperamento
 gaudeāt, frequētius ab in mani belua tentantur: vnū tamē
 est cōcedendū, quod in pauca quātitate est assumenda, nō
 quia venefica sit, sed quia plurimarū dotū sit cōpos, & in
 vsitatū medicamētū certē nocebit, & in hoc sibi ipsi Auer.
 aduersatur, qui cōcedit de theriaca habere vim cōfortādi
 cor & esse venenū: q̄ repugnat, nō solū iudicio, sed sensi-
 bus, corroborari cor, & venenū esse. An vero eodē medica-
 mēto capis à peste liceat vti res dubia est, quia medicamē-

tum plus iusto calidum est, & febrem adaugebit, quò argumento non obstante existimarem melius multò conuenire captis à peste, quàm sanis, quia theriaca firmat cor & corporis temperaturam immutat, & venenum vincit, vt multis rationibus probat Galen. lib. de theriaca ad pisonem cap. 16. sed non possum non mirari nonnullos, qui audeant in febribus pestilentibus foris imponere theriacam tum iuxta cor, tum iuxta inguina nulla indicatione commoti, non distinguentes an habeat vim trahendi venenū, vel repellendi, huiusmodi virtus potius prodest venenum depellendo, quia cum opiatum medicamentū sit ex multis quibus componitur venenum trudit, vt refert Auicen. 6.4. quod si dicat carnem viperinam impositā prodesse, res distincta est à theriaca, qua de causa nec in epythematibus, nec in emplastris imponendā censerem, quia in apostematibus repercutit venenum in Epythematibus magis ad intima colligit, & certè in his tanquam à generosis remedijs cauendum in experiētijs non vsitatis.

QVÆSTIO III.

Vtrūm competat phlebotomia in
hac febre.

ALIIQVI existimant in hac febre non competere phlebotomiam, sed præmissa leui pharmacia potissimum quando accidit cum antrace, vel carbunculo, ita sentit Auicen. 4.4. cum inquit, euacuatio quæ est cū pharmacia, quæ educit humorem, vel phlebotomia prout fuerit humor, idem docet Auer. lib. 7. collig. cap. 3. & confirmant primo aliquando redundat bilis pura adusta, quæ causat hunc morbum, ergo prius euacuari debet, iuxta illud etiam Auicen. caue ne ægrum perducas ad vnam duarum

rum rerum ad colericorum ebolitionem, & ad frigidorum cruditatem : sed hac sententia non obstanti tenendū in hac febre siue cum carbunculo, siue sine illo, ex quocunque humore proueniat, à sanguinis missione inchoandum quam conclusionem, primo probo autoritate Galeni lib. 1. Metho. cap. 15, cum inquit saluberrimum autem est, vt prædiximus nō in continuis modo sanguinem mittere &c. itaque in continuis absolutè sanguinem mittit, in quibus non est dubitandum, est enim febris pestilens continens febris : præterea, quia statim in hac febre sanguis mitti debeat, quia quantumuis à maligna putredine ortum ducat, semper si continetur intra vasa per venæ sectionem melius curatur, quam per medicamenti purgantis exhibitionem, ergo in ea à sanguinis missione inchoandum, tandem deducitur isto argumento fortissimo ex Galeno & Hippoc. lib. 4. de victu acut. text. 21. illo obfesa inflammatione, &c. docet ibi quod vbi æqualis necessitas sit sanguinis missionis, & purgationis, vt in herpette, carbunculo interiori à sanguinis missione inchoandum esse, ergo in hac febre continenti cum vtraque vacuatio sit necessaria à sanguinis missione inchoandum est, nec refert si quis dicat, quod ferè oēs neoterici sentiunt in hac adesse virium langorem, & plus iusto imbecilliores reddi, nihil obstat, nam vbi talis contradictio apparet, vt ex vna parte virtus, ex altera magnitudo morbi, cum vtriusque pugnantium curatione per Epicrasim, vt refert Galenus lib. 9. Metho. capit. 1. partim vacuando, partim virtutem reficiendo, & ita sentit AEtius tetrab. 2. ferm. 1, cap. 95. nec aduersus nos facit declamatio Valeriolæ, qui dicit, tot annorum experientijs constare, in pestilenti constitutione, quibus omnibus sanguis detractus fuit morte fuerunt oppressi, potuit contingere duabus de causis, vel quia statim à principio sanguis detractus nō fuit. Secunda causa, quod

elapsæ fuerūt vires, & in his quibus à principio omiſſa fuit talis euacuatio accelerat mortem, vt egregiè deducit Sauerola, in suo tract. de febre pestilenti capit. proprio, & in his, in quibus dimissa fuit multis cycurbitulis vti est necesse vt omnes antiqui tam Græci, quam Arabes affirmât, vt foras venenum auocetur cum scarificatione, vel sine illa, vt dispositio corporis exoptulauerit, quæ vero vena in hoc morbo secanda est, an basilica, vel cephalica, vel maleoli, vel tali? diuersi authores diuersa sentiunt, sed breuitatis causa, quæ commēdatur scribentibus, potissimum in his casibus, in quibus citò & tutò & sine dolore, procedere oportet, iuxta mentem Galeni lib. 14. Meth. c. vltimo existimarem si tumor pestilens existat sub axillis, ex basilica faciendam phlebotomiam, si retrò aures ex cōmuni, si in inguine ex crure opposito, quæ sententia Galeni est multis locis potissimum lib. de sanguinis missione cap. 16. lib. 13. Metho. c. 5. & sepè aliàs. in qua euacuatione iterum moneo, vt fiat in principio, & in pauca quantitate, & viribus ferè integris.

QVÆSTIO VI.

De sudoris prouocatione.

QVESTIO erit, in febre pestilenti, vtrū liceat sudorem prouocare, est enim tam cōmune remedium hodie in febribus pestiferis, vt nullum hodierna die remedium magis ad manus habeāt medici. Sed an prouocatio sudoris, cum ratione conueniat, videndū est: nam nō videtur conuenire, & quod cum ratione non conueniat probatur, quia per sudorem tantum subtile, & nō crassum recrementū repurgatur, & per consequens talis vacuatio huic morbo non pōt satisfacere. Secūdò probatur, quia in isto

morbo

morbo nullus grauisimorū authorum meminit talis euacuationis, nec Galenus, nec Paulus, nec Abenzoar, nec alij viri peritissimi, ergo non videtur cōuenire. Et quāuis argumentū ab autoritate negatiua fit flocci pendendū, in tāto morbo vbi oēs exquisitū remediū pcurarūt, certū est non esse tradendū obliuioni. Tertiò p̄batur, quia inter oēs euacuationes, quas in egris cōmēdamus, illa minoris momenti est, quæ fit per sudorē, vt inter oēs vacuationes vltimū locū teneat, docet Auic. 2. 4. tract. 1. c. 1. & c. 6. 4. & adeò infirmā iudicat istam vacuationē, vt dicat inferiorem esse in iudicio craticationis quā, ea quæ fit per exiturā, vt ipse docet c. 68. loci cit. quid ergo in hac difficultate breuissima sit dicendum, certē res dubia est: quidā meritisimus Carthaginensis existimat maximē conuenire sudorem, quia cōstat ab experientia communi, sed nos ratione probamus, quia sudor euacuatio vniuersalis, ergo si habeat omnes conditiones bonæ crisis proficua erit, sed respondet Auicenam fuisse Africanum, & non Hispanum. In Hispania est conuenientissima sudoris vacuatio, sed hæc responsio non placet, quia etiam si Hispani alimentis vtamur delicatissimis, tantū indulgetur voracitati, vt crassitudinem alimentorum Africanorum superet: melius est, vt respondeamus cum Auicena eodem loco cap. 25. Auicena sententiam limitandam esse in morbis acutis cum apostematibus malignis, in quibus legitima, & maximē conueniens est euacuatio, quæ fit per sudorem, vt ipse docet cap. 25. citato. à quo desumpsit Cornelius Celsus libr. tertio. cap. septimo. vbi docet auxilia duo subuenire pestilentiato, frigida exhibitio vsque ad saturitatem, & vomitio, quo facto cooperiendus, vt sudor emanet à toto corpore. Idem colliges ex Auicenna quarta, quarti. capit. de carbunculo, ac perinde maximē conueniens est euacuatio per sudorem facta, quibus medicamentis breuissimē audies si legas peri-

peritissimum Carthaginensem, qui lib. 1. de febre pestilenti tract. 5. cap. 6. in rubrica. 1. elegantissimas saluæ compositiones habet, pro vere, hyeme, æstate, quem authorê volui adducere, quia ex penitissimis locis, & absconditis tradit huiusmodi compositiones, & grauisimi authores de hac re paucam mentionem fecerunt.

QVÆSTIO Vltima.

De purgatione.

VTRVM competat purgatio in hac febre non minor difficultas est, in qua grauisimi authores fuerunt controuerfi, & in ea duo erunt articuli, primus erit an in pestilenti febre competat pharmacum deiectoriũ. Secundus articulus erit, an fortè vel debile medicamentum conueniat, circa primum articulum breuis erit sermo si dicamus manifestè competere medicamentum purgans, vt corpus à superfluitatibus emundetur, docet Galenus libro primo de differentia februm. 4. & melius libro secundo de natura humana, textu 10. Paulus libro secundo, capit. trigesimo sexto. in quo articulo oportet semper cum consilio Galeni 6. de sanita. tuend. capit. quarto. procedere inspecta ægrotantis temperie, & consuetudine, vt in assuetis & optimè temperatis à electiũ medicamento cuiuscunque conditionis sit fugiamus, etiam considerandum: secundo quod Manardus libro decimotertio. Epistola tertia. monet, vt si possibile statim initio medicamentum purgans exhibeamus, ne venenum plus iusto interiora peruadat, quæ duæ obseruationes maximè aduertendæ sunt, in vtroque articulo. Circa secundum articulum grauis disceptatio est, plurimi sunt, qui existimant pharmacum fortè conuenire, & probant duabus rationibus.

bus. Prima ratio est, quia extremis morbis extrema remedia sunt applicanda, & forti tanto morbo medicina fortis exhiberi debet. Secunda ratio in hac febre maximè cauenda est irritatio, commotio, exagitatioque ne humores exagitati, & non trusi, cor, & partes principes magis offendant, sed medicamento debili magis humores irritantur, ergo à medicamento leui fugiendum. Cuius sententiæ fuit Abenzoar tertio Teesi, capit. quarto. tractatu tertio. quo instituit pharmaca horribilia. Idem Auerrous libro septimo, colliget capit. trigesimo primo. quam sententiam secutus fuit Gentilis in consilio de peste, qui irridet medicos, qui debilibus medicamentis vtuntur, nam in hac febre conuenit, quam iustissimè humores à corpore truantur. Quam sententiam multi ex posterioribus secuti sunt. Sed hac opinione non obstante sentirem meliorem sententiam esse eorum, qui dicunt debilioribus, & clementioribus medicamentis faciendam esse vacationem, cuius sententiæ fuit Nicolaus & Dynus de Florentia, tertia, quarti. supra Auicenna. Et primo probant autoritate Auicennæ capit. citato. de pestis curatione, vbi docet summam curationis esse exsiccationem, quo in loco per exsiccationem intelligit leuem purgationem: iuxta illud prima quarti, tractatu secundo, capit. septimo. vbi dixit postquam exercueris canones prædictos secundum sententiam exsiccationis, & minorationis, &c. quibus suppositis his rationibus breuissimis probatur. Primo, quia pharmacum fortè venenum ad partes interiores trahit. Secundo, quia si forsan non purget, necessariò in veneni naturam conuertetur, & quamuis purget, venenum auget, quod non contigit clementiori medicamento. Tertio, quia per huiusmodi medicamenta timetur excessiuum ventris profluuium, quod in febre pestilenti valde timorofum est: ra-

TERTIUS TRA- CTATUS DE CHI- RURGIA.

LACVIT etiam querimoniã non nullã de Chirurgia asferre, quòd existimarem, etiam perfectum medicum de his non debere esse ignarum, iuxta Cornelium Celsum libr. 7. de qua parte, tam dignum se iudicauit Hippoc. vt fatetur Galen. lib. 6. Metho. vltim. propria manu illam exercuisse. Sed quid dico de Chirurgiã opere, quæ ad vulnera, & ad vlcera pertinet, Algebræ artem professus est, quam nec hodie Medici inspicere volunt, propter quod hodie quam plurimi errores insolubiles contingunt, sæpè vidi viros Medicos peritissimos in conspectu impostorum nihil plus plebe intelligere, tacendo, nec de luxationis forma loqui, siue bene, siue malè, restitutio fiat non curant, & quòd magis est, nulla facta dislocatione, coguntur, cum in peritis assentire, non solum propter ignorantiam Anatomicæ partis, sed propter imperitiam librorum Hippocr. qui de hac arte tractarunt. Adeo vt aperitis Medicis, nec vlla linea notata intelligatur. Vnde increbuit vsus vt non commendetur hoc opus ipsis Chirurgis, sed Lyppis, tonsoribus, textoribus, qui olim Tefalum in sequeban-
tur.

QVÆSTIO I.

De vulneribus capitis.

PRIMA (Deo duce) erit quæstio, vtrum in vulneribus capitis competat futura? quam quæstionem à me à pueritia adeò obseruauì, vt edoctus à Chirurgo peritissimo Solefio, qui plurimos in hac arte creauit discipulos: præfide, assistenteque peritissimo meo professore Alderetio Doctore. Cuius anima requiescat in pace, in celebratissimo gymnasio Salmanticensi, defendi, pro alijs & focijs. In qua quæstione duo sunt examinanda. Primum vtrum sint suenda, sine vulnere cranei, secundum est, an etiam ciso craneo non vltra diaploidi, id est vltra secundam tabulam, liceat suere vulnus? certè circa primum articulum non est dubium nisi quòd sit suendum vulnus, etiam si non desint, qui timeant scissione per cranei, quo ciso plurima inconuenientia sequuntur, quæ exigui momenti sunt, si conferantur, cum noxa aeris exterioris à quo valde craneum distemperatur. Ex quo plura mala accedere solent, vt erisipelas cranei liuores. Proinde ad secundum articulum accedendo. An cum cranei fractura liceat suere dummodo secundam tabulam, non transcendat, videndum est: quam quæstionem præter Anselmum Guidonem proprijs capitibus, disputauit. Alcaçarensis noster, qui pro firmo tenet, in casu proposito, vulnera capitis suenda esse, etiam si lamina cranei cisa sit, quam opinionem probat, primo autoritate Hippoc. lib. de vulneribus capitis, & Galen. lib. 6. Metho. cap. vltimo. & lib. 2. de composi. per locos cap. 3. & ex Paulo lib. 6. c. 9. quam futuram ita docet molendam esse emisario facto in parte inferiori, quâuis operatione manuali, in parte sana fiat, à qua regula excipitur primus casus, si vulnus fiat cum cõtusione, per locum Hippoc. lib. de vulneribus capitis, quia

in omni

in omni contusione, fieri saniem oportet, & sanies per cranei futuram euitatur & impeditur facile. Secundus casus est si os cranei non facile dimoueat, quia si indiget rasura, quamuis emissarium, fiat semper inter os & os pus detinebitur, quo detento necessario, non solum indiget emissario, sed pateat vulnus est necesse, & in hoc parcat peritissimus prædictus Alcaçarensis vir, qui oppositum huius substinuit: non videns, quod non licet futuram facere, ubi rimula remanet, nam quãuis sit superficialis, facili negotio pus ibi contentum è directo non inueniens exitum, inferiora corrumpit, à quo si plurima chirurgie accipi potius cum antiquo Solisio consentio, qui nunquam talia vulnera conseruit. At si portio crani leuiter extrahatur, vt ipsum craneum læue à vulnere relinquatur, ita vt ense factum sit, quod debebat fieri instrumento rasorio, vel trepano. Et hanc obseruationem obsecro, vt habeant omnes chirurgi in qua non aberrabunt. Tertius casus est, si non sit in summo capite, in quo si non sit vulnus magnum vel extensum non est suendum. Quartus casus est si sit in futuris & prora capitis vel in capitis parte alta: qui casus notandus est nisi magnum fuerit vulnus in quo ne fiat maxima spirituum resolutio, oportet: vt secundum partem suatur iuxta validum chirurgi consilium: vt docet Auicena. 5. 4. cap. proprio de fractura carnei. Aliter vero neuiquam suendum vulnus futuræ & in prora capitis existens. Quintus casus est, si sit in temporibus (in his partibus periculosissimum vulnus est, vt docet Galenus. ex mente Hippoc. libr. 11. de vsu part. cap. 3.) propter quinque pro pagines neruorum quas suscipit ex septem pro paginibus neruorum, de quibus libr. 9. de vsu part. capit. 13. & sepe alias, in quo vulnere conantur, aliqui formare futuram, solum quando vulnus per medium tendit, vel ab aure ad frontem: & non quando secundum longitudinem tendit, videlicet, quando à maxilla ad

superas peruadit, cuius discriminis causam non intelligo, nisi dicat ratione fibrarum musculorum, quia per futuram secundum latitudinem melius apprehenduntur, & colliguntur, vt motus restituatur: sed hæc euasio est, potiusquã responsio, quia magis exilimandũ est periculum ex parte neruorum, quòd ita vrget in vno, sicuti in altero casu: præterea etiam si per superiorem partem scindantur, motus musculorum non deperditur, etiam si non fiat futura, quia aligantur vsque ad vltimam partem maxillæ superioris, qua ergo de causa tumorosa est suitio musculorum temporalium præcipuè, quòd siue vno modo, siue altero fiat suitio, semper neruis obuiandum erit. Quòd si quæras quare Galen. vulnera temporum perforare nõ sit ausus, si os cissum sit, non intelligo causam fuisse neruorum horum plurimorum prouentum, sed quia ea parte plus iusto hæc ossa compressa sint, duræ meningi valde vnita conspiciuntur, vnde in inferioribus maximè hæmorrhagia timetur, & ex ligamentis prædictis, & ita finis primæ quæstioni imponitur.

Q V Æ S T I O I I.

De vulneribus capitis.

VTRVM in vulneribus capitis, in quibus fit compressio & vibratio cranei: craneum vibratum sit eximendum rasorio, vel ibi relinquendum? talis casus contingit pueris & mulieribus iuueniculis, huiusmodi cranei vibratio propter ossium mollietatem, quæ si recipiant cõtusio nem cedendo intus retrahuntur, veluti contingit dolijs ex perpulito & extenuato metallo factis, de hac compressione quæritur, quid sit agendum in ea? fuerunt non melli & sunt, qui in hoc casu conantur per rimulam os ipsum eleuare, & aliquando laminas plumbeas aureas pro magna-

sibus

ribus parare, nescio qua intentione nisi, vt dicatur illud Psalmi, Onus grauari sunt super me &c. non aduertetes, q̄ tanto oneri, nec depressum os restituere, sed ad interiora magis trudere, & citius alia multa mala conciliare. Alij fuerunt qui conantur os ipsum radere, & rimulam parare, vt facta rimula, facilius instrumento eleuatorio paulatim eleuent: sed quamuis hi non multum videantur aberrare, quia forsan non instructi sunt præceptis antiquorum: venia indigent & correctione, & non increpandi. Pro cuius quæstionis dissolutione. Aliqua sunt præmittenda, quot fuere authores antiqui, qui de hoc genere vulneris mentionem fecerunt fuit primus Paulus lib. 6. capit. nono. quod genus vulneris flasim appellauit, Alias inter Arabes nono practica, sed isti authores tantum annotarunt, & non insinuarunt modum curationis. Secundum documentum est, quod aut istud symptoma accidit cum vulnere, vel sine illo. Tertium est, vel vibratio ista est primæ tabulæ, vel secundæ nulla facta læsione in prima, quod raro accedit, & difficiliter cognoscitur, & curatur: de qua egregium caput noster Alcaçarensis in sua chirurgia in capit. vigesimoprimo. tantum ergo de primis duobus casibus sermo est, quando est in diploidi exteriori, cum vulnere, & sine illo. Cui ergo querimonia, ita satis faciendum: si compressio cranei, cum vulnere contingat factis omnibus euacuationibus necessarijs cucurbitula abrafa cute vtendum est sine scarificatione: quæ ita debet applicari, vt applicata nõ statim, sed mora interposita subito & violentia eleuanda, his addendum præter omnium mentem, vt minimè applicetur cū stupa, duabus de causis: primo ratione vulneris labiorum: secundo vero, quia si craneum sit discoopertum cum peri craneo maximè ab igne offenditur, docente Guidone capit. proprio de vulneribus capitis.

Applicari

Applicari ergo debet cum candela cerea. Secunda conclusio huius præsuppositi erit, si cranei compressio fit sine vulnere, facta conuenienti euacuatione, saltem per sanguinis missionem, & tumore cutis aliquantulum remisso, per medicamentorum digirentium applicationem, cucurbitula applicanda est, supra locum depresso abrafo capite, cum stupa, eodem modo, vt supra diximus. Vnum tamen non prætereundum erit, quòd si compressio antiqua sit, & non maxima, relinquenda erit, vt iacet, quia sine noxa visum est, sæpè optimè viuere: si tamen fuerit magna prius illinito craneo, vt cedat medicamentis emollientibus applicanda erit cucurbitula.

QVAESTIO III.

De vulneribus capitis.

VTRVM ciso craneo & facto vulnere cranei penetrante, vsq; ad secundam tabulam sit radendum, vel manifestandū? quòd attinet ad primam tabulam, superius dictum est: de vere penetranti sermo est. De qua quæstione nihil volumus dicere, quia satis superque aperito Alcaçarensi dictum est in tract. de vulneribus capitis, in cap. 15. solum vnum scrutatione dignū est: cur in vulneribus nulla læsione exterius existente, nec capillacea, ne rimulosa in vulneribus capitis quibusdam septima die, quibusdam octaua, quibusdam nona, vel accidentia penetrationis cranei appareant, & an signa aliqua nobis possint offerri, quibus hæc noxa manifesta fiat. Ante aduentum symptomatum scrutandum. Hæc enim vulnera sunt, in quibus chirurgi solent deficere, & apud vulgus malum nomen adipisci: quantum ad primum quæ sit causa huius contingentiae. Certè à nullo hucusque tacta est, & res mira est, quo-

quomodo tanto tempore malum occultari possit in parte principe & vbi quevis lesio quod bis malum necessariò cerebrum ipsum offensurum est. Quantum ergo ad hanc partem attinet coniectura à sequimur hoc malum paulatim augeri & fieri, quia aliter impossibile esset sine manifesta noxa cerebri, ac proinde sine dubio fit, quia, aliquod vas tenuissimum, ex his quibus dura menix à ligatur cranio patitur à ruptione, à quo cum paulatim sanguis emanet non sentitur noxa nisi per tempus, quo supposito restat, quod reliquū est speculari. An sint signa quibus hæc consequi possimus, nam neque vomitus nec vertigo, nec caligo, nec oculorum rubor, nec vomitio: & quòd magis est, nec si filum dentibus mastiçetur aliquem sensum doloris sentit: in qua difficultate solus Cornelius Celsus loquutus est lib. 8. cap. 4. ne vehementissimis cõfusionibus, ex forti ictu, vel casu: sed pace tanti viri, nec signum, nec remedium aliquod nobis præstitit: sed tantum signum lethale rei huius nobis præcepit, poterat aliquis dicere cum Cornelio lib. 8. citato, vbi peculiare instituit medicamentum an fisura interius penetret, dicendo, quòd si directo futuræ medicamentum exsicceat, clara est penetratio ad intima, sed quamuis hoc potissimum debeat intelligi de graui casu cum rimula facta cum craneum porosum sit nullo facto vestigio poterit siccius reddi quam oportet, sed hoc læuissimum signum est, vt in hoc fidere possimus. Quid ergo dicendum, aut quo signo hoc scrutari possimus videndum est, an patiens forsan magno ictu percussus fuerit, quia in tali casu solet contingere. Secundo an statim vulnere accepto sanguis p̄ nares, vel auditū exierit si forsan hoc expulso nullum accidens ex prædictis contingat timendum est, de ruptione interioris vasis, nam si accidant certum est malum pro foribus adesse, & si hoc comitetur vulneris siccitas, certissimum indicium est, q̄

malum intus latet, quam difficultatem subumbratam volui adducere, quia si antea intelligatur malum latens, forsitan poterit corrigi: minimè tamen si post diem criticum septimum, vel nonum, quia pessima ista est terminatio curationem non admittit: quòd reliquum est de fractura cranei egregiè à prædicto viro & Argelata, Ioanne de Vigo, & alijs neotericis disputatur.

QVÆSTIO IIII.

De vulneribus capitis.

AN liceat in vulneribus capitis, cuiuscunque factionis sint, vti digestiuis (quæ vocant) vel medicamentis ex digestiuis factis, cum oleo rosaceo, in quorum vsu grauisissimi errores cõtingunt, certum est, hæc omnia suppurationem commouere, quia partim ex astringentibus, & emollientibus componi debent: ista sunt suppurantia, sed talia emolliunt vlcera, ergo his vti non oportet: totum absumptum patet per Galen. lib. 3. Meth. c. 4. & sæpè alias, idem lib. 4. Meth. c. 1. melius multo insinuat Gale. in hoc casu in omnibus vulneribus capitis lib. 6. Meth. ca. 6. dum inquit, à principio vsq; in finem, sicci medicamētis vtendum, quæ cephalica vocant, & ratio dicitur, nã qñ vulnus vel vlcus iuxta os est, siccis magis medicamētis vtendū. In contrariū tñ stat Paulus lib. 6. c. 90. qui laudat oleum rosaceū his verbis, nihil æquè, vt oleum rosaceū, ita dolores in flãmationes meningarū sedat: quod idem insinuauit Aui-
cen. 5. 4. tract. 3. c. de fractura cranei, idē Gale. cõfirmat lib. 2. de cõposi. per locos ca. 1. in titul. quæ cõscripsit Archigines ad dolores cū plaga factos. Cui quæstiōi ita possumus satisfacere nō semper euitāda hæc digestiua, sed solum vbi per primā intentionē volumus cõsolidare, cuius contra-

rium hodie faciunt chirurgici: in his enim solum aglutinãtibus vtendum, factis cum oleo omphacino, ex lib. 6. Metho. capit. 6. sed si sit maximus dolor, vel inflãmati vrgeat, vel contusio, ab his non abstinendũ per aliquot dies, quibus ratione olei vtendũ cum terebentina, si timor hæmorragiæ non sit, & cum oleo omphacino, quod commendat Galen. lib. Meth. & lib. 2. per locos cap. 1. in titu. præfato: ac proinde & si plurima aperitis medicis cõmendentur, nisi hac via fiant, plus iusto humectant, poterit fieri vt oleum rosaceum ex oliuis immaturis prius fiat, volo dicere, vt fiat ex omphacino, sic enim vtriq̃ue prospicitur.

Q V A E S T I O I.

De vulneribus neruorum.

N vulnere neruorum sint suenda, hoc est, ipsi nerui cæsim vulnerati suendi sint: controuersia gratissima est, & ferè ab omnibus chirurgicis malè intellecta. Vt ergo cõtrouersiam hanc discutamus, necessarium esset naturam neruorum in præsentiarum proponere, quæ ex substantia cerebri, & ambabus meningibus constat, & quomodo sensum & motũ à cerebro deferant omnibus partibus: vt faciunt multi chirurgici, qui cum de ofũcio gerant curationes neruorum ostendere, ad altiora eleuantur, vt empiricis fabulam narrant. Sunt plures neoterici, qui sentiunt neruos transuersim scissos suendos esse, & probant istam suã opinionem multis rationibus, & authoritatibus. Primo probant authore Auic. 4. 4. c. de vulner. neruor. & Guidone probãt authoritate Guiliel. de Saliceto, quibus adductis. Primo pbãt rōne hac, nã si vulnus nerui pertimiscẽdũ esset per suturã maximè, quia nõ admitteret aglutinationẽ per primã inten-

tionem, quia pars spermatica est: sed hoc non est perti-
 miscendum, ergo luendi nerui, patet minor per Galen.
 lib. 5. Metho. cap. 7. & cap. 8. Secundo probant hac ratio-
 ne, quia Galen. fuit. neruosas particulas per partem magis
 neruosam, & membraneam, ergo nerui sunt luendi antece-
 dens patet ex Galen. lib. 6. Meth. cap. 4. in vulnere ventris.
 Tertio probant ex Galen. lib. artis medicinalis. cap. 90. vbi
 Galen. eam formam vacuationis in neruis solutis, ac in reli-
 quis partibus ostendit, ergo sicuti per puncturam reliqua
 vulnera curantur, eodē modo in solutio cōtinui in neruo.
 Quarto probant, quia in vulnere neruorum timendus est
 casus in fluxus facultatis animalis, seu vt verius loquamur
 priuatio facultatis animalis: sed si non aglutinetur in totū
 timebitur, imo præpedietur facultas sensitua, & motiua,
 ergo melius multo erit vt suatur: quibus rationibus suam
 istam opinionem confirmant, & tam veram existimant
 vt nulla probatione indigeat, & proferunt plurimos casus
 in quibus neruos conseruerunt, quam opinionem peritus
 Alcaçarenfis probat, cū quo (& si amico) lib. habenda si-
 mul cum alijs chirurgicis: & ita ista opinione non obsta-
 te, censeo nulla prorsus ratione neruos suendos esse, quam
 publice defendi in gymnasio nostro administrationis ana-
 thomicæ, hanc verissimam opinionem, tenet amicus no-
 ster Largelata, in capit. proprio. de vulneribus neruorum,
 & eandem defendit Dynus Florentinus, tandem proba-
 tur per Galen. lib. 6. Meth. cap. 2. vbi nullam mentionem
 fecit scissionis neruorum, nec in lib. artis medicorum c. 90.
 quòd argumentum, & si parum stabilire meā sententiā vi-
 deatur, quòd colligitur ex ipso Galen. est lib. artis med. ca-
 pit. 92. vbi docet in neruorū puncturis hoc vnum expe-
 tendum est, ne pus intus remaneat, quòd putrefaciat ner-
 uum, quod si dicas diuersum esse vulnus punctum à ner-
 uo cæsum vulnerato, certum est. quod per futuram pun-
 ctum

ctum remanet & vulnus occlusum. Præterea ipsemet Galen. in frontis pitio capitis paulo inferius, inquit, quia idē volumus in vulneribus simplicibus intelligendum earum partium, quasi diceret siue sit simplex, siue compositū eodem modo curari debet, ergo non in omni modo vulneris nervorum futura est admittenda. Secunda ratio talis est, quia omnis nervi punctura dolorosa est, & maximè timorosa: sed confuto nervo fit nervi punctura: ergo non est admittenda talis futura. Sed respondent huic rationi aduersari, quòd in ista punctura remanet via per quam icores expurgentur, non videntes quod non solum hoc timetur, quod necessario timendum: quia confuto nervo, partes superpositę simul confutę remanent, quod magis timendum est de nervorum substantia puncta, quę in se lethalis est. Tertio probatur, quia ex sententia Galen. libr. 3. Meth. cap. 9. symptoma vltimum, quod nervis vulneratis potest contingere, est, vt nervus vulneratus cæsura remaneat, ex vna & altera parte per filum pendens: & tantum vna fibra remaneat: tunc minatur periculum conuulsionis, ergo si fibra extranea, & omnino præter naturam à chirurgo apprehendatur, citius excitabitur conuulsio. Et proinde præcipit Galen. vt omnino præscindatur, quia melius est, vt claudus relinquatur quam in discrimen vitę trahatur, & ita Hispanè dicitur, *mas vale coxo que muerto*. Præterea in casibus quos ipsi enarrant non pudere debebat priuatum nobis aliquem ostendere tales enim in opere chirurgo fidem maximam exhibent: vnum tamen dico si viveret & meminisset cuiusdam casus, vnus ex peritis chirurgicorum rostris, in nostram opinionem venire conuinceretur & talis fuit casus scholasticus quidam nomine à Costa (qui vt optimum exemplum sui prodiret) monasteriū ingressus Diui Augustini. Antea quam ad vitam monachalem accesserit vulnus magnum in tali regione per partem

interiorē accepit per quam neruus tendit à crure de latus, in quo grauissimi erāt dolores : peritissimus tamen chirurgus cum promisset non solum suendum esse vulnus, sed profundè suendum fore, vt simul sub sutura neruus apprehenderetur, profundam futuram (me reuente) fecit, qua facta. Altera die cum vehementissimo dolore crutiaretur, vt velit nolit puncturam soluit, qua soluta per noctem integram obdormiuit æger, ergo certum est in causa fuisse puncturā nerui. Alium casum poteram enarrare nisi molestus essem: sed prædicto viro maiorem molestiam inferam, si illam de contradictione redarguam, nam ipse libro secundo, capit. primo. de vulneribus neruorum. vbi tenet in neruofarum partium vulneribus iuxta iuncturas, cauendam esse futuram profundam, ne obuiemus finibus neruorum: quam doctrinam insinuat Rasius libr. decimotertio, continentis capit. 6. ergo si in hac timenda futura est: vbi sunt ligamenta, quæ sensu carent & ob id minus molestiæ inferunt, quanto magis timenda in solo neruo nudo: sed quid cum his rationibus contendo, ostendam ipsa nerui substantia, quæ cum intus molissima, solum partibus exterioribus apprehensa remanebit: & sic etiam si aglutinetur longa remanebit cicatrix, aut non aglutinabitur. Consequens est, vt ad argumenta, alterius opinionis depellenda paulatim soluendo incedamus. Ad authoritates virorum Arabum, & Græcorum possumus dicere per neruos intelligere tendines tales optimè sui possunt, iuxta sententiam Galen. lib. tertio, per genera capit. secundo. vbi veretur non solum neruos suere, sed tendines, & ipsos si sinit, simul profundè cum carne omnes partes Albicantes proprie neruosa dicuntur, & ita Guido. clarè insinuauit capit. de vulneribus tendinum, quæ, cordæ dicuntur. Ad secundum argumentum dicendum est, quòd in sutura vulnere non timetur aglutinatio, sed

tio, sed quædam conuulsio vniuersalis, & eodem fit satis secundo argumento. Tertio vero cauillo possumus dicere, Galen. intelligendum lib. artis medicinalis, de applicatione medicamentorū localium alias sibi ipsi repugnaret: & ita ad quartum dicendum, cum Galen. lib. 3. Meth. c. 9. melius & tutius esse, vt neruus insutus remaneat, quam periculum quod timetur ex futura, præcipuè quòd confutis partibus exterioribus, facili negotio interiores commodè trahuntur, & glutinantur.

QVAESTIO II.

Perutilis & breuis.

VTRVM cum nerui punctura, si fluxus sanguinis adsit quādo maxima hemorrhagia adest astringentibus sit vtendū? q̄ vero astringentibus non sit vtendū, constat ex Galen. lib. Meth. cap. 2. vbi docet in leniendo dolore his medicamentis vtendum esse, quæ tenuium sint partium, & minimè præpediant puris exitum, tres enim intentiones sunt in curatione horum vulnerum vt dolor mitigetur, & pus extrahatur, & vt telum infixum dimoueat, ac proinde cauendum est ab vsu rosacei, myrini, & oleo lumbricorum, quod ex oleo rosaceo confectum est. Præterea inter omnia accidentia timorosa, & magis extirmanda, dolor est: sed dolor non medicamentis astringentibus, sed modicè digerentibus lenitur (de quibus longum sermonem Galen. constituit loco cita.) ergo astringentibus vtendum non est in omni casu puncturæ nerui: sed altera ex parte contrarium apparet, quia fluxus sanguinis periculosissimus est, & accidens, quòd magis vrget: quia citius eo durante amittitur vita, quam si vexet dolor importunus, ergo prius fluxui succurren-

curandum: & ita quando duo accidentia opprimunt, vrgentiori succurrendum est, teste Galeo. lib. 3. Meth. cap. 9. & lib. 7. Metho. cap. penultimo. propter quam cōtradictionem existimant aliqui, vt non cessante, medicamentis circumpositis fluxu sanguinis, fiat ligatura laquealis, id est sutura fiat, quæ fit cum laqueo, id est lintheo & supra filo confuto, huiusmodi remedium prorsus detestandum est: quia non solum labi vulneris cingit, sed omni ex parte impedit fluxum materiei: oportet ergo quoties in talibus oppressus chirurgus est: vt ita vnus symptomatis curationē dirigat, vt alterius non obliuiscatur, melius ergo erit si astringentia posita circa partem non profecerint vti cauterio ignito, quod simul dilatat vulnus, & vas obturat, & quia fluxus reddere cito potest per medicamentorum applicationem quæ faciunt maiorem & ampliorem locum solum per aliquot dies tutum erit vti propoli, cum melle rosato collato, vel lacte ignito, & his non nisi paucis diebus, & hæc de vulneribus neruorum.

QVÆSTIO. I.

De vulneribus thoracis.

PRIMA erat à nobis excogitanda quæstio vtrum vulnera thoracis suenda sint? quam quæstionem cum præ reliquis ex mente antiquorum peritissimus Alcaçarensis disputaerit ab ea supersedendum, ne videamur scripta transcribere, transuasatorum more, sed vnum inquisitione dignum erit, vtrum vulnere confuto thoracis, si nec maxima copi à sanguinis intro reclusa maneat, & nec aliquod membrū ab interioribus percussum sit, liceat pro mundificatione thoracis vti medicamentis detergentibus dilutis, vt decoctis,

Etis, ut tum excreando, tum per urinas vaciando suū opus compleant. Fales enim humores facile per urinas expurgari possunt, docente Galen. lib. 6. de locis, capit. 4. & Auicenn. 13. 3. tracta. 5. capit. de empiemate. Multi ex neotericis existimant, eis posse uti, ut citius per prædictas vias vacuationes molliri possint: sed pace tantorum virorum ista sententia non arridet. Primo quia nullus antiquorum his usus est medicamentis. Ut apparet ex Auicenn. 4. 4. tract. 1. ca. 2. cum inquit, & prohibitio humiditatis cum administratione exsiccantium confert plurimū. Ista medicamenta quavis potentia habeant facultatem subtiliandi sunt plus iusto humida, & sic si in forma apocematum exhibeas plures humiditates comparant, vnde est, ut Auicenn. 13. 3. citato. in impiemate laudet alimenta glutinosa, ut saccarum, rosaceum, & extrema animalium, ut sanguis glutinosior reddatur, nec ad partem læsam perueniat: cuius curationis, ratio potissima est, quia alia via his malis remedium reperiri non potest, nisi auferendo cursum humiditatum, & ideo saccarum rosaceū impense his commendatur, & pro vicino remedio habetur: erunt ergo medicamenta proficua oximel, cum syrupo violaceo, vel cum syrupo nenupharino, aduerte ut oximel sit in pauca quantitate: nam quavis tussis expelli debeant, ea que in capacitate thoracis continentur, non perpetuo tussendum: ne dilacerentur partes thoracis, quia quamuis in alijs egritudinibus maximè confert tussis propter solutionem cōtinui non semper ortada.

QVÆSTIO. II.

De vulneribus thoracis.

SECVNDQ. ergo satis peregrina à nobis disputanda se se offert, de modo impositionis lineamenti, vel

torundæ, quam meculam appetant, tam in parte superiori, quam in parte inferiori thoracis: omnes oculusque existimant esse imponendam non inspicientes motum pulmonis, à qua per suam dilatationem impediri debent pulmones, & ob id quidam & merito in partibus superioribus obtusam & rotundam meculam imponendam esse censent, in inferioribus vero magis longam, quia ibi pulmonis motum non impedit. Pro qua opinione multos casus enarrant, in quibus propter appositiones mecularum plurimos obisse suspicantur: sed istorum pace censerem semper tentam breuem esse imitendam, sed magis breuem in inferioribus, quam in superioribus, duabus de causis, prima causa, quia lædit radices neruorum, qui sunt prope spinam, secunda & magis principalis est, quia ibi propè costas spurias magis propinquum septam transuersum est, ratione cuius timorosa est, horum lineamentorum positio, & proinde magis increpandi sunt chirurgici neoterici qui tantas plumbeas imponunt, è quorum positione, vidi in his vulneribus septima die accidentia mala peruenisse & ægrum mori, qui forsan non superuenirent nisi ex continua læsione meculæ, quia si vulnera septi transuersi esse læthalia sunt, statim accidentia insinuant si postea superueniunt certum est hoc accidere per malum de nouo inflictum.

Q V A E S T I O III.

De vulneribus thoracis.

VTRVM in thorace aperiendo siue in vulnere grauoato materia, siue in purulentis, debeat fieri in tertiam & quartam costam, vel inter quartam & quintam dubium est? prius ergo ante huius quæstionis disputationem videndum est, an debeat fieri computatio à costis veris, vel

ris, vel à costis spurijis: existimauerunt quidam faciendam esse computationem à verijs costis, id vero detestandum est: quia in ea parte nullum habebit exitum pus, vt refert Cornelius Celsus libr. tertio, capit. duodecimo, qua computatione facta ex spurijis existimant non nulli curiosi minandam esse apertionem inter tertiam, & quartam, suis conditionibus conuictam, sed ferè nullam rationem suæ opinionis asserunt, sed solum dicunt, ab anatomicis administrationibus edoctos fuisse, & certè ego testis oculatus sui illos maximè exercitatos fuisse in anathome, sed quòd magis est probant experientia, cui maximè adhibeo fidem: sed pace tantorum virorum, non possum magis defendere vnã opinionem, quam alteram, facta computatione, vt debet fieri à costis spuris, imo magis mihi arridet, quòd apertio, & manifestatio debeat fieri, inter quartam, & quintam costam: quam opinionem, primo confirmo ex anathome, nam quanto magis costæ inferiores sunt, magis adhæret illis septum transversum: ergo multo magis ab eo discedendum est, nam & si in penetratione, eum non offendamus, cursus puris ad eum perueniens præpediendus est, quia facili negotio sua praua qualitate ipsum offendet. Secundo probatur quia aliter multo melius fieret in costis magis inferioribus, videlicet, inter primam, & secundam costam, quòd non est concedendum: iuuat ad hoc quòd ea parte, qua debet fieri, non est in parte anteriori vbi aligatur septum nec posteriori, iuxta radicem, spinalis medullæ sed in media parte, vbi non nihil ab vtraque parte distat: his adde, quòd aduertit Hippoc. loco citato, vt fiat Valentibus viribus, & in ea parte in qua manifestus tumor apparet, & dummodo pus non in totum extrahatur. Vt docet etiam Hippocr. libr. sexto Aphorismorum 27. simulque

cum his omnibus præfagiendum est, mortis periculũ, vt docet Hippoc. libr. de internis affectionibus, de modo tamen quo hæc apertio fieri debet, vide Albucaſim cap. de reſeratione thoracis.

QVÆSTIO I.

De vulneribus ventris.

TRVM in vulneribus ventris si omentum decidat, necessario sit amputandũ? per omentum ergo, intelligimus cirbum adipinum Græci Epiplon appellant: ferè omnes chirurgici medijs seculi existi- mauerunt, amputandum omentũ esse, quia sua substantia adiposum ab aere alteratur, ex qua alteratione putredinem acquirit, & quòd magis est in his vulneribus si ex traducitur cum sanguine super fusum eximitur, cum quo si reducatur necessario inquinabitur, & putredinem contrahit, ergo necessario amputandũ. Quã sententiam expressè confirmat Hippocr. libr. 6. Aphor. 58. in quo textu Galen. in cõm. affirmat gladiatori maxima partem omenti excidisse, & eam sæcuisse, in quo casu clarè verificatur vniuersam illã mollem omenti nisi excidatur putrefieri: ergo si omentum excidat necessario putrescit, & per consequens illa pars quæ excidit refecanda est. Sed his tamen non obstantibus, quòd est tenendũ breuiter dicendum, in vulneribus ventris cũ decisionẽ omenti & extractione, non semper amputandum esse omentũ nisi quando longa mora præcesserit vulneris, vt longo tẽporis spatio extractum remanserit omentum, ratione cuius moræ, colorem mutet, aliter non est scindendum nec refecandũ, sed potius bona arte cum intestinis in suum locum reducendum: ita docet Galen. lib. 6. Metho. cap. 4. cum inquit,

ergo

ergo si breuius vulnus contingat occurratque dexter chirurgus, anteaquã in frigidetur omentum pannis calidis manibusque in locum suum suauiter reponere procuret. Idem Auicena. 4. 4. tract. 1. cap. 7. cum cuius dogmate ista nostra sententia intelligenda venit, cum inquit, dum reducitur & curatur omentum, nō permittatur, vt sanguis coaguletur: sed in hac curatione vnum maximè cōtrouertendum est, vtrum post cisionem omenti, liceat ipsum cauterisare? peritus vir Alcaçarensis censet, si optimè ligetur non indigere cauterio, & irridet omnes chirurgos, qui hucusque ipsum cauterisauerunt, qui ad ipsam cum sit facile cum cauterisatur dissoluitur ligatura, & dissipabitur: sed meo iudicio nō instituit remedium, quo fluxus sistatur, est plenum vasibus, videlicet venis, & arterijs, & poterit fieri, vt cum diligenter reponendum sit omentum, ex scisura aliquis grumus sanguinis relinquatur, in concauitate ventris, & hoc multo magis & valde timorofum est, præsertim cum calore interno à quo oscula vasorum referabuntur, & fluxus interius commonebitur, ac proinde difficillimum est antiquorum præcepta dimittere: potissimum in rebus dubijs, & proximè concernentibus, maximè ergo attendendū sententiæ Auicene loco ollato, cum dicit, non permittatur, vt sanguis intus coaguletur, ac proinde magis mihi placet sententia antiquorum, qui omentum præcisum cauterisauerunt, de quo cauterio non tenendum est, quòd dissoluat: leuis debet esse cauterisatio, vt insinuat Guido. in capit. proprio, de scisura omenti.

Q V A E S T I O II.

De modo sutionis vulnerum ventris.

VTRVM vulnus ventris, quòd futura indiget profunda, vel mediocri sit vtendum, dubium est? sunt

quidam qui existimabant: futuram mediocrem exercendam esse, probantque, ex Galen. lib. 6. Metho. capit. 4. vbi docet, in his ergo consuendis media via eligenda est, ergo medio modo debet fieri futura, est enim minus dolorosa, & minus nervos offendit, sic ergo Galen. in ligamentis, & musculis suendis, futuras profundas vitio vertit, lib. 3. per genera multis locis, cuius opinionis fuit prædictus vir timens, quòd ex futura profunda plus iusto cutis arrugetur: sed salua pace tanti viri in hoc loco, nec profunda, nec leuis, nec media, sunt administrandæ, nisi tantum prospicere, vt suatur peritoneum, & caro musculosa vicifim, vt iubet Galen. loco allato, lib. 6. Metho. cap. 4. vt videlicet, ex vna parte suatur peritoneum, ex altera parte caro, ita vt in vna parte, profunda in altera media, simul comprehendatur, Galen. ergo quando media sutura loquutus est intelligitur de modo suendi, vt nec plus iusto stricta, nec leuis fiat, sed debito modo. Itaque Galen. libr. sexto. Metho. capit. quarto. mediam viam non elegit in futura profunda, & superficiali, sed in modo suendi, vt nec plus iusto astricta, nec laxa fiat. Sed vnum inquisitione dignum est, cur Galen. in vulneribus ventris, recenter factis solum voluerit conuenire sanguinem emanare, in reliquis tantum vulneribus maximè conuenire docet: cuius difficultatis causa est, quia venter intus cauus est, & si aliquis grumus intus relinquatur, maxima symptomata excitabit: vnde Auicena quarta, quarti dicebat, caue ne aliquis grumus intus relinquatur, quia ibi non dimittendus est. Multi sunt neoterici qui supra hunc locum plurima dictata habent, sed nostro tenui ingenio non placent dicendo hoc fieri propter soliditatem membrorum, quia cum reliqua membra solida sunt si detineatur necessariò inflammationem excitabit, in ventre vero non continget, quia cauum est: sed certè quantum suspicor vel non intelligo

Igitur istorum interpretationem, vel ipsi labuntur, nam si eadem esset ratio in vulneribus thoracis & capitis, in quibus necessario permittendum est, ut sanguis fluat moderate: sed quod magis est pro sua opinione affirmanda afferunt sententiam Auicennæ allegatam. 4. 4. ubi docet non oportere, ut sanguinis grumus coaguletur, nam potius implicat contradictionem si non fluat non concretum & si fluat concretum, & per fluxum minus vitabitur quam per retentionem, quod est impossibile. Poterimus, ergo dicere Gale. & Hipp. voluisse in vulneribus venteris per expressionem non esse mouendum sanguinis fluxum nisi libito effluat, quia per expressionem ita truditur, ad intima sicuti ad extrema, propter diuersarum partium contiguitatem, sed etiam se se offert. Altera expositio non minus curiosa videlicet, ex ventre non permittendum esse fluxum, quia si æger declinetur, ut sanguis extrahatur omnia membra concident & extraherentur exhibentque, & hoc multo magis timorofum est: sed pace omnium, nec vna, nec altera solutio placet nisi quod in vulneribus venteris simul cum partium extrahendo sanguis simul extrahatur, & non indigere chirurgum aliqua diligentia, ad sanguinis emanationem, & expressionem.

Quæstio, vel problema de vlceribus nasi.

MTRVM in vlceribus nasi competant medicamenta magis sicca, quam in reliquis? & quod competant placet probare, quia sicca partes sicciora medicamenta desiderant, sed nasus est cartilagineus, & osseus, ergo desiderant tales partes medicamenta magis sicca, maior nota est ex Galen. libr. 3. Metho. capit. 3. ubi docet, partes humidæ si vlcere apprehendantur minus sicca exposcere, quam partes sicca, si

gnificat enim in his partibus maiorem recessum; quia vl-
 cus affectus humidus est, & ratio dicitur, nam medica-
 menta, quæ pro ossium carie commendantur, ferè epulo-
 tica, & exedentia sunt: ergo pro harum partium vlceri-
 bus medicamēta vehementer sicca sunt ad mouenda. Ex-
 perientia tamen altera ex parte pugnat, quia medicamen-
 tis vehementer siccis ferotia crustosa, & inquinata magis
 redduntur, & ita Cornelius Celsus lib. 6. capit. 6. expressè
 insinuat cum difficultate his, remedium adinueniri, vnde
 nomen Græcum, oenas habuerunt, & ob id instituit me-
 dicamēta oleaginosā, vel butyrofa, quibus curentur. Idem
 Paulus lib. 3. cap. 24. Alexander Tralianus lib. 3. capit. 11.
 In qua quæstione inquirendum est, qua de causa in vlce-
 ribus nasi medicamenta minus sicca, vel ferè butyrofa cō-
 ueniant, cum sint partes sicca? cuius problematis causa in
 eo consistit, quia in omni vlcere dimouenda sunt impedi-
 menta quæ solent remouere vlceris curationem, teste Ga-
 len. lib. 4. Metho. cap. 1. & lib. 2. de arte curatiua ad Glau-
 conem cap. 8. in his ergo vlceribus semper perpetuū im-
 pedimentum, videlicet crusta, quæ prius dimoueri debet
 ad vlceris curationem, talis autem his medicamentis di-
 mouetur, ac proinde potiusquā alia vlcera prædictis me-
 dicamentis curantur. In quo dilemate non erit alienum
 quærere, quare huiusmodi vlcera semper crustæ concomi-
 tentur? respondes, ex aeris concursu perpetuo egrediente,
 & ingrediente, ad respirationem necessariō: primū enim
 in ordine instrumentum respirationis nasus est, ex libr. 7.
 de vsu part. cap. 5. in quibus vlceribus curandis potiora me-
 dicamenta instituit Cornelius Celsus loco allato, sed nos
 nostra obseruatione chirurgica vnum & maximum ha-
 bemus confirmatum, videlicet aqua decoctione passula-
 rum, & si post crustullæ demolitionem decocto sanda-
 lorum vtamur. Cui nostro remedio tantam fidem pote-
 ris adhi-

ris adhibere utque post longissimam ab alijs medicis re-
 mediorum administrationem (si fuisset decens cum iura-
 mento affirmare) frustullis osium deperditis, & expulsi-
 vnicum remedium existere. Cuius experientia plurima
 exempla attulisset, nisi ægrorum famam consuluissem.

Q V Æ S T I O I.

De morbo Gallico.

QVÆSTIO, ergo prima pro hoc morbo est
 vtrum competat sanguinis missio? existima-
 runt, aliqui non conuenire, sanguinis missio-
 nem, & primo probant, quia hæc est caco-
 chimia frigida citra febrem, sed in hac non cõpetit sangui-
 nis missio, probant consequutionem ex Auicena. 4. u. c. 20
 & ex Galen. lib. de sangu. missione. c. 9. peccat enim in his
 humor frigidus & corruptus, ergo potius vacuatione per
 pharmaciam quàm phlebotomia indiget. Secundo ex eo,
 confirmant, quia tales præ doloribus sunt imbecilli, sed his
 non competit sanguinis missio, ergo his vena secanda non
 est. Tertio confirmant, quia si aliquo tempore his phlebo-
 tomia cõpeteret, maximè illo tempore quo pustrilla ap-
 parent, sed isto tempore non conuenit, ergo venæ sectio
 non quadrat: minor deducitur, quia tunc naturæ motus
 impeditur, talis enim morbus paulatim per eam partem
 criticare solet, sed talis motus necessario impediret, adde,
 quod tunc ad centrum humor commotus, sanguinem ipsum
 magis inficeret. Sed his non obstantibus Nicolaus Massa
 defendit posse sanguinem extrahi, circa principia morbi,
 & in incremento quando febris lenta cõcomitatur ipsum,
 quam sententiam his demonstrationibus possumus con-
 firmare. Prima demonstratio desumitur ex parte subiecti,

nam si apprehendat hoc malum corpus plenum sanguineum, in hoc quantūuis contagium inficiat, nisi incipias à venæ sectione, malum corrigere non poteris, ergo sanguis in his mittendus. Imo plurimi visi sunt, quibus sanguis extractus est, sanos de repente euasisse. Secunda demonstratio desumitur ex similitudine aliorum morborū, cum quibus similitudinem habet, vt cum leprosis, & elephanciatis, in quibus curationem auspicatur Auicē. 6. 4. à sanguinis missione, ergo à sanguinis missione inchoandum. Idem Galen. lib. 2. de arte curatiua, ad Glauconem cap. 11. de elephanciati, in qua auspicatur à sanguinis missione. Istæ tamen ægritudines maximam viciniam habent cum mentagra, vt clarè conspicitur experiētia pauperū, qui cū non medentur facile in lepram & elephantiāsim degenerant, quæ demonstratio peritissimi Leoniceli est, in libro quem construxit, de morbo Gallico: sed his omnibus adde sententiā Auicē. 4. 1. cap. de phlebotomia, cum inquit, quare quando ægritudines sunt materiales, per totum corpus dispersæ, & mixti cum massa sanguinea, cōuenientissima vacuatio est per phlebotomiā. Restat ergo ad ratiōes oppositæ opinionis satisfacere, primo argumento respondet Massa, in secūdo tract. de morbo Gallico, cap. 8. quòd huiusmodi passio quāuis sit frigida habet latitudinem secundum magis & minus, pro subiecti conditione, in quo accedit, nam si accidat in nimis frigido, & pituitoso, facili momento à sanguinis missione lædetur, si accidat corpori sanguineo ab ea curatur, & præseruatur. Ad secūdū argumentum respondetur, quòd vbi sunt dolores melius huiusmodi vacuatio conuenit, quia in vehementissimis doloribus vnicum auxilium est, sed talis non debet fieri ad extremum, sed quantum sufficiat, reuellendo, nec virtus tunc temporis tam defessa consideratur, vt non possit sufferre istam euacuationem. Tertio argumento de pustulis dicendum

cendum est, non impediri motū naturæ, nam in vacuationibus paulatinis, existente plenitudine, vt natura non deficiat, in motu, naturam ipsam solemus exonerare, veluti in effere qui in tertianis febribus singulis accessiōibus cōtingit, vt docet Auicena 2. 4. in parotidibus, & docet Galen. lib. 2. per locos cap. 5. in his statim sanguis extrahitur, & non impeditur motus naturæ, imo ex oneratur & impeditur strangulatio: ita in præsentī morbo impeditur maxima humorum ebullitio, & quòd magis aliquando præcauetur, febris prolixa, & morosa, quæ forsan enecaret, vel ad marasimum hominem duceret, vt contigit miseris, qui cum pro miseria non curentur macilentis imbecilles, & omnino impediti incedunt ostratim, in cuius argumenti responsione non placet solutio Alcaçarensis, in suo tractatu, quia nulla est comparatio huius morbi cum variolis, & morbillis.

QVÆSTIO II.

VTRVM in hoc morbo liceat vti vnguentis ex argento viuo) quæ mercurina appellant) ante exhibitionem ligni guaiaci? ferè omnes existimant nos non posse vti his vnguentis in morbo venereo, nisi præcedat ligni Indi decoctum, cuius sententiæ fuit eruditus Massa, in suo tractatu: propter quòd oportet vt præcedat exiccatio, & consumptio humiditatum, in qua hoc malum fundamentum habet. Secundo probant ex eo, quia huiusmodi curatio valde timorosa est, nam fit, & perficitur per spuitionem oris, ad quam vlcera oris maligna sequuntur symptomata gurgubjonis relaxatio, ergo potius talia vitanda. Præsertim quando non debito modo fit administratio horum remediorum, solent multa mala sequi, hæmorrhagiæ epylipsis,

tremores totius corporis, ergo prius magis leuia remedia sunt tentanda à leuioribus vero inchoandum est iuxta dogma antiquorum medicorum, videlicet Galeni libr. 12. Metho. cap. 7. & libr. 5. cap. 12. & 13. & per consequens ab eis non est incipiendum. Sed his non obstantibus censeo, ab vñctionibus nos posse incipere curationē, quando plurimus prouentus pustularū, & foeda vlcera oris apparent, cuius nostræ conclusionis legitima ratio est. Primo, quia quo maximè natura vergit, & per loca cōferentia ducere, sed natura tentat expurgationē p̄ os, ergo ea via medicus tenetur, tentare talem vacuationē, quia locus cōferens est, ex Galen. libr. 1. Aphor. 21. His adde, q̄ medici antiqui hoc genus remedij adinuerint, sumpta cognitiōe ex naturæ inclinatione ad os, q̄ p̄ has partes natura se ipsam exonerat, ut per vlcera emanantia oris: cuius rei firmissimū argumentū afferā ex homine, qui cū relaxatiōe vuulæ apprehēderet, nullo alio malo apparēte, scēdā relinquit vxorem suā, cū quo sæpē cōtendens, an doloribus crutiaretur, vel malis pustulis, & vlceribus verendorū aliqñ corripere tur, negabat, & tandem sine vllō beneficio, nisi leuissimo medicamēto purgante vtendo natura ppria illū restituit Deo optimo maximo volente. Secūdo probatur quia frustra sūt per plura, quæ possunt fieri per pauciora, sed quo tuescūq; pustullæ apparent, certissima curatio est per vñctiones mercurinas, imo vt verius dicam, factis alijs diligētis, ex ligno guaiaco, rebelliores reddūtur, vt passim cōfirmatur experientia. Argumētis alterius opinionis sit satis si dicamus, esse veram suam consequentionē, nisi in hoc morbo sicuti in alijs, pro diuersitate ægritudinis diuersa remedia cōpeterent, vnū cum pustullis, aliud sine illis quadrat medicamētū, præsertim cū Auice. 7. 4. c. de scabie praua. & cap. de affasati, vnguēta accerrima (facta leui purgatione) instituat ex arsenicis, videlicet sublimato argento vi-

uo, & arsenico rubro, à quo edocti nostræ ætatis Medici vnguenta hæc instituerunt.

QVAESTIO Vltima.

Vtrùm in vnctionibus morbi Gallici necessario requiratur diutina fermentatio.

IN hac difficultate pauca, & breuissima tractabuntur, sed valde commoda pro ægrorum salute, & medicorum maxima securitate, vt securius his medicamentis possint vti, est enim argentum viuum valde causticum, & quoli- quâs medicamentum, quo si nõ vramur cū præmeditatione in grauisima pericula incidunt miseri ægrotantes pro quo non erat præter rem disputare de facultate argenti viui, sed abundè ab Antonio Musa, & Massa hoc illustratum, & proinde non erit necessum de hoc amplius defatigari certum est esse medicamentum nimis calidum, vt effectus eius indicat, coliquationis & sublimationis, quæ ab eo depro- muntur, docet Galen. lib. 4. simplic. c. 19. vbi inter causti- ca medicamenta hydrargiros recenset: quo supposito bre- uius quo potissimus difficultatem attingemus: fuerunt nõ nulli medici, & hodierna die periti & imperiti qui nulla præmeditatione præhabita vnguento isto mercurino re- center facto vtuntur: confisi in hoc quod cum sit calidum facilli- mo negotio cū reliquis arte misceri poterit. Ita enim con- stat ex arte fermentationis, quod ea quæ calida sunt facilius miscentur, & vltimo loco sunt fermentanda, vt habet Me- sues in suis Canonibus vniuersalibus: timetur in his ne per maximam refractionem euanescant in fermentatione, idque à longissima experientia obseruatum est. Præterea probatur nõ esse necesse, vt hæc vnguenta diu fermententur, quia in his in quibus vis, & facultas à qualitate occulta dignosci- tur, solum ab experientia iudicatur lib. 6. de sani. cap. 4. sed

tantum authores antiqui habuerunt experientiam huius medicamenti sine discrimine, quod proficit, ergo verè & realiter non indiget multa fermentatione. Sed tertia ratio & fortissima hæc est, argentum viuum cõmendatur exhibitum per partes interiores, vt Paulus lib. 7. cap. 3. vbi pueris exhibet argentum viuum, & plurimi testantur exhibuisse sine aliqua miscella, ergo mixtum tutius admoueri potest etiam sine longa fermentatione. Sed his non obstantibus censeo in omnibus vnctionibus expectandam diutinam fermentationem. Primo quia argentum viuum est substantiæ inconstantissimæ, dum magis hinc inde agitur magis resilit, nunquam in eodem loco consistere potest, ergo longa meditatione & præparatione indiget. Secundo probatur ipsa experiëntia, quia si vnguamur vnguentis recenter fermentatis, vel non proficiunt vel si quodammodo leuare solent, fit cum maximo malo, corrodingo vasa vel febrè mortale inducèdo, q̄ in quarto tract. Massa multis experiëntijs probat. Præterea tertio argumento cõuincitur, quia experientia patet, in emplastro viperino, in quo quātūuis per sublimationē, emplastri ad formā perueniat necesse est, vt diu seruetur, & si acu vel alio instrumento tangatur & nō appareat eiusdē coloris argenti viui, signū est, quod nō bene fermentatū est. Quarto quis dubitat, q̄ cū sit venenosum multa & assidua fermentatione nō indigeat: & sic maximè increpādi veniūt multi viri periti, qui statim duobus diebus à fermentatione his vnguentis vtuntur. Sed anteaquā his satisfaciamus placet conditiones innuare cū quibus has vnctiones exerceri debēt. Prima cõditio est, vt quantum possibile sit, vtamur his silenti luna vel decrescente, cuius causam præscitā, nō possumus exhibere nisi quia oēs euacuationes nō ita certè fiunt nisi in decrescente luna, si tñ nō sit possibile magis quocūq; tēpore potest fieri, ita enim necessitas astroi ũ cõiuncta est, cū vrgen

tia egritudinis, docete Ptolomeo in cintiloquio. Secunda
 cōditio est, vt fiat mane & vespere nisi eger plus iusto im-
 becillus sit, nā si imbecillis est sufficit vna vice in nocte. Ar-
 gētū viuū spiritū resoluit, & virtutē p̄sternit. Tertia cōdi-
 tio est, vt solū iūcturæ illinianē, dūmodo caueātur emūctō
 ria & viscera quę nec à parte antica nec à parte postica sunt
 inungēda. Ex horū vnctiōe plurima mala visa sunt. Quar-
 ta cōditio vt fiat spatio quinq; vel sex dierū, in quibus si nō
 appareat aliquod insigne symptoma nō est cessandū, tale
 autē est maxima spuitio, vlcera oris maxima: post quę om-
 nia accedit. Quinta cōditio, vt nō leuet̄ ab eodē syndone
 donec satis repurgatū sit: postea, sex dierū spatio lauacro
 ex herbis salutiferis lauetur. Sexta cōditio est, & maximē
 annotāda vt nullo medicamēto cathartico vtamur, donec
 sit finita purgatio p̄ os: ex cuius cōditionis opposito ad fe-
 brē incurabilē ægri deueniūt: quibus suppositis argumētis
 alterius sentētiæ restat satisfacere. Primo argumēto dices,
 verū esse assumptū, sed p̄pter substantiæ gravitatē ad fun-
 dū puenire, nisi diu misceat̄, & fermentet̄, ad secundū argu-
 mētū dices q̄ quāuis antiqui nullā habuerūt notitiā miscel-
 læ huius medicamenti, vel nullā fecerūt experiētiā, verū
 est, sed cū lues gallica morbus sit recens, recens modus cu-
 rādi cū eo medicamēto est institutus. Sed tertio argumēto
 salua pace Pauli, & aliorū neotericorū poteris r̄ndere p̄ni-
 tiosissimū esse dare argētū viuū p̄ os, cuius rei testimoniū
 præbet Auic. 2. can. c. pprio, & sic hæc q̄stio manet soluta.

¶ Colofonica quæstio vtrūm his com-
 petant balnea.

VTRVM in hoc morbo balnea competant, ma-
 xima difficultas est? multi existimarunt balnea sul-
 phurea, vel aluminosa maximē his conuenire, quia
 habent facultatem exsiccandi, quam sententiam mul-
 tis experiētijs refellit Massa in suo libro, tractatu quarto,

cap. 5. de morbo Gallico. Sed insinuat causam eam esse, quia sunt sicca & terrea & debili calore prædicta, & ideo magis mouent, quam cōsumant, imo cōprimūt, & astringunt, & cutem corroborant. Sed salua pace tanti authoris ratio non placet nobis, quia sic frigidis morbis veluti gutte artetice, podragræ, hydropi, nō proficerent, cōsequēs absurdū est, ergo non tenet ratio: præsertim cū assumpto balneo statim leuissima cura sudor promouetur: cuius rei firmisimā quotidianā habemus experiētiā: & cōfirmatur, quia gallicati, si ingrediantur huiusmodi balnea, si debiles sint moriūtur, ergo non nocent propter debilitatē, sed propter aliam causam, quā amplam exhibemus in nostro tractatu de balneis termarum, vbi diximus causam in alio cōsistere: nam certē ista balnea maximē nocent, & ideo cū diligentia inquirendū quare his noceant: dicimus ergo his balnea sulphurea & aluminosa nocere, quia huiusmodi morbus radicem cōtrahit ab humore sulfugineo, quare licet hæc balnea cōsumāt, augeat, tamē intemperiem, & sic spiritū consumūt & malam qualitātē nō auferunt, sed semper lædunt his: quare vel interimunt gallicos vel faciunt ipsos recediare: & licet opinio Massæ vera sit ratio non quadrat (sunt enim hæc balnea fortissima) repugnat enim, & hæc balnea exsiccent & astringant: sed placet inuestigare si ista balnea non cōpetunt: an balnea aquæ dulcis quadrare & conuenire possint? nā plurimi horū qui hoc morbo deprehensi sunt, ferè per omnia ossa topheas materias patiuntur, & ante vnctionē indigent aliqua emollitione: talis cōparatur per balnei aquæ tepidæ balneationē, & sic ex quadraginta autoribus qui de morbo Gallico disputāt, ferè omnes exceptis duobus existimant ante fortis cutis euacuationes quæ per decocta vel per vnctiones fiunt, balneo aquæ tepidæ vtendū esse. Sed salua pace tantorū virorum, quia humida plus iusto sunt: videntur non cōuenire: nam

si prima

si prima facie videantur proficere, postea grauiter nocent, nisi forsan intemperie renum ex scandescentia apprehendantur, tunc magis iuuabūt, quā nocebūt, qua de causa: in quibus materia rebellis topheaq; est, ante vnctiones cōsueui vnguento martiatonis inungere iuncturas, quæ postea mercurino vnguento illiniendæ sunt, eximia est vtilitatis & non solum si per se solis, his vnguentis vtamur, sed si in vnctionibus mercurinis talia vnguenta misceamus, firma & valida & certiora ad opus fiunt, de quorū diuersa descriptione, vide Massam in proprio lib. tract. 4. c. de vnguētis.

Quæstio de Scrofullis.

VTRVM Scrofullæ causticis debeāt curari quādo nullis medicamentis cedūt? vt homines à remedijs medicorū desperati, Galliam petunt, vt à Rege, Dei permissione remedium summis precibus petant. Et quod ista medicamenta caustica non cōpetant, patet, quia ista aposthemata scirrosæ naturæ sunt, & istis minime cōpetunt medicamenta plus iusto calida, quia dissipāt, quod tenue est, & relinquūt quod crassum est induratū, ergo nō conuenit in his huiusmodi medicamētis vtī. Antecedēs Gale, est lib. 2. de arte curatiua, ad Glauç. c. 5. Præterea si his vtamur medicamentis huiusmodi strumæ malignantur, & cum his fient vlcera maligna, & corrosiua, ergo minime conueniūt huiusmodi medicamenta. Eueniet ergo vlcus carcinomatofum, quod impense irritabitur his medicamentis. Sed altera ex parte videtur nos posse vtī his medicamentis per præceptū Cornelij Celsi, q̄ medicina nō curat ignis sanat, si ergo hæc aposthemata irrident medicamenta, ergo indigent igne vel aliquo medicamēto, quod vicem ferri obtineat, tale est causticū potentiale: de quo in præsentī sermo est, & forsan Galen. desperatus de curatione horū tumorū. lib. 14. Meth. 11. cū dixit, & si hæc nō proficiant

ficiãt vltione curantur, tanquãvltimo remedio cõmittens eius curationẽ. Et ita ad finẽ capitũ dixit, est porro ea quo que duplex, vel totũ quod corruptũ est scalpello excidentibus nobis vel coactis, aliquo ex putrefacientibus vti, per putrefaciens medicamentũ intelligit Gale. causticũ potentiale, vt arsenicum, vel hydrargiros, de quibus lib. 4. simpli. c. 19. latẽ disputat, vsum tñ horũ medicamentorũ latẽ pbat experientia, vt ipsa peritos iudicet idiotas chirurgos, qui hoc medicamẽto vtũtur. Et hãc tueor sententiã (seruatũ aliquibus seruandis) primũ quod obseruandũ duxi est, vt his medicamẽtis vtamur facta totius corporis vacuatio ne. Secunda conditio est, vt vtamur his causticis dũmodo circũ circa aliquod medicamentũ attemperans admoueamus ne sua caliditate importunũ medicamentũ cum sit ce rebri, & humiditates quoliquet: cuius contrariũ facientes empirici existimant per oculos & os materiam strumarũ trudi, & determinari. Tertia conditio vt solum ista medicamenta applicentur in Scrofullis non suppuratis, quia si suppuratæ sint, facili negotio iterum in inflammationem vocantur, & excitantur. Quarta conditio est, vt talia medicamenta nõ per se sola admoueantur nisi mixta cum temperantibus. Ad quem vsum plurima medicamenta, à nostris magistris instituta sunt, & inter plurima, hoc vnũ certissimũ est, quod sic paratur. Recipe vnguenti populnei vncias ij, opij, seminis Iusquiami, puluerizati ana dragm. j. & sem. sublimati puluerizati dragm. j. misce cõtinua subagitatione. Ex quo sume quãtitatẽ vnguenti pinij, facta scisura loco scrofulato & immite. Quinta cõditio & vltima est Gal. li. 14. Meth. c. 11. quod dũ ponitur causticũ caueamus à vasorũ trãsitu, quia aliqñ natura supra has carnes solet imponere vasa, veluti sunt illæ quæ sunt sub auribus, aut è directo aurium, à quibus maximã indicationem sumit Gal. loco citato, & Guido in cap. proprio de Scrofulis.

Quæstio de vlcere sinuoso & antiquo.

Disputatio proficua quæ licet à nonnullis neotericis tradita sit, nihilominus tamen eo stillo tradetur, vt chirurgicis ignorantibus manifestetur, est ergo querela vtrum vlcus sinuosum & antiquum possit aglutinari medicamentis aglutinantibus? serè omnis misera chirurgicorum schola existimat nõ posse hoc modo curari, nã cū carne debeat adimpleri & humiditates cõtinuo accurant carnis regenerationem impediunt, vnde Hippo. lib. de vlceribus, & lib. 6. Aphor. 45. docebat ne vlceribus annuis & antiquis sanationes difficiles, & cicatrices cauas fieri. Secũdo probant methodo curatiua, nam alia cura debetur vulneri & vlceri simplici: alia debetur cauo, cum deperditione ossis & carnis, alia debetur vlceri intemperato, siquidem vlcus simplex exposcit agglutinationem: compositũ carnis restaurationem vel ossis regenerationem: sed hæc non possunt acquiri, nisi medicamentis, nec restituentibus, & non aglutinantibus, ergo nec prima intentione, nec medicamentis aglutinantibus curari possunt, Quibus argumentis miseri & sua infelici industria, hæc vlcera perpetua faciunt, & emanantia plurimis diebus ad hecticam, & perpetuam consumptionem ægros afferunt: quem successum sæpè vidi in peritis, & in imperitis medicis non videntibus aliquod exposcendum remedium, vt vulneris fluxus sistatur, & vlcus consolidetur: in quo tam inhumaniter se gerunt, vt magnum quid se gerere videantur, si quotidie maximam copiam materiæ extrahant, & ægros ad vltimum finem adducant. Propter quod existimamus, talia vlcera. (Etiam si caua plus iusto sint) aglutinantibus posse curari. Pro quo aduerte nos non intelligere per aglutinantia medicamenta, quòd omnino verè agglutinent, veluti sutura, vel ligatura, vt

aliqui existimabant, sed medicamenta quæ valeant carnē producere, cum stipticitate, quibus in vulnere & circum circa vtendū: non enim oportet subito vulnus occludere, quia natura assueta ad locū debilem mittere, detenta violentia, ad partem principē trāsmittet, & cito suffocabitur. Et ideo dixit Gale. & Hipp. in his necessario tardē fieri cicatrices & cauas: quibus vtendū cēsemus dūmodo nec dolor nec inflāmatio adsit, & vlcus occupet corpus à prauis humoribus mundatū: quibus suppositis facile est argumētis alterius opiniois satisfacere, & vt in summa satisfaciamus dicito, q̄ in omni vlcere dūmodo nō sit in emūctorio, circum circa vtendum est repercussiuus: quibus vtebatur Hippo. lib. 5. Aphor. 23. quo si vtaris si siccis vlcus medearis facili negotio vlcus restituetur, potissimū si cum vino stiptico quotidie partem ipsam firmes vlceratā, cuius opiniois fuit Auicen. 4. 4. c. de vlcerebus sinuosis, & Galen. lib. 2. de arte curat. ad Glau. c. 8. de vlcere sinuoso, & Guido. in suo tract. de vlcerebus in 4. c. proprio de vlcere in peruo, & sic facili negotio poteris satisfacere, argumento vlcus cauū vel indigere carnis, & ossis regeneratione, sed oportet subuenire grauissimo accidēti, videlicet humorū profluuiū antiquo, cui ni subueniamus, in possibile est, vt cavitās cōsolidationē acquirat, fiet autem habēdo rationē vlcere & totius corporis, beneficijs medicamēti purgātis,

QVÆSTIO Vnica.

De fractura ossis.

MTRVM in fractura iuxta quartū præceptū Guidonis, si vulnus adsit, prius curandū vulnus sit, quā de fractura tentandum aliquid sit dubitatur? nam si vulnus sit, secundū transuersum, vt tota medulla ab osse extracta sit, nisi cito partes ossis

osis adæquentur cito putredinē contrahit, & facile mors subsequitur, vt pbat Hipp. lib. de fracturis. tit. 12. in calca nei osse: in quo nō solū docet, suo loco in fractura, reponē dū, sed si ppter obliuionē nō repositū sit, cito corruptionē contrahere, & febres acutas inducere, ergo videtur statim ossa adæquāda: cuius rei firmissimū argumentū vidi pluri mos interiisse, vel mēbra amisisse, si statim nō adæquetur, quare cū hoc negotiū difficile sit, & potius indigeat mani festatione, quā tretralibus argumentis, rem cōfundere, dicendū inter oēs huic querimonix melius satisfacisse taga uctium in lib. institutionū chirurgicorū scopo. 4. si dicamus ossa fracta cum vulnere nō esse statim cōponenda, se ratio ne vulneris sanguinis fluxus, vel grumus sanguinis incauitatē osis inciderit, nisi cōpescat fluxus, & grumus abster gatur, impossibile est ossa cōponere, quibus factis statim ossa cōponere est necesse. In quo aduerte Cornel. Celsum plus iusto timidū exitisse: qui in simili casu li. 8. c. 2. existimat, solū ligaturam sufficere & laxam: minimè applicare ferullas vel tabellas, nam post emundationem vlcis cōpresso vulnere ab inferis ad supera, aglutinando, prohibet alicuius materiei extraneæ ingressum, nec Hippoc. hoc timuit lib. de fracturis tit. 30. nisi ppter dolorem: q̄ si appo sitis accrescat dolor, tūc ligaturā remittere oportet, & hactenus de hac quæstione chirurgica: in qua hodie tam incerti sunt chirurgici, vt melius sit totū negotiū cōmittere impostoribus. Vnū tñ pro curatione aduerte vt cū membrum fibulis, sit apprehensum foramē fiat in ipsis fibulis, vt materia emundetur.

Quæstio de Erisepellate.

VTRVM in mero Erisepellate inchoandū sit semper à sanguinis missione vel à purgatiōe dubitatur? & videtur, quòd sit inchoandū à sanguinis missione: nam

fit à sanguine tenuissimo, ergo debetur ei phlebotomia, maior nota est, ex Gale. lib. 1. de arte curat. ad Glauco. ca. 1. vbi docet, vel fieri ex bile, vel ex sanguine tenuissimo. Secundo confirmatur ex natura etiam erisipellatis, quia est veluti scandescentia, sed hanc scandescentiam egregiè attemperat sanguinis missio, ergo à sanguinis missione inchoandum, tandem. Tertio probatur, quia in. 3. 4. c. de erisipellate iubet Auicena sanguinem esse mittendum quando erisipelles est inter duas cutes, in quo situ certum est materiam esse tenuissimã, ergo in omni erisipellate sanguis mittendus est: nam si Auicena in erisipellate, ex humore tenui non timeret, ergo in nullo, erisipellate timendũ. Quarto probatur & deducitur, nam Hipp. lib. 4. de victus ratione in acutis text. 21. initio. cum incipit obsesa inflammatione &c. docet sanguinem esse mittendum in omni inflammatione biliosa, tam in herpete, quam in erisipellate, ergo prius in erisipellate sanguis mittendus est. Et confirmatur per Gale. in cõm. 92. Galen. in cõmentario docet Hippoc. facere cathalogum de morbis in quibusque vtraque vacuatio est necessaria: sed existente æquali necessitate, inchoandum est à sanguinis missione, ergo in erisipellate vtraque vacuatio est necessaria, & incipiendum esse à sanguinis missione. Cõtrarium constat ex Gale. lib. 14. meth. c. 3. & lib. 2. de arte. ca. 2. manifestè ibi. In qua controuersia diluenda forsitan erat necesse afferre originem causæ erisipellatis, vt facilius constaret de genuino remedio, sed quoniam abundè satis Valeriola, de hac disputat, non licet quæ ipse differit transcribere, ibi poterunt curiosi videre libr. tertio. enarrat. enarratione tertia. qua doctrina supposita, licet iam satisfacere quæstioni per aliquot conclusiones. Prima conclusio est in legitimo erisipellate incipiendum est à purgatione, imò solum competit purgatio, cuius causam insinuat Galen. libr. 14. Methodi

cap. 3. cum inquit: ita nunc quoque faciemus pro sanguinis missione medicamento purganti utemur. Secunda conclusio est in spurio erisipellate, siue vincat, siue non: à sanguinis missione, & postea medicamento purganti erit succurrendum: ut docet Galen. lib. 2. de arte curatiua ad Glauconem, cap. 2. Tertia conclusio in erisipellate interno cum à sanguinis missione fit inchoatio, medicamento purganti, vel nullo, vel leui utendum est, ut patet per Galen. lib. 4. de victu acutorum. textu 20. & patet per Gale. & Hippo. lib. 1. Apho. 24. Sed breuiter in curatiõe erisipellatis animaduertendū est, curari (quod attinet ad medicamenta topica) frigidis & humidis, nec his aduersatur Auicena Fen. 3. 4. tract. 1. cap. 5. vbi dixit in erisipellate conuenire in fridantia, cum stipticitate, codex mendax est: ut constat ex cap. 7. de cura. formicæ, quæ cum proueniat ab humore bilioso, docet non curari medicamentis frigidis & humidis, sicut dictum est in capit. de erisipellate, ergo signum est in capit. de erisipellate non voluisse erisipellas frigidis & siccis: sed humidis curari: nam herpes erisipellas ex ulceratum est, propter quam dispositionem siccis indiget: ut docet ipse Galen. libr. 1. de arte curat. ad Glauconem capit. 2. & sic non est, quod Valeriola, nec alij neoterici, tam leuiter, & ex leui causa aduersus Galen. insurgant, & aduersus Auicenam, quia hoc potius peccatum fuit Andrææ Belnunenhsis, qui vniuersam caput mendacissimum reliquit, nam in eo cap. inquit non esse, in eo sanguinem mittendum, nisi quando materia est inter duas cutes: potius ergo debebat dicere inter duas materias, id est, quando erisipellas mixtum vincente, & non vincente: nam quando peruenit ad duas cutes magis legitimū est, ut patet Galenum libr. 14. Methodi capit. primo. & capit. 2. Quibus discussis reliquis, quæ restant in prima controuersia argumentis facile est satisfacere. Primo argumento respon-

detur,

detur, quod bilis quartus humor efflorescentia sanguinis est, quæ semper peccat qualitate, & ideo illi conuenit magis purgatio, nam cum illa maxima feri copia miscetur, & per consequens magis conuenit illi purgatio, & hætenus de ista querimonia, quia ad ea quæ supersunt vel nec medicus poterit solutionem præbere.

Quæstio de Carbunculo.

VTRVM in principio huius aposthematis liceat uti medicamentis repercussiuis dubitatur? pro parte negatiua argumētū est fortissimū, quia in principio cuiusuis aposthematis venenosi vel bunonis, qui accidit in adenosifis locis, nō licet uti medicamentis repercussiuis, vel in aposthematibus quæ per viā crisis fiunt, sed carbunculus tumor venenosus est, ergo in eo nō est utendum repercussiuis: maior nota est ex Auicena. 4. 1. c. 25. Sed his manifestè repugnat Auicena. 3. 4. tract. 1. c. 18. de cura altoin, ubi infra altoin, hoc est, aposthemate venenoso insinuat altoin. 1. carbunculū venenosum curari, per medicamenta quæ infrigidant & siccant, veluti spongia aceto & aqua infusa, eodem prorsus modo Paulus lib. 4. c. 21. utitur emplastro ex malis granatis, Galen. etiā idē cōfirmat lib. 2. de arte curat. ad Glau. c. 2. in fin. & lib. 14. Meth. c. 15. In qua controuersia totū negotiū consumunt in explicando Auicena & relinquūt exēplaria Gale. à quibus Auicena & alij de sumpse re: sed quia sententiæ neotericorū circa Auicenam versantur de eius veritate & falsitate fiet examinatio. Prima quorundā expositio est, ut intelligatur Auicena de applicatione repercussiuorum, non in ipso aposthemate, sed circum circa, quæ expositio clarè repugnat Paulo lib. 4. citat. quia ibi iubet emplastrū ex malis granatis super carbunculū esse imponendū: præterea si circa ipsum: & nō in ipso maior noxa sequeretur ex impulsione materiæ ad cor, quàm

minutione in ipso aposthemate. Alij vero existimant intelligendū Auicē. de altoī, & carbunculo non venenoso, & nigro, sed de rubro & miti, qui sine vehemētia accidētū accidit, & ista sentētia (remotis ambagibus) est quæ nobis placet, licet plurimis neotericis nō quadret, elongantes istā tractationē vsq; ad sydera: pro quo aduerte, quid sit altoī apud Arabes, ex Auicē. ferē nihil aliud est quam carbunculus: & iste carbūculus est veluti genus ad malignū, & mitem carbunculū, & sic omnis carbūculus erit altoī, non vero vice versa: vltērius malignū altoī, vt ipse infert Auicēna paulō inferius, quoddā est, q̄ oritur tempore pestis, in quo plurimus prouētus est carbūcolorū, alterū qui tempore saluberrimo cōtingit. Præterea ex his quidā oriūtur in glādulosis, vel in emūctorijs, quidā qui in alijs partibus cōtingūt, & isti minus deteriores sunt. Quibus suppositis, huic quæstioni his cōclusiōibus possumus satisfacere. Prima cōclusio in carbūculis malignis & pestiferis, nō est vtendū repercussiuus, nec in his qui oriūtur in emūctorijs, qui nigri & liuidi sunt: quæ conclusio obtinet duas partes. Prima pars est in carbūculis pestilētibilibus, nō est vtendū repercussiuus, quia tūc natura criticat, & potius attrahētibus vtendū, vt motus naturæ adimpleatur & perficiatur, quæ sentētia est Auicē. 2. 4. c. de febre pestilēti, exoneratur natura his tuberculis per quasuis vias, quibus potest se exonerare. Secūda pars cōstat, quia si ab his partibus quæ sunt in emūctoria repellas ad partē principem naturæ motui contra venies. Et ita Gale. lib. 2. per locos. c. 2. expressē, imparatidibus, hoc est, aposthematibus retro aures, quæ malignātis naturæ sunt aposthemata, & per viā crisis facta, vtitur attrahētibus & molificātibus. Ex quo sequitur perperā nō nullos dubitare in bubone pestilēti, an liceat applicare medicamēta repercussiuā, quia cū accidat in loco emūctorij & sit de natura humoris maligni, nullo pacto licet vti me-

dicamento purgati, nec cōtradictē morū naturæ, vnde & nō immerito reprehendendus venit noster amicus Alcaçarēsis in propria quæstione, qui docet Auicēnā in repercussiuorum admotione intelligere de alto in venenoso, & nō venenoso, q̄ est absurdū, nā in venenosis nullo modo cōueniunt repercussiuua. Secunda cōclusio, si carbunculus oriatur extra partes emetoriales, nec per viā crisis: repercussiuus vtendū: quæ doctrina Gale. lib. 14. Meth. citato, & melius lib. 2. de arte, cuius ratio est, quia ratione eximij caloris quo membrū deuritur, cita putrefactio partis timetur: & ideo medicamentis partim digerentibus & inhibentibus putredinē vtendū est, vt est emplastrū de arnoglosa Galeni, & emplastrum de malis granatis Pauli, & postea Auicēnæ, quæ omnia prædicta facultate donantur, q̄ si alii quis insurgat ex sentētia Auic. loqui de carbūculis qui cōtingūt corporibus glādulosis, dico intelligere corpora glādulosa nobiliaveluti mamas paricmias sub lingua, vt recte exposuit Alcaçarēsis, & ita argumēta pposita in principio quæstionis habemus satisfactū, cū distinctiōibus præhabitis.

Quæstio, an liceat in tumoribus venenosis vti theriaca.

QVAESTIO ista versatur circa admotionē theriacæ in bubone pestilenti, an cū cepa vel alio medicamēto attrahenti liceat vti via emplastri, theriaca simul mixta cū alijs? quā quæstionē disputat Carthaginensis vir raræ eruditionis in tract. de febre pestilenti in rubrica propria, de apostematibus libri primi, vbi multis modis euoluit hoc dubiū: & q̄ non cōueniat probatur, quia theriaca habet facultatē pellendi venenū, ergo nō attrahēdi: antecedens patet, ex Galen. libr. 1. de antidotis. c. 14. & libr. 1. de theriaca ad Pisonem. c. 14. vbi pro morſu viperarū cōmēdat vsum theriacæ, & pro morſibus phalangiorū, quia venenum

nenum depellit & expellit: ergo foris imposita venenū reperit. Idē confirmat lib. de vsu theriacæ, cuius argumentationis fundamentū est, nam impossibile est, idē alicui contrarium & simile sit, si theriaca habet facultatē depellendi venenū, ergo nō habebit facultatē attrahendi, q̄ si dicas id à qualitate occulta prouenire videtur rarum & nunquā dictum, nam quæso quod medicamentū ad inueniri poterit purgans, q̄ similitudine suæ substantiæ attrahat humorē, & ipsum à se expellat, ergo si theriaca habet vim trahendi venenū non habebit facultatem depellendi, & è conuerso multis modis conatur prædictus auctor satisfacere huic dubio in quo oēs antiqui tenent theriacā vtrāq; facultate pollere depellendi, & attrahendi venenū. Sed quomodo hoc cōtingat videndū est: quidā dicunt theriacā has facultates habere propter mixtionem, sicuti scamoniū mixtum cum diuersis medicamentis diuersam qualitatem sortitur, cinabare habet proprietatem purgandi pituitam, si misceatur cum castoreo eam amittit: sed ista sententia licet nō sit extra rē, nō quadrat, nā theriaca in quantum theriaca vtrāq; qualitates contrarias sine alterius mixtione sortitur, aliqui dicunt theriacā hos effectus contrarios habere non sub ratione contrarij, sed vbiq; operetur ad se attrahat venenum, & eum cōminuat, & sic foris imposita, & intus accepta, venenū attrahit, & hæc opinio arridet Gale. lib. de vsu theriacæ, vbi docet, q̄ tanta pollet caliditate, vt venenum absumat: q̄ si dicat aliquis, sic tantū proficere posse theriacam si membro sano, & ægro imponeretur. Respōdet Gentilis in 6.4.c. de morfu viperæ, magis in loco læso proficere, quia ibi est maior dispositio, propter pororum apertionem vel propter vulnus in quo facilius actiuatur medicamentū, vt contingit in impositione medicamentorū causticorū, quæ licet habeant maximā caliditatem, nihilominus melius & facilius operantur, si fiat solutio in loco in

quo debent ad moueri: vltra quam explicationem possu-
mus dicere etiam theriacam intus assumptam facultate oc-
cultâ pellere venenû, sed exterius applicitâ qualitate mani-
festa absumere, propter caliditatem qua pollet, cuius rei
firmissimum argumentum est, quòd tempore æstiuo ne
quaquã eam propinat, Galen. lib. de theriaca ad Pisonem
cap. 10. ex qua solutione vna vel altera facilis est respon-
sio ad argumentum præcipuum huius quæstionis qua, in
re vide Valeriolam lib. 6. enarra. enarra. 8.

QVÆSTIO Vnica.

De Scirrho.

VTRVM Scirrho cõpetant medicamêta emollien-
tia blandissima quæ vocant, an impense calida? ista
tantû medicamenta cõpetere patet: quia sunt frigidissimi
tumores, & indolentes, ergo cõpetunt medicamêta vehe-
menter calida, quia cõtraria, contrarijs curantur, vt cõstat
de reliquistumoribus, qui semper suis cõtrarijs curantur.
Præterea id insinuare videtur Gale. lib. 2. de arte curati. ad
Glauc. c. 5. de tumore scirrroso, quo loco docet in scirrho
lienis vtendû esse medicamêtis vehementer dissipâtibus,
& digerêtibus, vt cortice capparrorû, radice thamarisci, &
nõ quocûq; modo, sed coctis in aceto, ergo in scirrho ven-
dum est medicamêtis vehementer dissipantibus. Sed his
nõ obstâtibus verissima est sententia Galen. libr. 2. de arte
curati. ad Glauc. c. 5. & lib. 3. de simpli. facult. c. 7. solum pro-
curâdis tumoribus scirrhosis ex vsu esse curare cum medi-
camentis emollientibus, quia cõtrariâ huius curationem
molliri nõ tutû est, si quidê per medicamêta plus iusto im-
penseq; calida lapidei magis relinquûtur isti tumores dis-
soluti, q̃ tenuè est & q̃ crassum est in irritum ipsis parti-
bus relinquitur, qua ergo de causa emollientia ex meditu-
lijs

Ilis animantiū docet parari, & ex humorū differentia, calfaciūt & emolliūt, sine violētia: istis enim paulatim tumor emollitur, & resudat, q̄ si fiat diuaporationibus ex lapidibus, veluti incāmentū apparet, vt cōstat de lapide marq̄; sito, & molēdino, qui ex multis saxulis cōcretū est. Ad argumentū Gale. lib. 2. de arte cura. ad Glauc. c. 6. de scirrholienis, dicendū est, Gale. his medicamētis præcalidis, vsum fuisse, partibus exterioribus admotis, vt facilius ad intima penetrent, ratione situs lienis ad quē non sic facilē penetrare possint, nisi tali qualitate prædicta essent, & aceto commixta, quare diu euoluūt lapidem, qui in curatiōe scirrholienis, solum emollientibus vtuntur, maxima enim sumitur indicatio à situ partis, quæ sæpē vsum & qualitatem, simulque quantitatem medicamentorum euariat, pro qua difficultate fit satis.

Quæstio de Ruptura.

Huiusmodi difficultas nō in via quæstionis disputanda, sed amicē, vt quid sit agendū adaperiatur necne: sæpē enim ligaturavsuāli, vt faciūt experimētatores solent curare rupturas incipiētes, sed qñ iam antiquātur nō solēt cedere ligaturę, queritur vtrū si antiquētur, & situm cōtrahāt: alia via possint curari, omiſsa operatione manuali que p̄cedit cū amputatione alterius testiculi? Marianus neotericus chirurgus remissiorē operationē manualē cōsultit in sua chirurgia. c. de ruptura, quæ fit solū scisa, cute, & membrana carnosa, corrugato peritoneo, cauterio leuissimo, vt nō trāscēdat ad ipsa vasa, quā diuinā ipsi appellāt curatiōnē: ita vt absq; extractiōe testiculi eius lateris, ruptura possit curari: quā viā sæpē multi exercuerunt, sed plurimi recidiuā passi sunt. Ex tali via curatiua (qđ semp in nostra arte fugiēdū cēseo) nā vt docet Gale. melius est in totū morbu leuare quā sine plurima noxa quotidie reincidere ex reci-

diuatiōe medici malū nomē solēt acquirere, sed qñ recens est. Aliā neoterici adinuenerūt viā, videlicet p applicatiōne medicamētorū astringentiū, iuxta dindima eo modo quo iubet peritus Cadmeteus lib. suę chirurgię c. vlt. de ruptura, quæ medicamēta nolimus trāscribere, quia ipse, rectē mādauit, ne trāsuaforū more ab vno loco in alterum trāscribamus, ibi diligētiore poterūt videre qua methodo curādi vidi plurimos sanatos, qui recētē rupturā patiebantur in alijs eū difficultate, & hæc p ista quæstiōe sufficiāt.

Quæstio de Bubone.

VTRVM in bubone, hoc est, in tumore inguinū liceat purgare ante maturationē? p parte affirmatiua est argumentū: nā ferē oēs isti tumores trahūt originē, ex mala qualitate, per cōtagiū accepta, inquinat humores qui nisi bñficio medicamēti purgātis corrigātur & educātur, cito cōtagiū totō corpori cōicatur, vnde ab huiusmodi tumorbibus si resoluantur mala plurima solēt puenire. Et ita Guid. & oēs barbari sui sequaces, statim trāsactis aliquibus diebus certū medicamētū purgās exhibēt, q̄ ex pillulis Indijs, & foetidis formatur. Item deducitur, quia sæpē isti tumores ex materia frigida ortū trahūt, sed vt possit eā, vincere natura & cōquere præstat lauare & minuere eam, ergo de primo ad vltimū, vt suppurētur, necesse est, materiā frigidā minuere. Sed his nō obstantibus sunt quidā neoterici, qui in his nec sanguinē extrahunt, nec purgātū medicamēto vtūtur, dicūt enim naturā criticare, quia ad loca ignobilia trudit, ex quo motu certē natura se exonerat, & nō possumus cōtra euenire: è quorū numero fuit Cadmeteus & amatus Lusitanus, quāuis amatus nō præpediat sanguinis missionē: sed circa purgationē maximē dubitatur, amatus Lusitanus in quadā sua centuria sentit, in his nō cōuenire purgationē. Primo quia per purgationē præpeditur sup-
pura-

puratio, quæ causa (suo videri) firmissima experiētia cōfirmatur. Nā sepè vidit multos bubones ante maturationē expurgatos, qui duri & incurabiles relictī sunt, quæ aposthemata nisi medicamētis vehemēter trahentibus tractentur haud poterāt curari, vt sua vehemētia sanguinē auocarēt, quo tracto, tumor rebellis ad suppurationē perueniat. Secūda istius ratio est, quia cū ista materia venenosa sit, & cōtagiosa si auocetur ad intima, contagiū in interioribus mutabit. Multo, ergo melius est, vt iam euictō exhibeat medicamentū purgās: quā sententiā nō insequor, nisi materia benigna sit, quia si maligna sit, vel per resolutionē, vel indurationē, vel in solutionē terminetur: necessario purgandū. In quo tumore hoc vnū maximè cōsulo (vt superius tetigi) quoties rebellis est ad suppurationē, vt semper vtamur medicamētis valde attrahētibus, vt cepa vel scilla, vel radice lilij albi, mixtis cū valde emollientibus, quæ præceptio: & si videatur à nostris neotericis inuēta, Gale. consiliū est, lib. 2. de arte curat. ad Glauco. c. 7. vbi pro aposthematibus egrē ad suppurationē veniētibus, cōsultat scarificatiōes administrādas, sed medicamēta plus iusto digerētia applicāda esse, vt radix cucumeris asinini, cui certè prædicta medicamēta correspondēt. Et ita soluitur cōtraria redargutio: nā purgato corpore his medicamētis, impedimēta impediuntur cū qua difficultate finē volui imponere huic tractationi laboriosę, quā nō iudico laboriosam, quia sudore & elegantia reliquas difficultates vincat, sed quia inter selectissimas difficultates eas exhauserim, in quibusque quotidie Medici & Chirurghi impendere solent. Finis.

L A V S D E O.

S A L M A N T I C Æ,

Apud Ioannem, & Andræam Renaut fratres.

M D L X X X I X.

TABVLA ALPHABETICA, CVIVS PRIMVS numerus indicat paginam, secundus ostendit tractatum.

A

Poplexia fortior sinco pi, & quare. pagina 11. tractatus 1.

Apoplexia fortis mul

toties apparet sine respiratiōe, & quomodo contingat. p. 12. tract. 1.

Apopleptici quando non debent curari. p. 13. tract. 1.

Aliabatis sententia de apoplexia, quomodo sit intelligenda. pag. 13. tracta. 1.

Aurium inflammationibus internis narcotica competunt. p. 33. t. 1.

Anginis competit sanguinis missio, nisi accidat senibus ex imbibitio ne humoris frigidi. p. 34. t. 1.

Anginis interius competunt repercusuua non nimis austeru. p. 36. tracta. 1.

Asmate facilius viri quam fœminæ corripuntur. pa. 37. t. 1.

Asmatis accessiōibus, quomodo sunt applicandæ cucurbitula. pa. 38. tract. 1.

Artritiidæ quæ vina magis quadrêt. p. 125. tract. 1.

Accida an febribus putridis conueniant. p. 140. tract. 2.

Aues montanæ pro victu præstan-

tiores domesticis. p. 184.

Antiquorum præcepta difficilimū est relinquere in rebus dubijs. pa. 213. tract. 3.

B

BVlbaceorum genera correctæ, non sunt nimis strangulatiua. p. 122. tract. 1.

Balnea, quæ competant in artritiidæ cum febre & sine febre. p. 128. t. 2. & p. 127.

Balneum quibus febribus putridis competat. p. 138. t. 2.

Balneum aquæ tepidæ hecticis conuenit & post egressum submersis in aqua frigida. p. 178. t. 2.

Balneorum domus, laudandæ magis quam vituperandæ. ibidem.

Bonis euacuatiōe quomodo per medicamentum purgans. pag.

C

Cerebrum non caret sensu contra barbaros medicor. p. 2. tract. 1.

Capitis vna pars, potest affici sine cōsensu alterius. pr 2. tracta. 1.

Capitis affectibus, quæ vena debeat secari ex potissimis. p. 4. t. 1.

Capitis morbis post venæ sectionem venarum vniuersalium, quæ ve-

I N D E X.

- na priuata & particulares secari debeant. *ibidem.*
- Capitis affectibus interioribus prodest venæ sectio ex naso. *ibidem.*
- Capitis affectibus exterioribus prodest venæ sectio frontis. *ibidem.*
- Clyster præcedit venæ sectionem, nisi clyster acris & mordax sit. *pa. 153. t. 2.*
- Carnes pro modo victitandi, nec recenter mactata, nec diu à seruatâ. Sed hodie mactatâ & crastina die commersâ. *p. 184. t. 2.*
- Cucurbitula in principio gratia renulsiõnis possunt applicari. *pagina. 6. tract. 1.*
- Cucurbitularum applicatio an debeat fieri prius indistanti vel proximo loco. *ibidem.*
- Color non alterat animam, sed instrumentum eius. *p. 19. t. 1.*
- Convulsiõni expunctura, si cæca sit calidis & siccis si sit manifesta lementibus dolorem. *p. 26. t. 1.*
- Catharro quando debetur sanguinis missio & quando non. *p. 27. t. 1.*
- Colici doloris vera curatio. *p. 96. t. 1.*
- Cirrus adipinus si per vulnera excidat quando excidit si sit amputandus vel non. *p. 213. t. 3.*
- Cor potest pati solutionem continui potissimum in dextro cordis ventriculo. *p. 50. t. 1.*
- Cholirica passio quando inuanda vomitu. *p. 55. t. 1.*
- Cotta quare in aliquibus casibus asis sint præferenda. *p. 67. t. 1.*
- Coxendicis morbo magis proficit venæ sectio ex vena sciatica quam ex interna tali in cuius sectione Auicena non se excusat à contradictione Galeni. *p. 118. t. 1.*
- Coxendicis morbo magis vomitus, quam alui subductio competit. *pagina. 116. t. 1. vbi ratio elegantissima huius præscribitur.*
- Cæustica quæ admonentur scrofulis quatuor conditiones requirunt. *p. 226. tract. 3.*
- Carbunculis quando conueniunt repercussiuæ & quando non conueniunt supra ipsum applicata. *pag. 233. & 234. t. 3.*

D

- Dolori lienis aliquando cum anodinis parum de astringentibus miscendum. *pagina. 78. t. 1.*
- Dolori intestinorum magis cõuenit habere ventrem vacuũ quam in dolore renum. *p. 79. t. 1.*
- Dissentericis quæ pingatio & quando sit administranda. *p. 81. t. 1.*
- Disentericæ quo pacto lac præparatum ex mente Alexandri debeat exhiberi. *p. 83. t. 1.*
- Disentericæ corrosiuæ, & plus iusto exsiccatia quædo per clysteres sunt infundenda. *p. 84. & 85. t. 1.*
- Donati opinio reprobatur. *pagina 106. tract. 1.*
- Dolori cholico competunt statim medicamenta leuiora licet in fine robusta magis. *p. 96. t. 1.*
- Diuretica raro morbis iuncturarum conueniunt. *p. 123. t. 1.*

I N D E X.

E

Epilepsia fit à causa materiali antecedenti licet non fit sine causa in materiali coniuncta. p. 15. t. 1. vel vice versa.

Epilepsia essentiam, non cognouit Auerrous contra Gale. p. 14. t. 1.

Epilepsia aquæ fit ab aura frigida communiata non fit per communicationem materiæ ibidem.

Epilepsia post vigesimum quintum annum admittit curationem. pagina. 16. tract. 1.

Ephemiris febribus sudoris provocatio est necessaria. p. 131. t. 1.

Empimatis apertio ubi, & quibus conditionibus debeat fieri. pagina 211. tract. 3.

Epiploon si ex traducatur per vulnus ut plurimum suendum. p. 213.

Erisipellas legitimam externam purgationem & non venesectionem desiderat. p. 230. t. 3.

Erisipelatis quando est inter duas cures quid sibi voluerit Auicena. pag. 231. t. 3.

Erisipelatis cum traditur mendosa ab Auicena. ibidem.

F

Febribus, quo pacto cibandum, pag. 134.

Febribus quo pacto cibus instituenda iuxta diuersum modum inuasionis febrium. p. 142. t. 2.

Febrium accessionibus aliquando licet porrigere alimentum, & quibus in casibus. p. 143. t. 2.

Febrium putridarum causa quæ prius

demenda an putredo, vel obstructio vel repletio. p. 143.

Febribus omnibus putridis sanguinem mittere expedit. p. 146. t. 2.

Fractura ossis cum vulnere quo pacto sit curanda. p. 229. t. 3.

Facultas medicamentorum diureticorum est in duplici differentia. pag. 93. tract. 1.

Frigida nimis quando in passionibus cordis conueniant. p. 52. t. 1.

Febri quotidiana non licet sanguinem detrahere nisi humore semicocto. pag. 147. t. 2.

Febribus continuis quæ purgantia medicamenta competant. pagina 140. tract. 2.

Febribus quo tempore sit tendanda vacuatio. p. 152. t. 2.

Fructus qui magis conueniunt febri citantibus p. 132. & p. 133. t. 1.

Febri tertiana desiderat semper leuem euacuationem in principio factam. p. 167. t. 2.

Febribus pestilentibus omnia alimenta crassa consistentiæ nocent. p. 183.

Fluxibus intestinorum competit purgatio & quo medicamento debeat fieri. p. 140. t. 1.

Febribus pestilentibus quæ legumina competant. p. 185.

G

Gerardi opinio reprobatur circa tremoris contingentiam. pag. 24. tract. 1.

Idem author reprehenditur cum omni casu barbarorum. p. 61. t. 1.

Galenus locus difficillimus, libr. de

I N D E X.

Sanguinis missione. c. 18. pa. 98.
tract. 1.

*Gallico morbo conuenit sanguinis
missio.* p. 218.

*Gallico morbo aliquando conueniunt
unctiones, etiam si non præcadat
ligni Indij decoctio.* p. 220.

*Gallico morbo vnguenta conuenien
tia debent esse diu fermentata.* pa
gina. 222.

*Gallico morbo vnguenta mercurina
conuenientia, ex multis conditio
nibus dependet.* p. 223.

*Gallico morbo non competunt bal
nea aluminosa nec sulphurea.* pa
gina. 224.

H

Hæmorrhoida prouocata vni
cum cum auxiliū est me
lancholicis. p. 15 t. 1. &
pagina 20.

*Hæfici non conuelluntur, propter hu
miditatum copiam, qui coaceruan
tur acutius.* p. 26. t. 1.

*Hæmorrhoida antiqua, non semper
seruari debet nisi in morbo anti
quo & corpore chæcético.* pa. 15.
tracta. 1.

*Hæfticis febribus conuenit in princi
pio potus aquæ frigida.* pag. 159.
tracta. 2.

*Hæctericæ ex inflammatione ieco
ris debetur sanguinis missio prius
quam purgatio.* p. 73. t. 1.

*Hæctericæ ex obstructiōe lienis quo
modo sanguinis & quando pur
gatio conueniat.* ibidem.

Hydropicis, non semper conuenit, &

potissimum inascite. p. 74. t. 1.

*Hydrops, an debeat p chirurgiã cura
ri in principio vel præmissis alijs
auxilijs.* p. 76. t. 1.

*Hydropis apertio quomodo sit admi
nistranda.* ibidem.

Hydropicis raro cōuenit lac. ibidem,
& pag. 77.

*Hydropicis non cōuenit lactis aqua
vel serum.* ibidem.

*Humorum præparatio in quantum
præparatio semper calidis præsta
tur.* p. 135. t. 1.

I

In inflammationibus biliosis si
sint internæ etiã cōpetit phle
botomia, cuiuscunque humo
ris sint. p. 5. t. 1.

*Iachinus fallitur in depingendo le
targo.* p. 8. t. 1.

*Inflammationibus interioribus quæ
paulatim terminatur, nõ ex cubi
to sanguis extrahendus.* p. 42. t. 1.

*Iecori inflammato in parte caua ma
gis conuenire euacuatio per medi
camentum lenius quam in giba.*
pag. 6. t. 1.

*Iecori inflammato nullo modo nimis
purgantia medicamenta compe
tunt.* ibidem.

*Iecori inflammato, semper venæ se
ctio facienda ex latere dextro.* p. 68.
& 69. tract. 1.

*Iecoris scirrho potius corroboranti
bus vtendum etiam si cum emol
lientibus misceantur.* p. 71. t. 1.

*Iecoris scirrho, cur nõ solum emolli
tia sint ad mouenda.* ibidem.

Intesti-

INDEX.

Intestinorum fluxibus ex icore vel ex liene cucurbita parti mandanti affixa mirè prodest. p. 86. t. 1.

Iaquinus fallitur. p. 101. t. 1.

Iuncturarum morbis, non nimis cathartica purgantia conueniunt. p. 122. tract. 1.

Indicatio morbi prima curatiua. pa. 145. tract. 2.

Inguinum tumoribus, aliquando debeat purgatio aliquando non. pagina 239. t. 3.

Inguinum tumoribus se rebelles sint plus iusto calida cum emollientibus ad moueri debent. ibidem.

L

L *Ethargus cõtrariadi dispositio est phrenitidi, & ideo in omnibus partibus contingere potest quibus contingit phenitis. pagina. 8. tract. 1.*

Lethargus non cõsistit in sola interperie contra plurimos. p. 8. t. 1.

Lethargicis in principio repercussiuus moderata competunt. p. 9. t. 1.

Lethargo topica ad mouenda magis anterioribus quam posterioribus. pag. 10. t. 1.

Lienis scirrhus non solum emollientia, sed plus iusto calida ad mouenda, vt fiat penetratio ad interiora. pag. 72. t. 1.

Lienis scirrhoso propter eadẽ causam competit acetum, per eadem.

Lapidibus renum, etiam in partibus nimis calida desiderant medicamenta sed emollientia contra communẽ barbarorũ scholã. p. 87. t. 1.

Lapidis præseruatio nec nimis calidis, sed potius temperantibus vel frigidis fieri debet.

Lac tempore pestis non est in vsu. pagina. 184. t. 2.

Lentes non sunt commodæ febribus cuiuscunq; generis sint. p. 185. t. 2.

Lienis situs in causa est vt si scirrhus laboret medicamentis valde calidis vt amur. p. 237. t. 3.

M

M *Atthai de Gradi sententia reprobatur circa frigidorum topicorum ad motionem. p. 7. t. 1.*

Maiora remedia quãdo sunt tentanda pag. 96. t. 1.

Melancholia fit à causa immateriali. pag. 18. t. 1.

Melancholici sanguinis missio competit nisi accidat per consensum. pag. 20. t. 1.

Menstruorum suppressioni quando venatali quando vena brachij secanda. p. 98. & 99. t. 2.

Monacha que interempta est suo cõfilio & medicorum quorundam. pag. 128. t. 1.

Mucronata cartilago non concedit, & ideo non eleuatur à vetulis. pagina. 57. t. 1.

Medicamenta purgatiua canonice & melius in sine status exhibetur à medicis quã alijs temporibus. pagina. 151. t. 1.

N

N *atura potenti nihil est difficile. pag. 46. t. 1.*

I N D E X

Nervorum passionibus topica magis circa radices nervorum applicanda esse. p. 25. t. 1.

Nervi scisi per vulnera, non sunt suendi. p. 205.

Nervi si vulnerentur, quibus indicationibus curandi. p. 205.

Nervi si suantur timorosum, & lethale vulnus efficitur. pagina 205. tract. 3.

Nervis vulneratis, medicamenta astringentia non conveniunt, etiam si fluxus sanguinis adsit. p. 207. t. 3.

Nervis vulneratis cum fluxu sanguinis cauterium magis ex usu quam astringens medicamentum. pag. 208. t. 3.

O

Oculorum morbis vinum quo quocumque tempore exhibitum maxime nocet. p. 30. t. 1.

Oculorum inflammationi semper convenit sanguinis missio. p. 30. t. 1.

Optalmiae calidae clemens medicamentum convenit frigida robustius. pag. 31. t. 1.

Oculorum doloribus soporifera coepertunt aliquando. p. 32. t. 1.

Oleum omphancinum ulceribus & vulneribus capitis valde necessarium. p. 203. t. 3.

P

Paralysi sanguinis missio debetur si cum febre adsit. pagina. 23. tract. 1.

Paralysi magis sudare, quam urinam provocare convenit. pagina 23. tract. 1.

Paralysim differt a convulsione loca in quo fit. p. 22. t. 1.

Phrenitidi phlebotomiam convenire. p. 5. & 6. t. 1.

Phrenitidi antiquae minus competit phlebotomia, quam recenti. ibidem.

Phrenitidi gratia revulsiois competit cucurbitula in principio. ibidem.

Pestilenti febri potus aqua convenit. pagina 159.

Phrenitidi admonenda frigida in principio. p. 7. t. 1.

Phrenitidi stiptica, & nimis austera exterius non sunt applicanda. pag. 7. ibidem.

Paeonia non sanat epilepsiam a colossus suspensa a proprietate occulta, ut existimat Avicenna: sed a qualitate manifesta. p. 16. t. 1.

Pleuritis sinistri lateris deterior est pleuritide dextri. p. 40. t. 1.

Perineumoniam periculosam magis ex bile quam ex pituita. pagina 43. tract. 1.

Perineumonia etiam convenit sanguinis missio in abundantia. pagina 43. tract. 1.

Perineumoniae & pleuritidi quomodo & quando cucurbitula conveniat. p. 41. t. 1.

Potus aquae frigidae non convenit in cori inflammationi nisi cum certis conditionibus. p. 70. t. 1.

Plantago competit fluxui uteri non calido ex mente arrij. p. 104. t. 1.

Pugnant Arabes & Graeci in secunda vena sciatica. p. 118. t. 1.

Potus

I N D E X.

Potus aquæ frigida an competat febribus ab inflammatione ortis. pagina 156. t. 2.

Pestis præservatio melius fit animalibus volatilibus, quam terrestribus. pag. 183. t. 2. ex quibus quæ sunt eligenda ubi inuenies.

Pestilentibus febribus ex qua vena sanguinis missio debeatur. pagina 190. tract. 2.

Potus aquæ quibus generibus febrü competat. pagina 155. & 156. & 157. tract. 2.

Puncticulari feбри etiam post septimum diem licet promouere aliquam vacationem per sanguinis missionem. p. 181. t. 2.

Pestilenti morbo statim initio medicamento purganti videntur, sed non minus fortis sed clementiori. p. 193.

Pestiferis morbis quomodo contraria qualitate contradicat iheriaca. pagina 135.

Q

Quartana & tertiana notha aliquæ vtilia sunt per absinthium immixta medicamentis salsamenti gratia. pag. 169. t. 2.

Quartanis febribus vomitus competit & qua de causa cauendo hyeme. p. 170. t. 2.

Quartana feбри leni medicamentum vovendum die paroxysmi, forti vero vna die antea. p. 172. t. 2.

Quartanis febribus & si alimenta calida & sicca conveniunt non omni tempore. p. 173. tract. 2.

Quartanis febribus interius non competit acetum nisi adsit maxima copia crudorum. p. 175. t. 2.

Quartana laborantibus sanguinis missio exercenda præmissis non nullis conditionibus. p. 176. t. 2.

Quartana non debetur vena sectio ex sinistro latere nisi in complicatione alterius febris. ibidem.

R

Respiratio solet in totum amitti ut in strangulatu qua non perit ita in apoplexia, & qua non sit causa istius. p. 12. t. 1.

Respiratio amittitur in animalibus latibulosis. p. 12. t. 1.

Respiratio necessaria est animalibus viventibus. ibidem.

Reum morbis fortia medicamenta purgata non cõpessit. p. 88. 89. t. 1.

Renes si diabetica passione teneantur non sunt tractandi medicamento forti nec phlebotomia abundanti. pag. 89. tract. 1.

Refrigeratis licet sanguinem mittere & quibus casibus. p. 126. t. 1.

Reserantia & deobstinentia viru competant febribus & quibus casibus. p. 165. t. 2.

Rupturam antiquam multi neoterici curant sine scisura per applicationem astringentium per moram inpositorum. p. 238.

S

Strangulate mulieres sola per spiratione vivunt. p. 12. t. 1.
Sincopi ex plenitudine qua vacuatio convenit. p. 54. t. 1.

INDEX.

- Sanguinis mictui semper sanguinis misio aposporicativa vel copiosa debetur.* p. 94. t. 1.
- Strangulatus utriusque sanguinis misio debetur extra accessionem.* pag. 103. tract. 1.
- Strangulatus non sufficit unam.*
- Scrofulis caustica conveniunt petunt.* pag. 226. *Supra alteram vaccinationem contra Auicenam.* pagina. 103. t. 1.
- Secundina si non extrahantur non timorofum, nec medici consulere violentiam debent.* p. 107. t. 1.
- Sciaticis quando vena brachij, & quando vena crurium est secunda.* pag. 117.
- Sanguinem à ventre exprimere non convenit & eius causis.* pa. 214. & 215. t. 3.
- Statu minus cibandum.* pagin. 134. tractat. 1.
- Sacrarum rosatum thoracis ægritudinibus maxime convenit potissimum in impuritatibus & ptisicis.* pag. 209. t. 2.
- Sudoris vacuatio potest fieri in omni genere morborum ante exhibitionem pharmaci in omni genere februm quæ solent terminari per sudorem.* p. 162. t. 2.
- Sudoris provocatio tempore pestis pro præservatione & curatione maximi momenti.* p. 192. t. 2.
- Suturi vulnus, si non sit plus insto longum suendum non est.*
- Sulphurea balnea arthritidinodose non conducunt.* p. 127. t. 1.
- Scirrhus exteriori competunt medicamenta emollientia & interiori extenuantia.* p. 237.
- T**
- Tertianis febris potus frigida convenit.* pag. 157. & pag. 156. t. 2.
- Tertiana non competit venæ sectio nisi post tres periodos & potissimum in æstate.* p. 167. t. 2.
- Tremor magis superioribus partibus quam inferioribus ex dispositionibus partium.* p. 14. t. 1.
- Terbentina nullius utilitatis in morbis thoracis.* p. 38. t. 1.
- Tremori cordis venæ sectio magis convenit, ex parte dextra, quam ex sinistra.* p. 51. t. 1.
- Theriaca passionibus cordis à causa calida si non adsit venenum non semper convenit.* p. 53. t. 1.
- Torturæ oris magis convenit ut medicamenta applicentur partibus anterioribus quam posterioribus.*
- Trepidatio ventriculo nocent etiam si à calore animalium foris impostorum inuenitur.* p. 6. 11.
- Torporem inducentibus quomodo sit vitandum in priapismo.* p. 95. t. 1.
- Theriaca præservationis gratia posse sanis exhiberi, quia venenum non est contra Averroum.* p. 187. t. 2.
- Theriaca à peste correptis maxime convenit.* p. 188. t. 2.
- Theriaca foris imposita nullius momenti.* ibidem.
- Temporum vulnera quare circa ossa non sint manifestanda nota causam*

I N D E X . I

cansam raram. p. 198. t. 3.
Thoracis vulneribus quæ moueant
vrinas propinanda si sint recen-
tia sed si sint antiqua potius aglu-
tinantibus, vt sacarum rosatum.
pag. 209 tract. 3.
V
Ulcerebus pulmonis suffumi-
gia ex medicamentis non
conferunt nisi impurulen-
ticis melius conueniunt suffumi-
gia. ex rebus astringentibus. pagi-
na 48. tract. 1.
Vlcus pulmonis semper hectica fe-
bris sequitur. p. 46. t. 1.
Vlcus pulmonis vt præcaueatur cõ-
petüt dropacia suturæ coronali ap-
plicata. p. 49. t. 1.
Ventriculi intemperiei siccæ aliquã
do potus aquæ frigidæ competit.
pa. 58. tract. 1.
Ventriculo inflammato sanguinis
missio competit. p. 61. tract. 1.
Vesicæ vlcerebus competit lac si nõ
adsit febris. p. 90. t. 1.
Vinum gratia medicamenti in appe-
titu canino exhibetur, & debet
dari ante cibum contra Matthæum
de Gradi. p. 64. t. 1.
Vesicæ vlcerebus maximè in princi-
pio competunt narcotica ferment-
tata. p. 91. t. 1.
Vteri profluuium medicamenta pro-
momentia vrinam non comptüt
nisi corroborantia exterius admo-
ueantur. p. 102. t. 1.
Vomitum conuenit in morbis intesti-
norum. pag. 82. t. 1.

Vteri molæ sanguinis missio quan-
do competit, sed facunda ex talo.
pag. 106. t. 1.
Vrinæ ardori diuretica temperata,
frigida conueniunt. p. 93. t. 1.
Vtero in flato si à toto procedat me-
dicamento purganti vtendū deor-
sum educenti sim minus vomenti
ti. p. 110. t. 1.
In inflammatione vteri quæ vena
prius secanda ex sententia Pauli
contra Galen. p. 109. t. 1.
Vtrum etiam si ad diuersas partes
moueatur non ultra os sacrum
monetur cõtra Platonem & Ari-
stotelem & Hippoc. p. 12. t. 1.
Vtero ad diuersas partes commoto,
non est manibus restituendus, sed
fomentis. p. 112. t. 1.
Vtero gerentibus si competit vene
sectio potius, ex vena media quæ
ex basilica facienda est. pagina
114. tract. 1.
Venæ crurium maiorem habent con-
sensum cum venis brachiorum
quam vice versa. p. 117.
Venarum particularium sectiones,
quare in morbis antiquis profi-
cient. p. 118. t. 1.
Ventriculo inflammato quæ medi-
camenta purgantia competant. pa-
gina 68. t. 1.
Vinum quod sit febribus condonan-
dum p. 136. t. 2.
Vulnera capitis simplicia suenda.
pag. 196.
Vulnera capitis magis alterat aer
quam sutura. pa. eadem. t. 3.

I N D E X.

Vulnera capitis si non per transeant secundam tabulam sui possunt excipiis quinque casibus. pagina.

196. & 197.

Vulnera temporum non sunt suenda. p. 198. t. 3.

Vulnera capitis ex vibratione & retractione non sunt tradenda, sed cucurbitula componenda. pagina 200. tract. 3.

Vulnera capitis cum cranei vibratione non sufferunt laminas. ibidem. contra empiricos.

Vulnera capitis penetrantia, si non appereat scissura, & quibus indicijs cognosci possunt. p. 201. ubi egregia annotatur causa huius occurrat. onix.

Vulneribus capitis non sunt applicanda emollientia seu digestiva

qua vocant nisi in duobus casibus. p. 203. t. 3.

Vulneribus thoracis mechula, vel tenda semper brevis est imponenda & multo magis in inferioribus. p. 210.

Vulnere administrando opera chirurgicæ pro reseratione impimatis melius est ut fiat inter quartam & quintam costam, quam inter tertiam & quartam. pa. 211.

Vulneribus ventris, nec media nec profunda sutura debetur, sed curandum ut penetret vsque ad peritoncum. p. 214. t. 3.

Ulcerebus nasi non competunt sicca medicamentaratione crusta. pagina. 216.

Ulcerebus nasi quare crusta commiscetur. ibidem.

F I N I S T A B V L A E.

Quæstiones quæ In toto volumine
continentur.

- 1 **V**TRVM dolor capitis possit occupare partem, &
non totum. Pagina prima.
- 2 Vtrum in dolor capitis quæ pendent à materia calida sit se-
canda cephalica vel basilica. p.3.
- 3 Vtrum in omni phrenitidæ competat venæ sectio. p.4.
- 4 Vtrum embrocationes quibus vtimur in phrænidæ frigi-
dis vel tepidis sit vtendum. p.6.
- 5 An debeant esse mere repercussiuæ.
- 6 Vtrum lethargus possit fieri in ventriculis cerebri. p.8.
- 7 Vtrum in lethargo liceat vti repercussiuis. p.9.
- 8 Vtrum repercussiuæ debeant admoueri in partibus poste-
rioribus vel anterioribus. p.10.
- 9 Vtrum apoplexia sit fortior sincopi. p.11.
- 10 Vtrum statim in apoplexia sit aliquid operandum. p.13.
- 11 Vtrum epilepsia possit puenire à causa immateriali. p.14.
- 12 Vtrum pœonia faciat pcuratiõe epilepsia à pprietate. p.15.
- 13 Vtrum epilepsia debeat curari. p.16.
- 14 Vtrum causa materialis sit necessaria causandũ mania. p.17.
- 15 Vtrum in melancholia liceat sanguinem mittere. p.19.
- 16 Vtrum paralytis differat à conuulsione humoris qualitate
vel loco. pag. 21.
- 17 Vtrum in paralyti liceat sanguinem mittere. p.22.
- 18 Vtrum in paralyti magis conueniant diuretica quam su-
dorem prouocantia. p.23.
- 19 Problema est cur magis paralytis in manibus quam in pe-
dibus accidat. p.24.
- 20 Vtrum in tortura oris medicamenta topica magis in parte
anteriori quam posteriori sint admouenda. p.25.
- 21 Conuulsio ex punctura nerui quibus medicamentis cura-
ri debeat. pag.26.
- 22 Vtrum in catharro competat sanguinis missio. p.27.

- 27 Vtrum vinum competat in optalmia. p. 28.
- 28 Vtrum in optalmia competat venæ sectio. p. 30.
- 29 Vtrū medicamēto purgāti clemēti vel forti sit vtēdū. p. 31.
- 30 Vtrum narcoticis in doloribus oculorū sit vtendum. p. 32.
- 31 Vtrum competant repercussiuæ & narcotica in doloribus aurium. p. 32.
- 32 Vtrum in omni angina competat phlebotomia. p. 33.
- 33 Vtrum in omni angina competant repercussiuæ. p. 35.
- 34 Vtrum frequētius accidat astma viris quam fœminis. p. 36.
- 35 Vtrum astmati cucurbitulæ competant. p. 37.
- 36 Vtrum terbentina astmati conueniat. p. 38.
- 37 Quæ pleuritis sit magis periculosa. p. 39.
- 38 Vtrum pleuritidi competat sanguinis missio vsq; ad animi deliquium. pag. 41.
- 39 Quæ verior sit perineumonia an ea quæ fit ex bile vel ea quæ fit ex pituita & quæ periculosior. p. 41.
- 40 Vtrum in perineumonia sanguis sit extrahendus in ea quā titate vt in pleuritide. p. 43.
- 41 Vtrum perineumoniæ cōpetat vsus cucurbitularū. p. 44.
- 42 Vtrum ptifim sequatur hectica febris. p. 46.
- 43 An in ptifim liceat vti suffumigijs. p. 47.
- 44 An precatone ptifim liceat vti medicamētis ex tapfia. p. 48.
- 45 Vtrum cor possit pati aliquam solutionem cōtinui. p. 49.
- 46 Ex qua vena debeat fieri sanguinis missio in passionibus cordis. p. 51. (dicamenta. p. 52.)
- 47 Vtrum in passionibus cordis competant nimis frigida me
- 48 Vtrum in syncopi competat vacuatio aliqua. p. 53.
- 49 Vtrum liceat vomitum iuuare. p. 55.
- 50 Vtrum liceat eleuare patellam. p. 56.
- 51 An in hectica ventriculi cōpetat porus aquæ frigidæ. p. 57.
- 52 Vtrum ventriculo competant tepida vel calida. p. 59.
- 53 Vtrum in omni aposthemate ventriculi cōpetat phlebotomia. p. 60.
- 54 Vtrū in eodē casu liceat vti pharmacia. p. 61.
- 55 Vtrum in appetitu canino vinum competat. p. 63.

- 56 Vtrum in inflammatione iecoris partis cauae magis competat alui subductio quam in gibba. p. 65.
- 57 Vtrum in eodem casu cōpetant magis assa quā cocta. p. 66.
- 58 Vtrum in aposthematibus iecoris sit facienda phlebotomia vtriusque lateris vel dextri. p. 67. (ris. p. 69.
- 59 Vtrum potus aquae frigidae cōpetat in inflāmatioibus ieco
- 60 Vtrum in scirrho iecoris magis competant attenuātia quā emollientia. p. 70.
- 61 Vtrum in hycteritia competat phlebotomia. p. 72.
- 62 Vtrum in hydrope competat fluxus ventris. p. 73.
- 63 Vtrum in hydrope apertio vētris debeat fieri in principio
- 64 Vtrū in hydropicis cōueniat lac. p. 76. (vel in fine. p. 74.
- 65 An in dolore lienis cum medicamentis lenientibus liceat in miscere astringentia. p. 78.
- 66 Vtrum in dolore intestinorum praestet magis habere ventrem vacuum quam in dolore renum. p. 79.
- 67 Vtrum in fluxu vētris liceat promouere vacuationē. p. 79.
- 68 Vtrum in eisdem morbis conueniat vomitus. p. 81.
- 69 Vtrum in dysenteria biliosa competat lac. p. 82.
- 70 Vtrum in dysenteria competant corrosiua. p. 83.
- 71 Vtrum in dysenteria competat cucurbitularum vsus. p. 85.
- 72 Vtrum procurandis lapidibus renum vtendum medicamentis calidis. p. 86.
- 73 Vtrū in morbis renū medicamenta calida conueniāt. p. 88.
- 74 Vtrum in diabetica passione competat purgatio. p. 89.
- 75 Vtrum in vlceribus vesicae competat lac. p. 93.
- 76 Vtrum in vlcere vesicae competant narcotica. p. 94.
- 77 Vtrum in ardore vrinae competant diuritica. p. 94.
- 78 Vtrū in omni mictu sanguinis cōpetat phlebotomia. p. 95.
- 79 Vtrū in eadē passione liceat vti soporē inducentibus. p. 95.
- 80 Vtrum in priapismo liceat vt nimis refrigerentibus. p. 95.
- 81 Vtrum in dolore colico vehementioribus remedijs sit inchoandum. pag. 96.
- 82 Vtrū in suppressioe mēstruorū secāda sit vena brachij. 97.

- 83 Vtrum in pro fluuio muliebri diureticis vtendum. p. 100.
- 84 Vtrum in strangulatu competat sanguinis missio. p. 102.
- 85 Vtrum in immodico pro fluuio competat sacus plantaginis. pag. 104.
- 86 Vtrum in vteri mola competat sanguinis missio. p. 105.
- 87 Vtrū non extractis secundinis mors subsequi debeat. p. 106.
- 88 Vtrum in inflammatione vteri sanguis extrahendus ex talo vel cubiti. p. 108. (ganti vel fomentis. p. 109.)
- 89 Vtrum in inflatione prius vtendum sit medicamento purgante.
- 90 Vtrum in furore vteri sit calidis & siccis vtendum. p. 111.
- 91 Vtrū in motibus vteri liceat ipsum manibus restituere. 112.
- 92 An in vtero gerentibus liceat sanguinem mittere ex basilica vel media. p. 113.
- 93 Vtrum in hæmorrhoidibus liceat facere curationem vna non seruata. p. 115. (beat fieri. p. 116.)
- 94 Vtrum in coxendriæ scilicet venam secare ex qua vena de
- 95 Vtrum in eadem passione vtilior vomitus quam alui subductio. p. 119. (bus. p. 120.)
- 96 Vtrum in his morbis liceat vti medicamentis purgantibus.
- 97 Vtrum in morbis iuncturarum conueniat vti medicamentis diureticis. p. 122.
- 98 Vtrum morbo iuncturarum competat vinum. p. 123.
- 99 Vtrum in his competat balneum. p. 126.

Secundus tractatus quæstiones.

- 1 ¶ Vtrum refrigeratis liceat sanguinem mittere. p. 129.
- 2 Vtrū febribus ephemeris cōueniat prouocare sudorē. 130.
- 3 Vtrum in febribus continuis competant fructus brari.
- 4 An in febrium principio liceat vti victu magis crasso quā in statu. p. 133.
- 5 Vtrum incidencia semper febribus competant. p. 134.
- 6 Vtrum febribus conueniat vinum. p. 135.
- 7 Vtrum balneum aqua dulcis competat febribus. p. 137.
- 8 Vtrum febribus austeris competant. p. 139.

- 9 Vtrū febribus cunctātibus hora cibandi possit eligi. p. 141.
- 10 Vtrum pro inhibitione putredinis obstructio vel putredo prius demenda sit. p. 143.
- 11 Vtrū in omni febre putrida cōpetat sanguinis missio. 145.
- 12 Vtrum in febribus putridis sit vtendum aliquo medicamēto purganti. p. 147.
- 13 Quæritur quo tempore melius possit fieri purgatio. p. 149.
- 14 An clyster debeat præcedere venæ sectionem. p. 152.
- 15 An in omni genere februm competat potus aquæ. p. 154.
- 16 An liceat prouocare sudorem nō præhabita solutione venæ.
- 17 Vtrū in febribus apio possimus vti. p. 163. (tris. p. 162.)
- 18 Vtrū in tertiana febre in initio cōpetat sãguinis missio. 165.
- 19 An in tertiana liceat vti in mixtis cum decoctis medicamētis vehementer calidis. p. 168.
- 18 An in quartana febre competi vomitus. p. 169. (p. 172.)
- 19 An in quartana febre cōpetant alimenta sicca vel humida.
- 20 An in quartana febre competant acetosa. p. 174.
- 21 An in quartana febre competat phlebotomia. p. 175.
- 22 An in febre hectica balnea vtilia. p. 177. (maculis. p. 179.)
- 23 An liceat in febre pulicari sanguinem mittere apparētibus
- 24 Quæ alimēta in genere cōpetāt febribus pestilētib. 181.
- 25 An theriaca gratia præseruationis cōpetat tpe pestis. p. 186.
- 26 An in febre pestilenti competat phlebotomia. p. 188.
- 27 An in febre pestilenti cōueniat prouocare sudorem. p. 190.
- 28 An in hac febre competat purgatio. p. 192.

Tertij tractatus Quæstiones.

- 1 ¶ Vtrum in vulneribus capitis competat sutura. p. 196.
- 2 Vtrum in vulneribus capitis in quibus craneum compressum sit eximendum. p. 198.
- 3 Vtrum vulnere penetranti sit possibilis sunitio. p. 200.
- 4 Vtrum in vulneribus capitis sit vtendum digestiuis. p. 202.
- 5 Vtrum vulnera neruorum sint suenda. p. 203.
- 4 Vtrum in nerui punctura cum fluxu sanguinis astringentibus.

- tibus vtendum. p. 207.
- 7 Vtrum vulnera thoracis sint suenda. p. 208.
- 8 De modo impositionis torundarum. p. 209.
- 9 Vtrum in vlcere aperiendo fiat computatio inter tertiam & quartam vel inter quintam & quartam. p. 210.
- 10 An in vulneribus omenti necessario sit præscindēdū. p. 211.
- 11 Quæritur de modo sutionis ventris. p. 213.
- 12 Quibus medicamentis vlcera nasi sint curanda. p. 215.
- 13 An competat sanguinis missio in morbo Gallico. p. 217.
- 14 Vtrum morbo Gallico competant vnguenta ex argento vivo ante decoctum ligni Indij. p. 223.
- 15 Vtrum gallicatis competant balnea. p. 224.
- 16 Vtrum scrofulis competant caustica. p. 225.
- 17 Vtrum vlcus sinuosum possit aglutinantibus curari. p. 227.
- 18 Vtrum cum fractura ossis si sit vulnus prius debeat curari vulnus. pag. 228.
- 19 Vtrum in mero erysipellate sit inchoādū à sanguinis missione vel à purgatione. p. 229. (uis. p. 232.)
- 20 Vtrū in principio huius aposthematis liceat vti reperculsi-
- 21 An in tumoribus venenosis liceat vti theriaca. p. 234.
- 22 Vtrum scirrho competant medicamēta emolliētia. p. 236.
- 23 De ruptura. p. 237. 24 De curatione bubonis. p. 238.

Alphonfus Vazquez de Oliuares Doctoris filius,
Apollinæ facultatis studiosis.

S Imodo phebigenæ gelidis reuocentur ab vmbribus,
& reparent vitæ sila caduca suæ.

Si rediuiua Arabum, Græcorumq; ossa fuissent,
Aut celebres quondam arte Machaonia.

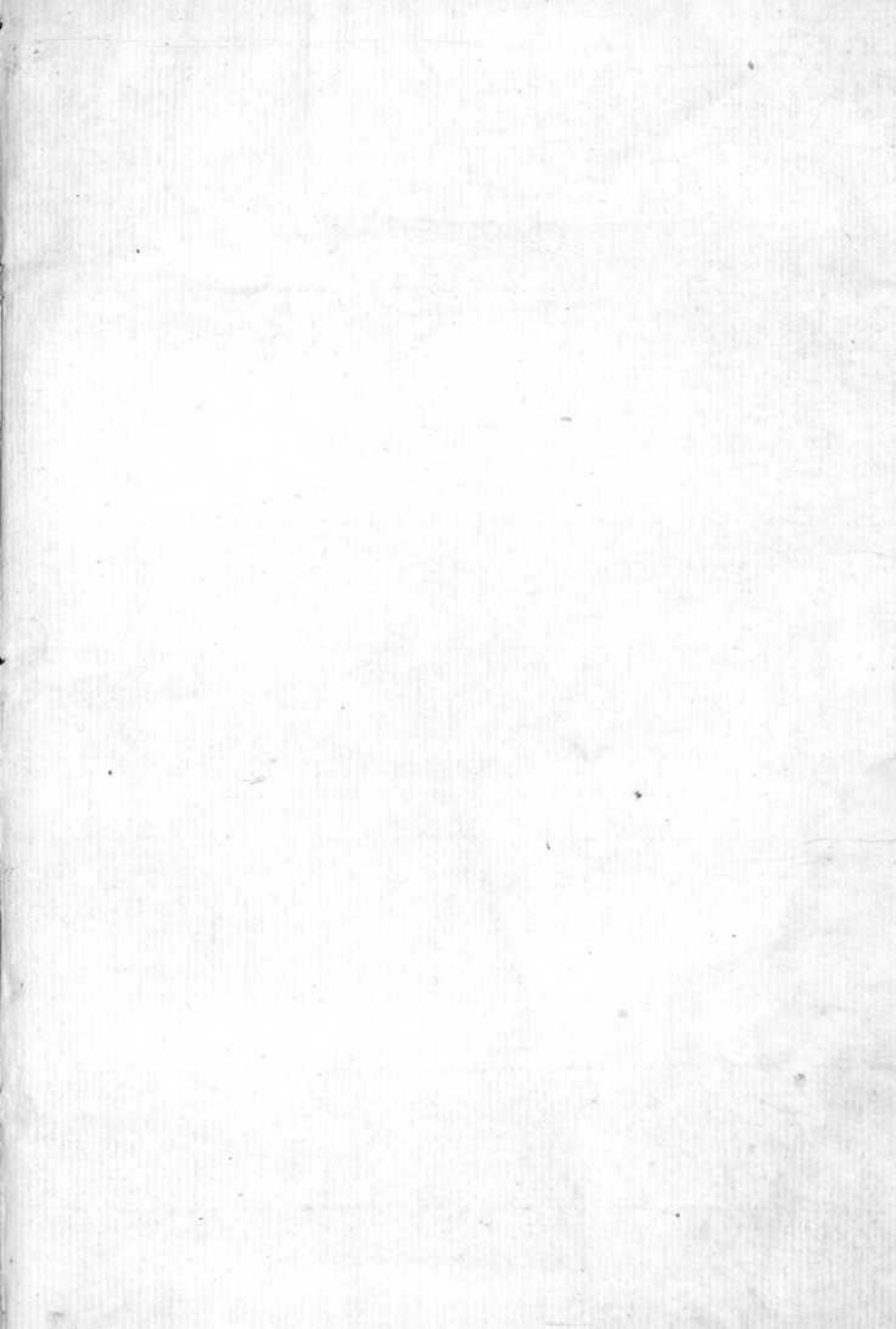
Pæoniæ cupidi Sophiæ, fundamina discant,
frustra olim varijs sollicitata modis.

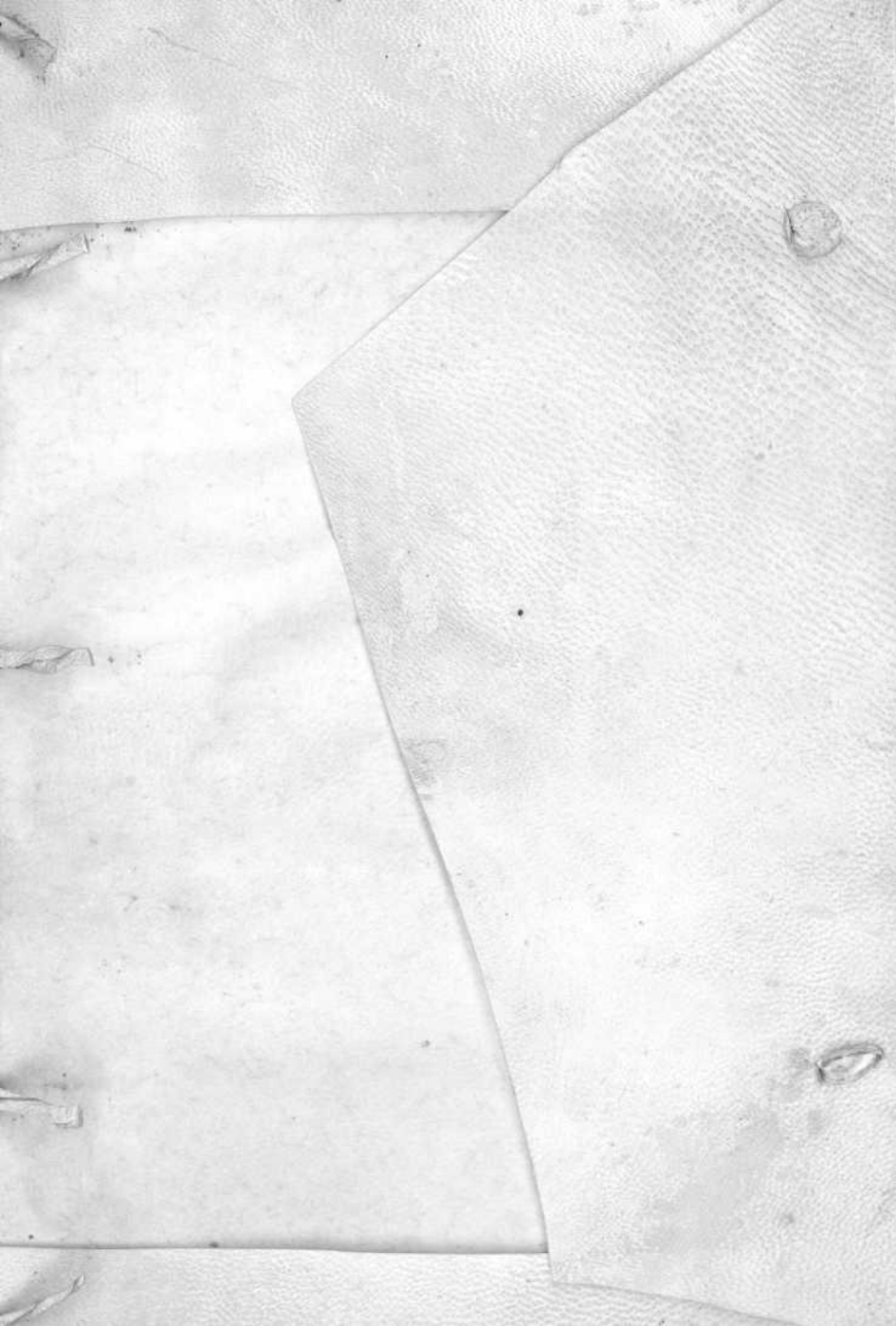
Magnus quæ Hippocrates, medicis monumenta reliquit,
cultâ reuoluenti non peritura die.

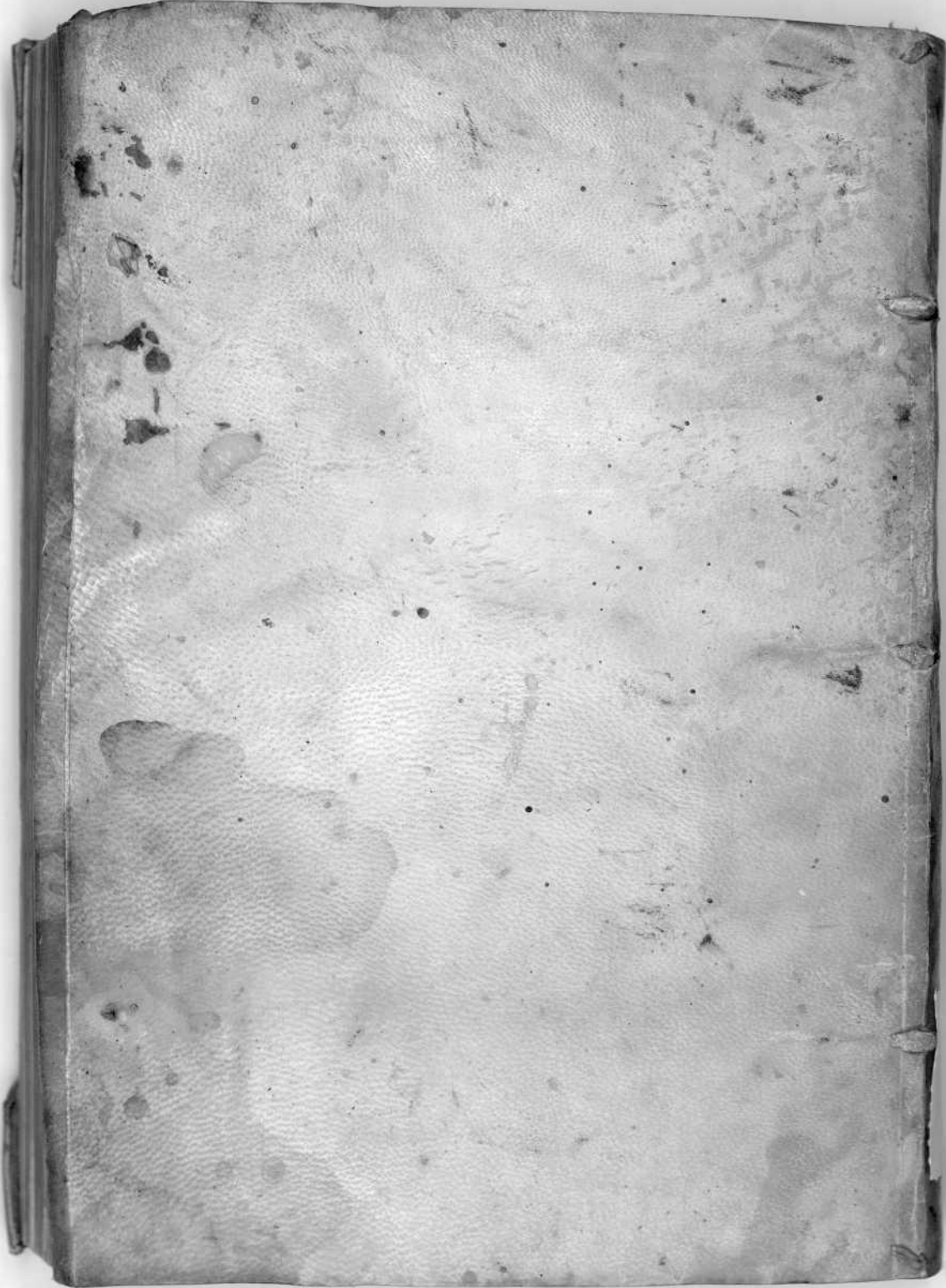
Quæque Arabum princeps, retulit, ductore Galeno,
Rapta hic è tenebris lucidiora patent.

Ergo phebigenæ celebrati stemata Vazquez,
Perlege si ad tantum te tua fata vocant.

F I N I S,

G-E 414